

Kendi Rüzgarıyla

Prof. Dr. Y. İzzettin Barış'ın ANILARI

Dr. Faat Kalyoncu'ya

saygılarımla

28-X-1997

[Handwritten signature]

Kendi Rüzgarıyla

Prof. Dr.Y. İzzettin Barış'ın ANILARI

PROF.DR.Y.İZZETTİN BARIŞ HAKKINDA

Y.İzzettin Barış, 1930 yılının muhtemelen Ekim ayında İzmit'de doğdu. Evde ve çocukluk arkadaşları tarafından "YusuF" diye çağırılmasına karşın, okullarda, çalıştığı kuruluşlarda "İzzet" olarak bilinir.

Çocukluğu döneminde, o da arkadaşları gibi çobanlık yaptı, çift sürdü, ekin biçti ve harman yaptı. Buğday yüklü çuvalları tek başına beygire yüklemekten mutluluk duydu. Sapanı oldu fakat hiçbir zaman uçanı, kaçanı hedeflemedi. Babasının Çene dağında kestiği büyük kayın ağaçlarının devrilirken çıkardığı iç paralayıcı sesleri hiç unutmadı. Tatil günlerinde Hidayet ağabeyi ile birlikte arabacı dükkanında balyoz salladı, körük çekti.

Babası ile birlikte hiç fotoğrafı olmadı. Yaşanmamış çocukluk yıllarını sonradan çocukları Enis ve Bahadır ile geçirdi.

Hep kendisini şanslı saydı. Devlet Parasız Yatılı Sınavını kazanıp Kütahya Lisesi'ne girmesi hayatının dönüm noktası oldu. Trenle ilk kez bu okula giderken tanıştı. İlk çayı orada içti. Sesi orada kalınlaştı. Elektrik ışığı altında ve düzenli çalışmayı; zamanında yatıp kalkmayı bu okulda öğrendi. Radyodan, Pazar günlerinin erken saatlerinde "Dinleyici İstekleri'nde", Sadettin Kaynak, Selahattin Pınar, Şerif İçli ve diğerlerinin bestelerini Müzeyyen Senar, Hamiyet Yüceses ve Perihan Altındağ gibi sanatçılardan dinlediği şarkıları hiç unutmadı.

Üniversite döneminde, çılgınlığa kaçan gençlik yılları yaşadı. Altı yıllık, teorik ve derleme notlarla kolay bir öğrencilik döneminden sonra 1955 yılında Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesinden mezun oldu. T.C. Deniz Kuvvetlerinde 17 yıl çalıştı. Bunun beş yılı, Mayın, Harp ve Denizaltı Filo gemilerinde pratisyen hekimlik yaparak geçti. Bu süre içinde okulda öğretilenlerin hiçbir faydasını görmedi. Orada, Mesleğinin ne kadar zor ve mesuliyetli olduğunu ve dostluğu öğrendi. Mesleğini, kendi merakı ve hastalarının sayesinde geliştirdi. Tesadüfen ve biraz da şans sayesinde Göğüs Hastalıkları Dalında asistan ve 1965 yılında uzman oldu.

Yarım yüzyıla yakın meslek hayatı boyunca en zor anlarda bile karamsarlığa kapılmadı, aksine kendine güveni arttı. Her zaman açsözlü ve tavizsiz tutum sergiledi. Yöneticilikde gözü olmadığı gibi kendisine de bu yönden bir öneri de gelmedi. Teklif edilmesine rağmen, dış bağlantılı tıp dışı bir demek veya kuruluşa üye olmadı.

Hep "Kuyumcu Kemal", "Demirci Süleyman", "Katip İsmail", "Makas Rafet" gibi nesli tükenmişlerle arkadaşlık etti.

Prof. Dr. Barış ve ekibi, yaptıkları araştırmaları Türkiye'de ilk kez kırsal yerleşim yerlerinde asbest solunmasıyla ilgili hastalıkları ortaya çıkardı. Bu çalışmalarını nedeniyle gerek ülke içinde gerekse uluslararası bilimsel çevrelerde danışman

olarak tanındı. Çalışmaların ortaya çıkardığı gerçekler ve çözüm önerileri bilimsel çevrelerde olduğu kadar yazılı ve sözlü basında, yirmi yılı aşkın bir süreden beri devam etmektedir. Dr. Barış ve ekibinin araştırmalarından esinlenilerek; çevresel asbest maruziyetinin neden olduğu hastalıklar konusunda, Metsova / Yunanistan, Korsika / Fransa, Güney Kıbrıs, Pakistan, Afganistan ve Yeni Kaledonya adalarında da benzer çalışmalar yapıldı ve aynı sonuçlar elde edildi.

Dr. Barış, çalışmalarıyla, toplumun geniş kesimlerini ilgilendiren sağlık sorunlarıyla örneğin; köpeklerden geçen Kist Hidatik, karbon monoksit zehirlenmesi, sigara alışkanlığının yaptığı hastalıklar; organik ve inorganik etkenlerin meydana getirdiği hastalıkları ele almış ve bunlara çözüm getirmeye çalışmıştır. Bu etkinliklerin çoğunu devletten veya üniversite kaynaklarından yararlanmayarak kendi imkanlarıyla yapmıştır.

Göreme yöresindeki **Karain**, **Tuzköy** ve **Sarhıdır** köylerinde yaptığı araştırmalarla dünyada ilk kez başka bir mineralin, **„Erionite“**nin asbestle ilgili bütün hastalıkları yaptığını göstermiştir. Bu mineral şimdiye kadar bilinen en güçlü kanser yapıcı olarak kabul edildiği için dünyada üretilmesi ve endüstride kullanılması yasaklanmıştır. Gene bu araştırmaya dayanılarak Birleşik Amerika'nın Nevada'da yapmayı planladığı nükleer başlıklı kıtalararası füze yerleştirmesi, bölgede Erionite yatakları bulunduğu için durdurulmuştur.

Prof. Dr. Barış'ın araştırmaları, halk sağlığı, epidemiyoloji, jeo-kanseroloji, iç ve dış ortam hava kirliliği ve meslek hastalıkları bilim dallarının önem kazanmasına neden olmuş ve toplumda koruyucu tababetin gereksinimini ortaya çıkarmıştır.

Dr. Barış, ülkesinin yüzünü ağartmak için elinden geleni yaptı. Adını bilim dünyasında duyurma mutluluğuna erişti. Eğitime ağırlık verdi ve gençlerin yetişmelerine fırsat tanıdı. Gün oldu, devletin yetersizliğini kendi gücüyle telafi etti ve bundan kıvanç duydu.

Hacettepe Üniveristesinde beklediği heyecanı ve desteği göremedi. Zira, o da otobüse sonradan binenlerdendi. Buna rağmen çalıştığı kuruluşun adını uluslararası kongrelerde ve dergilerde duyurdu. Açıksözlü olduğu için sevenleri yanında sevmeyenleri de oldu. Aşağıda onu yakından tanıyan ve seven bir öğrencisinin duygusal satırlarını bulacaksınız.

Yusuf İzzettin Barış: yarım asıra yaklaşan tıbbiyeli, hastalıklı, hastalı doktorlu, insanlı yıllar. Bu kitapta dolu dolu geçen bu günlerden süzülüp gelen olayları ve insanları bulacaksınız. Doktor Barış'ın kendine özgü uslubu ile. Kimi hüznü, kimi gülünç, çoğu düşündürücü! Bir de kitabı bitirdikten sonra dönüp bakınca akla gelenler var ki bir tarafta sevinç diğer tarafta üzüntü verici.

"Biz" yerine "Ben" demeyi bilmediği, kendini satmayı hiçmi hiç beceremediği için çokca sözü edilmese de meraklısı bilir O'nu. Yetmişine merdiven dayamış "İpi göğüsledim" diyememiş, zihni genç, halen öğretim ve üretim hevesiyle dolu bilim insanı, İzzet Hoca'yı. Buraya kadar gurur, kıvanç, sevinçle bezeli madalyonun bir de öbür yüzü var elbet. Araştırma gezileri için, kongrelere katılmak için, ısrarla sürdürdüğü eğitim toplantıları için yardım, destek bir tarafa köstek gören bir İzzet Barış: tribünlere değil kendi rüzgarıyla koşan adam. Geriye dönüp baktığında kendi izlerini görecektir çoğu zaman... Tıpkı Tevfik Fikret'in "İzler" şiirindeki gibi:

... Yolum hep aynı şey; hep çakıl, hep diken;
Yürürdüm fakat ben mübeşşer (müjdelenmiş), vakur,

Geçerdim basıp bir takım izlere'
Eğildim, biraz dikkat ettim yere!
O izler benim, hep benim izlerimdi.

İ Ç İ N D E K İ L E R

BÖLÜM-1: ÇOCUKLUK VE ÖĞRENCİLİK

Ailenin Kökleri	3-7
Alın Yazısı Birlikteliği	8-12
Kızamık Şekeri	13-14
On Paraya Sünnet	15-18
Necatibey İlkokulu	19-21
Behçet Bey	22-23
Taş Mektep: Kütahya Lisesi	24-26

BÖLÜM-2: ÜNİVERSİTE YILLARI

Ceylan Şehre İnmiş	29-32
Çarşıkapı'daki Turşucu Kız	33-36
Hergele Takımı	37-41
Beni Araba İle Gezdirirsen Konuşurum!	42-43
Kırpık Büken Hemşire	44-45
Kedi Fare İle Oynuyor	46-47
Söyle Bakalım Piyer Curie Hangi Tarihte Öldü?	48-49
Hayatımın En Zor Sınavı	50-52

BÖLÜM-3: DENİZ KUVVETLERİ'NDE

Kasımpaşa Deniz Hastanesi: İlk Görev Yeri	55-56
Tüberkülozla Tanışma	57-60
Azrailin Öldüremediği Adamla Birlikte	61-63
Zeki Özak: İyi İnsan ve İyi Komutan	64-65
Gemide Dişçilik	66-67
Sihhiye Eri: Hüseyin Doğan	68-69
Yellow Dog Hav Hav Me!	70-74
Portakalın Kilosu Six Penny	75-77
Girit Seferi	78-80
Hakkımı Almaya Geldim	81-82
Uzmanlık Sınavı	83-85
Lefterin Başına Gelenler	86-89
Oğlum, Koş Bir Ördek Getir!	90-93
Kırmızı Baron Hastalığı	94-96

Ameliyathanede Kavga	97-99
Erkin Gemisi ile 1967 Kıbrıs Seferi	100-101
Deniz Kuwetlerinden Kopuş	102-104
BÖLÜM-4: HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ	
Hacettepeli Yıllar	107-116
Sınav Sınav Üstüne	117-119
Onuncu Köy	120-123
BÖLÜM-5: YAŞANMAMIŞ YILLAR	
Suudi Arabistan'a Gidiş	127-128
Sadık. Yallah Sala!	129-132
Babam Beni Böyle Görmesin!	133-134
Çocuk Kız mı? Erkek mi?	135-137
İBM = İnşallah + Bukra+Mafi	138-139
Meğer Müslümanlık Ne Kadar Kolaymış!	140-141
BÖLÜM-6: ÇOCUKLARIM	
Enis ve Bahadır	145-153
Karlı Bir Alışveriş	154-158
What Happened To You Emre	159-162
BÖLÜM-7: İZ BIRAKAN: OLAYLAR VE İNSANLAR	
Direksiyona Hakim Değilsin	165-166
Bekir'in Başına Gelenler	167-169
Ahmet Nalbantoğlu, Çel Hüseyin	170-176
Babamın da Karnında Makas Unutmuşlardı!	177-179
Bitmeyen Ev: Kırmızı Şapkalı Amele	180-188
Ballıkpınar: Toprağa Dönüş	189-191
Cumhurbaşkanı: Fahri Korutürk	192-194
Cumhurbaşkanı: Süleyman Demirel	195-199
Öztürk'ün Başına Gelenler	200-204
Kolombo Ali	205-209
Tonya'lı Sefer Altıntaş	210-212
Katırı Kim Kesecek?	213-215
Tükrüğünün Kıymetini Bil Doktor!	216-220
Emekli Maaşı İle Para Biriktiren Adam	221-222

Katilin Oğlu	223-227
Kadir Yener	228-231
Gürcistan	232-235
Mehmet Zeki Barış (1934 – 1996)	236-241
BÖLÜM-8: EMEKLİLİĞE DOĞRU	243-247

ÇOCUKLUK
VE
ÖĞRENCİLİK

1.
Bölüm

AİLENİN KÖKLERİ

Herkes gibi ben de ailemin köklerini merak etmişimdir. Elde yazılı kaynaklar olmadığı için bildiklerim aile büyüklerinden duyduklarıma dayanmaktadır.

Baba tarafım, Artvin ilinin Borçka ilçesine bağlı Gabriel kapısındaki orman köyünden gelmektedir. Bizimkiler komşuları tarafından Gabrela olarak anılmaktaymış. Bu kelime bir bakıma “Aksi” ya da “İnatçı” anlamıyla eşdeğer imiş! Ruslarla ilgili 93 Harbi olarak bilinen 1876 yılındaki savaştan sonra büyük dedelerimizden iki amcaoğlu Emin ve İdris, buradan göç etmişler. Deniz yoluyla önce Pendik’e sonra Bahçecik’e oradan da Gölcük ilçesinin dağlarında mekan kurmuşlar. Yeni köylerine “Beylik” ismini vermişler. Yaşamları doğrudan doğruya orman ürünlerini satmak olduğundan yüksek rakımlı ve ağaçlık yerleri tercih etmişler. Bunda, sıtmadan kaçmanın da etkisi olmalı. Hacı Emin Ağa, en büyük dedemiz ve köyde saygınlığı olan ve sözü dinlenen birisi. Yusuf, Hasan ve Osman isimli yetişkin üç oğlu varmış. Amcaoğlu İdris'in ise Hasan, Musa, Yakup isimli üç çocuğu var. Sonradan Hasan'dan, Nurettin, Abdullah, Ali; Musa'dan Sabit ve Süleyman, Yakup'tan da, Tahsin, İsmail, Şevket ve Seyfettin isimli çocuklar dünyaya gelmiş. İdris dede, yaşlılık devresinde, Yalova'da eşini Çanakale Savaşı'nda kaybeden Fatma isimli genç bir kadınla ikinci kez evlenmiş. Ondan da Salih, Osman ve Melek isimli üç çocuk dünyaya gelmiş. Şimdi ki ismi Reşadiye olan Beylik köyünde tarıma elverişli yerler olmadığından, bir süre sonra Kırım göçmenlerinin çoğunlukta olduğu eski ismi Tatarköy olan İhsaniye'ye göç etmişler. Hepsi iri yarılı ve sert yapıda olan delikanlılar kısa sürede köyü hakimiyetleri altına almışlar. En çok sözü geçen Tahsin, muhtar olur. Köy yollarını yaptırmak için zaman zaman elinde sopa ile köy kahvesine dalıp gençleri yol yapımına göndermesi ile ünlü! Diktatörce davranışı ve sertliği dolayısıyla pek sevilmez. Soyadı kanunu çıktığında, nüfus müdürü hınzırlık olsun diye aileye “Barış” soyadını vermiş ama bununda pek yararı olmamış! Zira, Barış'lar arasında kavga, gürültü hiç eksik olmadı. Bin dokuzyüz elli'li yıllardaki partililik yüzünden adam öldürmeye varan ciddi çatışmalar olmuştu. Yakup Barış'ın oğlu İsmail, Musa Barış'ın oğlu Süleyman tarafından öldürüldü. Sonunda İdris tarafından gelen aile fertleri arasında kopukluk, dağılma noktasına gelir.

Emin ağa okumaya meraklı olduğu için ismi bana verilen dedem yani Yusuf'u, Fatih'deki medreselere göndermiş. Diğer iki delikanlı evin geçimini ormanda veya tütün kaçakçılığı ile teminle görevliymiş. Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminde, önce Balkan Harbi arkasından, Çanakale Savaşı patlar. Şubat 1915'de İngiliz donanması Çanakale Boğazı'nı geçip

İstanbul'a ulaşmak ister. Osmanlı'nın askere ihtiyacı vardır. Günün birinde, Beylik köyüne atlı bir jandarma çavuşu gelir. Köy meydanında "Ey cemaat! Osmanlı, İngilizlerle harbe girmiştir. Bu sebeple seferberlik ilan edilmiştir. Padişah buyruğudur. 18-40 yaş arasındaki erkekler silah altına alınacaktır. Bu yaşlarda olanlar Karamürsel iskelesinde bekleyen ve üzerinde 'Erkekler Motoru' yazılı tekneye binerek savaşa katılacaklardır." der ve atını öteki köylere doğru sürer. Bir hafta önce tatil nedeniyle köye gelmiş olan dedem Yusuf kararını çoktan vermiştir. Kimseyi dinlemez. Sabah namazından sonra atını semerler ve babamı da yanına alır. Dağ, bayır geçerek köyden yaklaşık 40 km. uzaklıktaki Karamürsel'e varır. Babamı yanaklarından öper ve ona "Sen artık büyüdün. Köye tek başına gidebilirsin. Sakın yolu şaşırma!" deyip motora geçer. Tekne asker adaylarını, Gelibolu'daki birliğe getirir. Acemi erat, sıkı bir talime tabi tutulur. Dedem tez canlıdır. Medrese gördüğü için, "Yat, kalk, süngü tak," gibi tekrarlanan emir ve hareketlerden bıkar. Birlik komutanına başvurur. "Efendim, ben buraya talim etmek için gelmedim. Savaşmak için geldim. Beni bir an evvel cepheye gönderin." der. Dileği kabul edilir ve çarpışmaların en şiddetli olduğu Arıburnu cephesine gönderilir ve 20 gün sonra şehitlik mertebesine ulaşır.

Dedem öldüğünde babam 10 yaşlarındadır. Akranlarına göre daha boylu bosludur. Yetim olduğu için aile içinde özel konumu vardır. Beslenmesine özen gösterilir. Köylünün en makbul gıdaları olan yoğurt, yumurta daima ona ayrılır. Annesi, bir daha evlenmez ve bütün yaşamını oğluna hasreder. Delikanlılık devresinde 1.90 boyla arkadaşları arasında dev gibidir. İlk evliliğini yakın köyden bir kız ile yapar. Daha evliliğin ikinci haftasında kadını babasının evine postalar! Olay, köyde tatsızlık yaratır. Annesi, köyden kaçıp İzmit'deki Turgut Reis Mahallesi'nde oturan Şaban isimli erkek kardeşinin yanına sığınır. Bir müddet sonra aynı mahallede oturan Mehmet'in büyük kızı olan annem Fatma ile evlenir.

Anne tarafım, Trabzon'un Akçaabat yöresinin eski adı "Vacanos", yeni adı "Şahinli" olan köydeki "Kolaylılar" soyundan. Dedem Mehmet, küçükken babası öldüğünden "Yetim Mehmet" olarak anılır. Eniştesi ailenin mallarını üstüne almayı becermiş uyanık birisi. Yeni evlenen ve geçim sıkıntısı çeken kayınbiraderine hiç yardım etmez. Araları açılır. Bir gün dedemin tepesi atar. Satırla eniştesinin tarladaki tütünlerini sünnet eder ve sonrada sahildeki ağlarını doğradıktan sonra ailesiyle İzmit'e kaçar. Deniz eri olarak donanmaya katılır. Komutan'ın emir eri olmakla işi sağlama alır. Zaman herşeyi unutturur. Eski adı Tabakhane olan Turgut Reis mahallesinde evini yapar ve çocuklarını oraya taşır.

Dedemin birinci eşinden iki kız, iki erkek olmak üzere 4 çocuğu olur. Kızlar, mahalleye sonradan gelen ve ikisinin de ismi İsmail Çavuş olan kişilerle evlenir! Dediği dedik, vurdu kıldılı olan damatlarla dedemin arası iyi değildir.

Büyük oğlu İsmail, İzmit'in Yunan işgali sırasında çatışmalara katılmış yürekli bir delikanlıymış. Söylenildiğine göre şehir üstünde kontrol uçuşu yapan kanatları bezden yapılmış Yunan uçağına mavzerle ateş ettiği için tutuklanmış. Annemin anlatmasına göre, dedem onu Yunanlı askerlerin elinden rüşvet olarak verdiği iki tavukla kurtarmış! Sonradan Bursa yöresinde düşmanla çarpışırken şehit olmuş. Annem ağabeyi İsmail'den bahsederken gözleri dolardı. Kardeşi Sait'e ise hem annelik hem de babalık yaptığını söylerdi. Güleç ve yumuşak huylu olan dayımız Sait'i biz çocuklar çok severdik. Saçlarımız uzadığı zaman o keser, ağrıyan dişlerimizi de gene o çekerdi. Onun en büyük oğlu, Ekrem benimle akrandı. Birbirimizle çok uyumluyduk. O bana "Hala oğlu", ben ona "Dayı oğlu" derdik. Annemin en küçük kardeşi Mustafa menenjitten ölmüş olmalı.

Babamın Turgut Reis mahallesindeki insanlarla arası iyi değildi. Değişik kültürden gelmiş insanlar olduğundan bu doğaldı. Dayanamadı ve benimde doğduğum üzeri çinko ile kaplı evi satarak, İzmit'deki kağıt fabrikasının arkasında, eskiden Hristiyanların yerleşim yeri olduğu için "Manastır" denilen yeni adı "Yenidoğan" olan semte büyükçe bir ev yaptı. Bin dokuzyüz kırk'lı yıllarda babam için ev yapmak çok kolaydı. Derince'nin arkasındaki uçsuz bucaksız Çene dağına gidip, iki araba kayın ağacı getirmek yeterliydi. Gerisi, çamur ve saman karışımından yapılmış kerpiçe bakardı. Yeni evimize yürüyerek geldiğimi hatırlıyorum. Her halde 5 veya 6 yaşlarında olmalıydım.

İkinci evimiz, iki katlı ve geniş bahçeliydi. Bahçede büyük bir su kuyusu bulunuyordu. Kiraz, erik, dut ve elma gibi meyva ağaçlarımız vardı. Dört erkek çocuğu terbiye için şart olan, Kızılcık ağacı da oradaydı! Evin bahçesinde sebzelerin her çeşidini ürettirdik. Pırasa, salatalık, domates, patlıcan gibi sebzeler. Bunları perşembe günleri İzmit Pazarı'nda satar, geçimimizi temin ederdik. Ahırda her zaman atımız, ineklerimiz olurdu. Etrafımız boş arazi ile çevriliydi.

Evden üç dört kilometre uzakta çingene mahallesi vardı. Orada sık sık kavga, gürültü ile birlikte müzikli eğlenceler olduğu için görmeye giderdik. Onlardan Yunus, Bayram, Ramazan ve Basri isimli arkadaşlarımız oldu. Önce onlar gibi küfür etmeyi ve sonra da konuşmayı öğrendik. Bu yüzden babamdan birkaç kez sıra dayığı yediğimizi hatırlıyorum. Aslında babamın bizleri dövmesi için o kadar çok bahanesi vardı ki! Bu iş için hiç sıkıntı çekmezdi. Top oynadın, dayak; denize girdin, dayak; hayvanları erkenden eve getirdin dayak. Bana en acı geleni, kendi akramım bir çocukla yaptığım kavgayla ilgiliydi. Biz çocukla alt alta, üst üste

boğuşuyoruz. Aniden oğlanın babası belirdi. Bana bir kaç tane patlattı, elinden zor kurtuldum. Hırsını alamadı ve beni kovalamaya başladı. Eve sığındım ve kapıda duran babamın uzun bacaklarına sarıldım. Adam, "İsmail Çavuş! Senin oğlan benim çocuğa hem küfür ediyor hem de dövüyor. Ona biraz terbiye ver." deyip gitti. Babam adamın bu masum isteğini yerine getirdi tabii! Yıllar sonra benzer bir olay benim büyük oğlumun başına gelmişti. Onu şikayet için gelen birisini, gelip gelmeyeceğine pişman ederek çocukluğumun hıncını çıkartmış oldum.

Manastır bölgesinde, eskiden kalma üzeri büyük taşlarla örtülü Hristiyan mezarlarında altın ve gümüş sikke aramak başlıca çocukluk etkinliğimizdi. Arada sırada rastladığımız kuru kafalarda, altından dış olup olmadığını kontrol ederdik. Yakınımızda Kazandere denilen gürül gürül akan bir dere vardı. Derenin kenarında, sellerle kökleri açığa çıkmış büyük ceviz ağaçları vardı. Annem, difteri, kızıl gibi öldürücü çocuk hastalıklarından korunmamız için, ceviz ağacı köklerinin altından üç kez bizi geçirirdi. Bu sırada, sessizce dualar okurdu. Derenin kaynağına yakın yukarılarda bir yerde, ufak bir çağlayan ve küçük havuz vardı. Fırsat bulduca oraya gider, yıkanır ve yüzerdik. Bahar yağmurlarında dere köpürerek gürültü ile akar ve önüne taş, kütük ne bulursa katarak onları denize kadar taşırdı. Sağanak yağmurlardan sonra ortaya köprü gibi ceviz ağacı kökleri ortaya çıkardı. Köklerin arasında dolaşmak, gizlenerek saklambaç oynamak bizleri çok mutlu ederdi.

Otuzlu yılların sonunda manastırda büyük bir faaliyet başladı. Hükümet, kısa sürede aynı büyüklükte iki sıra halinde tek katlı yirmi ev yaptı. Buraya Romanya'nın Köstence şehrinden gelen Tatarlar yerleştirildi. Bu insanların konuştukları Türkçe, bizimkilere pek benzemiyor ve üstelik komiğimize gidiyordu. Giyim, kuşamları, yedikleri, içtikleri, birbirlerine davranışları, kadın erkek ilişkileri değişikti. Çoğu güleç yüzlü olan göçmenlerin tek hoşlanmadığımız tarafları herşeyden kendilerine övünme payı çıkarmalarıydı. Yeri gelince kendi ustalıkları ile öğrenmekle kalmazlar kullandıkları, balta ve keserlerinin bile bizimkilerden daha iyi olduğunu söylemeleri komiğimize giderdi. Zamanla bizler de onlara uyduk. Aramızda önce çekişme sonra yarışma başladı. "Ben daha iyi olacağım." davranışları okuldaki başarılarımızı bile etkiledi.

Babam : İsmail Çavuş, 1925

Anıemle ve Enisle, 1959

ALIN YAZISI BİRLİKTELİĞİ

Çocukluk dönemimin ilk anısı neydi? İzmit'in Turgut Reis Mahallesi'nde, üzeri çinko ile örtülü tek katlı bir evde, ailenin dördüncü çocuğu olarak dünyaya gelmişim. Annemin arka arkaya hamile kalması, bezginlik yaratmış olmalı ki bana hamile kaldığında düşürmek için çok uğraşmış. Onun bunun önerileriyle ağır yükler kaldırmış. Hepsi nafile.

Çocukluk dönemimde, ben rahmetli anneciğimin karnını hiç düz görmedim! Karnı, gençlik devresinde gebelik, yaşlılık devresinde ise hastalık nedeniyle hep şişkin kaldı. Ailenin birinci çocuğu Münire, ateşli bir çocukluk hastalığı nedeniyle 3 yaşlarında ölmüş. En büyük ağabeyimin sağlıklı bir çocukluk dönemi geçirdiğini çok iyi hatırlıyorum. Büyük annem, onun kendisini toparlayabilmesi için beslenmesine özen gösterir ve bu bizde kıskançlık duygusu yaratırdı. Ona süt, bize tarhana çorbası verirdi. O zamanlar bizim fakirlik devremizdi. Yokluk içindeydik. Emin ağabeyime gösterilen ayrıcalığın sebebini kavrayacak durumda değildik. Şimdi inanıyorum ki o da bizim gibi beslenseydi, yaşaması zor olurdu.

Sanırım 4 veya 5 yaşlarında, yüksek ateşle birlikte havale geçirmişim. Annem, birinci çocuğunu hatırlayarak bundan çok korkmuş. Hemen babamı kahveden çağırarak ona durumu bildirmiş. Babam, annemin babasından beni şehire getirmek için öküz arabasını istemiş. Dedemin babamla yıldızı hiç barışmazmış. "Bana ne? Kendi işini kendin hallet!" diyerek isteğini kabul etmemiş. Babam çok kızmış, ihtiyara gamatayı basmış. Ahıra gidip atını çıkarmış ve semerledikten sonra iki boş mısır küfesini sarmış. Birisine beni, diğerine de denge olsun diye büyükçe bir taş koyduktan sonra o önde, annem arkada şehir merkezine doğru yönelmişler. O dönemde İzmit'in tek doktoru var, Dr.Hasan Ömer. Muayenehanesi, tren yolunun kenarında ve Cihan Oteli'nin yanında. Doktor beni görür görmez, hemen soymuş ve içinde soğuk su bulunan bir leğenin içine atıvermiş. Babam ve annem durumu şaşkınlıkla izlemişler. Önce "Şu adamın yaptığı işe bak. Çocuğu zatürre yapacak." diye düşünmüşler. O devirde doktora müdahale etmek mümkün mü? Yapılan müdahalenin etkisinden, bir kaç dakika sonra gözümü açar gibi olmuşum. Doktor annemden aldığı havlu ile beni kuruldıktan sonra babamın eline reçeteyi tutuşturmuş. Beni kapıda bekleyen, semeri eğilmiş atın üstündeki boş küfeye yerleştirerek tekrar eve yönelmişler. Atatürk Heykeli'nin bulunduğu Saray Bahçesi denilen yerin önündeki meydandan geçerken iyice kendime gelmişim. Babam ve annem bu duruma çok sevinmişler. Babamın "Oğlum Yusuf bir şey ister misin?" diye sorduğunu çok iyi hatırlıyorum. Bu yeniden hayata dönüş ya da canlanış anı oluyor. Fırsatı kaçırmıyorum

“Kuru üzüm istiyorum.” dedim. Babam atın yularını annemin eline tutuşturduktan sonra meydanın kenarında, önünde tulumba bulunan Bakkal Mahmut'un dükkanına gidip dileğimi yerine getiriyor. Kuru üzüme nasıl saldırdığımı ve büyük bir iştahla nasıl yediğimi şimdiki gibi hatırlıyorum. O zamanlar kuru üzüm, yoksul çocukların en çok sevdikleri yiyeceklerden birisiydi. Hastalıktan kurtulmanın, iyileşmenin en önemli belirtisi de yeme arzusunun geri gelmesidir.

Sonraki yaşamımda babamla bir çok sorunum olmuştur. Çok kötü bir çocuk değildim. Buna rağmen babamdan yediğim dayak, tabir doğru ise “Galata Köprüsünü'de geçmiştir.” Ne o beni sevdi, ne de ben onu. Bunda ailenin tek okumuş bireyi ve daima annemin yanında olmamın etkisi vardır sanırım.

Çocukluk devresini geçirdiğimiz mahalle, o devirde İzmit'in en sabkalı kişilerin barındığı yerd. Kimbilir belki de babam, bizim böyle bir semtte yoldan çıkabileceğimizi düşündüğünden sert tedbirlere başvurmak zorunda kalıyordu.

Babamın en çok canımı sıkan davranışı, dört ekek kardeşten birisinin suç işleme durumunda hepimizi sıra dayağından geçirmesiydi. Dayak aleti de, bahçe-deki kızılcık ağacından geliyordu. Bizleri sıraya dizer, çocuk ellerimizi uzatmamızı söyler ve esnek kızılcık dalını avuçlarımıza vururdu. Daha o devirde adaletsizliğe ve kızılcık ağacına karşı nefret duyguların oluşmaya başlamıştı.

Babam, belli ki dedemden ötürü dayılarımı da sevmezdi. Bize kızdığı zaman, “Dayısı kılıklı herifler” derdi. Benim veya kardeşlerimin annemizle hiçbir sorunu yoktu. Tarlada, bahçede ve harmanda onunla birlikteyken doyumsuz sohbetimiz olurdu. Ona karşı sevgi ve acıma duygusu ile birlikte büyük bir bağımlılığım vardı.

Annem, doğduğum senenin bolluk ve bereket yılı olduğunu söylerdi. Buğday tanelerinin iri, mısır koçanlarının büyük ve taneli, sebzelerin ise bol olduğu bir yılda dünyaya gelmişim. Evin ambarında ürünleri koyacak yer kalmamış. Hele kabaklar o kadar büyükmüş ki, bir kişi bir tanesini zor taşımış! Ben onun uğurlu çocuğuydum. Bunu duymak beni ne kadar mutlu ederdi bir bilerseniz. Bu hangi yıldır acaba? Nüfus kaydım da doğum tarihim 5 Mart 1931 olmasına karşın annem, okulların açıldığı ayda dünyaya geldiğimi söylemişti. Demek ki, doğum tarihim 1931 değil, 1930 ve ayı da mart değil, eylül veya ekim olmalıydı.

Merak ettim. Bin dokuzyüz elli beş yılında evlendiğim hayat arkadaşımın yaşamında ilk hatırladığı olay neydi acaba? Eşim, Kocaeli, Değirmendere'sinin Eski Yalı semtindeki, tahta badıralarla çevrili ufak bahçesi olan, iki katlı ahşap bir binada, ailenin ikinci kız çocuğu olarak dünyaya gelmiş. Annesi Tenzile'nin durumu da az çok benim anneme benziyor. Yani, gençliğinde ve yaşlılığında daima karnı yüklü! Bizimkinin nüfus kağıdında adı Nural olarak yazılıysa da, herkes onu

Beran olarak bilir. O da dört, beş yaşlarında iken ateşli bir hastalığa yakalanır. Babası, Ali Ertürk, Donanma'nın su üstü gemilerinde motorcu ustası olarak çalışmaktadır. Çocuklarına çok düşkündür. Komutanı Amiral Mustafa Sağlam'a durumu anlatır. Amiral birliğindeki Dr.Turhan Güney'i görevlendirir. Deniz motoru Eski yalıdaki ürün iskelesine yanaşır ve doktor iki dakikada eve ulaşır. Turhan Bey, Beran'ı muayene eder ve tifo teşhisini koyar. Ateş düşürücü ve vücudu takviye edici iğnelere gerek görür. İlk tedavisini kendi yaptıktan sonra, her gün düzenli olarak gelip, tedaviye devam eder. O devirde sağlık memuru, ebe ve hemşire olmadığı için tedavi için gerekli olan iğneleri kendisi yapmak durumundadır. İğneler çok yakıcı ve acıtan türdendir. Küçük kız bunları yaptırmamak için ne kadar çırpınırsa da nafiye. Sonunda yatağın kenarında kısınlıp bağıra, çağıra enjeksiyonu yapılır. Kendisine her ne kadar "Kızım bu son iğne!" denilmesine hiç inanmazmış. İğneler günlerce devam etmiş. Ateşi bir türlü düşmemiş. Yemeden içmeden kesilmiş, saçları dökülmüş ve iyice zayıflamış ve ayağa kalkacak dermanı kalmamış.

Beran, sırt üstü yatmaktan da çok korkmaktadır. Zira, tavan tahtalarındaki budaklar büyüyerek, kocaman bir yarasa kanadı gibi üstüne çökmektedir. Onları görmemek için gözlerini kapaması da yarar sağlamaz. Rüyaları yangın, gök gürültüsü, ağaç devrilmesi, fırtına gibi korkunç olaylarla doludur. Bir hafta sonu, babası başucuna gelerek saçını okşayıp güzel ve cesaret verici sözlerle yataktan kalkıp yürümesini ister. Bunu yapamayacağını söyler. Çok güçsüzdür. Baba ısrar eder. "Bak senden üç yaş küçük kardeşin yürüyor. Sen nasıl yürüyemezsin? Haydi gayret et bakalım. Ben de sana yardım edeceğim." der. Karyoladan büyük bir gayretle doğrulur. Başı dönmektedir. Ayakta durmakta güçlük çeker. Sallanırken babası düşmesin diye destek verir. Güçlkle yataktan iner, küçük elleyle karyolanın buz gibi demirlerini destek olarak ayakta durur. Demirlerin soğukluğu biraz olsun onu kendine getirir. Odanın aydınlık tarafına gitmek ister. Babasının da yardımıyla tutuna tutuna pencereye ulaşır. Gün ışığına, aydınlığa kavuşmak hoşuna gider. Babası, perdeyi kenara çektikten sonra pencereyi yukarıya kaldırır. İçeriye serin ve temiz hava girer. Dışarıya baktığında, sokakta neşe içinde oynayan arkadaşlarını görür. Birden Nevin ismindeki arkadaşı ile göz göze gelir. Nevin arkadaşlarına seslenir; "Çocuklar şuraya bakın! Beran ölmemiş! Bakın pencereden bakıyor." der.

*İlk resmimiz. Soldan sağı öndekiler Mehmet Zeki, Münire, İzzet.
Arkadakiler: Hidayet ve Emin ağabeylerim*

İzzet Barış. Ortaokula başlarken

Eşim Nural (Beran) İlkokuldayken

KIZAMIK ŞEKERİ

Az gelişmiş ülkelerde en önemli çocuk hastalıkları bulaşıcı özelliği olanlardır. Kırsal bölgelerdeki kalabalık ailelerde bu daha belirginleşir. Biz de İzmit şehrinin kenar mahallesinde oturduğumuza göre çocukluk hastalıkları kapımızdan eksik olmazdı. Buna karşılık trafik kazaları da yoktu. Kazalar, öküz süsmesi veya at tepmesi şeklindeydi.

Bizim çocukluğumuzda doktor sayısı çok az ve sağlık merkezlerine ulaşmak da zordu. Üstelik, bulaşıcı hastalıkları önlemek için aşılar da yapılamıyordu. Bunlar yetmiyormuş gibi elde etkin ilaçlar da yoktu. Sulfata ve kinin her derde deva ilaçlardı. Ateşli hastalığı olanlara "Sıtması var" denilirdi. Bunun da ilacı kinin idi !

Evdeki çocuklardan birisinin aldığı hastalık, kısa sürede diğerlerine de yayılırdı. Genel olarak kızamık, kızıl, su çiçeği gibi döküntülü hastalıklar ve kabakulak herkes tarafından tanınır ve önem verilmezdi. Buna karşın, kuşpalazı, boğmaca ve menenjitten çok korkulurdu. Çocukların hastalıklarıyla anne ve evde bulunan yaşlı kadınlar meşgul olurlardı. Faik isminde bir arkadaşımın hastalığını hatırlıyorum. Elime içi süt dolu şişeyi tutturana annem "Bunu Faik'in evine götür." demişti. Ertesi gün çocuğun öldüğü duyuldu. Onu ölüm döşeğinde, gözleri açık vaziyette seyreden meraklılar "Zavallı gençliğine doymadığı için gözleri açık gitmiş." diyorlardı.

Biz doktorlar, hastalarla ilk karşılaştığımızda, dertleriyle ilgili bilgileri toplarken, teşhise varmak için "Hangi çocukluk hastalıklarını geçirdiniz?" diye soru yöneltiriz. Şimdi bana böyle bir soru sorulduğuna düşündüğümde, hemen aklıma, Dr.Hasan Ömer'in tedavi ettiği havalesi hastalığı ile kabakulak ve kızamık gelir. Kesinlikle, su çiçeği, kızıl gibi hastalıkları da geçirmiş olmama rağmen bunlar bende iz bırakmamışlardır.

Günün birisinde sanırım Emin ağabeyim, yanakları şiş bir şekilde eve geldi. Evdekiler hemen kabakulak teşhisini koydular. İlk iş olarak o zaman mevcut üç erkek kardeşin aynı odada kalmasını istediler. Amaçları, aynı hastalığın bizlerde de oluşmasını sağlamaktı. Bir kaç gün sonra, hepimiz kabakulak olduk. Evin içinde birbirimizin yüzüne bakarak gülüyorduk. Aralarında iki yaş farkı olan yanakları şiş dört çocuk. Komik bir görünüm. Ateşimiz var mıydı? Yok muydu? Bilemiyorum. Bildiğim, bu hastalığın erişkinlerde görülen formunda, hayalarının şişmesi ve çok ağrması hiçbirimizde yoktu. Olmadığının ispatı, hepimizin çocuklarının olması !

Komşularımız arasında "Şakir Hoca" diye birisi vardı. Sanıyorum Selanik göçmenlerindendi. O zamanın hocaları gibi yüzü hiç gülmezdi. Üstelik bizleri de pek sevmezdi. Buna, zaman zaman bahçesinde bulunan büyük armut ağacına

dadamamız sebep olmalı. Onun, Osman ve Kadriye isimli iki çocuğu vardı. Şimdi düşünüyorum da, 30'lu yıllarda olmamıza rağmen, Yunanistan'dan, Bulgaristan'dan ve Romanya'dan gelen göçmen ailelerdeki çocuk sayısı, yerlilere göre azdı. Yerli ailelerin çoğunda ölenler hariç, en az beş çocuk vardı.

Babam, dördümüzü toplayıp, Şakir Hoca'nın kapısına dayandı. "Şakir Hoca. Bunlar kabakulak olmuş, şunların yazılarını yazıver!" dedi. Hocanın biraz canı sıkıldı. Öyle ya, dört hastanın tedavisini üstlenecekti! Hem de para pul olmadan. Bizi içeriye aldı. Ucunda sivri bir uç bulunan kalemi, çini mürekkebi bulunan hokkaya daldırarak, yüzümüzün sağ ve solundaki şiş yerlerin üstüne eski Türkçe yazılar yazdı. Neler yazılıydı? Bilmiyorum. Ancak, özenerek ve düzgün bir şekilde yazılmıştı. Yazılanlar silinmeye yüz tuttukça yanaktaki şişlikler inmeye başladı. Bir kaç gün sonra Osman'ın da yüzünde yazılar olduğunu gördük!

Bizim dönemimizde çocuklar en çok şekeri severdi. Gerçi günümüzde de bu geçerlidir amma biz çikolata bilmezdik. Kaç yaşında olduğumu hatırlamıyorum. Kulağıma annemin sesi geldi. "Kalk benim güzel oğlum". Uyanır gibi oldum. Beni kucağına aldı. Yüzüme bakınca, "Aaa! Sen kızamık olmuşsun!", dedi. İçimi sevinç kapladı. Kızamık demek kırmızı şeker demekti. Sonradan öğrendim. Sokakta oynarken, bir aralık kendimden geçip bir duvar kenarına yanaşıp, orada uyuyup kalmışım. Komşu bir kadın durumu anneme bildirmiş ve o da beni almaya gelmiş. Kızamık şekeri de pek sevimsiz bir şeymiş ya. Bunu sonradan öğrendim.

ON PARAYA SÜNNET

Çocukluk devresinin unutamadığım olaylarından birisi sünnet olmamdır. Sanıyorum 6-8 yaşları arasındaydım. Manastır Mahallesi'nde oturuyorduk. Komşularımızın hepsi Romanya'dan gelen Tatar asıllı göçmenlerdi. Bunlar batıdan gelmiş değişik kültürde olup, çoğu sanatkar insanlardı. Biz onların arasında yabancı gibi kaldık. Göç ettikleri yılın ilk senesinde yaşlıların çoğu öldü. Cenaze töreninde tabutun arkasında kadınların çömelmiş vaziyette yürüyerek ağıt yakmalarını bize çok tuhaf gelirdi. Kadınların sigara, pipo içmelerini annem pek beğenmezdi.

Çocuklukta insan kolaylıkla arkadaş buluyor. Günlerimiz erkek çocuklarla kavga dövüşle geçiyordu. Ne hikmetse bu yabancılarla devamlı inatlaşıyorduk. Bunda Tatar çocuklarını kıskanmanın etkisi vardır. Onlar sabahtan akşama kadar evde, sokakta oynuyorlar. Biz ise, hayvan gütmekte, tarlada ve bahçede sürekli çalışmaktayız. Onların, babaları daha yumuşak. Azarlama, dövme yok. Bakkaldan aldıkları çarşı ekmeği (Has ekmek) pamuk gibi. Bizimkiler, evde yapıma. Taş gibi, kurşun atsan zor geçer. Bu nedenle bize has ekmek helva gibi gelirdi. Üstün olan tek tarafımız çok kardeşimizin olmasıydı. Onların iki, bilemedin üç. Üstelik, bedenen çalıştığımız için onlardan daha güçlüydük.

En çok yaptığımız ve dolayısıyla sevmediğim iş çobanlıktı. Hayvanların hepsine isim verilmişti. En çok sevmediğim ve unutamadıklarım ise "Ceylan" ve "Gökçe" isimli ineklerdi. Birincisine niçin bu isim verilmiş bilmiyorum. Bu hayvanın bir özelliği vardı. Kaşla göz arasında, sürüden ayrılp, yasak olan yerlerde karnını doyurmaktı! Başkalarının buğday, mısır tarlasına gizlice dalar kısa sürede büyük zarar verirdi. Onun yüzünden yediğim azar ve sopanın haddi hesabı yoktu. Tabii ben de hırsımı ondan almaya çalışırdım. Boşuna, huyunu değiştirmezdi. Birisi akıl verdi. Ceylan'ın boynuna kocaman bir çan taktım. Sıvışırken çanın çıkaracağı ses onu ele verecekti. Biraz faydası oldu o kadar. Gökçe'nin rengi yamalı siyah ve beyaz karışımıydı. Öteki inekler bir kova su ile yetindiği halde o en az iki kova su içerdi. Suyu, 10 metre derinlikteki kuyudan çektiğimiz için onun için fazla mesai yapmak zorundaydım. Ne tuhaftır, Tıbbiye'de şeker hastalığını anlatılırken hemen "Gökçe" aklıma gelirdi.

Günümüzde, insanlar ve çevreler değişti. Hayvanların bile değiştiğini geçen sene anladım. Davutlar'daki yazlıkta kalırken zaman zaman torunum Zeynep ile yakınımızda bulunan sebze bahçesine gidip oradan domates, patlıcan, biber ve salatalık gibi sebzeler alırdık. Bahçe sahibi yaşlı İsa Dayı ile aramız iyiydi. Dereden, tepeden konuşuyoruz. Gelenlere hizmet edebilmek için çırpınıp duruyor. Ağzında sigarası, nefes nefese. Büyük oğlu, söğüt ağacının altında paraketesini hazırlıyor. Babasının aksine, somurtkan birisi. Yanına sokuldum;

-Sen niye bahçede çalışmıyorsun?

Şöyle bir yan baktı o kadar. Onun yerine babası konuştu;

-O, hürriyete, temiz havaya aşıkmiş da ondan!

-En çok hangi balığı seversin?

-En fazla para getirenini!

-O zaman barbunya tutmayı istersin. Değil mi ?

-Barbunya balığı, deniz dibinden bir karış yukarıya çıksa, başı döner!

-Neden o?

-Kendisini minarede sanır da ondan!

Ne demek istedi, pek kestiremedim. Terslenebilir diye üstüne varmadım.

Zeynep, daha çok tarlada otlayan, kocaman memeli, siyah-beyaz inek ve yanındaki yavrusuyla ilgileniyor. Kenarda soluklanan İsa'nın eşine sordu.

-Bu ineğin ismi ne ?

-Kibariye.

-Böyle inek ismini hiç duymamıştım.

Nedenini sordum.

-Kibardır da ondan, dedi.

-Nasıl kibardır yani ?

-Herkes kendisini sağdırmaz. Yani herkese memelerini ellettirmez. Zahar gıdık alır!

-Daha başka özellikleri var mı?

-Başka ineğin su içtiği kovadan su içmez. Kovanın çok iyi yıkanması lazımdır.

-Nereden anlıyor, başkasının o kovadan su içtiğini?

-Kokudan anlar. Beğenmedi mi burnu ile kovayı iter, devirir.

-Desene senin işin var, Kibariye ile.

-Hem de ne iş. İsa'nın bana hediyesi. En kötüsü. Boğaya geldiği zaman. Beğenmediği boğanın altına yatmaz ha.! Damadın yakışıklı ve genç olması lazım !

Son konuşmayı, Zeynep pek anlayamadı. Öğrenmek istedi. Ben geçiştirdim. Üsteler gibi oldu amma Kibariye'nin yavrusunu göstererek, konuyu değiştirdim. Çocuk onun da ismini öğrenmek istedi. Kadın, "Osman" demez mi! Anlaşılan insan isimleri gibi hayvan isimleri de değişmişti.

Gelelim sünnet işine. Bir sabah babam kolumdan yakaladı ve sert bir ifade ile "sünnet olacaksın, sakır ağlama" diye tembihleyerek sünnet olacak çocukların toplandığı eve getirdi. Beş, altı çocuk pantolanları sıyrarak sedire dizildik.

Sünnetçiyi görür görmez, koro halinde ağlamaya başladık. Adam hepimizin işini yarım saat içinde bitirdi. Ben sonuncuydum. Hayatımda duyduğum en şiddetli acıydı ve yanma ile kaşık berbat bir histi bu. Kesim işi bitince, sıra hepimizin dört gözle beklediği hediye faslına geldi. Gelenler, kağıtlara sarıli madeni paraları sıradan dağıtıyorlardı. Ağlamaya ara verdik. Bir yandan verilen hediyenin ne olduğunu anlamak için heyecanla para sarıli kağıdı açıyor, öte yandan da yanımdaki çocukların kaç para aldıklarını gözlüyordum. Bana verilenler hep o zamanının en değersiz para birimi olan “On para” idi. Arkadaşlanmınki ise en azından “Beş kuruş” idi. Ağlamayı kestim. Hişimla odadan çıktım. Ayaklanımı aç aça yürüyüp, eve geldim. Kendimi annemin kucağına atar atmaz boşandım ve olanları hıçkıra hıçkıra anlatmaya başladım. Annem de çok duygulandı ve üzüldü. “Üzülme oğlum. Bak ben sana ne vereceğim.” deyip tahta sandığının bulunduğu odaya geçti. Bir avuç dolusu cevizle geriye döndü. Sevgi ile birbirimize sarıldık, karşılıklı gözyaşı döktük.

Sene bin dokuzyüz altmış dokuz'da, Gölcük Deniz Hastanesi'nde uzman olarak çalışıyorum. Ayakları şeker hastalığı yüzünden gangren olmuş bir hasta yatırmışlar. Onu bir yerden tanıyor gibiydim. Kafa ve göz yapısından tatar olduğu belliydi. Dayanamadım sordum.

-Siz nerelisiniz ?

-İstanbul'un Şehremeni semtinden.

-Ne iş yaparsınız?

-Şimdi emekliyim. Eskiden sünnetçiydim. Gülmeye başladım; Adam;

-Niye gülüyorsunuz doktor bey? dedi.

-Sizi çok iyi tanıyorum da ondan.

-Nereden tanıyorsunuz ?

-Siz 1938-1940 arasında İzmit'e gelip Romanya'dan gelen göçmen çocuklarından bir grubu sünnet ettiniz mi? Hemen hatırladı.

-Evet, evet, dedi.

-O çocukların arasında ben de vardım.

-Ben çok iyi sünnetçiydim değil mi ?

-Evet, çok iyi sünnetçiydiniz!

Son senelerde fırsat buldukça Ankara'dan Değirmendere'ye geldiğimde dostlanımla Örcün Köyü'ndeki bağ evinde toplanmaya başladık. Ne hikmetse, hanımlar kendi aralarında sık sık toplanırlar ama biz erkeklerin bir araya gelip hoşça vakit geçirmesini genelde pek istemezler. Böyle bir toplantı yapacağımı duyunca hanım, “Nereden çıktı bu gene? Torun, torba sahibi oldun, bıkmadın bu işlerden.” dedi. Ben de ona “Benim sünnet düğünüm olmadı.

Şimdi onu kutlayacağız.” dedim. Arkadaşlarının tümü benim yaşında. Hepsi “Uçurtmanın ipi kopmadan biraz daha yaşayalım.” görüşünde. Bir kısmı ufak ufak demlenirken, becerikli olanlar da mangal başına çöreklenip bizlere hizmet veriyorlar. Susurluklu Katip İsmail, beraberinde müzisyen arkadaşlarını da alıp gelmiş. Onların eşliğinde terzi Kemal’in oğlu Cengiz, Aksakal'lardan Ahmet şarkılar söyler. Söylediği şarkılarla hepimizi hem neşelendirmekte hem de düşündürmektedir. Münir Nurettin’in “Dönülmez akşamın ufkundayız.” Selahattin Pınar’ın “Gecenin matemini üstüne örtüp sarayım.” ve “Akşamın olduğu yerde bekle diyorsun, gelmiyorsun.” en beğendiklerimiz. Yanımda uzun yıllar MİT’de çalışmış, yetmişlik Kamil Dayı var. İçmiyor ve bizi seyrediyor. “Hocam bu adamları nereden seçip buldun? Saydım, 15 şişe büyük rakı götürdüler. Bir tanesinde tık yok. Dıngıdı, mıngıdı yok. Aşkolsun adamlara!” demekten kendini alamadı.

Karamürselli Emin, kadehini her kaldırışında, “Hocamızın sünnet düğününün şerefine” demeğe başladı. “Bir daha ki sefere benim sünnet düğünüm olacak. Ona göre Karamürsel’de bulaşacağız.” diye de ekledi. Bazı arkadaşlar, bu gecikmiş sünnet düğününün sebebini sorunca ben de Şehremeni’li sünnetçiyi anlattım. Ne tuhaftır, hepsi de benim gibi yanıkmiş. Hepsi kesicisinin ismini unutmamış. Ereğlili Sebahattin, sunturlu bir küfürden sonra “Beni Kör Selahattin kesmişti. Herif damarı kesmiş, günlerce kanadı. Kanamadan ölecekmişim!” dedi. Emin, “Ağabey ben akranlarıma göre daha iriydim. Benden alınan parça büyük olduğu için, bayağı canım yanmıştı.” dedi. Eski Kırkpınar başpehlivanı Aydın Demir. “Ne bileyim ağabey ben! Adamın birisi eve geldi, kesti gitti.”. İsmi lazım değil birisi, “Ben korkumdan kirvemim kucağına doldurmuşum.” dedi. Katip İsmail, mikroplu ustura ile kesilmiş. Günlerce, san toz serpilmiş orasına. Çok çekmiş zavallı. Hediye falan alan pek yok!. Aramızda Cenap Ünal var. Mevcutlu gelmiş. Yanında delikanlı oğlu var. Bir de ona soralım dedik. Acı duyup duymadığını bile hatırlamıyor amma, alınan hediyeleri sayıp durdu. Bu dünyaya geç gelmenin faydaları.

NECATİBEY İLKOKULU

Babam benden büyük kardeşlerim olan Emin ve Hidayet'i biraz da devlet zoruyla okula göndermişti. Sıra bana geldiğinde iyice canı sıkılmış olmalı ki, okula kayıt zamanı gelmesine rağmen bir türlü başvuruda bulunmadı. Annem, herhalde komşuların baskısıyla kaydımı 1938 yılında yeni kurulmuş olan Necatibey İlkokulu'na yaptırdı. Büyük kardeşimiz, yapı itibarıyla sağlıklı değildi. Okula gitme yerine, kağıt fabrikasının yanında bulunan demir iskelesinde balık tutmayı tercih ederdi! Oltası, beyaz okul yakalığının tutturulmasında kullanılan toplu iğne, misinesi de at kılındandı. Hidayet ağabeyim, düzenli okula giden bir öğrenci olmuştu. Babam, öğretmenin direnmesine rağmen, benim işime yarar diye ilkokul ikinci sınıfta onu okuldan aldı ve demircinin yanına çıracak olarak verdi.

Ben üçüncü sınıfa kadar iyi okudum. Sonra öğretmenimiz değişti. Kızıl saçlı, sinirli birisi olan yeni öğretmenimiz sınıfta iki kişiyi, Harun ile beni hiç sevmedi. Hemen hemen her gün, bizi döverdi. Sebepler aşağı yukarı hep aynıydı. Dışını fırçalamamışsın. Temizlik mendilin yok. Tırnaklarını kesmemişsin. Düzenli azar işitme ve dayak faslı bizde alışkanlık yaptı.

Hafta sonlarında bayağı sıkılır hale gelmiştik! Bir defasında uzamış saçlarımızın kesilmesini istedi. Başarılı olamayınca çok kızdı ve elimize para tutuşturarak "Cehennem olup şehre gidin, saçlarınızı kestirmeden de okula gelmeyin" demişti. Harun'la İzmit'in en lüks berberine uğradık. Berber ne istediğimizi öğrenince bizi kovdu. Anlaşılan Apaçi kılıklı iki çocuğun orada tıraş olmak istemesi hoşuna gitmemişti. Yolda yürürken, ilanlardan Oğuz Sineması'nda Lorel-Hardy filminin oynadığını öğrendik. Sınıf arkadaşlarımızdan bu filmi görenler anlata anlata bitiremiyorlardı. Herkes okulda Lorel Hardy gibi konuşmaya başlamıştı. Hazır elimize para geçmişken şu filmi bizde görelim dedik. Çocukluk işte. Nasılsa dayağa alışmıştık. Böylece ilk kez sinemaya gitmiş olduk. Dışarı çıktığımızda hava kararmıştı.

Ertesi günü hoca bizi karşısında gene saçlı görünce çıldırdı. Hademe ile bizi okulun çatı katına gönderdi ve orada beklememizi tembihledi. Herhalde kocası olan deniz astsubayına haber iletmış olmalı ki, öğleden sonra bir deniz askeri gelip bizi çatı arasında tıraş etti. Asker bizimle hiç konuşmadı. Anlaşılan o da yaptığı işten memnun değildi. Traştan sonra ayna tutmaya bile gerek görmedi Harun'la yüzyüze geldiğimizde gülüştük. Herhalde "Kabak" tıraşı bu olmalıydı.

İkinci karnemiz, birincisinden daha berbattı. Öğretmenin bizi geçirmesi mümkün değildi. O yıl insan ayının son haftasında öğretmen okula gelmedi. Sınıfta belirgin bir üzüntü havası vardı. Kız öğrenciler, "Öğretmenimiz hastalanmış"

diye ağlıyorlardı. Harun'la ben ise haberi duyunca sevinç çığlığı attık. "Düşünsene Harun, artık dayak yemeyeceğiz." diye sınıfta bağırdığımı hatırlıyorum. Ötekiler bu davranışına çok kızdılar. Öğretmenin böbrekleri hastalanmış, rapor almış ve artık okula gelemeyecekmış.

Okul Müdür'ü, sene sonu yaklaştığı için öğretmen bulmakta güçlük çekmiş olmalı ki, yardımcı bir öğretmen buldu. Güler yüzlü, akça pakça ve tombul bir genç kızdı. Kızcağızın öğretmenlikten haberi yok. Sık sık bahçeye çıkartarak bizlere oyun oynatıyor. Kendi aramızda koşular, mendil kapmalar, saklambaç oyunları yapıyor. Hocamızın ağzından, "Aferin İzzet. Bravo Harun." sözlerini işitiyorduk. Bizler için bu oyunlar çok kolaydı. Hayatımız koşmak ve kovalamakta geçiyordu. Yıl sonunda öğretmen hepimizi geçirdi. Talih yüzümüze gülmüştü.

Sınıfı geçmeme rağmen dördüncü sınıfa devam etmemeye kararlıydım. Okula gitmekten nefret ediyordum. Babam da bu halimden memnundu. Etraftan beni hafız yapacağını duyuyordum. Okullar açılalı bir hafta kadar olmuştu. Basri isimli arkadaşım, "Sebahat isimli yeni bir öğretmenin geldiğini ve beni sorduğunu söyledi." Okumak istemediğini söyledim. Arkadaşım peşimi bırakmadı. Devamlı olarak öğretmenin beni sorduğunu ve okula gelmemi istediğini ilettiler. "İstemiyorum. Beni ne yapacaktı. Babam beni hafız yapacak" diye haber gönderdim. Bir gün Basri, "Bana bak. Öğretmen senin ismini çok beğendi. Yusuf İzzetin ismini çok sevdiğini söyledi; mutlaka okula gelmeni istiyor. Seni çok merak ediyormuş. Onu bir göreyim. İsterse okula devam etmesin." dediğini söyledi.

Sınıfa, başım önümde utana utana girdim. Öğretmen güleç yüzlü, güzel bir kadındı. Yanıma usulca yaklaştı. "Ay! Sen ne kadar güzel çocukmuşsun. Gel benimle, seni sınıfın en ön sırasında oturtacağım" diyerek, temiz giyimli bir çocuğun oturduğu sıraya yerleştirdi. Benim o andaki durumum hiç de iyi değildi. Saçları kirpi gibi dik, ütü görmemiş, beyaz yakalı bir önlüğü olan, potur pantolonu ve ayaklarda çamurlu kara lastikleri bulunan birisiydim. Yanımda oturan çocuk, biraz rahatsız oldu amma sesini çıkaramadı. Sonradan öğrendim, vali beyin oğluymuş. Sebahat öğretmenin sayesinde kendimi toparladım, dördüncü ve beşinci sınıfın en iyi öğrencisi olarak ilkokulu bitirdim.

Bizim zamanımızda ilkokulu bitirmek önemli bir olaydı. İlkokul diplomasına sahip olmak herkese nasip olamazdı. Ortaokula gitmeyi pek düşünmüyordum. Ben de Hidayet ağabeyim gibi, demirci dükkanında çalışarak, usta olmak istiyordum. Basri ortaokula kaydını yaptırmış. Babası Adem amca, oğluna lacivert bir takım elbise ve öñü sırmalı bir şapka almış. Kurumundan geçilmiyor. "Şu şapkayı bir de ben giyeyim" dedim, vermedi. "Oğlum bu şapkayı ancak

ortaokul öğrencileri giyer” dedi. Koşarak anneme ulaştım ve "Ben de ortaokula gitmek istiyorum dedim.

Ortaokul birinci sınıfta gene kızıl saçlı, felaket derecede sinirli bir hanım olan matematik öğretmenimiz vardı. En sık kullandığı kelime "Şapşal" olduğu için öğrencilerin arasında ismi şapşal olarak bilinirdi. Benden hiç hoşlanmadı. Tahtaya kaldırdığı zaman önce insanı yukarıdan aşağıya süzer, kısa bir zamanda, işimi bitirir ve sırama gönderirdi. Neticede her üç karnede de 2 alarak, bütünlemeye kaldım. Tatilde, ağabeyime demirci dükkanında çıraklık yapmaya başladım ve okulu unuttum. Şükrü isminde ağzından, "Yavrum", "Gülüm" lafı eksik olmayan bir ustamız vardı. Öğlen vaktinde, çarşı ekmeği ile birlikte tahin helvası yer ve hafta sonlarında aldığımız harçlığı ise babamıza verirdik. Hayatımdan çok memnundum ve bütünleme sınavına girmeyi hiç düşünmüyordum.

O yılın Ağustos ayı ortalarında, bir asker dükkana girerek benden, postalında ayağına batan çiviye çıkarmak için kerpeten istemişti. Akşama doğru Süleyman usta, benden kerpeteni istedi. Aradım, bulamadım. Ustanın canı sıkıldı. "Bir kerpetene bile sahip olamıyorsunuz." dedi. Ses tonu yumuşaktı. Fakat onun gibi çok iyi birinden bu lafı işitmek ağabeyime dokundu. Ortalıkta bir sessizlik oldu. Kısa bir süre sonra usta yanıma yaklaştı. "Haydi seninle çarşıya gidelim. Artık sen çıraklığı geçtin sayılır. Yakında kalfa olacaksın. Sana bir tulum almak lazım." dedi. Çok sevinmiştim. O devirde, çıraklığı bitiren kişilere, mavi renkli tulum giydirilirdi. Birden ağabeyim söze kanıştı. "Hayır usta. Ona tulum almana gerek yok. O, okula gidecek. Benim gibi olmayacak." dedi. "Ben okula gitmek istemiyorum." diyecek oldum. Lafı ağzıma tıkadı. "Sen karışma!" dedi. Ortada buz gibi bir hava esti. Kimse konuşmak istemedi. Akşam eve giderken, ağabeyime, tekrar tekrar okumak istemediğimi, istesem bile bütünleme sınavına çalışmadığımı, sınıfta kalacağımı söyledim. Dinlemedi beni, "Kalırsan kal. İkinci sene geçersin." dedi. Sonunda hiç çalışmadan sınava girdim.

Bütünleme sınavında matematik hocam beni adeti üzere gene tepeden tırnağa süzdü. Yanında, Keşanlı diye anılan başka bir erkek öğretmen vardı. Sorulan üç sorunun birincisini tam, ikincisini yarım yamalak, üçüncüsünü ise cevaplayamadım. Benden sonra sınava giren öğrenciden öğrendim. Tam yarım saat benim durumu tartışmışlar. Kendi hocam, "Bundan ne köy olur ne kasaba. Kalsın." diye tutturmuş. Keşanlı ise, hakkımın orta olduğunu ve beş ile geçebileceğimi söylemiş durmuş. Kadın bir ara, ayaklarımdaki altı kabaralı asker postalına takılmış. Öteki, "Ne yani ayağında iskarpin pabuç olsaydı geçirir miydin?" demiş ve beş ile paçayı kurtarmışız.

BEHÇET BEY

Ortaokulun sonuna doğru ailenin geçim koşulları zorlaşmaya başladı. Emin ağabeyimin asker olupda Kayseri'ye gitmesi gelir kaynaklarının birisinin kuruması demekti. Babam ise, eskisi gibi sabahleyin ceketini omuza atıp şehre iniyor ve eve akşam geliyor. Alışmış, ağabeylerimin haftalıkları ile geçinmeye. İkinci ağabeyim de askerlik için sırada. Babam, gözünü bana dikmiş. Okulu bırakıp, arabacı dükkânına geçmemi ister. Ondan kurtulmak istiyorum amma nasıl?. Deniz Lisesine girmeyi düşündüm. Hiç ümit etmediğim bir olay başıma geldi. Orta bitirme sınavlarında resim dersinden ikmale kaldım.

Bir arkadaşımın yakında "Parasız Yatılı" okula giriş sınavının yapılacağını duydum. Pek parlak bir öğrenci değildim. Zaten kör topal okuyordum. Bu sınavı kazanma şansım pek yoktu. Ama denemek istedim.

Sınava girenlerin sayısı 40 kişiye yakındı. Bizleri, kopya çekmeyelim diye büyük bir sınıfa serpiştirdiler. Gözlemci hocamız Behçet Bey isimli, herkesin çekindiği ve saygı duyduğu bir öğretmen. En hırçın öğrenciyi bile, gözlüklerinin üstünden bakması yeterdi. Sınav kağıtları dağıtıldı. Sorular Türkçe ve matematik ağırlıklıydı. Şöyle bir göz attım. Çok zor geldi. Bir aralık boş kağıdı Behçet Bey'e verip gitmek aklıma geldi. Korktum, yapamadım. Soruların zorluğu yetmiyormuş gibi bir de nezleydim. Devamlı burnumu silmek zorunda kalıyordum. Sorulara kafa yorarken, burnum akıyor, bir türlü konsantre olamıyordum. Bir saat kadar oyalandıktan sonra, çekine çekine kağıtları Behçet beyin önüne bıraktım. Tam kapıdan çıkarken, kolumdan yakaladı ve kulağıma eğilerek. "Bu ne biçim kağıt. Utanmıyor musun bunu vermeye? Geç otur yerine. Daha vakit var. Düşün ve iyi cevap yaz." dedi. Ona itiraz edecek halim yoktu. Tekrar sıraya çıktım. Gerçi onun uyarısından biraz etkilenmiştim ama, fazla bir şey yapamıyordum. Sanırım Türkçe sorusuna biraz daha iyi yanıt vermiştim. Hepsi o kadar. Sınav süresinin bittiğini bildiren zil çalınca herkes kağıtlarını teslim etmeye başladı. Ben en sonuncuydum. Behçet Bey kağıdına bakınca gene yüzünü ekşitti.

Herhalde, İzmit ortaokulu tarihinde resimden bütünlemeye kalan ilk ve tek öğrenci bendim. Bu sınavı vermek için, nasıl çalışacaktım? Ders veren insan da yoktu. Aslında olsa da farketmezdi ya! Nihayet beklenen gün geldi. Resim bütünleme sınavına girdim. Beni bırakan hoca da pişman olmalı ki bir masa çizmemi istedi. Ona, sahibini süsen öküz gibi bakıyordum. Hiç özenmeden dediğini yaptım. "Aferin iyi olmuş." diyerek geçer not verdi. Hayat akışımı değiştirdiğinin farkında değildi

Artık lise I öğrencisi olmuştum. Ders programı çok ağır geldi. Üstelik hocaların yarısından fazlası yeni tayin edilmişti. Nasılsa, Hidayet ağabeyim askere gidince beni babam okuldan alır diye, derslere de önem vermiyordum. Birinci karneye çok az kalmıştı. Cumartesi günü bayrak töreninden önce Behçet Hoca:

-Çocuklar size hem sevineceğiniz ve hem de üzüleceğiniz bir haber vereceğim. Bugün Milli Eğitim Bakanlığı'ndan aldığım telgrafta okulumuz Lise I öğrencisi Y.İzzettin Barış'ın kırk kişinin arasından parasız yatılı öğrenim sınavını kazandığı ve Kütahya Lisesi'ne gitmesinin gerektiği yazılıydı.

Bu benim hiç beklemediğim bir haberdirdi. Şaşırdım kaldım. Arkadaşlarım sarılıp kutladılar. Kafamda bir çok sorular belirdi. Sınav kağıdım kesin olarak iyi değildi. Ya öteki öğrenciler benden daha kötüydü ya da sihirli bir el benim kağıdım dokunmuştu. Behçet Bey bunu yapar mıydı? Sanmıyorum amma eğer birisi yardım etmişse ondan başkası olamazdı. Behçet Bey'in benimle ne ilgisi olabilirdi ki? Kimbilir belki garipliğim dikkatini çekmiştir diye düşündüm. Babam beni Kütahya'ya gönderir miydi ?

Beni birisi arkamdan itmişti. Yürümekten başka seçeneğim yoktu. Babam istemeye istemeye boyun eğdi. İlk önce bir kefil bulup noterden yazı almam gerekiyordu. Günlerce kefil aramış, sağa sola sormuş. Kimse kabul etmemiş. En güvendiği arkadaşları, "Ben yeminliyorum!" demişler. Sonunda, "Beni ona buna mudana ettirme. Okuyup da paşa mı olacaksın? Bak ikinci ağabeyin de askere gidiyor. Arabacı dükkanını sen idare edeceksin." deyip işin içinden çıktı.

Kütahya'ya gitmekten vazgeçmiştim. Birden Hidayet ağabeyim ortaya çıktı. "Ben kefil olurum. Noter nereye bilecek benim senin ağabeyin olduğumu." dedi. Beni yanına alarak, noterin huzuruna çıktık. Yüzü, kömür karası ile boyanmıştı. Kendini amcam olarak tanıttı ve bastı imzayı.

Herkes Kütahya'nın çok soğuk olduğunu söylüyordu. Mutlaka palto, pardösü almak lazımmış. Ağabeyim ile bit pazarına gidip, ters yüz edilmiş bir pardösü aldık. Biraz dar geliyordu amma "Hiç yoktan iyidir." dedik. Bir cumartesi günü, saat birde kalkan trenle arkadaşlarım beni Kütahya'ya uğurladı. Hayatımda ilk defa trene binip yolculuk ediyordum.

Trende, bulunduğum vagonun en küçük yolcusu bendim. Gece yarısı şehre vardık. Diğer üç yolcu ile birlikte bir fayton tutarak otele geldik. Soğuk ve heyecandan pek uyuyamadım. Sabahleyin her tarafın karla kaplı olduğunu gördüm. İzmit'de hiç böyle kar görmemişim. Liseye nasıl gideceğimi sorduğumda, okulun adının "Taş Mektep" olduğunu öğrendim.

TAŞ MEKTEP : KUTAHYA LİSESİ

Taş Mektebin kapısında, yaşlı ve ak sakallı hademe tarafından karşılandım. Elimdeki tahta bavulu aldı. Halimden okula yeni gelen bir öğrenci olduğumu anlamıştı. Doğrudan müdür muavinin odasına götürdü. Sonradan isminin Bedri olduğunu öğrendiğim muavin, takım elbiseli ve babacan tavırlı birisiydi. “Hoş geldin yavrum. Neden bu kadar geciktin?” diye sordu. Sonra, zile basıp birisini çağırdı. Gelen esmer, kısa boylu, kambur birisiydi. “Akif Bey, Y.İzzettin, okulumuzun yeni öğrencisi. Onu yemekhanedeki masasına götür, kahvaltısını yapsın. Sonra yatakhaneyi göster. Bunlar bittikten sonra 5-B sınıfına katılsın” dedi.

Yemekhanedeki masaların arasında yalnız bir tanesinde tek bir yer vardı, tabak, çatal, bıçak takımı olan. Yeni yerime oturdum. Çay ile birlikte zeytin, peynir ve reçelli kahvaltımı yaptım. Tek düze tarhana çorbası ile yapılan kahvaltının alışkanlığının yanında böyle bir servisle ilk defa karşılaşıyordum. Kimbilir öğlen ve akşam yemekleri nasıl olacaktı? İzmit Lisesi’ni aramayacağım belliydi.

514 sınıf numarasıyla 5-B sınıfına katıldım.Yeni arkadaşlarımın bakışından gelişimden pek hoşlanmadıkları belliydi. Öğrencilerin tümü erkekti. İçlerinde iri yarı, kocaman, adam gibi olanlar da vardı. Benden bir gün önce Muğla’dan gelen Turgut Bolu ön sıralardan birinde oturuyordu.Yanımdaki boş yere sığındım. Bana ondan başka hoşgeldin diyen olmadı. Hepsi tepeden bakıyordu. Kendilerine aşırı güveni olan, hırçın yapıdaydı. Biz, İzmit Lisesinde hocalardan çekinirdik, korkardık. Onlarda öyle bir şey yok. Öğretmen bir söylerse onlar iki. Çoğu Bilecik Ortaokulu’ndan beri bir aradalar. İyice birbirlerine kaynaşmışlar. Herkesin takma adı var.

Öğretmenlerin 5-B sınıfından yaka silktiği kesin. Sait diye birisi var. Fizik hocası tahtaya kaldırıyor. Ne soruyorsa cevap yok. Tabi ki sıfır alıyor. Bir kaç hafta sonra yazılı oluyor ve Sait 10 alıp güya hocayı gırgıra alıyor! Refik isimli diğer bir öğrenci, öğretmenlerden birine aşık. Sürekli kadının yolunu kesiyor, evinin önünde turluyor. İbrahim isimli bir Türkçe öğretmenini deli ettiler. Adam “Şiir” yerine “Şıır” demiş. Vay bunu sen mi söylersin? Hocayı makaraya aldılar. Günün birinde kafası attı “Hepinizin Allah belasını versin. Şu sınıfa hiç gelmek istemiyorum ama mecburum” dedikten sonra eliyle bizim sırayı işaret ederek, “Sınıfta sadece bu iki çocuk efendi. Hepiniz birer hırtsınız.” dedi. İbrahim hoca resmen bizi hedef göstermişti. Dersin sonunda sınıfın elebaşları etrafımızı sardı. “Siz bu sınıfa yakışmıyorsunuz. Yeriniz 5-A oraya gidin.” türünden sözler söylediler. Bunda bizim suçumuz neydi ki ? Böyle bir durumda

başka sınıfa geçmek elimizde miydi sanki? Aslında başka sınıfa geçmek bizim için de iyi olacaktı ya. Çaresiz sineye çektik. Fazla da üstümüze gelmediler. Arada sırada laf çaktırmaları olmadı değil.

Bu arada benim birinci kame notlarım İzmit'den geldi. Dört tane kınğım vardı. Hem de en önemli derslerden. Bizimkiler "Yeni gelen de süper çocukmuş!" diye alay etmeye başladılar. Bu beni çok etkiledi. Onlardan ne eksikim vardı ki? Çalışıp onlara yetişecektim. Çalışma şartları çok uygun. Bir defa okul, Türkiye'nin önde gelen liselerinden birisi. Öğretmenler branşlarında seçilmiş kişiler. Çalışma düzenine diyecek yok. Sabah altıda kalkıyoruz. Yarım saat sonra bir saatlik mütalaa denilen öğretmen gözetiminde sınıfta çalışma. Sabah saat; 07.30 - 08.30 arasında kahvaltı yapılmakta.. Öğleden önce ve sonra dersler. Akşam iki saatlik mütalaa. Saat sekizde yatış. Üniversite yıllarındaki Askeri Tıbbiye okulundaki şartlar bile bu kadar iyi değildi.

Sınıfta Sadı ve Süleyman isimli iki çocuk, ortaokuldan beri iftihara geçermiş. Onlar varken kimse böyle bir konuma değil girmek, düşünmezlermiş bile. Yeni çalışma sistemi bende beklenen değişikliği yapmaya başladı. Tempomu arttırdım. Düzenli çalışma saatleri, öğretmenlerin katkısı ve beslenme etkisini gösterdi. İkinci kame döneminde, bütün zayıf notlarım düzeldiği gibi, öğretmen kurulu benim iftihara geçmemi uygun bulmuş. Bu bir nevi 5-B'den öç almaktı. İtiraf edeyim, bu benim hiç hoşuma gitmedi. Turgut'un dışında kimse tebrik etmediği gibi bütün sınıf bana cephe aldı. Üzerine fazla düşmedim. Kendimi spora verince başka sınıflardan arkadaşlar edindim.

Sınıf arkadaşlarımız ile aramızda önemli kültür ve düşünce farkı vardı. Önceleri espirilerini bile anlayamıyorduk. Onlar, eski Yunan ve Rus klasiklerini okumuşlar, Aristo'dan Eflatun'dan bahsediyorlar. Bizler ise Kerime Nadir, Reşat Nuri'de kalmışız. Okulun güzel bir kütaphanesi vardı. Boş zamanlarda oraya giderek, aradaki farkı kapatmaya çalıştım.

Sınıfın içinde zeka seviyesi bizden kat kat üstün birisi var. Otoritesini kurmuş. İşi gücü kendinden büyük konumda olanlarla uğraşmak. Üstünlüğünü göstermek için, öğrencilere tepeden bakan, havadan sudan bahaneyle kavga çıkartan birisi. İsmi Daver olan bu arkadaşın en sevdiği eylemlerden birisi de matematik hocasının hatasını çıkartmak ve onu gülünç duruma düşürmektir. Bir defasında hoca, bir formülü çözmek için çok uğraşmış ve bütün tahtayı doldurarak, kan ter içinde sonucu bulmuştu. Daver ayağa kalkarak, "Amma uzattın be!" dedi. Hoca da, "Daha iyisini biliyorsan yap da görelim." demek gafletinde bulundu. Daver hırsla tahtayı sildikten sonra, formülde bir çok kısaltmalar yaparak, aynı sonucu beş dakika içinde buldu ve yerine oturdu. Diğer öğrenciler gülüşmeye

başladılar. Hoca ise ona dikelererek, “Ulan it, yaptığınla övün! Hocanı mahçup ettin. Sen adam olsaydın, hünerini başka türlü de gösterir ve saygın olurdu.” dedikten sonra sınıfa dönerek “Ben bunun gibi, zeki fakat akılsız ve saygısız öğrenci çok gördüm. Hiçbirisini adam olmadı. Göreceksiniz bu da adam olmayacaktır.” dedi. Zaman matematik hocasının sözlerini doğruladı. Arkadaşımız toplumdaki erken yaşta silinip gitti.

Karne aralarında birer haftalık tatiller veriliyordu. Okulun yaptırdığı lacivert takım elbisenin içinde İzmit'e gelişim herkesi şaşırttı. Annem, beni hasretle kucaklarken, “Bana bak sen bayağı büyümüşsün. Sesin de kalınlaşmış.” dedi. Kendime daha fazla güvenir oldum. Kişiliğim gelişmeye başlamıştı. Artık ben sıradan bir öğrenci değildim.

Son sınıfta fen sınıfına ayrıldım. Eski sınıf arkadaşlarımla arasına yeniler geldi. Bunlarla daha kolay uyum sağladım. Hepsisi, hocalarına saygılı öğrencilerdi. 5-B'deki grup belirgin bir şekilde seyreliye uğradı. Ben, her bakımdan daha güçlü konuma geldim. Sınıf futbol takımının değişmez savunma oyuncusuydum. Karşı takımların hücum elemanlarının belalıydım.

Son sınıfta, edebiyat hocasıyla aram iyi değildi. Askerliğini Kocaeli'nin Kandıra ilçesinde yapmış. Fırsat buldukça, Kandıralılarla ilgili hikayeler anlatırdı. Komutan, “Bölük dur. Kandıralı sen de dur.” demek zorunda kalmış. Kandıralılar, “Sandalın aynı tarafında otururlarmış.” gibi şeyler. O böyle konuştuğunda, arkadaşlarımla bana bakıp gülmüyorlardı. Bu tür şakaların kabak tadı verdiği bir gün dayanamadım. Hocaya, “Kandıralılar senin dediğin gibi aptal değillerdir. Nihat Erim'in orali olduğunu unutuluyorunuz!”, dedim. Renk vermedi. Ancak, bundan sonra edebiyat dersi sözlü ve yazılısından beşin üstünde not vermedi bana. Bu lise bitirme sınavına kadar devam etti. Herkes gibi ben de kompozisyondan korkuyordum, Sınavda “Bir çivi, bir nal; bir nal, bir at; bir at, bir yiğit; bir yiğit, bir vatan kurtarır.” şeklinde deyim geldi. Herkes konuyu işledikten sonra cevap kağıdındaki isim ve numaranın yazıldığı sol üst kısmı büküp, yapıştırıyorduk. Bundan kasıt, öğretmenin aday isimlerini bilmemesi ve etki altında kalmamasıydı. Dışarıya çıkınca herkes kendine göre birşeyler yazdığını söyledi. Hepimiz endişeliydik. Ertesi günü bir sınıfta toplandık. Hoca sonuçları açıklarken, “En yüksek notu, maalesef Kandıralı aldı. 514 Y. İzzettin Barış, 10” dedi.

ÜNİVERSİTE
YILLARI

2.
Bölüm

CEYLAN ŞEHRE İNMIŞ

Bin dokuzyüz ellili yıllarda, güneşli bir bahar günü askeri tıbbiyeli öğrencilerden birisi Beyazıt Meydanı'nda ava çıkar; Bu iş için en elverişli yer, üniversite civarıdır. O devrede tıbbiyeli olmak büyük bir avantajdı. Hele bir de resmi elbiseniz varsa, şansınız bayağı yüksektir.

Üniversitenin meydana açılan büyük kapısından çıkan, genç ve alımlı bir hanım delikanlının dikkatini çeker. Etrafını süzerek yürüyen, şeftali gibi parlak tenli hanımla "Eye contact" dediğimiz durum oluşur. Açılış konuşmasında öğrendiği ilk cümleyi hemen yumurtlar; "Ceylan şehre inmiş." Deneyimli ağabeyleri, ona bu girişin, karşı cinsten çok etkili olduğunu söylemişlerdir. Bu sözler tazenin yanında bulunabilen cadalozu bile yumuşatmış!

Bayan buna gülerken karşılık verir. Birbirlerini daha önceden tanıyor gibidirlere. Yan yana yürümeye başlarlar. Öğrencinin kalbi küt küt atmaktadır. Bu yetmiş yormuş gibi ağız da kurumuştur. Fizyoloji dersinden öğrendiği "Adrenalin salgılanmasından olacak herhalde", diye düşünür. Sonunda dayanamaz:

-Sayın bayan. Füsunkâr (Cezbedici) bakışlarınızdan cesaret alarak kalbimin derininden gelen hislerle konuşuyorum. İzin verirseniz sizinle arkadaşlık kurmak istiyorum, der.

Eğer, "olmaz yada hayır" gibi cevap verilirse ki, genelde bu böyledir, buna aldırılmaması gerekir. Hiç duymamış gibi, yoluna devam etmesi lazımdır. Zira bu iş sanıldığı kadar kolay değildir. Bazen, beklenmeyen yanıtlar da alınabilir. Şaşırılmamak ve hemen gerisini getirmek lazımdır. Sınıf arkadaşlarımızdan birisinin başına böyle bir olay gelmişti. Arkadaşımız çok heyecanlı ve çekingen birisiydi. Bu yüzden herkesin kız arkadaşı varken onun yoktu. Çünkü cesaret edip bir türlü kızlarla arkadaşlık kuramamıştı. İşi garantiye almadan adımını atmazdı. Günün birinde uzun bir süre baktığı çorapçı bir kızla konuşma kararına varır. Arkadaşlarının, "Korkma, tamam. Bak kız pas veriyor. Biz arkadayız." gibi moral verici sözleriyle kızın yanına varır. İlk denemeyi yaptıktan sonra kızı bırakıp arkadaşlarının yanına döner. Ellerini ovuşturarak, "Kız olur dedi, bundan sonra ne diyeceğim?" der.

Güzel bayan, kendisine anlamlı anlamlı bakan; alevden geçirilmiş fındık içi ile bıyığını siyaha boyamış, bir kaşı yukanda, diğeri aşağıda olan delikanlıyı, süzer.

-Hay, hay canım. Neden olmasın. Yalnız önce şu omuzundaki tırnak numaranı öğreneyim, der.

Tıbbiyeli boş bulunur, numarasını söyler ama sonra uyanır. Aklından bir çok soru geçer. Kadın niçin apolettteki numarayı öğrenmek istiyor? Orada sınıfını

gösteren romence yazılmış III var. Yanına bir de numarayı eklerse kim olduğu ortaya çıkacaktır. Hanım, üniversitenin içinden geldiğine göre, orada çalışan birisi, örneğin; asistan olamaz mı? Yüksek rütbeli bir subayın kızı da olabilir. O zaman yandı. Bu durumda yapılacak ilk iş, hemen sıvışıp ortalıktan kaybolmaktır.

İşin foyası kısa zamanda ortaya çıkar. Fizyolojiden M.T. tarafından imtihan olan bütün dönem III askeri öğrencileri, çakmaktadır. En çalışkan olanlar bile, ağızlarıyla kuş tutsa sınavı alamazlar. Buna karşın sivil öğrenciler, başarılı olmaktadır. Kalanlar, olaya sebep olan öğrenciye çok kızarlar ve onu dövmeyi düşünürler. O devirde, şimdiki gibi uygarca tartışma, dinleme gibi şeyler yok. Ya döversin, ya da dövülürsün!

Fizyolojiden sınava giriş sırası, 85 apolet numaralı Y.İzzettin Barış'a gelmiştir. O da M.T. tarafından imtihan edilecektir. Kara kara düşünmektedir. Sonucu belli olan bu engelden nasıl atlayabilir? Aklına bir çözüm gelir. Sivil bir arkadaşı ile anlaşır. Onun kaldığı yurttan, resmi elbiselerini çıkartır ve üstüne sivilleri çeker. Elbise vücuduna tam oturmamıştır ama o kadar kusur kadı kızında da olur. Sınav kapısında uzun süre heyecanla bekledikten sonra çağrı ziliyle içeriye dalar. İloca onu şöyle bir süzer;

-Hüviyetini göster bakalım, der.

Bu hiç beklemediği bir şey. Çaresiz, cebinden kimliğini çıkartıp hocaya uzatır.

-Sen askeri öğrenciymişsin?

-Evet efendim.

-Niçin sivil elbise ile geldin?

-Efendim, elbisemin önüne yemek dökülmüştü. Temizlenmesi için verdim. Karşınıza kirli elbise ile çıkmak istemedim.

-Sus! Yalan söyleme. Buna inanacağımı mı sanıyorsun? Söyle bakalım çalıştın mı? Boşuna beni uğraştırma.

-Çalıştım efendim. Ama takdir edersiniz, fizyoloji gibi derya bir bilim dalını öğrenmek kolay olmuyor. Umarım, başarılı olurum ve sizi mahçup etmem.

Hoca arka arkaya, üç tane kazık sorar. Maçın sonu belli olur.

-Bana bak asker. Bu bilgilerle ancak 4 alıp kalırsın. Ama sana bir önerim var. Eğer fizyoloji laboratuvarında 1 şişe kan verirsən, 5 verir seni geçiririm. Hiç düşünmeden "Olur efendim" dedim.

Hoca zile basıp, baş asistanı çağırır. "Bunu laboratuvara götür ve 1 şişe kan al." der. Bir kaç kat dik merdivenlerden indikten sonra bodrum kattaki laboratuvara girildiği, köpek havlamalarından anlaşılır. İçine ölüm korkusu girer. O

devirde kan verme olayı pek yok. Bir şişe kan alınacak. Bu insanı ne duruma sokar? Kara kara düşünmeye başlar. Baş asistan, sert görünüşlü, suratsız birisi. Korkarak yanına gider:

-Ağabey. Hoca 1 şişe dedi ama sen daha az alırsın değil mi?

-Kim demiş? Ben hocanın emrine uymak zorundayım.

At sahibine göre konuşuyor. Ne olur, biraz az alsın yani. Onu buz gibi bir mermer masaya yatıp koluna turnikeyi takarlar. O sırada köpeklerin havlamaları daha da yoğunlaşır. Sanki olayı protesto ediyorlar. Belki de kim bilir; "Oh olsun. Hep bizden mi kan alınacak?" diye seviniyorlardır. Birden panikler ve lastiği kolundan söküp atar. "Ben hocayı göreceğim." deyip masadan fırlar ve merdivenlerden koşarak yukarı çıkar. Köpeklerin havlamaları durur gibi olur. Hocanın odasına dalar:

-Hocam, biliyorsunuz biz askeri öğrenciyiz. Yediğimiz, fasulye, nohut. Bizde kan ne gezer? Sonra ben küçükken zatürre geçirmişim. Ne olur beni bugün affedin. Söz veriyorum kendimi iyi hissettiğim an, gelir kanı veririm. Bugün durumum iyi değil. Ayakta duracak halim yok. Hem başıma bir şey gelirse siz de üzülürsünüz, der.

-Sen kuş kadar beyninle kimi kandırıyorsun? Ya git kanı ver, 5 al geç yada defterini ver, 4 yazayım kal. Bu işin pazarlığı yok.

Çaresiz, tekrar aşağıya iner. Başasistan cellat gibi beklemektedir. Köpeklerin havlamaları gene başlar. Masaya yatarken baş asistanın elindeki çuvaldız gibi iğneye gözü takılır.

-Ağabey, hiç olmazsa ince bir iğne kullan!

-En incisi bu.

Kolundaki kan şişeye akarken içinin boşaldığını hisseder. Ona işlem bittikten sonra masadan kalkabileceği söylenir. Doğruluk gibi yapar. Baş döner. Tekrar uzanır. Ancak 10-15 dakika geçtikten sonra ayağa kalkabilir. Ağızına kadar kanla dolu olan şişeyi görünce içi bulanır. Gene de erkekliliği elden bırakmaz ve hemen oradan uzaklaşır.

Bu şekilde, Fizyoloji sınavından bir şişe kan vermek şartıyla geçer. Aradan yıllar geçti. Hocamız, Solunum Araştırmaları Derneği'ni kurdu. Biz de, Hacettepeli olarak onu canla, başla desteklemeye başladık. Kendisini çok seviyordum ama bana yaptığı unutulur gibi değildi. O ise çoktan unutmuştu. Ben de profesör olmuştum gene de ondan çekiniyordum. İstanbul, Hilton Otel'inde yapılan dernek kokteylinde, iki bardak viskiyi arka arkaya çektikten sonra cesaretlendim. Öğrencileri tarafından sevgi çemberine alınmış olan hocanın karşısına dikildim. "Siz onun şimdiki haline bakmayın. Ne kadar gaddar ve acımasız

bir kişi olduğunu bilemezsiniz.” diyerek, başımdan geçenleri anlattım. Hiç kızmadı. Aksine kahkaha atarak güldü. Yaptıklarından memnun gibiydi. Szm bittikten sonra, beni yanına çağırdı, yanaklarımdan öptü, sonra da kulağıma eğile- rek, “Oh! Çok iyi yapmışım. Bak şimdi adam olmuşsun.”, dedi. Toprağı bol olsun.

ÇARŞIKAPILI TURŞUCU KIZ

Artık kocamaya başladık. Yaşlılık kapıda. Prostat büyümesinin uykumu bölmesi yetmezmiş gibi bir de erken uyanıyorum. Bunlar kocamışlığın belirtileri. Yıllar ne çabuk geçmiş. Aslında Türkiye'de altmış yaşın üstünde olmak şans ama, bizimkinin içinde "Yaşanmamış Yıllar" var.

Bazen ensemdeki ağrı ile uyanıyorum. Sanki birisi boynuma odunla vurmuş gibi. Eşim de horlamamdan şikayetçi. Ona, ellisini geçmiş Türk erkekleri horlar diyorum; ama kazın ayağı pek öyle değil. Arada sırada nefesimin durduğunu söylediğine göre, iş ciddi olmalı. "Uykuda Solunum Durması" denilen hastalık bende de var herhalde. Kimbilir belki de bu hastalık yüzünden geceleyin tansiyonum yükseliyordu. Başka türlü ense ağrısını nazıl izah ederiz ki? Bu iş canımı sıkıyor. Tedavisi kilo vermekle başlıyor. Yıllarca günde 3 paket sigara içtiği halde bir çırpıda onu bırakmama rağmen, diyet işini bir türlü halledemiyordum. Bir çok defa perhiz yapacağım diye karar verdiğim halde bir türlü uygulayamıyorum.

Kendi kendime kurup duruyorum. Bu hastalıkta geceleyin insanın solunum 200-300 kez duruyor. Bu sırada vücut oksijensiz kaldığı için beyin ve kalb gibi önemli organlar zarar görüyor. Kalb atımları düzensiz oluyor. Hastaların çoğu kalb ritmindeki tehlikeli düzensizliklerden geceleri aniden ölüyorlar. En önemli komplikasyonlarından birisi de inme denilen felç. Benim gibi kilosu 100 kg'nin üzerinde olan birisinin yatalak olmasını düşünmek, aklıma bile getirmek istemiyorum bunu. Bu yetmezmiş gibi bir de işitmem azaldı. Toplantılarda ön sıralarda oturuyorum. Kulaklarımda çır çır böcekleri varmış gibi ötmeler eksik olmuyor. İnsan böyle zamanlarda dert ortağı arıyor. En iyisi Şevket Uğurlu. Çok iyi bir insan. Onun hiç sınırlı halini görmedim. Onun gibi karşısındakini dinleyen, anlayan ve teselli eden birisi zor bulunur. Yalnız ilginç bir yanı var. Ben ne zaman bir şeyden yakınsam o da benzer sorunları olduğunu söyleyerek beni teselli eder.

Genellikle Şevket ile sabah erken hastaneye gidip, kliniklerin kapısını ilk biz açarız. Bir gün onun arabasıyla, bir gün benimki ile. Yakıttan tasarruf için değil, trafik sıkıntısından. Günaydın, nasılsın, iyimisin gibi sözlerden sonra öteden beriden, günlük sorunlardan söz ederiz.

Bir gün içimden, öğrencilik döneminde başımdan geçen bir olayı, içimden ona anlatmak geldi. Bakalım ne yorum getirecek? Şimdi ki durumuna bakılırsa, öğrenciliğinde de efendi, sakın birisi izlenimi veriyor. Gençliğinde hergeleliği, muzur yaşamı var mıydı?

- Geçenlerde sen mide sorununu anlatmıştın. Benim en sağlam organım midem.

- Benim ki de öyleydi ama sonradan su kaynattı.

- İstanbul'daki Askeri Tıbbiye Okulu'ndayım. Bıyıkları yeni çıkmış, başı dik, göğsü ilerde, çakı gibi bir delikanlıyım. Robert Taylor veya Clark Gable gibi poz atardım. Bugün bunlardan hiç utanmıyorum. Zira, çoğumuz öyleydik. Beyazıt'dan Sultan Ahmet Meydanına giderken, Çarşıkapı'da köşede bir turşucu dükkanı vardı. Dükkanda elma yanaklı akça pakça güzel bir kız çalışıyordu. O zamanlar kola ve benzeri içecekler yoktu. Serinlemek için sakalardan su içilirdi. Sıcak yaz günlerinde, sırtında kocaman su bidonu bulunan suçular "Sebil, sebil," diye bağırarak musluğa takılmış tülbenkten süzdükleri suyu isteyenlere verirlerdi.

Turşucu kızın tezgahta olduğu zamanı kollar sonra dükkana girip:

- Bir turşu suyu verir misiniz.

- Tek mi olsun ? Double mi ?

- Double olsun lütfen.

- Acılı mı olsun? Acısız mı?

- Acılı olsun.

- Çok mu ?

- Evet. Çok .

Amaç mümkün olduğu kadar lafı uzatmak ve ona ne kadar güçlü olduğumu göstermekti. Bu arada onunla göz göze geliyordum. Kızın baygın baygın bakması benim için dünyaya bedeldi. Hınzır kız, satıcılık görevini de çok iyi yapıyordu hani. İçinde acı biberin, sarmısağın ve tuzun bulunduğu kocaman bardağı başıma diktüğimde, boğazım yırtılır gibi olurdu. Güçlü ve dayanıklı bir imaj yaratacağız ya! Kuyruğu dik tutmak gerekiyor. Zehir gibi acı turşu suyu, lıkır lıkır boğazımdan mideme akarken, bir yandan da kızı gözlerimle süzmeyi ihmal etmezdim hani. Bazı günler dükkana iki kez uğradığım olurdu. Oradan ayrılar ayrılmaz ilk işim, soğuk su satan seyyar suçulardan birisini yakalamak olurdu. "Sebil!" çağırısını duyduğum yöne koşarak gider ve onu yakaladığımda üç dört bardak birden içerdim. Sucu, "Amma yanmışsın be delikanlı!!" derdi.

Şevket sözümü kesti:

- Yahu İzzet, sen anlatınca hemen hatırladım. O turşucu dükkanı bizim öğrenci yurduna yakındı. Ben de sık sık oraya giderdim. O kız da çok iyi hatırlıyorum.

Şevket'den bunu beklemezdim doğrusu. Demek ki insanların yaşlılık dönemine bakarak gençliği hakkında hüküm verilmemeli. Bizim Şevket de görüldüğü gibi deşmiş. Kimbilir turşucu kız daha kaç kişinin midasını kavurmuştur!

İki yaşlı adam, parkta bir kanepede oturur kendi aralarında konuşmuş. Önlerinden iki genç ve alımlı hanım geçmiş. Birincisi:

- Arkadaş yahu şimdi aklıma geldi. Biz gençliğimizde genç kızların peşine takılıp onları takip ederdik. Şimdi pek çıkaramıyorum. Acaba neden onların arkalarından giderdik? Sen biliyor musun?

Öteki eliyle kulağının arkasını kaşıyarak.

- Ben de bilmiyorum. der.

Yaşlılık da bir hastalık. Bugün hastalıkların çoğunun kökünde, genetik yani kalıtım yatıyor. Gençliğinde çok aktif olan dedem "Yetim Mehmet" kocadığında yaz günleri artık işemeyi bile beceremeyen orta bacağı ile sokakları sularmış! Kendisine "Ayıptır" diye söylenenlere:

- Daha ne istiyorsunuz. Sokaklar tozlu, belediyenin yapmadığını ben yapıyorum, demiş.

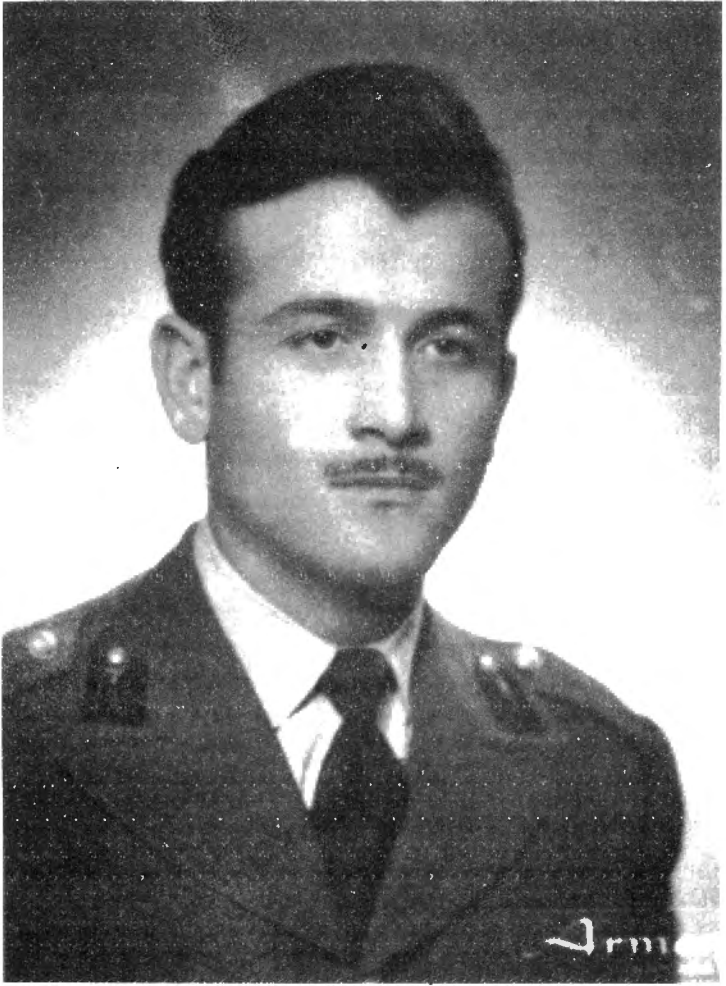
Geçenlerde amca Orhan anlattı. Seksenine gelmiş kayın validesiyle başı dertteymiş. Kadın Van'dan yeni gelmiş. Başlamış yazmaya: "Uçak Erçiş'den kalktıktan bir saat sonra pilot; "Sayın yolcular eğer canınız sıkıldıysa sağımızda görünen derenin yanına ineyim. Piknik yapalım. Çayımızı, kahvemizi içelim." dedi. Bizde "olur" dedik. Pilot, uçağı derenin kenarında indirdi. Orada bir kaç saat dinlendikten sonra hareket ettik. Baktık ki kaptan pilot çok iyi biri, kendisinden rica ettik. "Evladım şöyle Karadeniz kıyısını takip ediver. Arhavi'yi, Trabzon'u, Sinop'u görelim. Sonra boğazı geçip Marmara'ya varalım. Çanakkale Boğazı'ndan Ege'ye geçip, Akdeniz kıyılarını da görelim. Ondan sonra Ankara'ya in." dedik. "Olur hanım abla." dedi. Çok iyi bir seyahat yaptık.

Orhan'la eşi göz göze gelmişler. Birbirlerine "Çekeceğimiz var." demek ister gibi bakışmışlar. Kadın yazmaya devam etmiş:

-Rahmetli babanız telefon etmişti. Ankara'da ki yeğenim Musa'nın oğlu İsa'ya uğrayıp hatırını sorunuz diye. Haydi kalkın onlara gidelim. demiş.

Enişte Turhan'ın çok yaşlı kayınvalidesi bir aralık kulağına eğilerek "Turhan bu kadın seni başka erkeklerle aldatıyor" demiş. Bu kadın dediği de kendi kızı!

Bakalım biz yaşlanırsak neler yapacağız.

İzzet Barış. Askeri tıp öğrencisi. 1954

HERGELE TAKIMI

Bin dokuzyüz elliüç yılında askeri tıbbiye, Ankara'ya nakledildi. İstanbul gibi renkli bir şehirden buraya gelmek bizlerin hoşuna gitmedi. Trenimiz Ankara'ya geldiğinde hepimiz büyük bir düş kırıklığına uğradık. Sanki, şehirden köye inmiş gibiydik. Okul, Cebeci denilen semtteki Tıp Fakültesi'nin tam karşısına kurulmuş.

Yeni arkadaşlarımız da pek hoşumuza gitmedi. Hele sınıflardaki tahtaya "100 tane inek geldi" yazılması buna tuz biber ekti. Bu soğukluk, birkaç sene sürdü. Eski öğrenciler, birbirleri ile kaynaşmış durumdadılar ve kız öğrenciler ile araları da iyi! Bazı erkek öğrencilerin erkenden gelip, kız arkadaşına yer ayırmaları hiç hoşumuza gitmedi.

Biz askeri öğrenciler, görünüşe göre onlardan daha fiyakalı, kuvvetli ve daha zekiyiz! Bize dokunamazlar. Bir düğmemiz koptu mu yandı! Bir kaç kez, kızlara ayrılan yerlere bizim hanzolardan bazıları oturup hır çıkartmak istedi. Karşıdan tık yok. Kızla erkek öğrencinin arasına oturanlarımız da oldu. Gene bir şey olmadı. Biz sürekli kavga çıkartmak istiyoruz, onlar hep efendilik yapıyorlar. Bu sefer kızlara ısın takmaya başladık. "Domates, Hamam böceği, Haminne, Pakistanlı" gibi. Sonradan onların efendiliği bizi yola getirdi. Kaynaştık, dost olduk ve yaptıklarımızdan utandık.

Nasıl oldu bilmiyorum, zamanla askeri tıbbiye okulunda benim de aralarında bulunduğum bir grup kuruldu. Grup, Hamit Erokay, Adil Oğuz Eskin, Nazif Nakilcioğlu ve İsmail Argüden'den oluşmuştu. Hepsinin ayrı kişilikleri ve bunları aksettiren takma isimleri var. Leş Hamit, Keş Adil, Sinsi Nazif, Iskarmaz İsmail. Her nedense en fazla takma ismi olan bendim. Unutamadıklarım, Gamet, Kıl kafa, Eğri bacak gibi isimlerdi. En düzgün tarafım olan ağızma bile kafayı takmışlar, Bıçak Ağız. Baktım ki takma isimlerin sonu gelmiyor ve hepsi berbat, gücümü kullanarak, kendimi, Marlon Brando, Gregory Peck diye çağırmağımı istedim! Eskileri gibi olmasa bile kısmen tutar gibi oldu bunlar.

Hamit güçlü kuvvetli birisi. İnsanın üzerine tank gibi gelir. Çarptığını devirir. O ve ben, çetenin en güçlüleri olduğumuzdan sınıf bizden çekinirdi. Adil'in ağızından sigara eksilmez ve devamlı içerdi. Üstelik cebinde, Sürmene bıçağı taşıdığı için en tehlikelimiz oydu! İçmediği zaman, korunmaya muhtaç çocuk gibiydi. İçtiği zaman ise herkes ondan fellik, fellik kaçır ve bizlerden yardım isterdi. Altı yıllık tıbbiyeyi, sanırım on senede bitirdi. İyi ile geçmek onuruna dokunurdu. Okulu bitirdiği zaman bütün dersleri "Pek iyi" derece ile geçtiğini biliyorum. İyi satranç

ve briç oynardı. Kötü oynayanlara “Tavuk gibisin.”demesi onları deli ederdi. Nazif, personel subayı gibi herkesi tanıyan ve haber alma gücü çok güçlü biriydi. Iskarmoz, zayıf, çalı gibi ince, cin gibi zeki ve üstelik çok iyi koku alırdı. Çok güzel kumar oynardı. Kağıtlara tırnak vurduğu, dizdiği ve bazen de kolundan ekstra kağıt çıkarttığı için hırpalanırdı. Bizler parasız kaldığımız zaman ya Numune Hastanesi'ne gider kan satar ya da İsmail'e para verip kumardan para getirmesini isterdik.

Beşli grup nasıl kurulmuştu? Neye göre seçilmişti? Hangi güç onları bir araya getirmişti? Bilemiyorum. Gerçek olan bir şey varsa, hepsi alışılmışın dışında bir yapıya sahipti. Grubun yaptığı eylemlerin başında, içinde yiyecek olan dolapları talan etmek geliyordu. Okulda katlarda, sağa sola serpilmiş durumda üzerine değişik türde asma kilit takılmış bine yakın dolap var. Meraklıların birden fazla dolabı da olabiliyordu.

Talan işi bir plan dahilinde yapılıyordu. Nazif, izinden yeni gelenleri öğrenir ve dolaplarını keşfederdi. Sonra İsmail devreye girer ve koklayarak içinde, elma, armut, sucuk, pastırma ve diğer yeneceklerin olduğunu söyler. O bizim “Koku eksperimizdir.” Hiç aldandığı olmamıştır. Dolapta ceviz olsa bile anlar.

Bizden en çok çekenlerin başında Baha Taneli gelir. Efendi ve devamlı gülen İzmirli bir arkadaşımız. Enginar görse güler, kedi görse güler, kız görse güler, asker görse güler. Yani güler oğlu güler. İzinden geldiğinde daima yüküldür. Annesi enfes kek yapar. Cevizli sucukları, kuru üzüm ve incirleri boldur. Bizden vurgun yemekten bıkmadı. Son izin dönüşünde, “Ulan hergeleler. Dolabımın yerini ve kilidini değiştirdim.” dedi. Sonra eliyle kol saati işareti yaptı. “Nah bulursunuz!” Bu resmen Iskarmoz'a hakaretti. Günlerce Baha'nın dolabını aradı. Sonuç yok. Tekrar aradı. Gene bulamadı. Bir gün koşarak geldi, Arşimet gibi, “Buldum, buldum!” diye bağırmaya başladı. Elimizdeki çilingir anahtarlarından birisiyle gösterdiği dolabı zorlanmadan açtı. Aldanmamıştı . Dolabın içinde, bize göre hazine vardı. Amma merak ettiğimiz bir şey vardı . İsmail dolabı nasıl bulmuştu ?

-Bu herifin ayağı çok kokar. Yüz metre uzağa bıraksa bile kokusundan çoraplarını tanırım. Bu dolabı kokladığım zaman, neredeyse burnumun direği kırılacaktı !

Hamit ile koruma görevini üstlenmiştik. İşimizi engellemek isteyenleri ya da direnenleri yola getirirdik. Grup hiçbir zaman kimseyle vurdulu, kırdılı kavga etmedi. Ne dövdük, ne de dayak yedik. Dışimizi göstermek yetiyordu sınıf arkadaşlarımıza. Bizi idareye şikayet eden de olmuyordu. Olsa ne yazardı ki! Disiplin cezası ile hapse atarlar. Öğrenciler arasında, tutuk odası, “Hilton” olarak bilinir. Orada

hürriyet ve bol yemek vardı. Hapiste kaç kişi olursa olsun, bir karavana dolusu yemek gelirdi. Sağ olsun ahçıbaşı, kader kurbanlarına sürekli torpil yapardı. Yatanların sayısı devamlı değişirdi. Sonradan gelenler, yemese de olurdu! İstedğin kadar uyursun, istediğin kadar yersin. Bağır bağırabildiğin kadar. Aldıklarını yemek için de saatlerce akranlarıyla boğuşursun. Şarkı söylersin, şiir okursun. Kapıda nöbet bekleyen süngütlü askerle yarenlik edersin.

Hapiste yatmak bazılarının aksine, beni hiç utandırmamıştır. Sınıfta ıslık çaldığı için aramıza katılan bir arkadaşımızın ağlaması Hamit ile benim tuhafıma gitmişti!

- Niye ağlıyorsun, kardeşim?

- Hiç.

- Söylesene be! Sana dokunan mı oldu? Bizi meraktan çatlatma.

Korktu:

- Ben hapise düşecek adam mıyım ? Tepemiz attı. Küfürü bastık:

- Ulan Tıfıl, biz adam değil miyiz ?

Bir şey söyleyemedi. Söyleyemezdi de. Bize resmen hakaret etmişti. Boyunun ölçüsünü alır mıydı? Zannetmiyorum. Aslında böyle garibanlara pek dokunmazdık.

Korunması gerekenlerden birisi de Fevzi Kırışkırın isimli arkadaşımızdı. Son derece şüpheli birisiydi. Hiç uyumaz gibiydi. En ufak sesle uyanırdı. Bir defasında, yattığı yerin penceresine düzenli gelip öten karga için, "Mezkur kuşun itlafına müsaadelerinizi saygı ile arz ederim." ile sonlanan bir dilekçe yazmıştı komutanlığa!

Dokunmadığımız öğrencilerden birisi de "Üllük Vedat" isimli arkadaşımızdı. Sportmen yapılı, çelik gibi birisiydi. Hepimiz ona acırdık. Zira uykuda gezerdi. Kollarını öne uzatmış durumda, "Mezarımı taştan yapın. Olmazsa baştan yapın." diyerek yatakhaneleri dolaşırdı. Bizi, hiç çaktırmaksızın üç yıl süre ile işlettiğini sonradan anladık.

Altı yıllık öğrencilik döneminde toplam 85 gün hapiste yatmışım. Çoğu, okula geç gelmekten, sivil giyinmekten, sınıfta boğuşmaktan ve her 1 Mayıs'da okuldan kaçmaktan Hilton'u boylardım. Herkesin okulda tutulduğu bir günde sokaklarda dolaşmaktan sonsuz zevk alırdım.

Nazif, hangi öğrenciye para geldiğini de bilirdi. Avımızın iki yanından koluna girer, sürükleyerek kantine götürürdük. Görevliye göz kırparak:

- Arkadaş, en büyüklerinden bir çikolata istiyor, derdik. Kantindeki asker, çikolatayı doğrudan doğruya bize uzatırdı. Ayıp olmasın diye, kıyısından bir parça da arkadaşımıza verirdik.

Arkadaşlarımızın çoğu bu tür hareketlerimize güler geçerdi. Kimine göre, bu düpedüz eşkıyalıktı, kimine göre resmen kabadayılık!

Haraç veren, başkalarının da başına bu tür işlerin gelmesiyle teselli olurdu. Bazen direnenler de oluyordu. Onu, "Bizi uğraştırma" gibi sözlerle yola getiriyorduk.

Yemekhanedeki masalar ondört kişilikti. Beşli çetenin tümü aynı masada yemek yedi. Boğaz hususuna gelince birbirimizle bile didişirdik. Bundan en çok zarar gören, Iskarmoz'du. Zaman zaman isyan eder, "Bulmuşunuz benim gibi garibi, ısırırsınız." diye dert yanar, sonra eliyle okulun en güçlü olanlarını işaret ederek "Erkekseniz, onların mamasını yesenize?" derdi. Gösterdiği adamlar, bizden bir kaç sınıf yukarıda Cemil, Hikmet ve Muammer gibi devlerdi. Bizim alıp vereceğimiz olamaz, aksine saygımız olurdu onlara!

Tulumba tatlısının çıktığı ender günlerden birinde Iskarmoz'un yanına çöktüm. Başına geleceğini biliyordu. Tabağına tatlı konar konmaz, eğilip canım tulumbalanın üstüne tükürüp, tabağı önüme sürdü. "Buyur," dedi. Kafasına hafif yollu şaplağı yapıştırmaktan başka yapacağı bir şey yoktu. Kendi tükürüğü yabancı olmadığından, rahatça tulumbalanı götürdü.

Zaman, zaman masalar arasında baklavasına futbol maçı yapardık. Bizim masa, bütün rakiplerini teker teker devirip baklavaları löpürdetti. Sıra hepsinin iyi futbol oynadığı masa ile maça geldi. Hıfzısıhha okulunun yanındaki boş sahada, kıran kırana bir maç yaptık. Her tarafımız yara, bere içindeydi. Maçı bir farkla alarak bir tepsi baklavayı yemeye hak kazandık. Karşı takımın kaptanı yanıma gelerek, "Ulan bir tepsi baklava için neredeyse bizi öldürecektiniz be. Dua edin keş Oğuz'a. O olmasaydı belki bu maçı alırdınız." dedi. Maçı kurtaran da gerçekten Oğuz 'du. Jilet gibiydi ve sürmene bıçağı tozluğundaydı..

Bir gün İsmail, içinden sucuk kokusu gelen bir dolap keşfettiğini söyledi. Kapısında, kocaman bir asma kilit asılıydı. Bunu bizim anahtarlarla açmak çok zor. Birimiz hatırladı, "Yahu bu anahtarın aynısı, Nazif'in dolabında takılı." dedi. Havalara uçtuk ve hemen onu bulup, dolabın başına getirdik. Nazif' te bir tuhafılık var. Bir türlü anahtarı vermeye yanaşmıyor. Israr ettikçe dayatıyor.

- Çocuklar, sağda solda söylenenleri duyuyorum. Bize hırsız diyorlar. .

- Lan oğlum, onların lafına boş ver. Erkekseleler yüzümüze karşı söylesinler

- Ben bu işte artık yokum.

- Anladık yoksun da, bize anahtarı ver. Kimseye söylemeyiz.

- Olmaz.

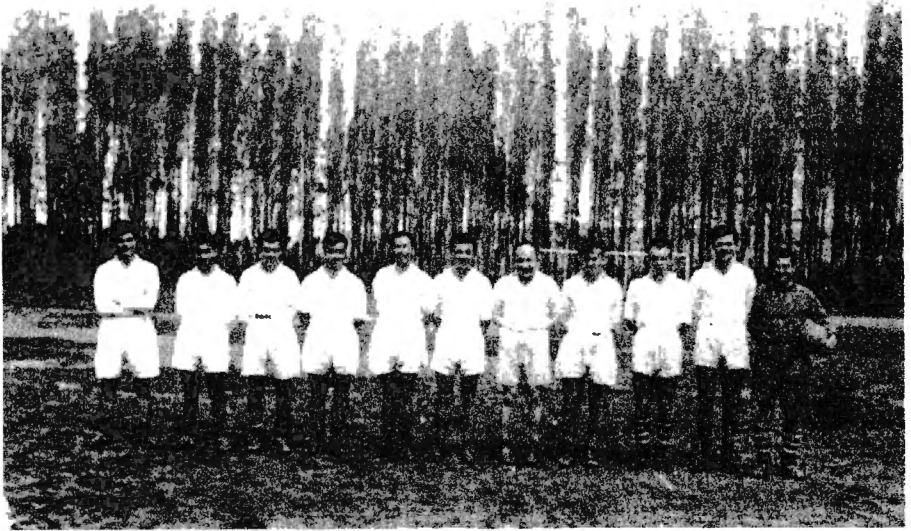
Devince, üzerine atladık ve zorla elinden anahtarını aldık. Dolabın içinde kangal kangal sucuklar vardı. Bir kez daha İskarmoz'u tebrik ettik. Nazif, kenara çekilmiş kıs kıs gülüyordu.

- Ne gülüyorsun oğlum ? Çok mu tuhafına gitti ?

- Ulan vicdansızlar bu benim dolabım, demez mi ?

Okulun sonu geldi. Hepimiz bir tarafa dağıldı. Hamit, Amerika'ya gitti. İçine kapanmış, kimseyle konuşmayan birisi olmuş. Adresini ve telefonunu devamlı değiştiriyormuş. Anlaşılan kafayı yemiş. Adil Oğuz, cildiye uzmanı olmuş. Bizle ilişkisini tamamen kesmiş durumda. Yaşiyor mu, yaşamıyor mu bilenimiz yok. Nazif'in son olaydan sonra defterden ismi silinmişti zaten. İskarmoz İsmail, anestezi uzmanı oldu. Doktorluktan umduğunu bulamadığı için karpuz ticareti yapmış ve parayı batırmış. Özel hastanesi varmış Konak 'ta. Belki yirmi senedir görmedim. Benim de düzgün bir adam olmadığım ortada. Yıllar sonra Kızılay'da bizden çok çekenlerden birini görmüş ve ona takılmışım. "Ulan Gamet, hala adam olmamışsın be!" demek gereğini duydu. Demek ki bizi unutmamışlar arkadaşım.

Hababam Sınıfı'nı seyrederken sürekli bizimkileri hatırlanm. Bana göre gerçek Hababam Sınıfı bizdik! Hatasıyla, sevabıyla dolu çok iyi bir delikanlılık devri geçirdiğimi söyleyebilirim.

*Hergele takımı. Solda birinci Adil Oğuz,
Üçüncü İskarmoz İsmail, 8.inci İzzet Barış*

BENİ ARABA İLE GEZDİRİRSEN KONUŞURUM!

Bin doküzyüz ellibeş Haziran'ında Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden mezun olduktan sonra Gülhane Askeri Tıp Akademisi'nde stajyerlik dönemi başladı. Kafamızda kavak yelleri, dünya dümdüz, deniz dalga dalga. Hiçbir şeyi ciddiye aldığımız yok. Genciz, subayız, elimiz para gördü. Her gece bir yerlere gidip hayatın tadını çıkartıyoruz. Kliniklerde sıra ile stajyerlik yapıyoruz. Sınıfın yansından fazlası operatör olmak istiyor. Geri kalanlar ise dahiliyeciler, kadın doğumcu veya çocukçu olma hayalinde. Bu dallar iyi para kazandırıyor. Benim operatör olma hayalimi, cerrahinin başasistanı söndürdü. "Senin ellerin çok büyük, operatör olamazsın" demişti. Ben de ona inanarak operatör olmamıştım. İyi ki onun bu saçma fikrine uymuşum.

Sıra psikiatri stajına geldi. Yeni doçent olmuş olan Dr. Nevzat Akabay, bizi peşine taktı ve vizite çıktık. Hastaları teker teker bizlere dağıttı. "Hastalarınızın hikayesini alınız, teşhisinizi koyunuz. Haftaya görüşürüz" dedi. Alışık olduğumuz üzere, asistanlardan hoca hakkında bazı bilgiler, tiyolar aldık. Nevzat bey adama hiç acımadı. Vizite katılmayanın, sorulanları bilmeyenlerin, dalgacıların gözlerinin yaşına bakmazmış.

Öğleden sonra herkes hastasının başına gitti. Elimizde kocaman hikaye kağıtları. Her hanesinin mutlaka doldurulması lazım. Benim hastam, şöyle 50 yaşlarında kara kuru, beşüş bakışlı, maşa gibi bir kadın. Yanına korkarak yanaşım. "Hanım, ben sizin stajyer doktorunuzum. Size bazı sorular soracağım. Eğer bunlarla canınızı sıkarsam, şimdiden özür dilerim." diyerek giriş yaptım. Kadın hiç aldırmadı. Adını, soyadını, yaşını mesleğini, memleketini sordum. Tık yok. Tekrar sordum. Çin oyuncakları gibi hayır anlamında başını sağa, sola çevirdi. Ağzından bir tek kelime çıkmadı. Yanındaki hasta işaretle beni yanına çağırdı ve kulağıma "Boşuna uğraşma evlat. O konuşmaz. Domuzun tekidir." dedi. Benim için ne ala. Hasta konuşmadığına göre, hikaye de alamam diye düşündüm. Arkadaşlarımızın hastaları ise bülbül gibi. Bir söyle, bin işit. Susturabilene aşkolsun. Devamlı yazıyorlar. Acıdım zavallıların haline!

Beklenen gün geldi, çatı. Vizitten önce başasistan hazırladığımız hikaye kağıtlarını görmek istedi. Sıra bana gelince, "Efendim, benim hastam konuşmadığı için hikaye alamadım." dedim. Acır gibi baktı. Nevzat Hoca, benim hastanın yanına geldi ve "Oku bakalım, neler yazmışsın?" deyince, "Hocam bütün ısrarlarıma rağmen hiç konuşmadı. Birşey yazamadım." dedim.

Hoca, kaşlarını çatarak, “Adam olan ağaçların bile hikayesini alır. Sana ortası kazıklı bir sıfır atıyorum.” dedi.

Psikiatri beni psikiatrik hasta yaptı. Depresyona girdim. Arkadaşlarım araya girdiler. Asistan ve başasistanlardan yardım istediler. Sonunda müjdeli haber geldi. Eğer aynı hastadan iyi bir hikaye alırsam, hoca beni affedebilirmiş. Ne yapıp edip, kadından hikayeyi almam gerekiyormuş. Ertesi gün kadının yanına damladım. Ona durumun ne kadar kritik olduğunu, konuşmadığı için bir yıl kaybedeceğimi söyledim. Hiç tınmadı. Nihayet dayanamadım. “Bana düşmanlığın niye? Maksadın nedir? Ne istiyorsun benden?” dedim. Yandaki hasta gene yardım etmek istedi. Kulağıma, “Ona börek getireceğini söyle. Belki imana gelir” dedi. “Güzel teyzem. Sana börek getireyim mi?” deyince, başınla olur işareti verdi. Taksiye atladığım gibi, Ulus’taki Uğrak Pastanesi’nden yarım kilo börek aldım. Ne olur ne olmaz diye, böreğin yansı kıymalı, yansı peynirli olmasını istedim. Hasta böreği anında sildi, süpürdü. Tekrar adını, soyadını sormaya başladım. Gene başını sağa sola çevirdi. Yapma, etme, yalvarmalar hiç fayda vermedi. “Doymamış gibisin. Sana baklava da getireyim mi ?” deyince, olur işareti verdi. Tekrar Ulus’a gidip, aynı yerden fıstıklı yarım kilo baklava aldım. Onu da güzelce löpürdetti. Herhalde dine imana gelmiştir diye düşündüm ama nafile. Yalvarmalar, yakarmalar boşuna. “Börek istedin getirdik. Baklava istedin getirdik. Daha ne istiyorsun? Söyle! Erkek iste. Onu da temin edeyim!” diye patladım. Birden gülümsedi! Kaşla, gözle yanımdaki kadın hastadan yardım ister gibi oldum. “Sen en iyisi başasistandan izin al. Bir taksi tut. Onu şehirde araba ile gezdir. Belki o zaman konuşur. Çoktan beri hiç dışarı çıkmadı da!” dedi. Durumu başasistana ilettim. İzini kopardıktan sonra, arkadaşlarımdan kredi alarak kadını taksiye attım. Gören olur, adım çıkar diye de sivil giyindim! Öna Bahçelievler’e, oradan Tandoğan Meydanı, Kızılay, Cebeci ve Ulus’a gittik. Şöförün Bentderesi’ne yönelmesiyle birlikte aniden konuşmaya başladı. Bir konuştu pir konuştu. Maç anlatan spiker gibiydi. Anlattıklarının çoğunu halen hatırlıyorum ama burada onları yazamam. Ertesi gün vizitte, Nevzat Bey, “Oku” dedi. Önce kadını nasıl konuşturduğumu anlattım. “Peki, Ankara’nın neresinde konuşmaya başladı.” diye sözümü kesti. “Bentderesi’nde” dedim. “Demek ki oralıymış.” dedi.

KIRPIK BÜKEN HEMŞİRE

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'ndeki öğrenciliğimizin son yılları. Her tıp dalından geçebilmek için vize sınavlarını başarı ile vermek zorundayız. Birinden çıkıp, ötekine giriyoruz. Bazıları çok kolay, bazılarında ise yalnız çalışmak yetmiyor. Aynı kliniğin hocaları arasında bile tutarlılık yok. Bakıyorsunuz, sınıfın en mantar öğrencisi yüksek not alıyor, öte yandan en çalışkan bir çocuk başarılı olamıyor. En kötüsü, ortada yararlanacak kitap yok. Hepimizin elinde, Arapça bildiği için hocanın ağzından çıkanları kelimesi kelimesine not alıp, bunları teksir makinası ile basan Cebbar'ın ürünleri var. Hocaların arasında yumuşak huyluların yanında ezrail gibi olanlar da var.

Ağabeylerimizin verdikleri taktikler çoğu kez işe yarıyor. Her hocanın sevdiği konuları veya derste anlattığı hastalıkları bilmek şart. Hoca, "Dersini çalıştın mı?" dediği zaman verilecek cevapların en iyileri "Hocam tıp deryalar kadar geniş. Çok çalıştım; ama size mahçup olmaktan korkuyorum." ya da "Çalıştım. Ancak, engin merhametinize sığınmak zorundayım." gibisinden sözler. Sorulan sorunun cevabını bilmeseniz bile "Efendim bu konuyu iyi çalışmıştım. Beni bağışlayınız şimdi heyecandan bir türlü hatırlayamıyorum." demelisiniz.

İyi not alabilmek için, staj yaptığınız dalın hemen arkasından sınava girmek gerekiyor. Göz stajını kalabalık bir erkek öğrenci grubu ile yapıyoruz. Kliniğin bir hemşiresi var. Hem afet, hem de vamp gibi bir kadın. Boş zamanlarında sürekli kirpiklerini büküyor! Bizim baltalardan birisi, Göz hocası Süreyya Gördüren'i unutmuş olacak kadına sarkmak istedi. Yosma bir aralık, "Ben size gösteririm!" diyerek havasını atmış. Sınavda, yüzü hiç gülmeyen, kartal bakışlı hocamız hepimizi aynı anda sıraya dizdi. Niyeti belliydi. Zor bir soru soracak, hiçbirimiz yanıt veremeyeceği için defterimizi beş dakika içinde dürecekti. Ben sonuncu durumdayım. Bahar aylarında rastlanan göz nezlesindeki değişiklikleri sordu. Benden öncekilerin hiçbirisi cevap veremedi. Tesadüfen bu konuyu, İstanbul Üniversitesi'nden Naci Bengisu isimli bir hocanın yazdığı kitaptan okumuştum. Okumuştum ama, kitap eski terimlerle dolu olduğu için ne olduğunu tam olarak anlayamamıştım. Ezberimde olanları sıraladım. Süreyya Bey yüzüme ters ters baktı. "Ne demek bunlar?" deyince, "Bengisu'nun kitabında böyle yazılı!" demek gafletinde bulundum. Sonunda hepimize sıfırı bastı. Yalnız benim sıfırın ortasına özenle bir çarpı yerleştirdi. Bunun anlamı, "Sen bu dersten geçemezsin. Yol yakinken tıbbiyeyi terket." demekmiş. O devirde hak, hukuk arama diye bir şey yok. Günlerce düşündüm. Gidip kendisinden özür dilemek istesen, kapisının önünden

geçemezsin. Kimse “Bu çocuk bir cahillik etmiş, bağışlayınız.” deyip aracı da olmuyor. Aynı klinikte Cahit Örgen isminde başka bir öğretim üyesi var. Süreyya Bey’in bıraktığı öğrenciyi tövbe sınava almazmış.

Hayatım kararmıştı. Kimseyle konuşmuyorum. Askeri öğrenciyim, sınıftan atılmanın sonu, okuldan atılmak demek. Huzursuz, karanlık bir altı ay geçti. Bu arada Süreyya Bey yeni kitabını bitirdi. Kuşe kağıda basılmış, çok güzel resimleri olan kitabı piyasaya çıkmıştı. Terimleri hep öz Türkçe idi. Belki beni unutmuştur diye tekrar sınava girmek istedim. Sonunda ölüm yok ya! Ya kovacak ya da büyüklük gösterecek. İnceldiği yerden kopsun, diye düşündüm.

Sınav günü odasına sadece beni aldı. Adımı, numaramı öğrendikten sonra cebinden küçük bir not defteri çıkartıp baktı. Benim ortasında çarpı işareti olan sıfır orada duruyor olmalı. Saniyeler, saatler kadar uzun sürdü. Ağzından çıkacak lafı bekliyorum. Hiçbir şey söylemeden, gayet kibar bir şekilde üç soru sordu. Hepsini yanıtladım; “Aferin sana. Çok iyi çalışmışsın. Pek iyi.” dedi. Mutluluktan havalara uçtum.

KEDİ FARE İLE OYNUYOR

Cerrahi vize sınavını almak kadar kolay bir şey yok. Ancak bir şartı var. Orhan beyden sınava gireceksin. Herkese aynı soruyu soruyor. "Apandisit'i anlat oğlum". Sınıfın hemen hemen hepsi onun tarafından imtihan oldu. Hepsine istisnasız aynı sorular soruldu. Herkesin notu, "Pek iyi." Bu bölümde daha bir çok hoca var. Onlar sinek avlıyor. Orhan Bey'in odası arı kovanı gibi. Yediğimiz, içtiğimiz aynı olan Zihni Tan isimli bir arkadaşım var. Çizgimiz aynı. Mukadderat arkadaşız. Bir gün ona:

- Zihni. Herkes cerrahi vizesini aldı. Gel bizde girelim şuna.
- Oğlum ben cerrahiye iyi bilmiyorum. Çalışmadan nasıl gireriz?
- Görmüyor musun? Herkese apandisiti soruyor Orhan Hoca, cevabını ver ve geç.
- Olur mu öyle şey? Bakarsın bize başka bir şey sorar!
- Yok oğlum, herkese aynı soru.

Zihni, pek ikna olmadı ama ne yapsın arkadaşız. Koluna girdim ve zorla hocanın odasının önüne geldik. İçerideki öğrencinin çıkmasını beklemeye başladık. Birden karşıdaki kapı açıldı ve yeni doçent olmuş Dr. Galip Uruk, seslendi.

- Çocuklar siz orada ne bekliyorsunuz? Şaşaladık.
- Hiç efendim! dedik.
- Hiç, miçi yok. Siz orada sınava girmek için bekliyorsunuz.

Yok, mok dedikse de hoca inanmadı ve beni kolumdan tutarak odasına soktu. Artık itiraf etmenin zamanı gelmişti. Utanarak;

- Hocam af buyurun. Ben cerrahi sınavına tam olarak hazırlanmadım. Uygun bulursanız çalışıp geleyim ?

- Yok öyle şey. Hazır olmasan, Orhan beyin kapısında işin ne ? Birinci soru ismini ilk kez duyduğum, 'Pito Cole' ismiyle anılan bir kırık.

Yerimden doğrulur gibi yaptım.

- Efendim, daha önce arzetmiştim. Ben hazır değilim. Lütfen beni sonra sınava alın.

-Yok öyle şey! Şimdi sana bu kırığı anlatacağım. İyi dinle. Sonra aynen tekrarla?

Yaklaşık on dakika bu kırığı anlattı. Ben de eksiksiz tekrarladım. İkinci soruya geçti.

- Bana guatr ameliyatını anlat bakalım ?

Öp babanın elini. Stajyer talebe nereden bilsin guatr ameliyatını? Sonra ne gereği var. Hocanın amacı üzüm yemek değil, bağcıyı dövmek. Kalkacak oldum. Hocam, bu soruyu da bilmiyorum. İzin verin, hazırlanıp geleyim.

-Var mı öyle otuzbeşe bakla? Ben anlatacağım, sen dinleyip, tekrarlayacaksın.

Hiç sıkılmadan en ince noktasına kadar guatr ameliyatını anlattı ve ben de söylenenleri tekrarladım.

- Son soruyu soruyorum. Bunu bilirsin artık. Biliyorsun, romatizma, mitral kapağını bozarak kalb yetmezliğini yapar. Soru basit, mitral kapağının kaç türlü ameliyatı vardır?

Benim gibi garip bir öğrenciyi bulmuş, damıtıyor. Sanki ben okulu bitirdikten sonra kalb ameliyatı yapacağım. Ben daha nasıl iğne yapıldığını bilmiyorum. Hocamın sorusuna bak! Sol karıncıkla, kulakçık arasındaki bozulmuş mitral kapağının nasıl bir ameliyat yapılarak düzeltileceğini dakikalarca usanmadan anlattı. Ben de anlatılanları tekrarladım.

- Bak buraya sana beş, yani orta verip geçiriyorum, deyince:

- Hocam ben askeri öğrenciyim. Bu not benim derecemi çok düşürür. Lütfen beni geçirmeyiniz. Tekrar sınava alınız ki benim notum düzelsin.

Olmaz öyle şey. Senin hakkın neyse onu verdim. Bir daha uğraşamam seninle.

Dışarıya perişan vaziyette çıktım. Zihni halime acıdı. "Ne oldu kardeşim sana? Gagalanmış gibisin." dedi. O sırada kapı tekrar açıldı, Galip hoca eliyle Zihni'yi işaret edip, "Sıradaki, sen gel bakalım." dedi.

Sevgili hocamız ona da hiç ismini duymadığı, üç benzemez soru sormuş. O da yaklaşık 1 saat sonra alı al, moru mor çıktı dışarıya. Ona da beş vermiş. Bin dokuzyüz ellibeş yılı mezunları içinde sadece ben ve Zihni cerrahiden beş almakla tarihe geçtik.

Yıllar sonra Galip Uruk ile bir toplantıda karşılaştık. Devamlı öksürtüyor, sigara içmenin ceremesini çekiyordu. Ameliyatlarda, eldivenli olduğu için, ameliyat pensine sigarasını sıkıştırıp içmesi gözümün önüne geldi. Ona yaptığı sınavı anlattınca o kadar keyiflendi ki.

SÖYLE BAKALIM PİYER CURİE HANGİ TARİHTE ÖLDÜ ?

Tıp öğrencileri her 14 Mart Tıp Bayramı'nda bir dergi çıkartırlar. Bu dergide altı yıl boyunca başlarından geçen ilginç olayları anlatırlar. Anılarında içtenlik, hoşgörü ve eleştiriler vardır. Hocalar bu dergilerin içeriğinden ders almaları gerekir. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinin 1954 yılı 14 Mart Tıp Bayramı'nda çıkardıkları dergide, radyoloji bölümü için uyarı niteliğinde bir yazı vardı. "Radyoloji: Bilen iyi alıyor, bilmeyen pekiyi". Bu yazı bölüm başkanının kulağına gitmiş. Çok canı sıkılmış ve "Ben onlara gösteririm" demiş. Aslında Öğrencilerin böyle bir yorumda bulunmalarının sebebi, o tarihte radyoloji bölümünde gerektiği gibi eğitim yapılmamış olmasıdır. Gel gör ki kabak 1955 mezunlarının başına patladı. En çalışkanımız bile ancak beşinci defada vize sınavını alabildi. Hepimiz diğer dersleri bırakmış, röntgen dışında fizik, kimya kitapları okumaya başladık.

Benim için yüz kızartıcı bir deneme olan radyoloji sınavı kabustan öteye bir şeydi. Şimdi hatırladığım kadıyla tam sekiz kez röntgen sınavına girmiştim. Sorularını dün gibi hatırlıyorum. İlk gittiğimde hoca tahtaya bir akciğer ve kalb resmi çizmemi söylemişti. Elimden geldiğince birşeyler karaladım.

- Çık dışarı! Kaldın. Çizdiğin o resim ancak ağaçlara kazınır. İnsanın onurunu en çok kıran şey, alay edilmesidir. Tekrar horlanmamak için 15 gün hazırlandıktan sonra sınava bir daha girdim. Önüme bir mide filmi koydular. Filmde kanser varmış. Nereden bileceğim ben bunu? Kim öğretti ki? Kaldı ki midenin filmde nasıl görüldüğünü bile bilmiyordum. "Kapıyı dışarıdan ört. Öğrende gel". dediler. Gizli gizli röntgen bölümüne gidip, asistanlardan mide filminin nasıl okunduğunu, ülser, kanser gibi hastalıkların görüntülerini öğrendim. Tekrar denemek istedim. Şimdi de önüme hiç görmediğim tuhaf bir film koydular. "Bu ne filmidir?" diye sordu hoca. Bilemedim. Hoca:

- Bunun adı kimografidir. Kalpten çıkan büyük damarların özel bir filmidir. Öğren de gel! dedi.

Bu kimografi denilen illet şeyi bilen yok. Yeni çıkmış bir görüntüleme yöntemi. Nasıl olsa bunu bir daha sormaz diye üzerinde durmadım. Dördüncü girişimde, röntgen filmlerinin banyo edilmesinde kullanılan birinci ve ikinci banyonun kimyasal terkiibini sordu. Bu aslında kimya mühendislerinin bile kolay kolay yanıtlayamayacağı bir soruydu. Ama hoca beye bunu söyleyemezsiniz. Beşinci sınavda, Crooke, Anot ve Katot gibi ancak fizikçilerin bileceği sorular sordu. Biz garip

öğrenciler, röntgendeki akciğer, mide, barsak, kemik filmlerini öğrenmekten başka, banyo terkiplerini, fiziksel bilgileri, teorileri çalışmaya başladık. Artık işin sonuna geliyoruz sanmıştık. Öyle ya geride röntgen biliminde ne kalmıştı ki .

Altıncı sınavda yanıldığımı anladım. "Pierre Curie nerede ve nasıl öldü?" diye sordu. Sonuçta çaktık tabii. Sonradan bu bilim adamının, bilmem kaç tarihinde Pariste bir arabası tarafından çiğnenmesi sonunda öldüğünü öğrendik. Benden bir hafta sonra bilmem kaçınıcı kez sınava giren bir arkadaşşıma aynı soruyu sorunca, doğru yanıt almak hocanın hoşuna gitmemiş ve arkasından, Pierre Curie'nin at arabasının hangi tekeriyle çiğnendiğini, sormuş. Çocuk onu da bilse, bu sefer sağ teker mi? Sol teker mi ? diye soracak.

Öğrenciler isyan noktasına geldiler. Kendisini, eşini tehdit etmeye başladılar. Hoca, eskisi gibi Kızılay'da rahatça yürüyemez hale geldi. Yedinci sınavımda, Madam Curie' nin bulduğu radyoaktif elementlerle ilgili sorular yöneltti.

Sekizinci girişimde, ya bana acıdı, ya da korktu ve yanım yamalak cevaplara rağmen vizeyi aldım. Doğruyu söylemek gerekirse, bizim sınıfta bu öğretim üyesi kadar öğrenciler tarafından nefret edilen başka birisi yoktur. İşin ilginç yanı, yanındaki öğretim üyeleri de sıkıntı içindeydiler. Bunlardan Dr.Mehmet Ali Tanman isimli birisi genç yaşta kalb krizinden öldü. Tören sırasında hoca, göz yaşları ile veda konuşması yapmıştı. Ben bunları timsağın göz yaşlarına benzetmiştim

HAYATIMIN EN ZOR SINAVI

Ellili yılların başında Beyazıt'taki Askeri Tıp Okulundayım. Fizik, kimya ve botanik derslerinin bulunduğu tıbbiyenin birinci sınıfını güç bela geçmişiz. Önümüzde, öğrencilerin korkulu rüyası olan fizyoloji, biyokimya, histoloji ve anatomi dersleri var. Bunları geçtik mi, tıp diplomasının ucu göründü demektir.

Fizyolojinin başında, Hitler'in zulmünden kaçmış Winterstein isimli 40-50 kiloluk yerden bitme bir öğretim üyesi var. Hiç yüzü gülmez. Öğrenciler onun karşısında korkudan mum ışığı gibi titrer. İstanbul Üniversitesi, ana binanın altındaki fizyoloji laboratuvarında pratik yapıyoruz. Hoca yaşlı ve güçsüz görünümde olduğu için, öğrencilerden birisi yanına tabure getirerek, oturmasını ister göründü. Sınırlı bir hareketle tabureyi ayağı ile iterek onu tersledi. Eline cam prizmayı alarak bizlere birşeyler anlattı. İnsan bir defa korktu mu, anlatılanları zor toparlıyor. Biraz sonra, prizmayı sınıfın en çalışkanı olan Turgut isimli bir arkadaşımıza vererek "Prizma ile ışığa bak. Ne görüyorsun, söyle?" dedi. Arkadaşımız, kırmızı, mavi, mor diye renkleri saymaya başladı. Hoca, prizmayı öteki öğrenciye vermesini söyledi. O da, aynı şeyleri tekrarladı. Sıra ile hepimiz aynı şeyleri söyledik. Winterstein, içinde hepimizin isim ve numarası yazılı not defterini çıkartıp, göstere göstere hepimize sıfırı bastı. Nedenini sormadık. O da gerek duymadı anlatmaya. Sonradan kafamız şarj etti. Prizmayı laboratuvarında yanan aydınlatma ampulünün ışığına tutuyorduk. Aslında prizmanın güneş ışığını değişik renklere ayırdığını daha lise döneminde öğrenmiştik. Korkudan hepimizin basireti bağlanmıştı. Böyle durumlarda bir suçlu bulmak geleneğini sürdürdük. Turgut'u sıkıştırdık. "İnek herif, aslında prizmada senin söylediğin renkleri biz görmemiştik ama, sana uyduk" dedik. O günden sonra Turgut şöhretini yitirdi.

Anatomi hocası Zeki Zeren'den, öğrencileri bir tarafa bırakın doçentler bile tir tir titrerdi. Bu hoca, pek teorik ders vermezdi. Pratik sınavların en acımasız kahramanıydı. Onun yüzünden bir çok öğrenci okulu terk etmişti. Genellikle, sınıfta kalanların adları yeni gelenlerin listesinin sonuna eklenirdi. Okula son günde kayıt yaptırdığım için benim numaram 5420 olarak sonlara yakındı. Yani, başarısız öğrencilerin grubuna yakındım.

Anatomi, tıbbiyenin en zor derslerinden birisi. Kemik ve kas anatomisinin yanısıra, sinir, sindirim, solunum, kalb ve dolaşım gibi bir çok sistemin yapısını da bilmek gerekir. Sırf ezbere dayanan bir bilim dalı. Sınav günü yaklaşıyor. Zeki hoca adeti gereği, daha önceki sınavda başarısız olanları alacakmış. Kader beni de onların arasına koymuştu. Öğrenciler arasında söylenti kulaklanmıza geldi. Güya

dönek öğrenciler, anatomi sınavında tekrar kaldığı takdirde hocayı öldüreceklermiş!

Sınav sabahı, hepimizi kadavra salonuna aldılar. Hoca, içeri girer girmez yüksek sesle konuşmaya başladı: “Bana tehdit mektubu yazmışsınız. İbret olsun diye hepimizi çaktıracakım. Bakalım ne yapacaksınız? Siz kimsiniz ki beni öldüreceksiniz?” gibi sözler sarfetti. Sonra da ne kadar kazak olduğunu vurgulamak için, “Bana bir şey olursa ona en çok eşim sevinir. Sizin heykelinizi yapar.” diye güldü.

Hoca, elindeki disseksiyon pensi ile ön kolda iki kemik arasındaki zarı delip geçen bir damarı tutarak, bir öğrenciyi çağırdı. “Söyle bakalım bu nedir ?” dedi. Öğrenci kem, küm edince, kışına tekme yapıştırdı “Defol! Kaldın” dedi. Ondan sonraki öğrenciyi çağırdı, o da bilemedi, tekme, tokat onu da gönderdi. Sıradakileri teker teker, çağırıp selametledi. Bu arada, iyice sinirlendi. Bağırıyor, herkese çıkıyor, ağır hakaretler yağdıyordu. “Siz beni sinirden öldüreceksiniz. Bu ne biçim öğrencilik. Bu ne tembellik! Bu ne saygısızlık!” gibi sözlerle terör estiriyordu. Bir ara duruldu ve kendi kendine konuşmaya başladı. “Zeki, bunlar senin gerçekten katilin olacak. Uyma şunlara!” dedi. “Bir de bu grubun başındakini çağıralım.” dedikten sonra “5420 numaralı Yusuf İzzettin Barış,” diyerek beni çağırdı.

Büyükannemin öğrettiği bütün duaları okuyarak, titreye titreye yanına yaklaştım. Pensin ucundaki damarı tanıyor gibiydim. Kekeleyerek:

- Hocam bu damarın ismi “Arteria interosea membranacea” dedim.

Hoca birdenbire değişti.Yüzüne gülümseme geldi. Bana sarılarak yanaklarımdan öpmeye başladı.

-Seni bana Allah gönderdi. Eğer sen de bilemeseydin, ben kalpten öldürdüm. Seni kral ilan ediyorum. Anatominin kralısın. Kolumdan tuttu ve adeta sürükleyerek diğer hocaların bulunduğu odaya götürdü. Onlara, “İyi dinle-yin beni. Bu çocuk benim hayatımı kurtardı. Anatomiye çok iyi biliyor. Ben şimdiye kadar böyle bir öğrenci görmedim. Allah gönderdi onu bana” dedikten sonra, “Öğlenden sonraki sözlü sınavda, onu en çalışkan öğrencilerin arasına koyacağım. Göreceksiniz. Başkalarının bilemediklerini o yanıtlayacak.” dedi.

Ne yapacağımı şaşırdım. Sevinemiyordum. Bu benim için tam bir şoktu. Arkadaşlarımla kolları arasında okula döndüm. Öğlenden sonraki sınav aklıma gelince, korkudan ürperiyordum. Bir aralık yakın arkadaşım Rafet’ e “Kardeşim git hocaya söyle. İzzet aniden hastalandı. Sınava gelemeyecek” dedim.

- Olacak şey mi bu? Adamın adı deliye çıkmış. Gelir seni okuldan alır.

Arkadaşların manevi destekleriyle sınava girdim. Dört öğrenci aynı sıraya oturmuş durumdayız. Karşımızda üç tane anatomi hocası. Zeki Zeren ortada, bana gülücükler yağıyor. Konumum gereği, ben ötekilerin bilemediklerini yanıtlıyacaktım. Soruların ilk dördünün cevabını bilmiyordum. Benden öncekiler doğru olarak cevaplandırdıkları için bana sorulmadı. Sıra son soruya geldi. Birden bire dikeldim. Son soruyu biliyordum. İçimden: "Allahım. Ne olur. Bu soruyu onlar bilemesin. Ben cevap vereyim." dedim.

Soru, erkeklerin uçkur altı organlarındaki bir damarın ismiydi. Birinci çocuk bilemedi. İkinci bir şey söyledi, tutturamadı. Üçüncü öğrenci cevap vermek üzereydi ki

Zeki Zeren:

- Sus! Sen de bilemezsin. Boşuna çeneni yorma. Bırak kral cevabını versin. Hemen atıldım:

-Hocam o damarın ismi, "Arteria pudentalis..." deyince kıyamet koptu.

-Hey Allahım! Analar neler doğurmuş! Sen bugün güneş gibi kararır ruhumu aydınlattın! Anatominin kralına hayatımı kurtaran, Yusuf İzzettin Barış'a en yüksek numarayı verelim! dedi.

Şunu içtenlikle bildireyim ki, bu sınav beni hiçbir zaman onurlandırmadı. Bunca yıl geçmesine rağmen şokunu üzerimden atmış değilim. Adaletsiz bir imtihan şekliydi. Tesadüfen bildiğim iki soru ile başarılı sayılmak kişiliğime ters geliyordu. Bu yalnız benim değil, arkadaşlarım üzerinde de etki yapmamış olmalı ki, kayda değer bir olay olarak onların belleklerinde yer etmedi.

DENİZ
KUVVETLERİ'NDE

3.
Bölüm

KASIMPAŞA DENİZ HASTANESİ: İlk Görev Yeri

Gülhane'deki stajımı tamamladıktan sonra Kasımpaşa Deniz Hastanesi'ne atandım. O zamana kadar pratisyen hekimlerin görev yerleri hastane dışındaki birliklerdi. Deniz Kuvvetlerinin Sağlık Dairesi Başkanı olan Amiral Refik Kuntol, ileri görüşlü bir yöneticiydi. Kendisi, Birleşik Amerika'daki sağlık uygulamalarını gördükten sonra bir çeşit mezuniyet sonu eğitimi olan intömlük sistemini Türkiye'de ilk kez uygulamak istemişti. Bu nedenle rahmetli sınıf arkadaşım Bedi Balcı ile benim Kasımpaşa Deniz Hastanesi'nde sıkı bir eğitimden geçirdikten sonra pratisyen hekimlik yapmamızı hedeflemişti.

Hastanede kaldığımız sürede gün aşın nöbet tutmak suretiyle canımızı çıkarırlar diyebilirim. Kasımpaşa'daki 500 yataklı bu hastane, İstanbul'un en büyük askeri tedavi kurumuymuştu. Gerçi nöbetleri uzman doktorlarla birlikte tutardık amma onlar genellikle ikinci planda kalırlardı. Olur olmaz hastaları onlara danışmaya çekinirdik. Ben 10 aylık sürenin tümünü, iç hastalıklar bölümündeki doktorların yanında geçirdim. Operatör olmak isteyen arkadaşım ise cerrahi bölümünde kalmayı tercih etti.

Dahiliye bölümünde ikisi muvazzaf, ikisi sivil 4 uzman vardı. Beni, subay ve astsubay servisine bakan Sadi Tolga'nın yanına verdiler. Sadi Bey, öteki doktorların aksine, sevecen tavırlı, bildiklerini öğretmekten zevk alan biriydi. Diğer binbaşısıyla arası pek iyi değildi. Konsültasyonlarda ikisinin arasında daima tartışma çıkardı. Bazen birisinin ak dediğine, ötekinin kara dediği olurdu. İkisi de kalb hastalıkları konusunda kendilerine çok güvenirdi. Bir gün sağlık kuruluna çıkacak olan bir hastanın tanısı hususunda aralarında tartışma çıktı. Birisi hastalığın kalpten çıkan ana damar, aort kapağında, diğeri ise olayın sol kulakçık ile karıncık arasındaki kapakta olduğunu savunuyordu. Aralarında tartışma uzadıkça uzadı.

- Canım Sadi Bey, hastalığın aort kapağında olduğu gün gibi aşikar; bunu nasıl anlayamazsınız? Bunu İzzet bile bilir! dedikten sonra bana döndü:

- İzzet, şu hastayı birde sen dinle bakayım.

Doğrusu o anda tıbbi bilgi ve tecrübemle kesin ayırım yapacak düzeyde değildim. Karşımda iki uzman kişi var. Birisi, kendine çok güvenen, meslekdaşını küçük gören, öteki ise bunun tam tersi bir insan. İkisinden birini tutmam gerek. Hastayı dinledim. Ne olduğunu pek anlayamadım. Muayenem bittikten sonra ikisi de merakla benden gelecek cevabı bekliyordu.

- Ben de Sadi Bey gibi düşünüyorum.

Alay edercesine yüzüme baktıktan sonra:

- Aşkolsun İzzet, ben de seni bir şey biliyor sanmıştım.

İç hastalıklarındaki subay ve astsubay servisinin sabah vizitini servis hemşire- si ile birlikte yapardım. Erken vizitlerin birisinde, astsubay servisinde dolaşıyorduk. Bir deri, bir kemik kalmış, balgam çıkaran bir hasta, hemşireye dönerek, "Ah hemşire hanım, ben de sizin gibi sağlıklı olsam ne olurdu?" gibisinden laf etti. Hemşire buna çok bozuldu. Zira, kendisi biraz tombulcaydı. Açtı ağzını, yumdu gözünü. Adamın ne terbiyesizliğini, ne ahlaksızlığını bıraktı. Olay, yirmiye yakın hasta bulunan, kocaman bir serviste geçiyordu. Hasta boş bulunmuştu. Kötü bir niyeti olmadığı belliydi. Sonradan özür diledi ama bir türlü hemşire yatışmadı. Benden hastayı hemen taburcu etmemi istedi. Olacak iş değil. Ne hastanın duru- mu taburcu olmaya müsait ne de benim gibi bir kıdemsiz doktorun doğrudan tek başına hastayı çıkarması doğru değildi. Sonunda bana da kızdı ve viziti yanda bira- kıp ağlaya sızlaya çekip gitti. Herhalde güvendiği kişiler vardı ki bu kadar dayatı- yordu. Sonradan Sadi Bey, doğrudan doğruya hastanın yatağının başına gelerek, ağır ve hakaretle dolu sözlerle zavallıyı haşladı. Dosyasına "Servis disiplinine uymadığı için taburcu edilmesi uygundur." diye yazdı. Bu sırada hemşire zevkten dört köşe olmuştu. Öyle ya dediğini yaptırmış, hastadan ve benden inti- kam almıştı.

Olay diğer hastaları ayağa kaldırdı. Zavallı bir insanın üstüne bu kadar gidile- mezdi. Ona, hastaneden çıkmamasını, diretmesini ve hakkını aramasını söylemiş- ler. Şahit olarak "Küçük doktoru göster!" diyerek de öneride bulunmuşlar. Öğleden sonra servisteki hastalardan yaşlı birisi beni poliklinikte yakaladı. Hastanın devamlı ağladığını, intihar etmeyi bile düşündüğünü anlattı. Canım çok sıkıldı. Ertesi günü sabahleyin Sadi beyin odasına girip olayları olduğu gibi kendisine aktardım. "İzzet, ben hemşirenin sözüne inanmakla hata yaptığımı anla- dım. Gidip kendisinden özür dileyeceğim." dedi. Böyle bir davranışı herkes yapamazdı. Sadi bey yaptı ama sonunda kabak benim başıma patladı.

Sabah vizitinde hemşire yanımda suratını asarak dolaşıyordu. Bu davranışı- na daha fazla dayanamadım ve kendisine ihtiyacım olmadığını söyledim. Çekip gitti. Ağlayarak başhekime gidip beni şikayet etmiş. Öğleden sonra personel astsu- bay elime mühürlü bir zarf tutuşturdu.

Zarfın içindeki kağıtta, veremli hasta servisinde görev yapacağım yazılıydı. Bu, verem olsun, akli başına gelsin kabilinden bir cezalandırmaydı. İşte bu olay, hayatımın dönüm noktalarından biridir.

TÜBERKÜLOZLA TANIŞMA

Hastanenin üst katında, diğer hastalardan tecrit edilmiş durumda veremli hastaların kaldığı koğuşlar vardı. O dönemde veremliler ancak yatarak tedavi edilebilirlerdi. Deniz Kuvvetleri'nde tüberkülozlu hastalar burada yatırılıp iyileştirilmeye çalışılırdı. Hastaların hepsi genç ve çoğu erkekti. Sayıları ortalama yüz civarındaydı. Bölümün doktoru, Amerika'dan yeni gelmiş tabib binbaşı Necati Keskin'di. Kendisi bilgili, çalışkan ve hastalara iyi davranan birisiydi.

Necati Bey, benim hangi nedenle servise gönderildiğimi biliyordu. İşin başında bana hayatımda unutamayacağım öğütlerde bulundu. Birlikte çalışmaktan mutlu olacağını ve beni çok kısa bir zamanda göğüs uzmanı gibi yetiştireceğini söyledi. Önce koluma PPD denilen tüberkülin deri testini yaptı. Zerk yerinin iki gün sonra kızarıp şiştiğini görmek onu memnun etti. Bunun anlamının çok eskiden, yıllar önce vücudumun verem mikrobu ile tanışmış olduğunu ve buradaki hastalardan gelecek yeni mikropların beni hasta etmeyeceğini kesin bir dille ifade etti. Bu beni çok rahatlattı. Demek ki başhekimin beklediği olmayacaktı. Bize okulda, verem servisinde çalışanların, kıravatlarında ve saçlarında bile mikropların tespit edildiği anlatılmıştı. Veremliler öksürdükleri zaman, mikroplarını 30 metre ilerideki kişilere bulaştırabileceği söylenmişti. Necati Bey bana moral vermiş, "Üzülme! Korkma! Aksine sevin, kısa zamanda çok şey öğreneceksin." demişti.

Servisteki hemşire ve hastabakıcılarla kısa sürede kaynaştım. Onlar da değişik nedenlerle benim gibi sürülmüşlerdi. Bir başka ayrıcalığımız ise başımızda beyaz kep olmasıydı. Beyaz kepin anlamı verem servisini simgeliyordu.

O dönemde veremli hastalar, ilk iki ay, üçlü ilaçla, yani İsoniazit, PAS isimli haplar ve Streptomisin iğneleri ile sonra ikili ilaçla 1.5 yıl tedavi edilirdi. Her iki kalçaya otuzar iğne yapmak gerekirdi. Enjeksiyon yapılan bölge zamanla kemikleşir derecede sertleştiğinden iğneler batmaz, eğilirdi. Bunu önlemek için iğneleri bileği taşında keskinleştirdik! Hastaların paytak paytak yürümesinden, streptomisin yapıldığı anlaşılırdı.

Veremlilerin uzun süre hastanede yatmak zorunda kalmaları onları bunalıma sokar ve hırçınlaştırırdı. Vereme yakalanmalarının sebebini, çalıştıkları kuruluşa, devlete veya topluma yüklerlerdi. Sonunda geçimsiz, herşeyde bahane arayan, kavgacı bir kişiliğe bürünürlerdi.

Hastalık şiddetine göre evrelere ayrılır ve sınıflandırılırdı. Son evrede olanlar, sağlıklı olan kişileri hasım gibi görürlerdi. Onların da kendileri gibi hastalanmaları için yerlere tükürür, balgam atar ve uluorta öksürürlerdi. Hastabakıcılar, servisi

temizlerken yerdeki balgamların hangi hastaya ait olduğunu bilirler ve onu servis şefine şikayet ederlerdi. Necati Bey, tatlı diliyle onları yola getirmesini biliyordu. Onun, "Servis disiplini bozmak." suçundan hasta taburcu ettiğini görmedim. Çok sıkıştığı zaman, her türlü mesuliyeti üzerine alıp hastaya bir kaç gün izin verirdi.

Hastanın ateşinin düşmesi, iştahının yerine gelmesi, kilo almaya başlaması, iyileşme göstergesiydi. Sık sık basküle çıkıp tartılırlardı. "İyi be, iki kilo almışım." diye sevinenlerin yanında, tartı aletini eksik gösteriyor diye tekmeleyenler de vardı.

Veremli hastaların önemli belirtilerinden birisi gece terlemesidir. Sık sık banyo yapamadıkları için ekşi ekşi ter kokarlar. Serviste kaldığım altı ay süresince bu ter kokusu içime iyici işlemişti. Hacettepe Hastanesi'nin iç hastalıkları servisine tüberkülozlu hasta yatırılmaz. Teşhisi belli olmayan bir hastanın, sırf kokusundan tüberküloz olabileceğini söylediğimde, yanımdakilerin buna inanmadıklarını ve için için güldüklerini bildiğim halde iddiamı sürdürürdüm. Ter kokusu özelliğinin yanında hastanın fizik yapısını da dikkate alırdım!

Pazar ve perşembe günleri saat 14.00-16.00 arası ziyaret saatiydi. Veremli hasta ziyaretçileri, diğer hastalara göre çok daha az olurdu. Gelenlerin arasında çocuk, çocuk, genç kişiler olmazdı. Çoğunlukla, hastaların anneleri gelirdi. Hastalar, kendilerini ziyarete gelmeyenlere hınc beslerlerdi. Baba ve kardeşlerin seyrek geldiği dikkatimi çekerek. Hastaneye gıda getirilmesi yasaktı. Buna rağmen annelerin, manto ve pardösü altında saklayarak yiyecek getirmelerine göz yumardık. En sık getirilen hediye limon kolonyasıydı. Herhalde ortaya yayılan kokuyu alsın diye.

Hastalar da tıpkı doktorlar gibi hangi ilacın daha etkili olduğunu bilirlerdi. Güvenmedikleri ilaçların başında PAS gelirdi. Bu ilacın günlük dozu 15 gram olup yaklaşık bir avuç dolusu tebeşir parçası içmek gibi gelirdi onlara. Üstelik PAS midelerine de dokunurdu. Bazı hemşirenin elinden aldığı ilacı "Ben sonra içerim." deyip sonradan hastanenin çatısına fırlatıp atarlardı. Bir teftiş öncesi kontrolde, başhekim bunları farkettiler ve hemen toplatılmasını istedi. Bir çuval dolusu PAS toplandı.

Elli'li yılların sonunda verem tedavisinde, yukarıda bildirilen üç ilacın dışında bir de hastaların "Hava tedavisi" dediği yöntem vardı. Bu tedavi, hastalar ve hekimler için zor bir tedavi şekliydi. Akciğerde kavite dediğimiz, oyuk şeklindeki yaraların ilaçla düzelmediği zaman uygulanırdı. Göğüs kafesinden veya karından verilen 1 - 1,5 litrelik hava ile akciğerler dışarıdan bastırılarak söndürülür ve yaraların kapatılması sağlanırdı.

Veremli hastalara ultraviole ışınlarının yararlı olduğu düşüncesiyle "Solarium" denilen güneş ışınlarının altında istirahat önerilmişti. Bizler de bu tedavi şeklini hastalarımıza uyguladık. Bundan beklenen yarar sağlanamadığı için, sonradan vazgeçildi.

Tüberkülozuların kanamaları yalnız tıp kitaplarına değil, edebiyata da geçmiştir. Bunlar, ufak sızıntı şeklinde veya ağır ve öldürücü olabilir. Ben bir kaç kez ağır kanamalı hasta ile karşılaştım. Veremlinin böğürtür tarzda öğürmesi, boğazlanan bir hayvana benzerdi. Yatak anında kıpkırmızı olur. Bu sırada, hasta sudan çıkmış gibi terler ve gözleri korkudan dışarı çıkmış gibidir. Koğuştaki diğer hastalar yangından kaçır gibi dışarı çıkarlar. Serviste tam bir panik havası vardır. Kimse ne yapacağını bilemez. Kanama ya kendiliğinden durur veya hasta ölür. Kurtulan hastalar bir daha asla aynı olayı yaşamak istemezler.

Hastalar ve yakınları rahatsızlıklarının "Verem" veya "Tüberküloz" olarak bilinmesini istemezlerdi. Sorulduğunda; "Akciğerimde duman veya bulut var." "Üşütmüşüm!" veya "Kara sevdâ hastalığı" gibi sözlerle geçitirirlerdi. Verem hastalığı, batıda daha çok "Tüketim Hastalığı" şeklinde anılmaktadır. Bu ismin verilmesi herhalde insanı eriterek tüketip, bitirmesinden kaynaklanıyordu.

Tüberküloz servisinde kaldığım süre içinde akciğer seslerini, hastalığın ilaçla ve hava ile tedavisini öğrendim. Necati Bey zaman zaman "Artık sen yetiştin." diyerek servisin bütün mesuliyetini bana vermeye başladı. Kendi isteğimle aşağıda, idare katında görünmemeye çalışıyordum. Yeri geldiğinde belki kulaklarına gider diye, yeni görevimden son derece mutlu olduğumu söylemekten de çekinmiyordum. Mümkün olduğu kadar başhekim ile yüz yüze gelmemeye çalışıyordum. İçimde ona karşı en ufak bir saygı yoktu. Çünkü beni dinlemek gereğini duymamıştı. Bu yetmiyormuş gibi, kahvenin zor bulunduğu dönemde, doktorlara verilmek üzere dağıtılan 100 gramlık kahve hakkımı emirle kesmesi, beni ne kadar sevdiğini gösteriyordu.

Bin dokuzyüz elliyedi yılı baharında Amiral Refik Kuntol hastaneyi ziyarette geldi. Her ziyaretinde olduğu gibi bu sefer de kafasında bir yenilik vardı. Amacı, Deniz Kuvvetleri'nde verem taramaları yapıp, hastalığın erkenden tanınmasını sağlamak ve dolayısıyla erken tedavi etmektir. Mayın Filosu gemilerinden birisini mikrofilm makinası donatmayı kafasına koymuştu. Antalya Gemisi bu iş için seçilmişti bile. Tarama için bir göğüs hastalıkları veya mikrobiyoloji uzmanına gerek vardı. Bunu hastaneden birisi yapmalıydı. Ancak, uzmanların hepsinin evleri İstanbul'da bulunmaktaydı. Üstelik muayenehaneleri de vardı. Sonunda çözüm

bulundu. "Efendim, Üsteğmen İzzet Barış çok çalışkan, iyi yetişmiş ve uzman kadar bilgili bir doktor. Bu işi o kolaylıkla yapar." Bu fikri başhekim tarafından desteklenmiş.

Yeni görev benim seviyeme göre büyüktü. Üstelik bana, "Yapabilir misin? Yapamaz mısın?" diye sormadılar. İtiraz edecek halim de yoktu hani! Hemen 20 numaralı TC. Antalya Gemisi donatıldı. İçinde günde 500 kişinin filmini çekebilecek mikrofilm makinası vardı. Bunun dışında, taranan personelin verem ile teması olup olmadığını gösteren PPD deri testi, hiç temas etmemişlerin aşılması için de BCG yapılabiliyordu. Kısa sürede gemideki subay, astsubay ve askerlerle kaynaştım. Gemi direğinde artık içinde doktor olduğunu belli eden yeşil ışığın yanması hem onları hem de beni mutlu etti. Antalya gibi küçük bir mayın gemisinin tarihinde ilk kez doktor vardı. Onlarla birlikte Marmara, Karadeniz, Ege denizlerinde bulunan bütün kara ve deniz birliklerinin taramasını yaptık. Şüpheli vakaların hastanelerde büyük filmleri çekildi, balgam muayeneleri yapıldı ve kesin tanı alanların tedavilerine hemen başlandı. Hasta sayısı birden arttığı için verem yatakları kafi gelmedi. Bir kısmını ayakta tedavi etmeye başladılar. O devirde az rastlanan kanser vakaları da ortaya çıkmaya başladı.

Antalya Gemisi ile yaptığım görev, 17 yıllık Deniz Kuvvetleri'nde yaptığım hizmet içinde en beğendiğim ve en çok sevdiğim bir iş olmuştur. Çünkü, bu bir koruyucu hekimlik hizmetiydi.

AZRAİLİN ÖLDÜREMEDİĞİ ADAMLA BİRLİKTE

Antalya Gemisi'yle tüberküloz taraması altı ay kadar sürdü. Yeni tayin yerim isimlerinin baş harfleri E ve Ç ile başlayan (Edremit, Erdemli, Edincik, Ereğli, Çeşme, Çardak, Çandarlı, Çarşamba) mayın tarama gemileri komodorluğuna çıktı. Normalde devlet yeni tayin yerinde göreve başlamadan önce 12 gün kadar mehil süresi verir. Bu süre içinde, ev taşınır, kışlık gereksinimler tamamlanır. Tayin olduğum su üstü birliğinin Ege Denizi'nde tatbikata çıkacağını duyduğum için bu sürenin sadece 5 gününü kullanıp birliğime katılmayı uygun buldum. Amacım, gerekli tıbbi malzeme ve ilaçları temin etmektir. Gemiler yirmi gün kadar denizde kalacağı için, hasta olanları yerinde tedavi edebilmek için bunlara ihtiyacımız olabilir diye düşündüm.

Çarşamba Gemisi'nde kalmam gerekiyordu. Zira dört geminin yöneticisi olan albay rütbesindeki komodor bu gemide kalıyordu. Bana ulaştırılan ön bilgiler işimin zor olduğunu gösteriyordu. Komodor, M.Brandon'un oynadığı "Gemide İsyan" isimli filmdeki acımasız ve çok sert kaptan gibiymiş. Gençliğinde fırtınalı bir gecede Karadeniz'de tatbikat sırasında bulunduğu gemiden denize düşmüş ve bir dalga onu arkadan gelen geminin güvertesine fırlatmış. Bu nedenle, "Azrailin öldüremediği adam" olarak anılmış.

Gemi komutanı binbaşı rütbesinde ve "Boksör Sadi" olarak biliniyor. İl'inci komutanın lakabı ise "Karabatak". Büyük küçük rütbeli herkes ondan korkuyor. Yumuşak bir görüntüsü var, daima gülüyor. Ne zaman kimi sokacağı belli değil. Söylenildiğine göre herkes onunla iyi geçinmek zorundaymış. Şapkası veya ayakkabısının teki, kamarasındaki kitabı kaybolan kimsenin aklına ilk gelen o olmuştur. Böyle bir gemide görev yapacağız. Haydi hayırlısı.

Gemiye ayak basar basmaz, adet olduğu üzere beni komodorun huzuruna çıkardılar. Gerçekten ürktütücü bir görünüşü var. Charles Laughton gibi, şişman, gözleri kanlı ve sert bakışlı. Beni görür görmez:

-Neredesin sen?

-Mehil süremi ancak 5 gününü kullandım efendim.

Vay bunu sen mi söylersin. Açtı ağzını yumdu gözünü. Şimdiye kadar kimseden duymadığım hakaretleri etti. Ne hayvanlığım kaldı ne de terbiyesizliğim. Şoke oldum. Yalnız da değiliz. Salondaki subaylar ve garsonluk yapan askerler de dinliyor.Yapacağım tek şey yüzüne nefretle bakmaktır. Konuşması bitince çıktım gittim. İşin tuhaf tarafı, kimse de yanıma gelip beni teselli etmedi. Kimbilir, komo-

dorun yaptığı bu hareket onlar için normaldi. Belki de herkes ondan korkuyordu. Geminin iki bacası arasında bulunan revire çekildim. Kendi kendime söylenir oldum. "Benim ne kabahatim vardı. Niçin ona gereken cevabı vermedim. Neden suratının ortasına bir tane patlatmadım. Neden hakaretlerini aynen ona iade etmedim." Bir aralık gemiden kaçmayı düşündüm. Ne kadar süre geçti bilmiyorum. Garson asker geldi. "Yemek hazır efendim." dedi.

Yemekler, geminin orta kısmında bulunan subay salonunda yenirdi. Masanın başına en kıdemli subay oturur, yanına da kıdem sırasına göre diğer subaylar dizilirdi. Yemeğe oturmadan önce komutana "Müsaadenizle" denilmek zorunluluğu vardı. Komutan yemeğe başlamadan kimse çatala, bıcağa, kaşığa el sürmezdi. Yemek bittikten sonra, önce o sigarasını yakar, diğerleri ise izin isteyip çakmaklarını ateşlerlerdi. Bu bahriyenin güzel bir görgü kuralıydı.

Garsona, yemeğe gelmeyeceğimi söyledim. Gitmesiyle geri gelmesi bir oldu. "Efendim, Gelmenizi Komodor emrediyor." dedi. Emir emirdir diyerek salona gittim. Bana ayrılan sandalyeye oturdum. Önce çorbalar geldi. Kaşığı elime almadım ve devamlı bir şekilde komodorun yüzüne bakıyordum. İkinci yemeğe de dokunmadım. Çok sevdiğim tulumba tatlısına da el sürmedim. Masadakiler gizli gizli, "Ne yapıyorsun. Sen delirdin mi?" der gibi yüzüme bakıyordu. Hiçbir şey umurumda değildi. Kimseden de korkmuyordum. Adam başka ne yapabiliirdi ki. En azından onun da rahatsız olmasını istiyordum. Ne kadar onun canını sıkarsam benim için o kadar kardı.

Gemilerin hareket saati geldi. Denize açıldık. Bir hafta süre ile yemekler hep böyle devam etti. Bu sürede ne o konuştu ne de ben. Kantinden aldığım bisküvitlerle idare ediyordum.

Ege'de tatbikatlar başladı. Gemilerin sevk ve idaresinden, komodorun iyi bir denizci olduğu anlaşılıyordu. Arada sırada başından geçenleri anlatıyor, espiriler yapıyordu. Yanındakiler gülerken ben somurtuyordum. Niye bu adama gereken reaksiyonu göstermiyorlar diye diğer subaylara da içerliyordum. Bir hastalansa da elime düşse ne kadar iyi olur diye düşünüyordum.

Güneşli bir gün komodoru güvertede, ayağını leğene sokmuş durumda gördüm. Karabatak, habire sabunlu su ile masaj yapıyordu. Komodorla göz göze geldim.

-Gemide güya doktor var. Ayak bileğim burkuldu. İkinci komutan tedavi ediyor. Ne günlere kaldık.

- Bizde adettir. Hasta çağırmadan, gidilmez.

- Adetiniz batsın. Söyle bakalım, bu herifin yaptığı tedavi doğru mu?

- Tamamen ters tedavi uygulanıyor. Burkulma anında yapılacak ilk iş, ayağı, buzlu suya sokmak ve bandaj olmalıydı.

Bunu duyar duymaz, şakayla kanşık Karabatak'ın çıplak kafasına bir şaplak indirdi ve:

- Her şeyden anlar geçinirsin, bir şey bildiğin yok. Beni sakat edeceksin. Bırak, defol git, dedi.

İkinci komutan hemen sıvıştı. Komodorun ayağını elastik bandajla sardıktan sonra ağrı dindirici hap verdim. Aramız yavaş yavaş düzelmeye başladı. Nereli olduğumu, ne ihtisası yapmayı düşündüğümü sordu. Bu gelişme benim için de iyi oldu. Ancak şimdi de Karabatak'ı başıma sardım. Ne diye adamı kızdırdım? Daha yumuşak konuşamaz mıydım yani? Şimdi bakalım ne olacak.

İkinci komutanın kamarasında beni beklediğini söylediler. İçeri girer girmez;

- Yaptığını beğendin mi? Sayende komodordan şaplağı yedik.

- Yaptığınız tedavi hatalı idi. Sonra siz doktor varken bu işlere niye karışıyorsunuz ki?

- Oğlum. Sen ikinci komutanın herşeyden anlaması gerektiğini bilmiyor musun? Her zaman gemide doktor mu olacak yani? Üstelik benim babam sınıkçılık yapardı. Az mı kırık, çıkık tedavi ettik gemide? Aslında senin yaptığın tedavi yanlış.

- Hayır benim önerdiğim tedavi doğru.

- Benimle inatlaşıp durma. Sen benim kim olduğumu bilmiyorsun? Sonra çok üzülürsün.

Şöyle bir düşündüm. Bana ne yapabilir ki? Belki ayakkabımın tekini denize atabilir. Kitaplarımı veya belki de şapkamı! Gemide ayakkabısının teki veya şapkası olmayan bir subay! Düşüncesi bile insanı ürkütüyor. Birden gözüm kamarasındaki raflardan birisinde duran "Dispne Inhal" isimli ilaca takıldı. Bu, astmalı hastaların sıkıştığı zaman soludukları nefes açıcı ilaçtı. Demek ki Karabatakta astım hastalığı varmış. Benimde silahım var artık. Hemde çok güçlü bir silah.

- Benim seninle bir sorunum yok. Eğer bana bir kötülük yaparsan, ben daha beterini yaparım. Alaylı bir şekilde güldü.

-Vay canım. Ne yaparsın ki?

- Sende astma hastalığı var. Sıkıştığın zaman bana muhtaç olursun. Benden söylemesi. Elleriyle göğsünü vurarak;

- Ben aslan gibiyim. Nerden çıkarıyorsun astım hastalığını? dedi.

Elimle ilacı işaret ettim. Durakladı. Odadan çıktım. Bu olaydan sonra ikinci komutanla aramda su sızmadı. Bana dokunmadı.

ZEKİ ÖZAK: İYİ İNSAN VE İYİ KOMUTAN

Koramiral Zeki Özak komutasındaki donanma, 1959 yılının sonbaharında planlanmış tatbikatını yapacak. Harp gemileri gerekli hazırlıklarını yapmış hareket emirlerini beklemekte. Ben forsun da üç yıldız bulunan amiral gemisinde kalacağım. Geceleri direkt yanan yeşil ışık beni temsil edecek.

Subay salonunda otururken yanıma gelen hakim yarbay, bir ricası olduğunu söyledi. Ne olduğunu sorduğumda; “Bana bu gemide kalmam gerektiğini bildiren bir rapor istiyorum.” diye cevapladı. Biraz şaşırım. Şimdiye kadar böyle bir istekle karşılaşmamışım.

- Nasıl bir rapor vereceğim ?

- Canım gayet basit. Mesela, ishali vardır. Doktor bulunan bir gemide kalması gerekir şeklinde.

Benden rütbece üstün birisi. Hem de hakim. Sakınca görmeyip, ishal yapan bir hastalık anlamına gelen “Gastroenteriti vardır. Doktor bulunan gemide kalması uygundur.” diye düzmece bir rapor yazdım. Aradan bir saat geçti, geçmedi emir subayı “Doktor, seni amiral görmek istiyor.” diye seslendi. Heyecanlandım. Herhalde benden ilaç isteyecek veya sefere hazır olup olmadığını soracak diye düşündüm.

Amiralin kamarasının kapısını tıkladıp içeri girdim. “Beni emretmişsiniz komutanım!” dedim. Elindeki kağıdı bana gösterek.

- Bu raporu sen mi yazdın ?

- Evet efendim.

- Utanmıyormusun sahte rapor yazmaya?

Kıpkırmızı oldum. Hakime uyduruk rapor verdiğim doğrudur. Bunda benim kusurum vardı ama sahtekarlık derecesinde olamazdı. Bir an düşündüm. Kuyruğu dik tutmak istedim.

-Komutanım. Hakim yarbay bana ishali olduğunu söyledi. Ben ona inandım.

-İyi de neden doktorun bulunduğu gemide kalsın? Her hastanın yanında doktor bulunması sizde şart mıdır ?

Tıkandım kaldım. Ne söyleyebilirdim ki!

- Gemide kamara sıkıntısı olduğu için ben bu subayın, öteki gemilerden birisinde kalması için emir vermişim. Şimdi niçin senden neden rapor istediğini anladın mı ?

Yerin dibine girdim. Hakim bana bu emirden bahsetmemiști. Bunu daha önce bilseydim böyle bir rapor vermezdim. Çok üzıldüm. Özür dilemekten başka çare yoktu.

-Bağışlayın beni komutanım. Benim bu emirden haberim yoktu. İzin verin kendi raporumu elimle yırtayım. Bu ceza bana yeter. dedim.

-Hayır yüzbaşı. Benim emrim geçersiz oldu. Hiç olmazsa senin ki kalsın. İkinci bir hataya gerek yok, çıkabilirsin.

Aradan yıllar geçti. Uzman olarak Kasımpaşa Deniz Hastanesi'nde görevlendirildim. Bir gün biyokimya laboratuvarının kapısında, siyah pardüseli, hafifçe kamburu çıkmış, yaşlı birisi dikkatimi çekti. Yaklaşınca hemen tanıdım. Bu bana unutamayacağım bir ders veren amiral Zeki Özak'tan başkası değildi. Kendisine yakınlık gösterdim. Beni tanıyıp, tanımadığını bilmiyorum. Bir aralık kendisiyle neden bu kadar ilgilendiğimi öğrenmek istedi. Ona olayı anlattığımda, ikimizin de gözleri sulandı. Birbirimize sarıldık. Ellerinden öptüm. Benim için hem büyük insan ve hemde iyi bir komutandı.

Tabip Üsteğmen rütbesi ile ABD. de 1959 (Bu alt yazı 74. sayı fidele restim için)

GEMİDE DİŞÇİLİK

Ege Denizi'nde yaptığımız yirmi günlük tatbikat başarılı geçti. Bunda gemi personeli arasında sıkı işbirliğinin etkisi vardı. İyi sonuca varmak için en yüksek rütbelisinden erine kadar herkesin üstüne düşen görevi eksiksiz yapması şarttı. Doktorun görevi, hastalara anında ve yerinde müdahale etmektir. Tatbikatta olan bir geminin hasta için gruptan ayrılıp, sahile hasta götürmesi hoş karşılanmazdı. E, Ç sınıfı 8 geminin tek doktoru bendim. Diğer gemilerdeki hastalara telsiz telefonla önerilerde bulunurdum. Başka gemideki hastayı mutlaka görmek gerekirse, iki gemi yan yana gelir, aradan uzatılan halatlara bağlı sandalye-sepet şeklindeki sistem ile doktor karşı tarafa giderdi. Bu sanıldığı kadar kolay bir manevra değildi. Deniz dalgalı olduğu zaman, gemiler birbirinden uzaklaşır gibi olur ve halatlar kopacak şekilde gerilirdi. Aksi durumda gemiler birbirine yaklaştığı zaman, halatların boşluğu çabuk alınamazsa, doktorun poposu denize değerdirdi!

Kasımpaşa Hastanesi'ndeki eğitimin çok yararını gördüm. İyi hazırlandığım için kendime güveniyordum. Gemide daha çok yaralanmalar ve yanıklar oluyordu. Bunları da tedavi etmek zor değildi benim için. Kann ağrısı olduğu zaman benim de huzurum kaçardı. Apandisit, böbrek taşı, mide delinmesi gibi ciddi durumlar karar vermede güçlük yaratırdı. Herşeyden önce hastanın ağızdan gıda ve su almasını önler ve serum takar beklerdim. Kesin tanı koymadan ağrı dindiricileri vermezdim. Bir defasında bir erin omuzu çıktı. Teşhisi, elimdeki ortopedi kitabını okuyarak koydum. Askeri, güverteye sırt üstü yatırdım ve ayağımın topuğunu koltuk altı çukuruna yerleştirdim. Ani bir hareketle kolu çekerken topuğumla kemiği ittim. Omuzun yerine oturduğunu belirten ses beni ne kadar sevindirmişti.

Eskiden sahil çocuklarını deniz eri yaparlardı. Siyasilerin yaptığı baskı ile, doğulu gençleri de denizci yapmaya başladılar. Bunların çoğu denizi görmemişlerdi. Gemiye çıktıklarında, başları döner, mideleri bulanır ve ayakta duramaz ve güverteye uzanırlardı. Erler zamanla şartlara adapte olurlar ve birinci sınıf denizci kesilirlerdi. Bir gün seyirdeyken, Türkçe konuşmayı pek bilmeyen bir er diş ağrısı ile revire geldi. Önce ağrı dindiricilerle tedavi edeyim dedim, olmadı. Ya ağrıyan dişi çekecektim, ya da onu hastaneye götürmek gerekiyordu. Geminin revirinde bir çanta içinde İngilizce yazılmış bir kitapçık ile birlikte diş çekim kerpetenleri de vardı. Kasımpaşa'da görev yaparken arkadaşım Bayram Ayabakan'ı diş çekimi yaparken izlemiştim. Karar verdim, ağrıyan dişi çekeceğim. Önce sorunlu dişi bulmak gerekiyordu. Asker Türkçe bilmediği için tercüman gerekli, işim zor! Ondaki ağrının "Deşi" olduğunu öğrendim. Alt çenedeki azı dişlerinden hangisine vursam "Deşi" diyordu. Sonuncusuna vurunca "Krodo Deşi" deyince iş anlaşıl-

di. Ağnyan, ikisi dışta birisi içte üç köklü azı dişiydi. Bu dişin köküne ağrı giderici ilaçtan zerk ettim. Uygun pensi seçerek dişi iyice kavradım. Şöyle bir asılayım dedim. Hasta acısından olacak elimi ısırıldı. Can acısıyla kafasına bir şaplak indirdim. Hatamı anladım. Kelpeten'in sapını ortasından tutmuştum. İkinci denemede en dıştan tuttum. Artık ısırılmazdı, zira elim dişlerinden uzaktı. Sıhhiye erim hastayı başından kavramış durumda olmasına rağmen ben çektikçe erin kafası yukarı geliyordu. Köklerin kırılmaması için dişi yerinden fazla oynatmak da istemiyordum. Ne kadar uğraştığımı tam olarak hatırlamıyorum. Birkaç kez mola verdiğimi biliyorum. Son bir gayretle asıldım, ben bir tarafa, elimdeki kerpeten bir tarafa gitti. Asker sevinçten ayaklarını öpmeye başladı. Bu olay gemide hemen duyuldu. "Bizim doktorumuz, kırıktan çıkıktan anladığı gibi diş bile çekiyor." diye reklamını yapmaya başladılar. Bahriyede, güvenin çok önemi vardır. İyi bir komutan, iyi bir çarkçıbaşı, iyi bir hareket subayı ve topçu subayı kadar gemide iyi bir doktorun bulunması.

SIHHİYE ERİ: Hüseyin Doğan

İngiltere'deki hareketli yaşamımız sona ermişti. Türkiye'ye gelir gelmez manevralar başladı. Yeni gemilerin denizlerimizi de tanınması gerekiyordu. En büyük harp gemisinde çalıştığım için bayağı gururluydum. Sağlıkçı olarak ben, bir sıhhiye astsubayı ve esmer olduğu için "Hacı" diye seslendiğimiz sıhhiye eri; "Hüseyin Doğan" vardı. Hüseyin, doktorlukla ilgili her şeyi öğrenmek istiyordu. Bazen onu revirde, tıp kitaplarını okurken görüyordum. Okumaya ve bir şeyler öğrenmeye bayılıyordu. Onun bu istekli hali, ister istemez beni de ona bildiklerimi öğretmeye sevk etti. Korkunç bir kavrama kabiliyeti vardı. Belli ki köyüne gittiğinde orada doktorluk yapacaktı! Zamanla bilgisi arttı. Sabahları geldiğimde yaptıklarını teker teker anlatırdı. Eksik bulduklarını söyler hatalarını düzeltirdim.

Birgün gemiye geldiğimde Hüseyin'i bozuk buldum. Belli ki canını sıkıyordu bir olay olmuştu. Sordum:

-Ne o Hacı? Gene kepenkleri kapatmışsın.

-Görevimizi yaptık diye dayak yedik!

Gemide sıhhiye askerinin azarlanması, dövülmesi onun doktoruna hakaret sayılırdı. Canım sıkıldı:

-Kim dövdü seni ?

-Gölcük Deniz Hastanesindeki nöbetçi doktor Yaşar Bey.

-Niçin dövdü?

-Efendim pazar akşamı bizim arkadaşlardan birisinin karnı ağrı-maya başladı. Sizin öğrettiğiniz gibi karnının bazı yerlerine elimle bastırdım ve apandisit şüphe ettim. Makatından ve koltuk altından ateşini ölçtüm. İkisi arasında bir derece fark vardı. Aldım hastaneye götürdüm.

-Aferin iyi yapmışsın. Sonra ne oldu?

-Nöbetçi doktorun kapısına vardım. Selamı çaktım ve bir hasta getirdiğimi söyledim. Bana kızgın ve sert bir şekilde 'Neyi vax' diye sordu. Ben de 'Apandisiti' var, dedim. Vay bunu söyleyen ben miyim. Kocaman elleriyle, bir sancaktan bir iskeleden iki tane asıldı. Neredeyse yıkılacaktım. 'Sen kim oluyorsun da appendisit teşhisi koyuyorsun' dedi. 'Madem teşhisini koymuşsun tedavisini de yapsaydın' diye abıy etti. Ben de 'Hastanın ağrısı durdurmak için morfin yaptım.' deyince iyice kızdı ve iki tane daha patlattı.

-Keşke morfin yaptığını söylemeseydin.

-Niye efendim? Revirdeki kara kaplı kitapta 'Eğer hastanın apandisit olduğundan eminseniz, ağrısını durdurmak için morfin yapılabilir' diye yazmıyor mu?

-Hasta nerede şimdi ?

-Yatırmadı bile. Gemide bangırdayıp duruyor.

Canım sıkıldı. Askeri revire alıp muayene ettim. Bana göre Hacı teşhisinde doğruydı. Yatış kağıdını hazırlayıp onu da yanıma alarak hastaneye gittim. Tesadüf koridorda Yaşar Bey'i gördüm. Daha önceden birbirimizi tanıyorduk. Cahil olduğu kadar sinirli bir kişiydi. Bizi görür görmez niçin geldiğimizi anladı.

-İzzet senin bu sıhhiye erin ne kadar ukala yahu.

-Neden ağabey ?

-Herif apandisit teşhisi koyuyor. Doktor mu bu adam?

-Ben ona bazı şeyleri öğretmiştim. Tecrübeli bir sıhhiye eridir.

-İyi de hastaya bir de morfin yapmış. Olacak şey mi ?

-Gemideki tıp kitabında; 'Eğer hastanın karın ağrısını yapan sebebi kesin olarak biliyorsanız, morfin yapılabilir.' yazıyor dedim.. İnanmadı, sinirli bir hareket yaparak çekti gitti. Hastayı operatör Nejdet Ataç beye götürdüm. Efendi bir insandı. İyice muayene etti. "Yatıracağız İzzetciğim. Apandisiti var. Ameliyat etmemiz lazım." dedi. Hacı dayağı unuttu. Benim de üzüntüm geçti. Yürüyerek gemiye döndük. Rahmetliyle iki arkadaş gibiydik.

*Erkin Gemisiyle İngiltere yolunda
En önde sıhhiye eri Hüseyin Doğan, en arkada ben*

YELLOW DOG HAV HAV ME !

Mayın filosundaki görevin birinci senesi sonunda İngiltere'den yeni alınacak olan Paşa sınıfı gemilerden Alparslan Muhribi'ne tayinim çıktı. İlk kez yurt dışına çıkıyor, bundan da mutluluk ve gurur duyuyordum. Biz oraya Akar ikmal gemisiyle gidecektik. Yeni gemimiz II. Dünya Savaşına girmiş bir muhrip. New Castle şehrinin South Shields limanındaydı. Oraya vardığımızda, geminin tamir ve bakımının tamamlandığını ve sadece seyir deneyleri için bizi beklediğini öğrendik. Alpaslan Gemisi, o dönemde donanmanın en büyük su üstü gücüydü. Personelinin çoğunu tanır durumdaydım. Sıhhiye askerim, Hüseyin cin gibi bir askerdi.

South Shields limanında üç ay kadar kaldık. Gemilerin bağlandığı dock denilen rıhtımlar, sarı sis ışıklarıyla donatılmıştı. Bizler önceleri boş saatlerde, şehir içini turlar, alışveriş yapardık. O devirde Türkiye'de kahve, jilet, tül perde ve beyaz eşya zor bulunduğu için yevmiye olarak verilen dövizleri, eşya almak amacıyla kullanmak zorunda kalıyorduk.

Benim merak ettiğim, İngiliz doktorları ve hastaneleri idi. Elimde bunun için fırsat da vardı. Akar Gemisi ile 6-7 yaşlarında kalb hastası bir kız çocuğu da gönderilmişti. Elindeki raporlardan pulmoner stenoz denilen, sağ karıncıktan kanı akciğerlere taşıyan büyük damarın çıkışında darlık bulunduğu yazılıydı. Bunun tedavisi için ameliyat gerekiyordu. Hastayı İngiltere'ye gönderen profesörümüz, ameliyatın mutlaka Brock isimli meşhur kalb cerrahisi bir İngiliz tarafından yapılmasını önermişti. Ne var ki, İngilizler'in sağlık sistemi bizimkine pek benzemiyordu. Çocuk ilk önce bölge dispanserinde muayene olacak sonra devlet hastanesine gönderilecek, orası da uygun bulursa kalb hastalıkları uzmanının bulunduğu bir merkezde incelenecek ve onlarda gerekli bulurlarsa bağlı bulunduğu kalb cerrahisi merkezine gönderecekler. Biz ise hiç oyalanmadan doğrudan doğruya Brock'la görüşmeyi umuyorduk. Komodorumuz çocuğun hastalığı için beni görevlendirdi. Kırk dökük İngilizcemle ilk muayeneleri bitirdik. Sıra kardiyoji uzmanının değerlendirmesine gelmişti. Mason isimli uzmanın Türkleri sevmediği daha baştan belli oldu. Beni dinledikten sonra, istihzalı bir şekilde "Hastada pulmoner stenoz teşhisini profesörünüz nasıl koydu?" diye sordu. Önüne çocuğun EKG ve akciğer filmini uzattım. Gülerek:

-Bunlarla mı?

-Evet bunlarla.

-Sizin hocanız çok yetenekli birisi olmalı ?

-Evet bizim prefösörümüz çok yeteneklidir? Dudaklarını alaylı bir şekilde bükerek:

- Biz onun kadar yetenekli olmadığımız için, hastanızı yatıracağız, kalb kateterizasyonu ile hemodinamik inceleme yapacağız ve ancak ondan sonra teşhise varabiliriz. Siz çocuk yattıktan üç gün sonra neticeyi almak üzere uğrayınız. dedi.

Hastanın işinin uzaması işimize gelmedi ama yapacağımız birşey yoktu. Bir an önce Londra'ya Brock'a sevk edilmesini istiyorduk. Onu İngiltere'ye gönderen kardioloji profesörüne o kadar güvenimiz vardı ki yapılan tetkikleri gereksiz buluyorduk.

Üç gün sonra sonucu almak için New Castle General Hospital'daki Mason'un ofisine gittim. Gayet kesin ve soğuk bir ifade ile;

-Hastanızda Fallot Tetraloji'si çıktı. Ameliyat olamaz. Ha unuttuğundan söyleyeyim. Hocanız, Fallot tetraloji'sinin 4 anomalisinden birisini doğru bilmiş. Tebrikler !

Kıpkırmızı oldum. Adam resmen bizlerle alay ediyor. Ama söylenecek bir şey de yoktu. Fallot Tetraloji'si denilen hastalık, çocuklarda sıklıkla görülen doğuştan kalb hastalıklarından birisi. Bu hastalıkta, pulmoner arter stenozu ile birlikte kulakcıklar ve karıncıklar arasında delik ile aort denilen sol karıncıktan çıkan anadamar, ata biner vaziyette karıncıklar arasındaki bölme üzerinde durur. Çocuğa teşhis yanlış konmuş ve boşuna İngiltere'ye gönderilmişti.

Akar gemisinde bir askerin kulağı tıkanmış. Gemi doktoru kulağı kir tıkanmış diye şırınga ile yıkamış. Askerin şikayetleri geçmediği gibi aksine daha da artıyor. Onu Royal İnfirmary denilen ufak bir hastanenin KBB uzmanına göstermek işi bana düştü. Yaşlı bir KBB uzmanı erin kulağını muayene eder etmez;

-Aman allahım, böyle büyük delikli kulak zarı görmedim! diye bağırdı. Sonra bana dönerek:

-Bu hastanın kulağına ne yaptınız?

-Yıkadık efendim.

-Bakıyorum çok iyi yıkamışsınız. Dış kulak yolu ile birlikte orta kulak da yıkanmış. Tebrik ederim !

Yerin dibine girdim. Bize öğrenciliğimiz sırasında bir kez olsun kulak zarı gösteren olmamıştı? Anlaşılan erin kulak zarında sorunu vardı. Dış kulak yolunda kir bunu yapıyor diye tazyikli suyu basınca, zarda kocaman bir delik açılmış olmalı. Yaptığımız cahillikten başka bir şey değildi.

Akşam üzeri geminin arka kısmında subaylarla sohbet ediyoruz. Nöbetçi subayı yanıma geldi.

-Gözün aydın doktor. Bir çocuğun daha oldu.

-Yine ne var?

-Astsubayın birisini köpek ısırması. Herhalde hastaneye götürmen gerekiyor.

Hastayı muayene ettim. Sağ kalçada iki tane derin diş izi var. Gavurun köpeği kolay kolay insanı ısırılmaz. Kimbilir hayvana ne yapmıştır diye düşündüm. Bizi dispanserin acil kısmında uzun boylu, sakalı bir kişi karşıladı. Yakasındaki isimlikte "İntörn Dr..." yazılıydı. Durumu anlattım, sakın sakın dinledi. Hastayı muayene ettikten sonra, yarayı pansuman edip öteki kalçadan bir iğne yaptı ve "Gidebilirsiniz." dedi. Sordum:

-Yarın kaçta gelelim ?

-Gelmenize gerek yok.

-Siz kuduz aşısını bir kez mi yapıyorsunuz ?

-İngiltere'de kuduz hastalığı yoktur.

-Emin misiniz ?

-Hem de çok. Hayretle yüzüne baktım.

-O halde, yaptığınız iğne neydi ?

-Tetanoz iğnesiydi.

Koca İngiltere adasında kuduz yok! Köpek ısırığına bile tetanoz iğnesi yapıyorlar. Arka arkaya gelen bu olaylar beni çok düşündürdü. Sonunda, "Oğlum İzzet bilesin ki senin memleketindeki tıp ile buradaki arasında dağlar kadar fark var. Aklın varsa buradaki günlerini iyi değerlendir. Hergün hastaneye git. Hem lisanını ilerlet ve hem de tıp bilgini. Gururu mururu bırak. Bunlarla bir yere varamazsın" dedim.

Komutan düşüncemi saygı ile karşıladı ve sabah vizitinden sonra akşama kadar dispanserde çalışmama izin verdi. Kısa sürede İngiliz doktor ve hemşireleriyle dostluk kurdum! Artık Türk hastalar ile hastane arasında irtibat subaylığı görevini üstlenir olmuşum.

İngiltere'de kaldığımız süre içinde yabancı dil anlaşmazlığından başımızdan enterasan olaylar geçti. Gemide Beykoz'lu Orhan isminde bir radar astsubayı var. Şapkasını yan giyen, Robert Taylor gibi kaşının birisini yukarıda diğerini aşağıda tutuyor. Üzerine sivilleri çekmiş. Dışarı çıkarken göz göze geldik:

-İyi akşamlar doktor bey.

-İyi akşamlar Orhan. Nereye böyle geç vakit ?

-Şöyle bir avlanayım, dedim.

İngilizlerin "Pub" dedikleri, ayakta içki içilen, arkadaş edinilen kahvemsi yerler çapkın geçinenlerin avlanma yeridir. Aradan 4-5 saat geçmişti ki, bizimki üstü başı yırtık vaziyette, iki İngiliz polisiyle gemiye döndü. İyice sarhoş, ayakta

duramıyor. Polislere habire Türkçe gamatayı basıyor. Belli ki önemli bir sorun var. Beni biraz kendisine yakın buldu. Biraz da dil biliyoruz ya.

-Bu İngilizlerde beyin diye bir şey yok. Bir türlü derdimi anlatamadım doktor bey. Onlara karakolda, dilimin döndüğü kadar, sarı bir köpeğin beni ısırıldığı için şikayette bulunduğumu söyledim ama adamlar beni yaka paça gemiye getirdiler.

-Seni köpek niye ısırıldı ?

-Çıkarken size söylemiştim ya doktor bey. Pub'a gittim ve orada sarışın bir gaco ayarladım. Birlikte kafayı da bulduk. Tabii hesaplar benden. Parka gidelim, orada işimize devam edelim diye düşündüm. Aramızda sorun yok. Alan memnun satan memnun. Karının yanında da kocaman bir sarı köpek var. O da bizi seyrediyor. Sanki başka işi yok. Git ulan başka yere, bizi serbest bırak. Gavat oğlu gavat.

-Lafı uzatma. Ne oldu da köpek seni ısırıldı? Hayvan kıskanmış olmasın oğlum?

-Yok efendim. Kıskançlık kim, bunlar kim. Domuz eti yiyenlerde kıskançlık olur mu ? Bilirsiniz. Biz Türkler pek Greko Romen'den anlamayız. Bu kadar yeter, serbeste gecelim dedim. Kadın "olmaz" dedi. Dayattım kabul etmedi. Naz yapıyor sandım. Çadırı kurmuşuz bir kere. Bu saatten sonra bu işin geri dönüşü olur mu? Bir aralık cebindeki eldivenin parmağını göstererek bir şeyler var mı? demek istedi galiba. Pek anlamadım. Mazot'u yüklenmişim bir kere. Asılmaya devam ettik tabii. Gavur inadı tuttu. İnceldiği yerden kopsun dedim ve abandım. İşte kıyamet o sırada koştuk. Kadın, köpeğe İngilizce bir şeyler söyledi. Herhalde "Tut" demeğe getirdi. Hayvan başladı üzerime saldırmaya. Ceket, pantolon gitti. En çok yeni aldığım 40 pauntluk İskoç paltoya acıdım. Köpeğin her üzerime gelişinde kendimi çimenlere atıyordum. Ne kadar "No, Please" dedimse faydası olmadı. Avrat da bizi seyrediyor iyi mi? Bizimkiler bunlara boşuna mı gavur demişler doktor bey! Merhametin gramı yok. Köpeğe dikkat ettim. Hedefi hep benim nazik yerim yani mataforam. Habire orasını kapmak istiyor. Zavallı korkudan büzüldü, düğme gibi kaldı. Neyse biz gene kısa keselim. Sobalık olsun. Köpeğin her savletinde kendimi yere atmaktan gücüm dermanın kalmadı. Yerden kalkamaz hale geldim. Ne olacaksa olsun diyerek, köpeğe önümü gösterdim ve, "Gel ulan gavat, ye de muradına er" dedim. Köpek kulaklarını dikmiş bir bana, bir de sahibine bakıyor. Kadın ona birşey söyledi. Herhalde yeter demek istemiş olmalı ki hayvan beni bıraktı. Birlikte

çekip gittiler. Benim takım elbise, palto liğme liğme oldu. Korku da cabası. Bunların adaletine güvendik ve rastladıklarımıza "Polis polis!" diyerek yardım istedim. Nihayet karakolu bulduk. Polislere; Sarı köpek beni ısırды anlamında, "Yellow dog hav hav me" dedim. Isırmanın İngilizce olarak söylenmesini bilmediğim için "Hav hav" dedim. O kadar da saksıyı çalıştırsınlar. Hani köpekten, dolayısıyla sahibinden davacıyım demek istedim. Gördünüz işte! Soruşturmaya gerek bile görmediler ve beni buraya getirdiler.

Orhan'ın söylediğini polislere aktarıncaya adamlar katıla katıla gülmeye başladılar. Şaşırma sırası Beykoz'luya gelmişti. Onlar olayı tamamen başka şekilde değerlendirmişler. Bizimki dut gibi sarhoş. Yellow Dog'u, "Yellow Dock" diye algılamışlar. İngiltere'de sis yoğun olduğu için gemilerin bağlandığı rıhtımlardaki elektrik lambaları sarı renkte. Bizimkini yolunu kaybeden birisi sanıp ifadesini de, "Beni sarı ışıkların bulunduğu doklara götürün!" anlamında yorumlamışlar. Adamlar ne bilsinler "Hav Hav'ın" ısırma olduğunu! Sonunda işi tatiya bağladık. Ama olan Orhan'ın elbiselerine oldu.

Alpaslan gemisi ile İngiltereden dönerken

(Bu altıya 68. sayfa için)

PORTAKALIN KİLOSU SIX PENNY

Günlerden Cumartesi, erat izinde. South Shields sokakları ve eğlence yerleri beyaz elbiseli bahriyelilerle dolu. Birden ortalık karıştı, gruplaşma oldu. Bizimkilerle İngilizler kavgaya tutuşmuşlar. Hemen olay yerine koştuk. Bizim askerlerden birisi, uzun saçlı İngiliz gencinin tepesine binmiş, yanındakilere sesleniyor. “Uşaklar. Verin bağa bir bıçak, şu gavurun kafasını koparayım da”. Birbirinden zorlukla ayırdık.

-Ne oldu. Niçin kavga ediyorsunuz?.

-Kavgayı o başlattı.

-Kız meselesi mi ?

-Hayır. Deyemeyeceğim oni.

-Söyle, söyle?

-Benim kavga ettiğim uşak, manav dükkanında çalışıy da. Canım portakal çektü. “Hav maç” dedüm. O bana terbiyesuz bir konuşuk ettü!

-Ne dedi?

-Deyemeyeceğim oni, ayıptır daa!

Baktım bizimki pek konuşmak istemiyor. Bari işin aslını İngiliz'den öğreneyim dedim. Zavallının yüzü korkudan bembeyaz olmuş ve şaşkın durumdaydı:

-Ben ona birşey yapmadım. Portakal kaça, diye sordu. Fiatını söyleyince çılgına döndü. Ne olduğunu anlamadım, dedi. Gözüm sandıktaki portakal fiatına ilişti. Üzerinde “Six penny” yazılıydı.

İngiltere'deki günlerimiz çok çabuk geçti. Bilgimiz, dünya görüşümüz arttı. Oraya giderken birisinin dediği gibi gerçekten okulmuş!

Biz gemileri daha teslim almadan, İngilizler gemileri tamamen boşalttılar ve açıkta bir şamandıraya bağladılar. Özel giysiler içinde bir ekip gemiyi ilaçladı. Bu şekilde, muhribi sıçandan arındırılmış bir şekilde (Rat Free) teslim ettiler! Buna çok sevindik. Bu sevimsiz hayvandan denizciler hiç ama hiç hoşlanmazlar. Gemide onunla baş edilmesi çok zordur. Ambar ve kilerde mekan kurar, canı sıkıldığında olur olmaz yerlerde dolaşır, aç kaldığında ise ranzada, hamakta yatan denizcilerin kulaklarını ısırır.

İkinci komutanımız Kemal bey, “Aman çocuklar dikkat edelim. Bu melhus hayvan gemiye girmesin” diye tembih etti. Limandan ayrılırken, İngilizler eski gemilerini coşkulu bir şekilde uğurladılar. Şimal Denizi'nden sonra, Atlas Okyanusu'na geldik. Gemilerin büyük dalgaları kolaylıkla yarararak geçmesini seyretmeye doyum olmaz. Subaylar “Çok iyi denizci bir gemi” demekten kendilerini alamadılar. Bana göre de gemi mükemmeldi. Revirindeki alet

ve malzeme ile en büyük ameliyatlar bile yapılabilirdi. Mevcut kitapta, hangi hallerde ne gibi tedavinin yapılacağı net bir şekilde yazılıydı. Cebelitarık Boğazı'nı geçtikten sonra Akdeniz'e girdik. Suyumuz azaldığı için, mecburen Septe limanındaki nhtima yanaşmak zorundaydık. Nöbetçi subayı, nöbetçi askerleri tembihledi: "Dikkat edin! Halatların üzerinden gemiye fare girmesin!". Limana demir atmış M.Fevzi Çakmak ve Piyale Paşa gemisinin bağlantı halatlarına yuvarlak saç takılmış. Bu saç, farelerin halattan gemiye girmesini önlüyormuş.

Girit Adası'nı geçtikten sonra tatsız haber geldi. "Gemide fare görüldü". Hepimizin canı sıkıldı. "Pis hayvan, nasıl girdi. Nöbetçiler uyumuştur." diye düşündük. İçimizden birisi, "Onlarla baş edilemez. Ne yaparsak yapalım bir yolunu bulur gemiye girer." dedi. Şimdi ne yapılacak? Çözüm önerileri gelmeye başladı. "Erata fare başına bir gün izin verelim." Birisi karşı çıktı. "Benim bulunduğum eski gemide komutan böyle bir sistem uygulamıştı. Çalışmadı. Gemide fare çiftlikleri kuruldu !"

Hava karmadan Adriyatik Denizi'nin uzantısındaki Mataban bölgesini vardık. Burası denizcilerin korktuğu yerlerden birisiydi. Değişik yönden esen rüzgarların ortaya çıkardığı dalgalar gemileri hem önden-arkadan (Baş-kıç) ve hem de sağdan soldan (Sancak-iskele) sallar. Bu nedenle en usta denizcileri bile deniz tutarmış. Burayı kazasız belasız geçtik. Geceleyin Yunanistan açıklarındaydık. Birden birkaç tane Yunan hücumbotu yolumuzu kesti. Durmadan ışıkla gemilerin uluslararası kot numaralarını sormaya başladılar. Gemiler, Türk Deniz Kuvvetlerine yeni geçtiği için henüz kot numaraları kayıtlara geçmemişti. Yunanlılar bunu bildikleri halde bizi taciz ediyorlardı. Kurt sürüsü gibi tüm hızlarıyla üstümüze üstümüze geliyorlar, sonra ani bir manevra ile uzaklaşıp gidiyorlardı. Komodorumuz iyice tedirgin oldu. "Ulan kefere, başımı belaya sokma." deyip tepiniyordu. Birden arkamızdaki M.Fevzi Çakmak gemisinden ışıkla "İzninizle" anlamında mesaj geldi. Komodor ne izini diye düşünürken, Arif Akdoğanlar komutasındaki M.F.Çakmak gruptan ayrıldı ve tam hızla Yunan hücum botlarının üzerine yöneldi. Gemilerin projektörleri yandığı için olanları köprü üstünden rahatlıkla görüyorduk. Yunan gemileri çil yavrusu gibi dağıldılar ve bir daha da ortalıkta gözükmediler. Hepimiz sevinçten uçuyorduk. Komodorun ise yüzü gülmüyordu. Yapacak bir şeyi de yoktu. Arif Bey'in personelden destek aldığı belliydi. Bu olay bana büyük İngiliz amirali Nelson'un Tarafalgar deniz savaşını hatırlatmıştı.

Nelson, İspanyol'larla yapılacak deniz savaşına katılacak gemi komutanlarını Victoria isimli amiral gemisinde toplar. Onlara beklenen rüzgar istikametinde nerelerden hücum kalkacaklarını anlatır. Hepsisi fikir birliğine varır. Savaş günü

rüzgar beklenenin tam tersi yönden esmektedir. Plana göre hareket etmek felakete yol açacaktır. Nelson, flamarla gemilerine şu mesajı verir. "İngiltere herkesin görevini yapacağını ümit etmektedir. (England expects everybody will do his duty)." Mesajı alan kaptanlar, önce ne olduğunu anlamazlar ve şaşırırlar. Sonra durumu kavrayıp eski savaş planını unutarak yeni şartlara göre hareket ederler. Sonunda Tarafalgar savaşını İngilizler kazanırlar.

Türkiye'ye yaklaştıkça ben herkesten daha heyecanlıydım. Akım, Akar Gemisi'nden bize aktarılan hasta astsubayda idi. oraya varışımızın ertesi haftasında öksürük ve ateşi başlamıştı. Muayenesinde bir şey bulamadım. Komodor'a hastanede akciğer filminin alınması gerektiğini söyledim. Bana "Delimisin sen! Bu çocukta eğer tüberküloz çıkarsa, İngilizler bütün gemi personelini tarar. Akciğerinde değil verem, en ufak kireçlenme veya iz görürlerse gemiyi karantinaya alırlar. Rezil oluruz."dedi. Komutan haklıydı. Hastaya klinik muayene ile yani sadece dinlemekle teşhis koymak zorundaydım. Onu bir kaç kez dinledim. En ufak bir bulgu yoktu. İşin tuhaf tarafı terinin kokusu da bana yardımcı olmadı. İçimden bir ses; "Hastanın rengi soluk, öksürüğü ve ateşi var. Süregen, yani devamlı bir hastalık. Tüberkülozdan başka ne olabilir ki. Revirde tüberküloz ilaçları var. Tedaviye başla gitsin."dedi. Hastayı revire yatırıp tedaviye başlamıştım. Şimdi Türkiye'ye geliyoruz. Bakalım filmde ne çıkacak. Eğer birşey çıkmazsa, adamı boşuna verem diye tedavi etmiş olacağım. Kanseri veya başka bir hastalık çıkarsa, o zaman yandık!

Gemi Gölcük'te donanma komutanlığı önündeki şamandıraya bağlanır bağlamaz, hastayı ilk vasıta ile deniz hastanesine götürdüm. Çok sevdiğim, rahmetli röntgen astsubayı Erdoğan'ı yakaladım. İşini çabuk bitiren, formalitelere fazla önem vermeyen biriydi. Filmi çektikten sonra banyo için karanlık odaya girdi. Bir süre sonra yüzü gülererek çıktı, "Gözünüz aydın, tüberküloz efendim."dedi. Ne hikmetse hepimiz sevindik. Filme bir de ben bakayım dedim. Akciğerlerin üst kısımlarında kocaman iki tane tüberküloz yarası vardı. Hayret doğrusu akciğerlerde bu kadar geniş hasar olmasına rağmen, dinleme ile en ufak bir anormallik bulamamıştım. Aslında bana ters gelen bu durumun tüberkülozda görüldüğünü Necati Keskin yıllar önce söylemişti ama unutmuşum.

GİRİT SEFERİ

26 Mayıs 1960 tarihinde NATO'ya bağlı ülkelerin deniz kuvvetleri Akdeniz'in Girit Adası civarında tatbikat yapıyordu. Harp Filosu'nun İngiltere'den alınan Paşa sınıfı gemilerin komodorluk doktoruydum. Komodorumuz Alpaslan gemisinde kaldığı için ben de oradaydım. Tatbikata Yunan donanması da katılmıştı. Kuvvetler arasında iletişim için yabancı dil bilen irtibat subayları seçiliyordu. Benim İngilizcem fena olmadığı için irtibat subayı olarak seçildim. Yunan tarafından ise George isimli bir üsteğmenin ismi bildirildi. İkimiz Alpaslan gemisinde buluşup yapacağımız işleri gözden geçirdik. Bunların arasında Girit Adası'nda üst subayların yapacağı yemekli sosyal toplantının yerinin tesbiti de vardı. Alpaslan gemisinin motoru ile gemiden ayrılıp sahile doğru hareket etti. Motorun arkasında ay yıldızlı Türk bayrağı dalgalanıyordu. Sahile yaklaştığımızda kalabalık bir grubun bizi beklediğini farkettilik. Önce meraklı kişilerin bizi izlemek için orada toplandıklarını sanmışım. Ancak karaya iyice yaklaştığımızda, topluluğun bize hiç de dostça bakmadığını farkettilik. Kaşları çatılmış, gözlerinde nefret okunuyordu. Bazılarının ellerinde kalın sopalar vardı. Vasita iskeleye yanaştığında George hemen motordan atladı ve gruba Yunan'ca birşeyler söyledi. Aldığı yanıt ve davranışlarından hoşlanmamış olacak ki, sesini daha da yükselterek sağ elini belindeki tabancaya attı. Bu hareketi kızgın grubu dize getirdi ve söylenerek dağıldılar.

Durumun ne olduğunu sorduğumda, "Bunlar fanatik insanlar. Türk-Yunan dostluğuna tahammül edemiyorlar. Akıllarınca sana zarar vermek istiyorlar. Önce, güzellikle senin misafirim olduğunu ve saygılı davranmalarını istedim. Aldırış etmediklerini görünce, sana el uzatanı vuracağımı söylemek zorunda kaldım." dedi.

Yunan'lı irtibat subayı ile Girit'in Hanya şehri sokaklarında dolaşarak, münasip bir lokanta aradık. Ana caddenin kenarında, şerefesi yıkılmış bir minareye hac takılmış olduğunu farkettilik. Canım sıkıldı. Onun samimiyetine güvenerek, "İbadet yerlerinin böyle değiştirilmesinin doğru olmadığını" söyledim. "Siz Türkler de aynısını İstanbul'da yapmadınız mı ?" dedi. Haklı olduğunu söyledim. Aslında akıl için yol birdir.

Yıllar sonra Hacettepe'den bir öğretim üyesi arkadaşım, bilimsel bir toplantı için Atina'ya gittiğinde başından geçen tatsız bir olayı anlatmıştı. Konuşması sırasında, gösterdiği Slide'da Kıbrıs Adası ile Türkiye aynı renkte görüldüğü için, dinleyiciler arasında bir grup büyük bir reaksiyon göstererek, arkadaşımın üzerine yürüyüp olay çıkartmışlar. Bana zorbalardan elinden zor kurtulduğunu

nu, bundan sonra kesinlikle Yunanistan'dan gelen davete katılmayacağını bildirmişti. Bir sene sonra Yunanistan'ın batısında bulunan Ioannina (Yanya) Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden Stavros Constantilopoulos isimli bir öğretim üyesi tertip edeceği kongreye benim de katılmamı istedi. Kendisine arkadaşımın başından geçenleri anlattıktan sonra, gelemeyeceğimi bildirdim. Çok ısrar etti. "Sen kongrenin yapılacağı kentin sokaklarında, ay yıldızlı bayrakla dolaşmadığın sürece, kimse senin kılına dokunamaz." diye garanti verdi. Konuşmaları bana Yunan'lı irtibat subayı George'i anımsattı. Davetini kabul etmek zorunda kaldım.

Stavros'un düzenlediği kongre, Yunanistan'ın batı yakasında Arnavutluk hududuna yakın Metsova isimli küçük bir dağ kasabasında yapılacaktı. Toplantıda tartışılacak konu, "Çevresel yolla solunan asbest liflerinin yaptığı hastalıklar." idi. Bu tür hastalıklar, dünyanın bir çok ülkelerinde olduğu gibi İç Anadolu köylerinde de görülüyordu. Bazı kırsal yerleşim yerlerindeki köylüler Anadolu Rumları'ndan öğrendikleri bir geleneği sürdürmekteydi. İçinde asbest bulunan beyaz toprağı, kireç yerine kullanarak, evlerin duvarlarını badana gibi sürerler. Buradan iç ortama yayılan asbest tozları akciğerlere geçerek başta akciğer ve karın zarı kanseri olmak üzere bir çok hastalığa sebep olabiliyor. Stavros, aynı durumu Metsova'da da gördüğü için sorunun orada tartışılmasını istemişti.

Metsova'daki toplantıda Yunan'lı araştırmacılar kendi dillerince konuşmayı tercih ettiler. Ben konuşmama başlamadan önce, Stavros İngilizce olarak beni onurlandırıcı sözler söyledi. Sözüün sonunda, "O olmasaydı, ben Metsova'daki araştırmayı yapamazdım." dedi. Konuşmamı bitirince, beklediğimin aksine büyük bir alkış koptu. Çok duygulandım. Zira itiraf edeyim ki, ben bu tür onur verici konuşma ve davranışı kendi ülkemde görmemişim.

Bin doküzyüz doksanbeş yılında Barcelona'da yapılan akciğer hastalıkları ile ilgili kongrede yanıma gelen genç bir doktor ceketimdeki yakalığı dikkatlice inceleyip ismimi ve ülkemi öğrenince büyük bir coşku ile elime sarılarak, Yunan ve Türk insanların aslında kardeş olduklarını ve aralarında kopukluk olmasaydı, dünyanın en ileri ülkesi konumuna gelebileceklerini dile getirdi. Bunu Avrupa'nın büyük güçlerinin öndediklerini bildirdi.

Türk-Yunan işbirliğini batılılar hiçbir zaman istememişlerdir. Yunanlılar kurtuluş savaşına batılı büyük ulusların teşvikiyle katılarak büyük bir hata yapmışlardır. Başını İngiltere'nin çektiği itilaf devletleri Türkiye'nin ortadan kalkmasını öteden beri arzulamaktaydılar. Bunu 1933 yılında Türkiye'yi ziyaret eden Yugoslav kralı Alexander, Atatürk'e itiraf etmiştir. Kral, I.Dünya Savaşı sonunda Anadolu'nun işgal etme önerisinin ilk önce kendilerine yapıldığını fakat

kabul etmediklerini itiraf edince, Atatürk ona "Geçmiş olsun" şeklinde cevap vermekle yetinmiştir. Ne yazık ki Yunanlılar aynı basireti gösterememişlerdir.

Sonradan okuduğum, Yunanlı bilim adamı Dimitri Hitsikis'in dilimize çevrilen "Türk-Yunan İmparatorluğu" isimli kitabında aynı konu derinlemesine işlenmiştir.

Türk-Yunan ilişkilerini dile getiren yazıların arasında büyük bir ilgi ile okuduğum ve çok beğendiğim Dido Sotiri'nin "Benden Selam Söyle Anadolu'ya" isimli kitabı da vardır. Kitapta, Selçuk'un eski adı Kırklıca, yeni adı Şirince olan köyünde önceleri dostca yaşayan Rum ve Türkler arasında batılı güçlerin neden olduğu çatışmalar dile getiriliyordu.

HAKKIMI ALMAYA GELDİM !

Altmışlı yıllarda Konca'daki mayın grubunda pratisyen doktor olarak görev yapmaktayım. Birliğin dışındaki bir yamaçtaki lojmanda kalmaktayız. Çocuklarım Enis ve Bahadır beş ve üç yaşlarında. Lojman binasının aşağısındaki düz alanda, küçük bir oyun sahası var. Askerler, kendi aralarında futbol oynamaktalar. Yanıma çocukları alarak saha kenarında erelerin oyununu seyretmek istedim. Eskiden ben de futbol oynardım. Öğünmek gibi olmasın ama, okul takımının değişmez elemanlarından birisiydim. On yılı aşkın sürede topa ayak sürdüğüm yok ama gene içimde oynanmı gibi bir his var. Top oynamış her baba gibi ben de çocuklarıma evde topa nasıl vurulacağını, eşimin karşı gelmesine rağmen öğretmek istemişimdir!

Askerlerin maçını seyrederken çocuklar, "Baba sen de oynasana." demeye başladılar. Her iki takımın oyuncularını tamam, oyunun gidişinden maçın iddialı olduğu belli. Gerçi ben subay olduğum için istediğim anda birisini çıkartıp oyuna girebilirim ama bu oyun bozanlık olur. Gene de çocuklara kendimi göstermek için can atıyorum. Bir aralık maç durdu. Saçının uzun olmasından kıdemli erlerden olduğu belli birisi maçı durdurdu ve karşı takımdan birisini oyundan çıkarttı. Sonra benim yanıma gelerek, "Üsteğmenim karşı takımdan bir arkadaş sakatlandı. Onun yerine girerseniz memnun oluruz." dedi. Bu benim beklediğim andı. Hemen sahaya atladım.

Oyunun birinci devresinde, doğru dürüst oynayamadım. İstedğim hareketleri bir türlü yapamıyor ve topu devamlı karşımdaki ere kaptırıyordum. Sinirlendikçe daha da kötü oynar hale geldim. Devre arasında oğlanların yanına gittim. Belli ki onlar da oyundan memnun değillerdi. Biraz su içtim, yüzümü yıkadım ve ikinci devreye hırsıyla girdim. Golleri sıralamaya başladım. Oğlanlar, "Yaşa Baba" diye bağırırmaya başladılar. Oyun bittiğinde karşı takımı 5-3 yenmiştik ve gollerin üçünü ben atmıştım.

Geceyi ağırlar içinde geçirdim. Bütün kaslarım sertleşmişti. Sabahleyin yataktan zorlukla kalktım ve revirin bulunduğu binaya topallaya topallaya gittim. Vizite çıkan 10-15 kadar asker vardı. Hepsine baktım. Sıra sonuncuya gelmişti. Onu tanıy gibiydim.

- Senin neyin var ?
- Hiçbir şeyim yok ?
- O zaman niçin revire çıktın ?
- Hakkımı almaya geldim.
- Ne hakkı ?

-Üsteğmenim, siz herhalde farkına varmadınız. Birinci devrede hiç gol atamadınız. Golleriniz hep ikinci devrede oldu.

-Bunda şaşılacak ne var ? Sonra bu seni niye ilgilendiriyor ki?

-Sizin karşınızda oynayan arkadaş yerine ikinci devrede ben oynamıştım.

Canım sıkıldı, yüzüm kızardı. Sıhhiye astsubayım Mahmut ile göz göze geldik. "Verelim efendim, uyanık birisi ! Üstelik istirahati da boşuna geçirmez hani" dedi. Yapılacak fazla bir şey de yoktu:

-Nerelisin sen?

-Samsunluyum.

-Kaç aylık askersin ?

-Doğduğumdan beri!

-Tecrübenden belli oluyor.

Ona istemeye istemeye uyduruk bir teşhisle beş gün istirahat verip savdım. Evde bu şike olayından hiç bahsetmedim.

Ertesi gün Samsunlu gene revirde. Sert bir şekilde:

- Neden geldin?

- Hakkınızı vermeye geldim, diyerek yanında taşıdığı gazete kağıtlarına sarılı paketi açıp gösterdi. Her birisi en az yarım kiloluk dört tane mercan balığı gözüme ilişti. Bu tip kıymetli balıklar ancak girilmesi yasak olan mayın iskelesinde tutulabilirdi. Belli ki istirahatinin çoğunu iskele altında geçirmişti ve benim mercan balığını sevdiğimi de birisinden öğrenmiş olmalı.

UZMANLIK SINAVI

Uzmanlık her doktorun en önemli hedeflerinden birisidir. O dönemde ancak 4 senelik pratisyen hekimlik yaptıktan sonra uzmanlık sınavına girme hakkımız vardı. Ben iç hastalıkları uzmanı olmak istiyordum ve sınava 1960 yılının haziran ayında girecektim. Asistanlığa ilk adımı atabilmek için bir kaç tane şart vardı. Bir defa ihtisas yapacağın hocanın seni çok iyi tanınması, iyi bir derecenin olması ve yazılı sınavda başarılı olman gerekiyordu. Bunların en önemlisi hoca ile ilişkidir. Bazı arkadaşlar bu konuda hayli başarılı. Sınavdan aylar önce izin, istirahat ve hava değişimi gibi olaylarla birliklerinden ayrılp, Gülhane'deki hocanın gözüne girmeyi beceriyorlar. Kimse de bunlara, "Arkadaş senin burada işin ne? Kıtana gitsene." demiyor.

İç hastalıkları sınavında etkili Lütfi Vural hocamız vardı. Uzun boylu, esmer, yakışıklı ve karşılıklı ilişkilerde arasına daima mesafe koyan bir öğretim üyesi. Dahiliyede sınavı alabilmek için ondan mutlaka vize almak gerekiyor. Sabahleyin hastaneye geldiği zaman başasistanlar, asistanlar onu kapıda karşılar ve hürmetlerini sunarlardı. Bazıları gömleğini giydirenken, "Efendim, geçen gün arabanızı gördüm. Yolların fatihiydi." gibi laflar ederdi. Hocanın böyle pohpohlanmaya ihtiyacı olduğu yoktu. Fakat ne hikmetse hoca bunlara müsaade eder görünürdü!

Hocamız İzmit'liydi. Zaman zaman hastalık veya ziyaret amacıyla ailesi için İzmit'e geldiği olurdu. Bunu ben, İzmit Askeri Hastanesi'nde iç hastalıkları uzmanı olarak çalışan Mehmet Bey'den öğrenmiştim. Mehmet Bey benim, iç hastalıkları dalında sınava gireceğimi bildiği için hoca ile tanışmanın önemini biliyordu. Bir gün, hocanın annesini ziyaret etmek üzere trenle İzmit'e geleceğini söyledi. Bana, "Resmi giyin, mutlaka tıraş ol ve ayakkabıların boyalı olsun. Hoca böyle şeylere önem verir." dedi. İkimiz istasyonda hazırol vaziyetinde beklemeye başladık. Tren gara girdi. Hoca, trenin penceresini açmış, etrafı gözlüyordu. Kapı açılır açılmaz Mehmet Bey "Hoş geldiniz." dedi. Atak davranarak Lütfi beyin iki valizini kaptı. Hoca önde, Mehmet Bey iki ağır valizle arkasında, önceden tuttuğumuz faytona doğru yürümeye başladık. Mehmet Bey, göz işareti ile, "Bavulun birisini sen al." demek istedi. Hoca bizle hiç konuşmadan faytona kuruldu. Bizde valizleri arabacının yanına koyduk. Fayton hareket ederken hazır ol vaziyette selamları çaktık. Tam bu sırada hammallardan birisi yanımıza geldi. "Ayıp olmuyor mu? Koskoca subay olmuşsunuz bavul taşıyorsunuz. Bu işi bize bıraksaydınız da biz de ekmek paramızı çıkarsaydık." dedi. Bu söz ikimizde de aynı yönde etki yapmadı. Mehmet Bey hiç bozulmadan

adamı haşladı. Ben utandım ve tam bir düş kırıklığına uğradım. Görünen o ki, bizim bu uzmanlık işi zor olacaktı.

Sınav tarihi yaklaşıyor. İstemeye istemeye hazırlanıyorum. Hiç olmazsa şansımı denemem şart. İmtihana bir hafta kala birliğimden izin alıp Ankara'ya geldim ve Ulus'daki Lale Otel'i'ne yerleştim. Hocaların ziyaretlerine katılıp, anlatılanları, önem verilen konuları bilmek ve adayları tanımak istiyordum. İlk öğrendiğim şey moralimi daha da bozdu. Yeni çıkan bir emirle, hiç pratisyenlik yapmadan bile sınava girilebiliyordu. Bu resmen adaletsizlikti. Zira, adayların sayısı artacak, yeniler de taze bilgilerle donatılmış olarak karşımızda yer alacaklardı. Üstelik gençleri hocalar daha iyi tanıyor olacaklardı.

Hafta başında kliniğe giderek başasistan Osman Bey'e kendimi tanıttım. "Seni tanımıyorum. Şekerim sen kimsin? İn misin? Cin misin? Nesin? Hocaya seni ne diye takdim edeceğim?" diyerek moralimi yükseltti. Şöyle kılık kıyafetime baktı, dudaklarını büktü, hemen hocanın odasına girdi. Biraz sonra hoca ile birlikte ziyaret için dışarı çıktılar. Arkalarında başasistan, asistan ve aday doktorlardan ibaret bir ordu vardı. Ben, sığın bir halde sonlarda duruyordum. İlk odada Lütfi Bey'e bir hasta takdim edildi. Anlatılanları dinledikten sonra kendine ait bir cihaz ile hastanın kalbini dinlemeye başladı. Bu sırada, gözleri kapalı vaziyette konsantrasyona girmişti. İş bittikten sonra, kendi bulgularının anlatılanlara uymadığını söyledi. Hastanın elektrosunu istedi. Şöyle bir baktıktan sonra başını kaldırdı ve bana dönerek gayet kibar bir şekilde "Elektroyu okur musunuz?" dedi. Bize öğrencilik yıllarında elektro anlatılmamıştı. Bu asistanlık döneminde öğrenilecek bir şeydi. Elektroyu elime aldım. Fakat ona bakmadan, "Efendim ben henüz elektro bilmiyorum." dedim. "Yaa! Öyle mi?" deyip yanında uzun süre hazırlık dönemi geçiren bizim sınıfın sonuncularından birisine uzattı. O, elektroyu dikkatli bir şekilde inceledikten sonra, iyi çekilip çekilmediğini, yani tekniğini, kalbin ritmi, düzeni gibi aslında benim de yarım yamalak bildiğim şeyleri söyledi. Vizitte sanki herkesin gözleri benim üzerimdeydi. Utancımından kimsenin yüzüne bakamaz oldum. Sonradan öğrendim, meğer hoca elektro hakkında yeni bir kitap yazmış. Benim bundan haberim yoktu.

Otele geldim. Canım okumak istemiyordu. Merak ediyordum. Hoca o kadar doktorun arasında niçin benimle ilgileniyordu? Benim gibi küçük bir doktordan ne alıp veremeyeceği vardı? Uykusuz bir gece geçirdim ve ertesi gün hastaneye gitmedim. Niye gideyim ki? Çarşamba günü hocanın büyük viziti vardı. En çok kalb hastalarıyla ilgileniyordu. Vizitte yeni bir hastayla ilgilendi. Onun elektrosunu alır almaz, gözleriyle beni aradı ve tekrar "Şu elektroyu okur musunuz?" dedi. Bu konuyla ilgili bir şeyler okumuş olacağımı, beklediği belliydi. Yanım yamalak bilgiye

sahip olmak istemiyordum. “Ben pazartesi günü elektro bilmediğimi söylemiştim. Bunu asistanlık sırasında öğreneceğim.” dedim. Hoca bozuldu, fakat renk vermedi. Allahı var, bu ters cevabıma karşı bir şey söylemedi. Kararımı vermiştim. Bana dahiliyede ekmek yoktu.

Türkiye’de, insanların yönlerini, şans ve tesadüfler değiştiriyor. İşte bunlardan birisine örnek. Tam o sırada Gülhane profesörler kurulu, iç hastalıklardan ayrı olarak göğüs hastalıklarına da asistan alınmasına karar vermiş. Ordunun tüberküloz ve göğüs hastalıkları uzmanına ihtiyacı olduğu için. Bunda, ileride hocamız olacak Fahir Sanel’in gayretleri olduğu kesin. Aslında iç hastalıkları uzmanı olmasına karşın, akciğer hastalıkları üzerinde kariyer yapmış. Bir arkadaşım, onun göğüs hastalıkları için asistan aradığını bildirdi. Birlikte, onu Gülhane binası dışında bulunan baraka şeklindeki klinikte ziyaret ettik. Fahir Bey, ötekinin aksine güleç yüzlü bir çehreye sahip biri. İnsanlarla kolayca kaynaşan bir kişiliğe sahip olması, onunla sıcak bir ilişki kurmamızı sağlamıştı. Sınav için daha çok iç hastalıkları konularında okuduğumuzu ve bu nedenle, kendilerine mahçup olmaktan korktuğumuzu söyledik. “Sizin çalışkan olduğunuz derecenizden belli. Bana göre sınava bile gerek yok. İsterseniz şimdiden soruları vereyim.” demez mi! Odasından çıktığımızda gözlerimizin içi gülüyordu. Kendi aramızda “Hoca dediğin böyle olur. Ne baba adam.” diye yol boyu konuştuk.

Sınav günü, Gülhane’nin büyük konferans salonunda toplandık. İç hastalıkları grubunda 10’a yakın aday ve başlarında dahiliye hocası duruyordu. Biz sadece iki kişiydik ve hocamız da dışarda sigarasını tütürüyordu. Lütfi Bey beni farketti ve yanıma geldi:

-Siz iç hastalıklarına girmeyecek miydiniz?

-Hayır efendim. Ben kararımı değiştirdim. Göğüscü olacağım.

Her zaman kendi kendime sormuşumdur. Lütfi hoca ile benim ne alıp vermeyeceğim vardı. Niçin beni karşısına alır gibi davrandı. Aslında tam olarak bana karşı olup olmadığını da bilmiyordum. Gülhane’deki herkes gibi benim de hayranlığım vardı. Bu duygunun, İngiltere’deki Dr.Brock’a gönderdiği küçük kalb hastası ile biraz azaldığını itiraf etmeliyim.

LEFTER'İN BAŞINA GELENLER

Kasımpaşa Deniz Hastanesi'ne 1965 yılında ikinci kez tayinim çıktı. Durumum ilk tayine göre daha iyi. Hem çiçeği bumunda göğüs hastalıkları uzmanıyım hem de binbaşı rütbesindeyim. O günkü aklıma göre, herşeyi biliyorum ve çok şeyler yapacağım. Ne var ki ilk haberler hiç iyi değildi. Genelkurmay Başkanlığı'nın gönderdiği bir yazıda, bütün askeri hastanelerdeki tüberküloz hastalarının Çamlıca'daki Askeri Göğüs Hastanesi'ne sevk edileceği yazılıydı. Bu tüberkülozlu hastaları yatırıp, tedavi edemeyeceğim demekti! Oysa uzmanlığımın gereği veremli hastaları tedavi etme yetkim olmalıydı. Bu hakkım elimden alınmazdı. Yapacakları en iyi iş, diğer doktorlar gibi benim de tayinimi Çamlıca'daki hastaneye yapmalarıydı. Ancak, Deniz Kuvvetleri Komutanlığı da kendi doktorunu oraya vermek istemiyordu.

Amiral olan başhekim ağırlığını koydu. Askerlerin iç hastalıkları yönünden tedavilerinden sorumluydum ve tüberkülozlu hastaları yatırıp tedavi edemeyecektim. "Efendim, ben iç hastalıkları uzmanı değilim. Kalb, mide-barsak, böbrek ve kan hastalıklarından anlamam!" deyince; "Biliyoruz canım sen ftizyologsun. Ne olursa olsun, neticede doktorsun. Dahiliye hastalarına da bakarsın. Anlamadığın olursa ağabeylerine danışsın, olur biter." diye tersledi. Duramadım, "Afedersiniz efendim, ben ftizyolog değilim. Malumu aliniz, ftizyolog demek yalnız veremden anlayan doktor demektir. Göğüs hastalıkları uzmanı, verem dahil diğer göğüs hastalıklarından, örneğin zatürre, bronşit, akciğer kanseri gibi hastalıklardan sorumlu oluyor." deyince sertleşti.

-Binbaşı, sen askerlerden sorumlusun. Ne yaparsan yap.

Böylece ilk paparayı yemiş olduk. Askerlikte emir emirdir ve emir demiri keser ama bu iş emirle olacak gibi değil. Farzedelim, kamı ağırın bir er geldi. Ben ne yapacağım? Kıtada olsam, veririm ağır dindiriciyi, geçerse geçer, geçmezse hastaneye sevk ederim. Hastanede kime sevk edeceğim? Her hastayı da benden kıdemli dahiliye uzmanlarına danışmam ki ? Durumu daha yakın bulduğum başhekim yardımcısına danıştım. "Yeni geldin. İdare et, sorun çıkarma. Senin için iyi olmaz", dedi.

Hastaneye sevk edilen erlerin solunum yakınmaları olanları ayırıp ben muayene ediyordum. Müracaat edenlerin aşağı yukarı yarısı bu gruba giriyordu. Diğerlerini de iç hastalıkları uzmanlarına gönderiyordum. Aslında onlar ben yokken subay, astsubay, askeri memur ve emeklilere bakıyordu. İşleri bitince askerleri de muayene ediyorlardı. Başhekim herhalde benden onlara yardımcı olmamı istemişti.

Hastaneye yavaş yavaş alışmaya başladım. Başhekimlikten bir yazı geldi. Bana sıhhi kurul sekreterliği görevi verilmişti. Anlaşılan hastanedeki doktorların içinde (yedek subaylar dışında) en küçük rütbeli ben olduğum için, bu görev uygun bulunmuş. Sıhhi kurul haftanın üç gününde öğleden sonra yapılıyor ve ortalama 30 kişi kurula giriyordu. Kurulda uzun süreli istirahat, hava değişimi, askerliğe elverişliliği belirten, sağlam, arızalı sağlam, sakat ve çürük kararları alınır. Netameli, dedikodusu bol bir iş. İnsan basit bir dedikodu sonunda şaibeli duruma düşer. Hele bu iş İstanbul gibi bir yerde yapılıyorsa!

Toplantı başlamadan bir saat önce geliyor ve kurul için başvuru yapanları kayıt ediyordum. Daha haftasında çeşitli duyumlar almaya başladım. Önceleri pek aldırmadım. Sonra kuşkulanmaya başladım. Adam aslan gibi, ama kekeme. Muhtardan, "Bildiğimizden beri kekemedir." diye kağıt alıyor. Talimatnameye göre, askerlik yapamıyor. Bunlardan birisinden kuşkulandım. Heyet kağıdını, deftere kaydederken, "Sen haftaya heyete gireceksin." deyip erteledim. Ertesi günkü nöbetimde, geç saatlerde hasta koşuşlarını dolaşım. Birde ne göreyim. Bizim kekeme, bülbül olmuş şakıyor! Kurulda büyük bir heyecanla üyelere durumu anlattım. Sorumlu tabip hiç aldırmadı. "Efendim ben ne bileyim. Muhtardan yazısı var. Çok güzel kekeliyor. Ne yapabilirdim ki?" dedi.

Heyette insanı en çok rahatsız eden göz, kulak-boğaz-burun gibi ihtisas dallarının raporları. Bunlar hakkında fikir yürütmek çok zor. İştme sınırı fonksiyonunu yitirmiş veya gözün iç tabakasındaki kusur nedeniyle görmesi iyi olmayan biri hakkında karar verilmesi gibi. Aslında bu tür raporlarda esas sorumluluk, o dalın uzmanındadır ve diğer kurul üyelerinin karışması doğru değildir. Ama ben yaradılış itibarıyla şüpheliyim. Rahatlık batmaya başladı. An kovanına çomak sokmaya devam ettim.

Göz'den heyete girecek olan birisinin raporunda "Retinitis Pigmentoza" yazılıydı. Bu onun çürüğe çıkarılacağını gösteriyordu. Hemen karar verdim ve sıhhi kurula girişini erteledim. Diretti:

-Efendim, bugün heyete girmem gerekiyor. Neden erteliyorsunuz, dedi.

-Rapordaki resim sana benzemiyor. Tekrar çektir.

İyice işkillendim. Zaten tipi ve davranışı hiç hoşuma gitmemişti. O gün, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi göz kliniğinde çalışan Ergun isimli bir arkadaşıma telefon edip, durumu anlattım ve bu askeri birde onun görmesini istedim. Ertesi gün nöbetçi idim. Hastanenin tek sorumlusu bendim. Göz servisine gidip rapor alacak askere: "Sen benimle gel." dedim. Vakit kaybetmeden hemen askeri vasıtaya atlayıp, Cerrahpaşa Hastanesi'ne gittik. Ergün hastayı muayene etti. Göz dibine

ayna ile baktı. “Bunun bir şeyi yok.” dedi. Şaşırdığımı görünce, “Bunu sen de anlayabilirsin. Retinitis Pigmentoza’lı hastaların göz dibinde siyah lekeler vardır.” dedi. Onun sayesinde ilk defa göz dibini görmüş oldum. Kara lekeler yoktu ve gözü pınl pınl çıktı.

Kurul’da büyük gürültü koptu. Yaptığım doğru bulunmadı.. Ben kim oluyordum da başkasının uzmanlık dalına karışıyordum? Hastayı nasıl başka bir yerde muayene ettirmişim? Suçlu duruma düştüm. Kurul başkanı ve üyeleri bana dış bilemeye başladılar. Sonunda bekledikleri an geldi.

Sonradan isminin George olduğunu öğrendiğim, orta yaşlı Rum uyruklu vatandaş oğlula birlikte beni ziyaret etti. Ağlamaklı bir haldeydi. Bir oğlunu veremden kaybettiğini bildirdikten sonra yanındaki çocuğu göstererek :

-Binbaşım, yanlış anlaşılmasın. Ben Türk ordusunda 4 yıl askerlik yaptım. Bu oğlumun da sırası geldi. Onun da vatani görevini yapmasını isterim. Ama, Lefter’in bir aydır 38 dereceyi geçen ateşi var. İzin verirseniz, iyileştikten sonra askere gitsin.

Lefter sağlıklı görünümdeydi. Ateşine baktım, 38.5 derece. Hastaneye yatırıp incelemeye karar verdim. Hasta, bir ayı aşkın süre tetkik edildi. Ateşi devamlı yükseliyordu. Muayenesinde bir şey bulamadım. Akciğer filmi, kan, idrar tahlilleri hepsi normal geldi. Dişlerinden birisinde apse olabileceği söylendi. Kökünde apse bulunan diş çekildi. Bunun da hiç yararı olmadı.

George düzenli bir şekilde oğlunu ziyaret ediyor ve ikide bir yanıma gelerek oğlunda ne olabileceğini soruyordu. Birlikte olduğum yedek subay iç hastalıkları uzmanlarıyla hastayı tartıştık. Bir sonuca varamadık. Uzun süren ve “Sebebi Bilinmeyen Ateş” diye isimlendirdiğimiz bu tür tablo bazı hastalıklarda görülebiliyordu. Bunlardan birisi de tüberkülozdu. Lefter’in balgamında, mide suyunda ve idrarında tüberküloz mikrobi arandı. İlk muayeneler olumsuz sonuç verdi. Kültür sonuçlarını almak için iki ay beklememiz gerekiyordu.

Hastanın bu ateşle askere gitmesi doğru değildi. Onu “Sebebi bilinmeyen ateş?” teşhisıyla heyete soktum. Üyelerin tümü karşı çıktı. “Ne demek sebebi bilinmeyen ateş?”, “O da Mehmetçik gibi askerliğini yapsın.” gibi yorumlarda bulundular. Sonunda kurul başkanı, “Bu çocukta ateş olduğuna inanmıyorum. Baksanıza turp gibi. Onun ateşini kendim kontrol edeceğim”, dedi.

Sonradan kurul başkanı servise çıkıp, hemşireden bir derece aldıktan sonra Lefter’in hangi yatakta yattığını öğrenmiş. Dereceyi hastanın koltuk altına sokmasıyla çıkarması bir olmuş. Lefter’in dosyasına, “Hastanın ateşini kontrol ettim. 36.5 derece” yazıp, imzayı basmış.

Sonunda Lefter, "Sağlam. Askerliğini yapar" kararı aldı. Bu arada benim de suyum yavaş yavaş kaynamaya başladı. Huzurum kaçtı. Bir an önce tayinimin çıkmasını istiyordum. Onların da aynı doğrultuda düşündükleri kesindi. Nihayet Ağustos ayında Gölcük'teki Denizaltı Filosu'na atanmam yapıldı. Tayin emrinin altında "Gölcük Deniz Hastanesinde çalışacak" notu vardı.

Birkaç ay sonra George çıka geldi.Yüzünde üzgün bir ifade vardı. Elindeki kağıdı bana uzattı. Bu bir rapordu ve Lefter'in idrar kültüründe verem mikrobu ürediği yazılıydı.

George ve ailesi Yunanistan'a göç etti. Bir süre onunla mektuplaştık. Sonradan irtibatımız kesildi.

ÖĞLUM, KOŞ BİR ÖRDEK GETİR!

Kasımpaşa Deniz Hastanesi'nde 1965 - 1967 yıllarında uzmanlık yaparken başımdan geçen ilginç bir olayı anlatmak istiyorum.

Nöbetçi olduğum bir gün, hastaları dolaşıp hal ve hatırlarını sormak istedim. Hastane çok büyük, yatak sayısı 500'ün üstünde. Her koğuşa beşer dakika ayırsan iki saati geçer. Servislerin büyük koğuşlarında sıhhiye erleri nöbet tutuyor. Eğitim alaylarında erlerin sıhhiye sınıfına ayrılmasında bazı noktalar göz önüne alınır; uyanık olmak, askere gelmeden önce hastanede veya eczanede çalışmak, yaralıdan ve ölüden korkmamak gibi.

Yolum yaşlıların yoğun olduğu üroloji servisine düştü. Yatan hastaların çoğu prostat büyümesinden dertli. Çoğu idrar torbasıyla dolaşıyor. Bazıları yeni ameliyat olmuş. Ağrıdan yakınıyorlar, su istiyorlar. Hastanede, refakat olayı yok. Yalnız eskiler ve durumu iyi olanlar, yardımcı oluyor.

Yaşlının derdini ancak yaşlılar anlarmış. Her insanın en erken yaşlanan organı değişiktir. Kimisinin cildi yaşlanır, pörsür. Bu dış görünüşü etkiliyor. Sağda solda "Yahu! Ahmet Bey'i gördün mü ? Adamcağız ne hale gelmiş." diyenler olur. Bazılarının ise işitme organı erkenden verişirir. Önce kulaklarında çırcır böcekleri öter, sonra yavaş yavaş duyması azalır. Bu televizyon seyrederken veya radyo dinlerken ortaya çıkar. Eşi çıkışır, "Yahu, bu ne gürültü! Konu komşuya ayıp. Televizyonu ne kadar açmışsın?" der. Kulağı az işitenler, Uzmanlardan fayda görmezler. "İhtiyarlık işareti" denip geçilir. Sanki kendileri yaşlanmayacakmış gibi! Pille çalışan işitme cihazlarını kullanabilenlerin sayısı da azdır. Kulağının ağırlaştığını farkedenden kimse, önce kulak yolunda kir olduğu ön yargısıyla teselli olur. Dış kulak yolu ne ile yıkanırsa yıkansın, hiç faydası olmaz.

Kişi vardır, seksen yaşında olmasına rağmen gözlüksüz gazete okur. Kişi vardır, ellisinde katarak denilen göz merceğinde sertlik nedeniyle ameliyat olma durumundadır. Her iki grup da teselliyi "Benim babam da böyleydi!" demekte bulur. Bu bir gerçeğin ifadesidir.

Yaşlanan insanların beyinleri küçülür. Bu da kişiden kişiye değişmektedir. Bazı ihtiyarlar, cin gibidir. Bununla da övünür. Böyle bir kişi öğretmen ise, öğrencisiyle karşılaştığında; "Gel bakalım 514 Hayrettin Sağlam." der. Bazılarının ise, eli ayağı titrer. Söylemek istediği kelimeyi bir türlü hatırlayamaz. Yardıma ihtiyacı vardır. Bunların bir kısmı, işi lafa boğar. İpucu yakalamaya çalışır. Sözümler ona akıllı geçinenlerdir.

Biz 1955 yılı Ankara Tıp Mezunları, senenin bir gününde toplanız. Orada karşılaştığımız bazı arkadaşları bir türlü çıkaramayız. "Beni tanıdın mı?"

diyenlere, bazıları içtenlikle yanıt verirler. "Kusura bakma tanıyamadım!" Kendisini hin oğlu hin zannedenler, "Tanımaz olur muyum!" deyip konuşmalardan yararlanmak isterler. Böyle bir toplantıya, sınıf arkadaşım olmayan bir arkadaşım ile gitmiştim. Kapıda bizi karşılayanlardan birisi; "Hoşgeldiniz." dedi. Yanımdakini işaret ederek "Kemal'i tanıdın mı?" deyince. "Tabii canım. Tanımaz olur muyum!" demez mi ?

Yaşlılar genellikle tutucu oluyor. Bu her konuda geçerlidir. Alışverişte tutumludurlar. Sanki ceplerinde san akrep vardır. "Ben cimri falan değilim canım. Enayi yerine konup kazıklanmak istemiyorum." derler. Biraz egoist olurlar. İlginç başka bir yönleri, en çok yardım gördüğüne, kol kanat gereklere düşman gibi davranırlar. Hiç yardımı olmayanları korur, onlara laf söyletmezler: "Bu yok mu bu! hiç görüldüğü gibi değil, bana eziyet ediyor. Zorla ilaç verip beni zehirlemek istiyor!" derler.

Geçenlerde ters bir hareketle belimi inciltiltim. Ağrı bir türlü geçmiyor. Fizyoterapi uzmanı Zafer'e başvururdum. Amacım, birkaç gün fizik tedavi görmek. "Hocam, sizi bir muayene edeyim." dedi. Kabul etmedim. "O zaman, bel ve kalça kemiklerinizin filmi çekirtin." Deyince:

-Çektiripte ne göreceksin? Sana söylüyorum, çok ağır bir yük kaldırdım, deyince kafasının tası atmış olmalı!

-Yapmayın hocam, bakarsınız tümör çıkar!

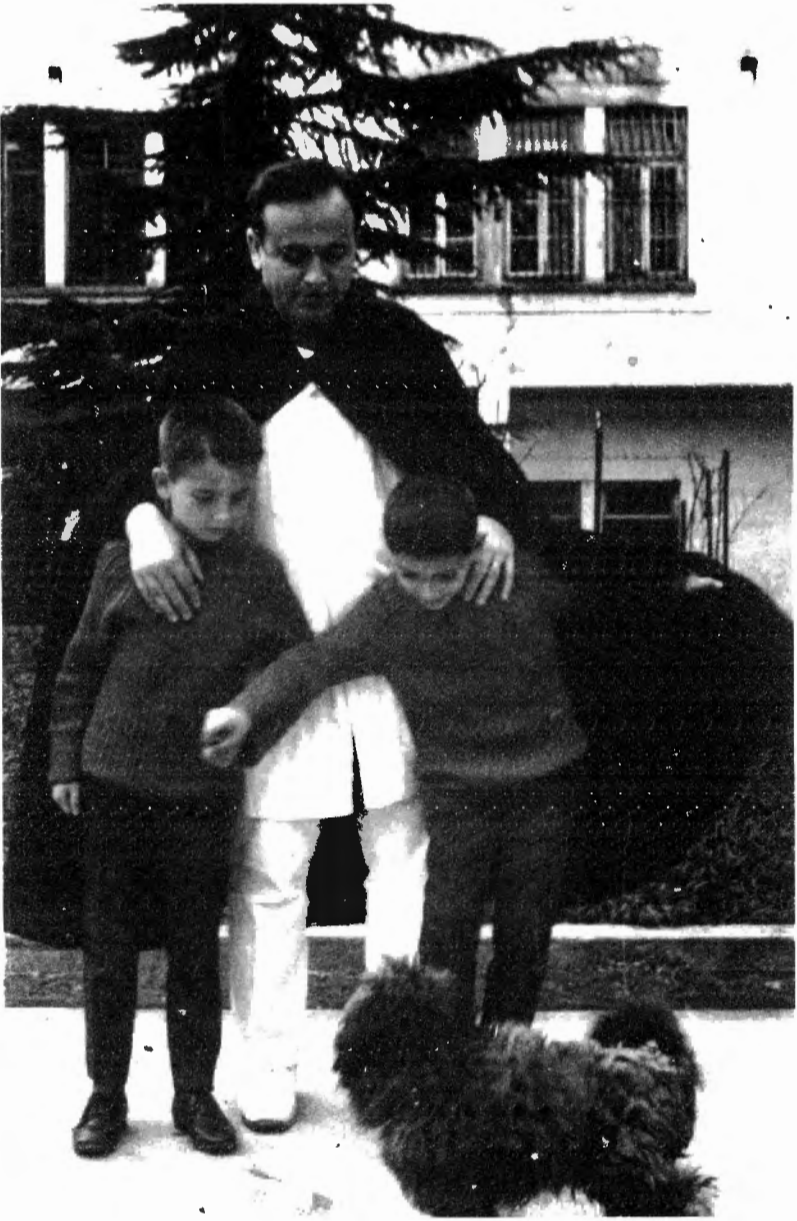
Geceleri idrara kalkıyorum, uykum bölünüyor. Bazen de pantolona, ayakka-bıya damlıyor. Erkeklerin baş belası prostat kanseri. Yaş ilerledikçe yakalanma oranı da artıyor. Sekseni geçen erkeklerin aşağı yukarı üçte birinde prostat kanseri bulunuyor. Kafamdan kanser korkusunu atamıyorum. Bu illetin muayenesi de çok fena. Babamdan biliyorum. Onu bir üroloji uzmanı arkadaşşıma muayene ettirmiş-tim. "Utanmaz herif, nihayet benden intikamını aldın. Bu yaştan sonra beni p... yaptın," deyip durdu. Ultrasonografi denilen yeni görüntüleme yöntem-leri bir fikir verebilir diye röntgen bölümüne uğradım. Muayeneyi yapan Okan, "Hocam, kesin bir şey söyleyemem. Şişmansınız, makattan alet sokup bakmamız gerekiyor." dedi. Uzatmayalım, sonunda parmakları ince birisini bulup işi şimdilik gizlice hallettik. Şimdilik diyorum. Zira muayeneyi yılda bir tekrar-lamak lazımmış!

Gelelim Kasımpaşa Deniz Hastanesi'ndeki nöbete. Elmor servisindeki yaşlı bir hasta, eliyle beni yanına çağırdı. Kulağıma eğilerek, "Doktor bey, çok sıkıştım. İdrarım geldi. Kalkıp tuvalete gidemiyorum. Lütfen bana yardımcı olun." dedi. Hemen, koğuştta nöbet tutan sıhhiye erini çağırdım:

-Oğlum, koş şu yaşlı hastaya bir ördek getir, komutunu verdim.

Ben diğer servisleri dolaşmaya devam ettim. Tekrar üroloji servisine uğradığımda ihtiyarın yatakta kıvranmakta olduğunu gördüm. Sıhhiye hala dönmemiş. Ördek, yatakta idrar toplamaya yarayan emaye bir alet. Her serviste bir kaç tane mutlaka vardır. Bunu bulup getirmek, birkaç dakika alır. Neredeyse bir saati geçti, bizim er ortalıkta yok. Biraz daha bekledim. Nihayet, elinde çırpınmakta olan hakiki bir ördekle kapıda görünmez mi? Koğuştakiler makarayı koyverdi. Tabii o arada başka şeyi de koyvermişlerdir. Er, zavallı hayvanı sımsıkı yakalamış durumda ve utancından kıpkırmızı. Karşımda put gibi duruyor.

Sonradan öğrendiğime göre, eğitime yeni başlamış. Hastanede "Ördek" denilince yatakta idrar toplamaya yarayan, sap kısmı ördek boynu gibi olan bir alet olduğunu henüz öğrenememiş. Kendisinden ördek istenince, hastanenin bahçesinde bulunan havuzdaki ördeklerden birisini gece karanlığında güçükle yakalayıp emri yerine getirmiş !

Istanbul Deniz Hastanesinde. Enis ve Bahadır ile 1967

KIRMIZI BARON HASTALIĞI

Bin dokuzyüz altmış altı yılında, Kasımpaşa Deniz Hastanesi'nde uzman olarak çalışmaktayım. Hastanenin o dönemde Başhekimisi olan Amiral Mehmet Ali Bey beni yanına çağırıldı. Elime bir yazı tutuştururken:

-Bunu oku ve gereğini yap. Tam sana göre bir iş, hasta dışarıda seni bekliyor. dedi.

Yazıyı al el acele gözden geçirdim. İstanbul'daki bir deniz birliğinden geliyor. Komutan, oldukça düşündürücü ve doktorları itham edici bir yazı yazmış! Eriplerden birisi, asker olduktan sonra bir çok askeri hastanede muayene olmuş, böbrek taşları tespit edilmesine rağmen ne tedavi edilmiş ne de işlem görmüş. Komutan, "Böbrekleri taş ile dolu bu askeri ben ne yapacağım." diyor. Ya tedavi edin ya da rapor verip çürüğe ayırın demek istiyor.

Askeri yanına çağırıldı. Efendiden birisi. Marmara yöresinden. Ben akciğer hastalıklarına bakıyorum ama böyle ketempere işleri başhekim sevdiğimi bilir. Eri mecburen kendi servisine yatırdım. Önce idrar tahlili istedim. Gelen raporda idrarında kan olduğu bildiriliyordu. Bu böbrek taşına bağlı olabilirdi. Demek ki komutan yazısında haklıydı. Arkasından barsakların müshil ile boşaltılarak düz karın filminin çekilmesi gerekiyordu. Bunu ertesi gün yaptırdım. Sıhhiye erine tembih etmişim. Filmler çekilir çekilmez bana getirecekti. Çok merak ediyordum. Filmi elime aldığımda hayret ettim. Erin her iki böbrek bölgesi taş ile doluydu. Hem acıdım hem de hayret ettim. Bu durumda birisi nasıl askerlik yaptırdı? Bize öğrencilik yıllarında böbrek taşları hakkında verilen bilgiler kısıtlıydı. Küçük ağabeyimde de böbrek taşı olduğu için, biraz bilgim vardı. Kafamda bir soru belirdi. "Bu kadar belirgin görüntü veren bir hastalık nasıl gözden kaçabilirdi?" Tekrar filme baktığımda, taşların şekilleri, dağılışı biraz tuhafıma gitti. Bu işte bir anormallik sezinledim. Asker ikinci kattaki hasta koğuşunda yatıyordu Görmek için yanına çıktım. Görünüşe göre hiç de öyle böbrekleri taş ile dolu birisine benzemiyordu. "Benimle gel bakalım." dedim. Nedenini sordu. Normalde bir asker, rütbeli birisine böyle soru soramazdı. İyice işkillendim:

-Kalk ve yürü. Tekrar film çektiireceksin.

-Ben tekrar o müsil olarak verilen hint yağını içmem, demez mi! Sert bir ifade ile "Canımı sıkma. Sana ne diyorsam onu yap. Müshil falan içmeyeceksin." Röntgen servisine gittim. Oradaki teknisyene yeiden film çekmesini istedim. O da kuşkulu gözlerle bana baktı. Hasta soyundu ve ilmi çekildi. Yeni filmde taşlar yoktu! Hem çok sinirlendim hem de sevinmişim. Biraz yatışmam lazımdı. Sıhhiye erim Ali Rıza'yı çağırıldı. Ona, "Bu herifi al. Yatağına

götür. Sakın kaçırma. Ben polikliniği bitirince geleceğim.” dedim. Fırar etmesinden korkuyordum.

Poliklinik sırasında ne yapmam gerektiğini uzun uzun düşündüm. Belli ki asker sahtekarlık yapmıştı. Film çekilmeden önce, karın ve kasık bölgesinin çıplak olması lazımdı. Ancak bundan sonra tülbent gibi ince bir örtü konur ve film öyle çekilirdi. O daha önceden topladığı taşları karnının her iki yan tarafına yapıştırmış ve örtüyü hemen üstüne çekmişti. Şimdiye kadar tam dört hastanede aynı oyunu oynadığı kesin. İyi de, boşu boşuna ameliyat edebilirlerdi. Belli ki ameliyat önerilmemişti veya kabul etmemişti. Ne olursa olsun mutlaka cezasını çekmesi lazımdı.

Öğleden sonra, biraz sakinleşmiş olarak yanına gittim. Yumuşak bir ifade ile yaptıklarının doğru olmadığını, çok tehlikeli bir oyun oynadığı söyledim. Birdenbire dikeldi, “Ben hastayım efendim.” dedi Kendimi kaybettim ve allah ne veriyse patlattım. Kaç tokat attığımı bilmiyorum. Ancak, kollarımın ağnmasından çok olduğu belliydi.

Başhekime durumu anlattığımda o da hayret etti. Bana ne ceza vermemiz gerektiğini sordu. “Efendim benim verdiğim ceza ona yeter.” dedim. Durumunu belirten bir yazı ile tekrar birliğine gönderdik.

Bir yıl sonra Donanma Komutanlığı emrindeki Denizaltı Filosuna tayin oldum. Gelen yazıda, Gölcük Deniz Hastanesi’nde de çalışabileceğim yazılıydı. Aslında uzmanların böyle yerlere atanmaması lazımdı. Büyüklerimiz herhalde benden kurtulmak istemişlerdi! Bunun için de, binbaşılık rütbesinde böyle bir görev atandığım takdirde bir yıl kıdem alabileceğim bildirilmişti. Bu şekilde kurmay subaylar gibi erken terfi edecektim!

Yeni görevimde, sabahtan öğleye kadar birlikteki hastaları muayene ediyor öğleden sonra da hastaneye gidiyordum. Başhekim böyle bir tayinle ilk kez karşılaşmış olmalıydı. Pek hoşuna gitmedi bu iş. Onu, Kasımpaşa Deniz Hastanesi’nde, intörlük yaptığım yıllarda tanımıştım. Mağrur, yanına kolayca yaklaşılamayan, kendisini üstün gören bir doktordu. Yani, ne o beni sever ne de ben onu. İkimiz de kendimize göre haklıydık. Kulağına benim biraz dik kafalı, kendine buyruk bir yapıda olduğum gitmiş olmalıydı. İlk konuşmamızda, çaktırmadan hastanede disipline ne kadar önem verdiğini hatırlattı. Ancak sicil amirimin deniz altı komutanı olması onun gücünü azaltıyordu.

Bir gün hastanede elinde idrar tahlil şisesi olan bir deniz eri ile karşılaştım. Pek yabancı gelmedi, bir yerden tanıyor gibiydim. Önce kestiremedim. Şişedeki idrarrın kanlı görünümü, olaya açıklık getirmiş onu hatırlamıştım. Üroloji polikliniğine yöneldi. Belli ki orada muayene oluyordu. Benim için onu takip etmekten başka önemli birşey olamazdı. Kliniğin şefi Erdoğan isminde bir arkadaşımdı.

Ona durumu anlattım. Hayret etti. Askeri yanına çağırıtı. Ellerini kontrol edince sol el işaret parmağını belli ki keskin bir aletle kesmiş ve oradan akan kanı idrar şişesinin içine akıtmıştı. Demek ki aynı oyuna devam ediyordu. Arkadaşım askere dönerek;

-Söyle bakalım. Senin cezanı İzzet Bey mi versin, yoksa ben mi?

-Siz verin efendim, dedi.

Uzun uzun düşündüm. Hastanın yakalanmasına rağmen, tekrar tekrar aynı oyunu sergilemesinin nedeni bir psikolojik hastalık olabilir miydi ? Bunun yanıtını aradan 30 yıl geçtikten sonra anlayabildim. "Kırmızı Baron Hastalığı (Red Baron Disease)" isimli bir hastalık vardı. Bu hastalık aslında psikolojik bir bozukluk olup, bazı insanlar sağlam olmalarına rağmen kendilerini hastalıklı olarak tanıtmak isterler. Yani doktorları işletirler. En çok taklit ettikleri "Sebebi bilinmeyen ateş, tüberküloz, astma" gibi hastalıklardır. Hasta önce bu hastalıkların belirtilerini okur ve ona göre hareket eder. Bizim ki, kırmızı baron böbrek taşı hastalığını tercih etmiş. Bu hastalık kendisini kasıklara vuran, şiddetli ve gelip geçici ağrılarla belli eder. Hastaların idranı genellikle kanlıdır ve çekilen röntgende taşlar görülür.

Sonradan hata yaptığımı anladım. Aldatıyor diye ilkel yöntemlerle cezalandırdım çocuğu. Bir doktora yakışmayan, sadece bilgisizlikten kaynaklanan bir davranış. Ne olursa olsun bu şekilde davranmak bir hekime yakışmaz.

AMELİYATHANEDE KAVGA

İstanbul Deniz Hastanesi'nde uzman olarak çalışıyorum. Cerrahi bölümünde Cemil Aksoy isminde bir uzman var. İnsan güzeli, bilgili, çok iyi bir operatör olmasına karşın kendisini beğenmiş, herkese tepeden bakan, sert ve hırçın birisi. Onu, "Güneşin Oğlu" diye adlandırmışlar. Öğrenciliğinde bile mide ameliyatı yaptığını söylerler. Gözü kapalı apandisit ameliyatı yapabirmiş. Allah onu, cerrah olarak yaratmış sanki. Servisin önündeki boyalı tahtada, bir günde aşağı yukarı ona yakın ameliyat olacak hasta ismi yazılır. Asistanı ve anestezi verenler, kurs görmüş sağlık astsubayları. Onlara söz söyletmez, gözü gibi bakar ama bazen de sağı solu belli olmaz, dişlerini gösterir. Cemil Bey'den başhekim amiral dahil herkes korkar. Sert yaratılışı ve aynı zamanda bilgili ve deneyimli bir doktordur.

Bin dokuzyüz altmış yedi yılında hastaneye yedek subay olarak tayin edilen Davut Kemal Sun isimli anestezi uzmanı eğitimini Amerika'da yapmış, yerden bitme birisi. O da ilginç bir kişilikte. Neredeyse gölgesiyle bile kavgalı. Bir gün geç saatlerde, gidiş-dönüş bileti alarak Kabataş'dan arabalı vapurla Üsküdar'a geçer. Anadolu yakasında bir kaç saat dolaştıktan sonra dönmek ister. Bilet kontrolü yapan kişi, ona yeniden bilet alması gerektiğini söyler. İtiraz eder. Adam direktir, "Dönüş biletin dünkü tarihte, geçmez!" der. Bizimki direktir ve kavga başlar. Geceyi karakolda geçirmek zorunda kalır.

Davut, uzmanlığı gereği ameliyathaneden sorumlu olma durumundadır. Ama, Cemil Bey ondan pek hoşlanmamıştır. Nedeni bilinmez, belki tipinden, belki başka şeyden. Kendisi albay rütbesinde olmasına karşın, bizim yerden bitmenin rütbesi bahriyede "Sıçan kuyruğu" dediğimiz asteğmen, gel gör ki asteğmen de albaydan belki aynı nedenlerle hoşlanmamıştır. Hastaların uyutma işlerini teknisyenler yaptığından o bir nevi Lüzumsuz adam niteliğindedir. Ameliyathaneye girmesine gerek yoktur. Kendisine lütfedilen çok küçük bir odada, gazetesini okur, vakit geçirir. Amerika'daki çalışma temposundan sonra aylak kalmak canını sıkılmaktadır. Çatacak adam arar. Bir konuşayım der ama albayla değil konuşmak, yanına yaklaşmak bile meseledir.

Akciğer zarında iltihap olan bir hastanın operasyonunu görmek için ameliyathaneye gitmiştim. Davut'u askeri tıbbiyeden tanıyorum. Benden bir sınıf küçük olmasına rağmen onunla zaman zaman masa tenisi oynardık. Beni görünce sevindi:

- Sen niye burada duruyorsun oğlum ? Ameliyathaneye girsene.
- İmparator beni istemez. O almışmış dişine uygun kişilerle çalışmaya.

Hastanın ameliyatı zor ve kanlıydı. Teknisyenler, habire ellerindeki gazlı bezlerle Cemil Bey'in alnında biriken terleri siliyorlardı. Ameliyatın ortasında hastayı uyutan astsubay, "Hastanın tansiyonu düştü efendim." Bir kaç dakika sonra da "Nabız alınmıyor." dedi. Birdenbire ortalık karıştı. Herkes panikte, birşeyler yapmaya çalışıyor. Albay, sağa sola bağıyor ve teknisyenleri suçluyordu. "Hastaya çok anestetik madde verdiniz, niye oksijeni az verdiniz?" gibisinden suçlamalar. Bu sırada aniden ameliyathanenin kapısı açıldı. Gelen Davut idi. Hemen hastanın başına geçti. Teknisyenlere devamlı uyarıda bulunmaya başladı. "Aspiratör getirin, serunları sonuna kadar açınız, dört şişe kan isteyin." , "Bana tansiyon yükseltici ilaçlar verin." gibisinden. Öte yandan Cemil Aksoy, söylenmeye devam ediyor. Davut, hastanın solunum yolunda birikmiş olan ifrazatları temizlerken, ona bakarak;

- Boşuna çocuklara bağıyor onları oyalama. Bütün kabahat sende .
- Sen kim oluyorsun be! Kiminle konuştuğunun farkında mısın?
- Farkındayım, farkındayım. Ben senin gibilerini çok gördüm.
- Ben sana gösteririm ulan sıçan kuyruğu !
- Kes sesini be! Orada bekle. Sana gel dediğim zaman gelirsin !

Araya girmek zorunda kaldım. "Yapmayın etmeyin, tartışmanın kavganın sırası değil. Hastayı kurtaralım." dedim. Susar gibi oldular. Hastanın nabızı alınmaya ve kan basıncı yükselmeye başladı. Yapılanlar etkisini göstermiş ve duran kalb çalışmaya başlamıştı. Cerrahinin yapıldığı yerdeki kanama tıpkı yerden çıkan kaynak suyunun fişkırması gibiydi ve göğüs boşluğunu doldurmaya başladı. Davut, emreder gibi:

- Doktor Aksoy, şimdi buraya gel ve delikleri kapat !

Cemil Bey'in tepesi attı ama söylenenleri yapmak zorundaydı. Homurdanarak, "Ulan velet! Ben sana yapacağımı bilirim." diyerek kanyan yerleri pensle tutup bağlamaya başladı. Anlaşılan, hastanın kan basıncı uzun süre düşük olarak seyrettiği için kesi yerlerinden kanamalar olmamıştı. Şimdi kan basıncı normale geldiği için, her taraf kanıyordu. Cemil Bey, elleri çok çabuk işleyen, hızlı bir cerrahı. Ne var ki bizimkinin çenesi durmuyordu. "Daha çabuk, daha çabuk!" deyince, albaydan kafayı yedi. Karşılıklı tekmeleşmeler başladı. Sataşmalar durmaksızın devam ediyordu.

-Burada senin albaylığın sökmez. İkimiz de doktoruz. Sen cerrahi uzmanısın, ben anestezi uzmanı. Sen beni sayacaksın, ben de seni!

- Amerika'da eğitim görmekle kendini bir şey mi sanıyorsun ?
- Ha şunu bileydin.
- Ben senin yedi sülaleni....

-Ben de senin yedi geçmişini...

-Seninle dışarıda kozlarımızı paylaşacağız!

-Nerede istersen varım. Yeterki elbiselerini çıkar da gel. Rütbene güvenme.

Kavga döğüş bir tarafa, ameliyat başarı ile tamamlandı. Teknisyenlerin yüzleri gülmeye başladı. Yeni gelen doktorun bilgi ve becerisine hayran oldular. Hayranlıkla onun yaptıklarını izliyorlardı. Sürekli kendilerini suçlayan ve azarlayan bu kişiden, yeni gelen asteğmen sayesinde kurtulmuşlardı. Ameliyattan çıkışta Cemil Bey, olgunluk göstererek Davut'a;

-Asteğmen, yardımların için teşekkür ederim.

-Ben sadece hastaya yardım ettim.

Tekrar dalaşma ve küfürleşmeler. Zor bela ayırdım onları. Albay sinirli sinirli çekip gitti. Ben Davut'la kaldım.

-Adam yaş ve rütbece büyük. Ağabeyin sayılır. Nedir bu yaptığın?

-Yiğidin hakkını vermek lazımsa adam çok iyi cerrah.

-O zaman ne istiyorsun? Birlikte güzel güzel çalışın.

-Ağabey, bana bir hoşgeldin bile demedi ? Kral gibi. Kimseye yüz vermiyor. Her zaman bu fırsat ele geçmez. Hırsımı aldım.

Ertesi gün Cemil ağabeyi odasında ziyaret ettim. Söz Davut'dan açıldı. Birlikte çalışmalarının çok iyi olacağını söyledim. "Herif bilgili ve işinin ehli. Ama, terbiyesiz ve itin birisi!" Sonradan araları düzeldi. Bundan en çok yararlananların başında çok sevgili Cemil ağabeyim, teknisyenler ve hastalar olmuştu.

Yağmurlu bir günde, Kadıköy vapur iskelesinde, gemiye binenlerin birisi yere düşer. Herkes telaşlıdır. Kimisi, düşenin üzerine basar, kimisi üstünden atlar. Vapur hareket ettikten sonra, yerde yatan üzeri çamurlu ölü ile ilgilenirler. Cebinden çıkan hüviyette "Emekli Tabip Albay Cemil Aksoy" yazılıdır. Toprağı bol olsun. Davut Kemal Sun ise Amerika'ya dönmüştür. Bir daha haber alamadım.

ERKİN GEMİSİ İLE 1967 KIBRIS SEFERİ

Denizaltı filosunun ana gemisi olan Erkin Gemisi ile Karadeniz'de tatbikattayız. Deniz Kuvvetleri'nden gelen bir emirle, Gölcük'e dönüp seferi ikmal yaptıktan sonra Mersin'e intikal etmemiz bildirildi. Ana üste ikmal kısa sürede tamamlandı ve filo karargahı, karadaki üsse taşındıktan sonra gemi güneye doğru yöneldi. Karargah personeli olmama rağmen amiral, "Benim bildiğim doktor gemiyi doktorsuz bırakmaz!" demek centilmenliğini gösterdi. Aslında arkadaşlarımız gibi bu harekate katılmayı istiyordum.

İki günlük seyirden sonra gemi önce Mersin limanına oradan da Ataş rafinerisinin iskelesine yanaştı. Hepimiz, bir an önce Kıbrıs'a çıkmayı ve Rumlar'a gereken dersi vermeyi istiyorduk. Bir savaş hazırlığı olmasına rağmen, kimsede korku, endişe yoktu. Çıkarmaya katılacak askerleri Denizcilik Bankası'nın bir kaç gemisi, deniz ve hava kuvvetlerinin koruması altında Girne'ye götürecekti. Erkin, hem karargah gemisi ve hemde çıkarma birlikleri ile bunlara ait jeep, ambulans, CMS ve zırhlı vasıtaları taşımakla yükümlüydü.

Komutan, çıkarmaya katılacağımızı ve her türlü tedavinin yapılacağı bir şekilde revirin hazırlanması emretti. Subay salonu gerektiğinde ameliyathane olarak kullanılacaktı. Geminin iki yataklı küçük bir reviri vardı ama diğer kamaralara da hasta yatırabilirdim.

Kara birliklerinden ve seyir halindeki donanma gemilerinden, subay, astsubay ve er hastalanmız oluyordu. Adana ve İskenderun'daki askeri hastaneler bizden çok uzakta olduğu için mecbur olmadıkça, buralara hasta havale etmiyordum. Savaş şartları içindeydik. Hastalık bahanesi ile kimsenin bu kutsal görevden kaçmasını istemiyordum. Yatacak derecede hasta olmasına rağmen köprü üstünden ayrılmayan, periskopu elinden bırakmayan subayların yanında ender de olsa bel fitiği, mide ülseri, basur bahanesi ile dışarıya sevk isteyenler oluyordu. Bunların bütün dayatmalarına rağmen tedavilerini gemide yapıyordum. Doğrusu bu tür insanlara karşı acımasızdım. "Benim hastalığının tedavisi için fizik tedavi gerekmiyor mu?" dediklerinde. "Gemide fizik tedavi aletleri var." deyip geçiyordum. Ameliyat olmam gerekiyor diyenlere, "Şu anda acil ameliyata gerek yok." diyordum. Bu davranışım gemidekilerin de hoşuna gidiyordu.

Çıkarmaya katılacak olan kara birlikleri yurdun uzak yerlerinden gelmişlerdi. Uykusuz ve yol yorgunuydular. Dışarıda konakladığı yerlerde yaşam şartları iyi değildi ama bütün bunlara rağmen, hepsi göreve hazır vaziyetteydi.

Gemiler hazırlıklarını tamamladılar. Her an çıkarma yapılabilir diye bekliyoruz! Bekleme uzadıkça, revire gelenlerin sayısı artmaya başladı. Bir akşam vakti, revire binbaşı ve doktorun kollarında güçlkle yürüyen genç bir subayı getirdiler. Beş günden beri 39 dereceye varan ateşi varmış. Birliğinde tedavi edilemeyince, bize getirmek zorunda kalmışlar. Muayenesinde şiddetli boğaz anjini olduğu anlaşıldı. Hemen yatıp penisilin iğnesi yaptım, ateş düşürücü ilaç verdim. Zavallı, revirin yumuşak yatağına uzanınca kendinden geçti ve hemen uyudu. Refakat eden doktor ve subaya hastayı merak etmemelerini söyleyerek uğurlamak istedim. Birlik doktoru, "Gemide bir arkadaşım var, hazır gelmişken onu da göreyim." dedi. Ancak binbaşı kolunu sıkıca tutarak, sert bir ifade ile "Sen benimle geleceksin!" diye emretti.

Fırtınalı bir gün ve rüzgar ılık çalıyor. Gemiler iskeleye bağlı olmasına rağmen sallanıp duruyorlar. Neredeyse halatları kopartacaklar. Gemide yürümek bile bir mesele. Zifiri karanlık bir gece. Ataş rafinerisinin iskelesindeki lambalar, gemilere yüklenecek malzeme yığınını zar zor aydınlatıyor. Birden sıhhiye erim Sabri, kamaramın kapısında belirdi:

-Efendim, biraz önce revire hasta getiren subaylar aşağıda kavga ediyorlar. Binbaşı, doktoru dövüyor.

Hemen giyinip geminin iskele denilen merdivenlerinden aşağıya indim. Dövüş bitmek üzereydi. Doktor neredeyse düştü düşecek. Ağız burnu kan içinde. Binbaşı bir an önce işini bitirmek istiyor. Araya girip, onu göğüsledim:

-Ne yapıyorsunuz? Ne istiyorsun bu çocuktan? Ayıp değil mi yaptıkların? dedim.

-Yarbayım siz bu işe karışmayın. Bu benim bölümümün meselesi.

-Ne meselesi ? Kavgayla neyi halledeceksiniz ki ?

Binbaşı koluma girdi, yakıt varillerinin arasına girdik. Anlatmaya başladı: "Benim bölümüm ilk çıkarmada görevli. Bu doktor diğer birliğin sorumlusu. Benim birliğin doktorunu, ishali var diye İskenderun Deniz Hastanesi'ne sevk etti. Şimdi bölümüm doktorsuz. Muayene ettiğiniz teğmen bir haftadır hasta. Esas hastaneye gönderilmesi gereken kişi o olduğu halde, kendisi tedavi etmeye kalktı. Sonunda korktu ve buraya getirmek zorunda kaldı. Yaptığının hesabını ödetiyorum. Bu ders ona yeter. Ben onu bu haliyle birliğine teslim edeceğim. Sen merak etme!" Baktım adam haklı. Söylenecek başka birşey yoktu.

DENİZ KUVVETLERİNDEN KOPUŞ

Bin dokuzyüz altmış dokuz yılının bir sonbahar gününde asker polikliniği yapıyorum. Emlerin kayıt defterini tutan Enver, telaşa içeriye girdi: “Efendim, dışarıda sinirli bir üstteğmen var. Hemen muayene olmak istiyor.” İçeri almasını istedim. Gelen selamını çaktıktan sonra, başının ağndığını ve ateşinin olduğunu söyledi. Muayene sonucu basit bir soğuk algnlığı kanısına vardım. Gerekli ilaçlarını yazdıktan sonra yakınmalannın devam ettiği takdirde tekrar başvurmasını söyledim.

Akşam eşim ve çocuklarla tersanedeki sinemaya gittik. Filmin ortasında, iç devreden acele hastaneye gitmem anons edildi. Hastaneye gittiğimde nöbetçi hekim öğleden sonra muayene ettiğim subayın koma halinde geldiğini söyledi. Hastanın odasına girince, ürkütücü bir tablo ile karşılaştım. Bilinci tamamen kapanmış ve devamlı havale geçiriyordu. Ağzındaki köpükler ile gözlerindeki istemsiz hareketler dikkatimi çekti. Durumu çok ciddi idi. Hastalık tablosu uzmanlık alanımın dışındaydı. Hemen, başta nöroloji uzmanı olmak üzere ilgili doktorlarla acil konsültasyon yapılmasını istedim. Doktorların tümü, Gölcük ve Yüzbaşılar semtinde oturdukları için onları toplamak kısa sürdü. Hastada beyinde ani başlayan mikrobik bir olay olduğuna karar verildi. Muhtemelen de viral Ansefalit (beyin iltihabı) olduğuna karar verildi. Uzmanlar dağıldı, hasta benim başıma kaldı. Hastayı nöroloji bölümüne devretmek aklıma gelmedi.

Önerilen ilaçların arasında serumla birlikte geniş alana etkili antibiyotikler, beyin ödemeine karşı yüksek doz kortizon ve havalenin kontrolü için müsekkin ilaçlar vardı. Bunların hiçbir yararı olmadığı gibi, hastanın durumu daha da kötüleşti. Sabahın erken saatlerinde tansiyonu düşmeye başladı. Serumla birlikte verilen ilaç etkili olmadı. Sonunda kalbi ve solunumu durdu. Yapılan suni solunum ve dıştan yapılan kalb masajının da faydası olmadı.

Çok üzüldük. Genç ve sağlıklı görünen biri, gözümüzün önünde 24 saatten az bir sürede kaybedilmişti. Ona hiç yardımcı olamamıştık. Böyle durumda insan kendini sorgular. Teşhis hatası var mıydı? Şüphesiz evet. Ben başlangıçta, basit bir soğuk algnlığı sanmıştım. Ancak o sırada kendisinde beyin iltihabını şüphe ettirecek bir hastalık tablosu da yoktu. Olsaydı nöroloji uzmanına sevk ederdim. Diyelim ki, beyin iltihabından şüphelenildi. Muayenesi ve tedavisi yapıldı. Bir şey değişecek miydi? Sanmıyorum? Zira ilk muayeneden 6-8 saat sonra klinik tablo değişmiş ve tedaviye alınmıştı. Beyin iltihabının etkeni neydi? Virüs mü? Öyle olduğunu düşünsek bile hangi cins? Bakteri mi? Ne çeşit? Omurilik suyu, kan muayeneleri yapılmış fakat bir sonuç alınamamıştı. Vicdanen rahat olmam gerekiyordu ama bu üzüntümü hiç azaltmadı. Elimi, yüzümü yıkadıktan sonra gün ağarıncaaya kadar çay üstüne çay içtim. Kara kara düşünmekten başka yapacak işim yoktu.

Başhekim Kerim Bey olayı duymuş. Yanıma gelip teselli ettikten sonra

“Çok yorulmuşsundur, eve git ve istirahat et!” dedi. “Olmaz efendim, hastalarım var.” dedim. Israr etti, inadım tuttu, kabul etmedim.

Saat on'da, Çiğdem hemşire, iki subayın benimle özel olarak konuşmak istediğini söyledi. “Buyursunlar” dedim. Gelenlerin sinirli oldukları her haliyle belliydi. Üniformalarından, deniz komandosı oldukları anlaşılıyordu. Kapıyı kapatıldıktan sonra birden bağırarak konuşmaya ve hakaret etmeye başladılar: “Ölen subay çok sevdikleri biriymiş. Arkadaşlarının ölümüne ben sebep olmuşum. Hastalığını anlayamamış ve yanlış tedavi etmişim. Köpeklerini bile bize muayene ettirmezlermiş. Biz değil hasta tedavi etmek, kundura bile tamir edemezmişiz.” Ben suskun vaziyette bu onur kırıcı konuşmanın bitmesini bekliyordum dondum kaldım. Sözü birisi bırakıyor, öteki başlıyor. Arada sırada, kafalarını duvara vurup, “Ah kardeşim, sen ölecek adam mıydın?” diye ağlaşıyorlardı. Bir aralık, hemşire kapıyı araladı, “Doktor bey bir emriniz var mı?” diye seslendi. Belli ki onların da canı sıkılıyordu. Başımın hayır işareti verdim.

Bağırmanın, hakaretlerinin ne kadar sürdüğünü bilmiyorum. Sonunda, yorulduklar ve sustular. Sıra bana gelmişti. Başlangıçtaki şaşkınlığım geçmişti. Onlara olayı ve yapılanları olduğu gibi anlattıktan sonra; “Şimdi beni dinleyin. Sizlerden yaptığınız hakaretlerin hesabını sormayacağım. Çünkü, gençsiniz ve üstelik en yakın arkadaşınızı kaybettiniz. Ama, eğer şerefli bir insansanız, beni mahkemeye verirsiniz ve suçum varsa, cezamı çekeirim.” Ayağa kalktım ve kapıyı açarak, “Çıkın, gidin buradan.” dedim. Yüzüme öfkeli öfkeli bakarak çekip gittiler.

Sonradan öğrendiğime göre, komanda birliğinin sabahki toplantısında, komutan arkadaşlarının ölümünü büyük bir üzüntü ile bildirmiş. Ne derece doğru olduğunu bilmiyorum, konuşmasında doktorları da itham etmiş. En yakın iki arkadaşı, birden hırsla kapılıp, “Gidip onu tedavi etmekle sorumlu doktora bunun hesabını soralım.” demişler. Birlik komutanı onları durduramayınca, başhekime haber uçurmuş. O da beni hastaneden uzaklaştırmak istemiş.

Bu olay Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'ndaki itibarıma gölge düşürdü diye değerlendirdim. Hayatımda çok önemli bir yeri olan, erinden amiraline kadar sevgi ve saygı duyduğum bu kuruluşta artık çalışmazdım. Başhekim, alışıldığı gibi olayın yanlış anlamadan kaynaklandığını söyleyerek beni yatıştırmak istedi. Sonradan, hoyratça benden hesap sormaya gelen iki subayın çiçekleri ve özürleri kararına etkili olmadı. 1969 yılının son ayında, çok sevdiğim ve içinde çok değerli arkadaşlarının bulunduğu kuruluştan ayrılmak zorunda kaldım.

Yıllar sonra Hacettepe'nin acil servisine, koma ve havale kliniği ile getirilen bir hastaya nöroloji uzmanları beyin iltihabı anlamına gelen “Ansefalit” teşhisi koymuşlardı. Yapılan tedaviye rağmen hasta kısa sürede vefat etmişti. Turgut Zileli, hasta yakınlarının karşı gelmelerine, tehditlerine aldınış etmemiş ve ısrarla otopsi yapılmasını istemişti. Sonuç “Kuduz Hastalığı” olarak gelmişti.

Yarbay rütbesiyle. 1969

HACETTEPE
ÜNİVERSİTESİ

4.
Bölüm

HACETTEPE'Lİ YILLAR

Bin dokuzyüz altmış dokuz yılının sonunda askerlikten kopup yeni kurulan Diyarbakır Tıp Fakültesi'ne öğretim üyesi olarak tayinim yapılacaktı. Bu sırada hükümet değişikliği oldu ve ikinci bir emre kadar tayinler durdu. Hacettepe'de çalışmakta olan sınıf arkadaşlarımdan bazıları eskiden beri, aralarına katılmamı istiyorlardı. Kamuda, saygınlık kazanmış bir kuruluş olan ve Amerika'da eğitim görmüş öğretim üyelerinin yer aldığı bu fakültede çalışacak kapasiteyi kendimde görmediğim ve daha doğrusu kendime güvenemediğim için onların isteklerine olumlu cevap verememiştim. Şimdi tayinler durduğuna göre, bir süre boşlukta kalacaktım. Dostlarımla ise tekliflerinde ısrar ediyorlardı:

-Bize gel oğlum. Senin yerin burası, Hacettepe. Aramıza katıl.

-İyi de tayinler durdu. Şimdi istesem de olmaz.

-Aslanım, bizde İhsan Doğramacı var. O herşeyi halleder. Tayinin hemen olur.

Doğrusu buna pek inanmadım. Ancak tayinim kısa sürede çıktı. Birden kendimi Hacettepeliler arasında buldum. Hepsi, yabancı dil bilen, devamlı okuyan öğretim üyeleri. En yeni yayınları içeren, dergilerin, kitapların bulunduğu çok iyi bir kütüphanesi var. Personeli alışılmışın dışında. Hepsi güler yüzlü, yardıma hazır ve istediğiniz yazının bulunduğu dergiyi hemen bulup size ulaştırıyorlar. Hastanenin yapısı, hemşirelik hizmeti hepsi batı ölçülerinde. Sanki ilk kez yurt dışındaki bir hastanede çalışmaya başlamış gibiydim. Uyum sağlayabilmem için belirli bir süreye ihtiyacım vardı. Kendimi "Ne yapalım, başa gelen çekilir. Hiç olmazsa, hastalar Türk" diyerek teselli etmek istedim. Ne olursa olsun, onlara uymak zorundayım.

Hastanede çalışma düzeni değişti. Bir defa hastaları alıştığım türde değildi. Ülkenin dört bir yanından gelmiş, derdine derman arayan, kanşık ve teşhisi zor vakalar. Bunları mevcut bilgilerle hemen çözmen mümkün değil. Mecbursun okumaya ya da sağa sola sormaya. Onun için, doktorların çoğu sık sık kütüphaneye gitmek zorunda kalıyorlar. En iyi bildiğim tüberkülozun bile çehresi değişik burada. Asistanlar hasta danışıyorlar "Bu hastanın filmi tüberkülozla uyumlu değil." diyorum. Ertesi gün balgamda verem mikrobu bulunduğunu söylüyorlar! Yerin dibine giriyorum. Romatizma diye tedavi ettiğimiz bir hastanın el bileğinde uyuşukluk ile birlikte yumrular var. Cildiye bölümünde Özdemir Bingöl adında birisine danışıyoruz. "Vakayı Cüzzam yönünden inceleyin." diyor. Biyopside dokuda Cüzzam mikrobu bulunuyor.

Ölen vakaların bazılarında otopsi yapılıyor. Sonuçları öğretim üyelerinin korkulu rüyası. Çünkü yapılan teşhis ve tedavi hataları sergileniyor. Örneğin; aylarca, sebebi tayin edilemeyen ateş nedeniyle incelenen hastaların bir kısmında akciğer tüberkülozu çıkması hepimizi tedirgin etti. Tedavisi olan bir hastalıktan, teşhis hatası yüzünden kaybedilen birisi var karşınızda. Laboratuvara gönderilen balgam muayenesinde mikrop rapor edilmemiş. Akciğer filmi okuyan röntgenciler, hiç veremden bahsetmemiş. Gene de ortada sonu ölümle biten bir hata var. Bunu nasıl telafi edersiniz? “Zengin hatasını para, doktorun hatasını ise toprak örter.” sözü boşuna mı söylenmiş. Tek teselliniz, benzer olayları batılıların da yaşamış olması. Onlar, bir kaç yıl önce, Sinsi, gizli tüberküloz anlamında “Cryptic Miliary Tuberculosis” adında bir yazı yayınlamışlar. Makalenin sonunda, “Eğer bir hastada sebebi bilinmeyen uzun süreli ateş varsa, akciğer filmi normal olsa bile, onun tüberküloz için deneme tedavisine alınması gerekir.” yorumunu getirmişler. Böyle vakaları sonradan da gördük. Bastık tüberküloz tedavisini ve bunların bir kısmı iyi oldu.

Hacettepe’deki ilk yıl bayağı sıkıntılı geçti. Ayrılmayı düşündüğüm anlar bile oldu. Eksik olmanın sınıf arkadaşlarını desteklerini sürdürdüler. Zamanla uyum sağlamaya başladım. Ama, itiraf edeyim ki, adaptasyonum hiçbir zaman tam olmadı. Kendimi yabancı hissediyordum. Onlardan farklıydım ve bunun nedenleri vardı. En önemlisi de, mezuniyet sonu eğitimimin Amerika’da olmaması. Orada eğitimcilerin, kültürü, bilgisi, hastaya davranışı değişik. Başkalarına tepeden bakıyor, kendilerini farklı ve üstün görüyorlardı. Benim gibi sonradan gelenler, ikinci sınıf gibiydiler. Duygusal yönleri yoktu. Kanserli hasta veya yakınlarına doğrudan doğruya teşhisi söyleyebiliyorlardı. Çünkü onlara öyle öğretilmişti. Deontolojik davranış, yani meslektaşları veya yakınlarına ayrıcalık yok gibiydi. Bir hastanız için, belki yakınlık gösterir düşüncesiyle orada çalışanlara doktor olduğunuzu söyleseniz alacağız cevap, “Ne yapalım doktorsanız. Bu çok mu önemli?” şeklindeydi. Onlar için hastanın doktor veya yakını olmanın hiç önemi yoktu.. Hasta, hastaydı.

Garibime giden bir başka şey de, önceleri öğretim üyelerine ödenen para için belli bir kıstasın olmaması. Öğretim görevlisi, doçent veya profesörler arasında bile değişik ödemeler yapılıyor, kim yönetime daha yakınsa, o daha fazla para alıyordu. Bunun için de değişik kaynaklar devreye sokuluyordu. Zaman zaman, kafa kaldıranlar oluyorsa da onlar usulüne göre susturuluyordu. Yani “Ağlamayan çocuğa meme verilmiyor”du. Gene de kişilikli, patronun kapısının önünde beklemeyi kendine yediremeyen yok değildi. Kuruluş ne kadar batılı olursa olsun; kliniklerin paylaşılması, alet edevatla donatılması, kadrolarının genişletilmesinde ve yurt dışı gezilerde aynı tür davranışlar geçerliydi.

Hacettepe’de tuhafıma giden uygulamalardan birisi de servislerdeki hasta takip ve tedavisinin, ikinci yılını bitirmiş kıdemli asistanlara verilmiş olmasıdır. Asistanlara erken dönemde selahiyet ve mesuliyet verme amacını güden bu uygulama da batıdan gelme. Hastayı siz yatırmış olsanız bile asistan, istediğiniz tetkik ve tedaviyi uygulamayabilir. Hele sizden hoşlanmayan, kendi başına buyruk ve karameti kendinden menkul birisi ise yandı hasta. Bazı hinoğlu hinler, hastayı arası iyi olmayan iki öğretim üyesine göstererek çingar çıkartmaktan haz duyarlar. Öğretim görevlileri ve üyeleri nöbet tutmaz. Kıdemli asistan lüzum görürse, hastayı ilgili öğretim üyesi ile telefonla tartışır. Zaman zaman, kıdemlilerinin bu durumu kurullarda tartışılmıştır. “Birleşik Amerika’da da aynı uygulama var. Orada çok iyi işliyor. Bizde aynı uygulama devam etsin” denilip eski sistem devam etti. Aslında bana göre unuttukları önemli noktalar vardı. Orada asistan seçiminde Interview denilen ön görüşme yapılıyor. Bizdeki gibi, telefon rehberini bile ezberleme gücü olan ve dolayısıyla sözlü sınavı kazanan fakat insanlıktan nasibi olmayan, bir işe yaramayanlar iş bulamaz. Üstelik Birleşik Amerika’da herkesin çalışması yıllık kontrata bağlı. Kontrat zamanı geldiğinde, yalnız asistanlar değil, herkes mum gibi titrer. Sonunda, uygunsuz veya yamuk kişiler devre dışı kalır. Ayrıca, her ülke kuralları koyarken, kendi insanların kültürünü, davranışını da hesaba katmak durumundadır.

Hacettepe’de çalıştığım yirmi yılı aşkın süre içinde, servise yatırdığım hastaların hiçbirisi benim sorumluluğum altında olmadı. Hastanın tetkikleri, tedavileri ve hatta taburcu olmaları hep onların sorumluluğu altında. Keza, bu zaman dilimi içinde doğru dürüst ziyaret yaptığımda olmamıştır. Servise çıktığınızda aynı anda diğer hocalarında hastaları dolaştığını görürsünüz. Asistanlar, “Turhan Bey vizitte, Tijen Hanım vizitte” der durur. Baktık hastalara yazık oluyor. Onları haftanın üç günü küçük bir dersanede toplayıp, gerekli incelemeleri ve ilaçları bölümce tartışmaya başladık. Bu seferde karşımıza başka güçlükler çıkmaya başladı. “Sunay Hanım hastanın dosyasını vermiyor! Bir saat sonra alsınlar, diyor. Hasta röntgen servisine gitti” gibisinden engeller.

Hacettepe denince herkesin aklına İhsan Doğramacı gelir. Zira bu kuruluşta büyük katkısı ve emeği olmuştur. Bunu kimse göz ardı edemez. Dikkat çeken belirgin özellikleri vardır. Her yönden güçlü bir insandır. Bu gücü nereden aldığını merak edenler olur. Kendisi ve eşi, zengin ve köklü bir aileden gelmektedir. Orta Doğu, Türkiye ve Birleşik Amerika’ da çok iyi bir eğitim görmüştür. Özellikle dışta, etkili birçok uluslararası kuruluşların üyesidir ve onlarla irtibatlıdır. Bunların bazılarında başkanlık yapmıştır. Liderlik özelliği taşıdığı için kendisini göstermeyi ve

ön plana çıkmayı çok iyi bilir. Etrafına, kendisine yardımcı olacak uygun kişileri seçer. Az gelişmiş ülkelerde sivrilmenin yollarını çok iyi bildiği kesindir. Yetki ve parasal gücün bulunduğu yerlerle daima yakınlığı olmuştur. Para ile siyasal gücün çözemeyeceği sorun var mıdır ki? Onun kısa sürede ortaya çıkardığı eserleri görenler, "Aferin Doğramacı'ya. Ne çabuk bu binaları yapıp ortaya çıkardı! Ufak bir çocuk hastanesinden, önce fakülte, sonra kocaman bir üniversite meydana getirdi. Keşke ülkemizde onun gibi bir kaç kişi daha çıkırsa." diye konuşurlar. Kimsenin aklına milli bütçeden aslan payının nasıl alındığı gelmez. Aldığı parada diğer üniversitelerin hakkı olduğunu orada, burada söylerler ama, "Atı alan çoktan Üsküdar'ı geçmiştir."

Doğramacı, için yazılanlarla, söylenenler arasında daima çelişki vardır. Yazılanları okuduğunuzda, onun ne kadar zeki, çalışkan ve yapıcı olduğuna inanır ve hayran olursunuz. Ama bir de ötede beride söylenenleri dinleseniz tam bir düş kırıklığına uğrarsınız. Bir tarafta abartılar, şişirmeler, öte yanda eleştiriler. Hele onu görünce ayağa kalkan, el pençe durup da, sonradan arkasından atıp tutanları görmek. Bana göre davranışların kökünde kişisel beklenti ve kişiliksizlik yatsa gerek. Ben İhsan Bey'le çok kısa süre olmak şartıyla ancak iki kez karşı karşıya gelebildim. İlki, Suudi Arabistan'da tıp fakültesine çalışmaya gidecek olan beş öğretim üyesinden birisi olarak, oradaki dekanının isteği üzerine ondan tavsiye mektubunu almak ve ikincisi ise, dönüşümde saygı duyduğum birisinin baskısıyla yazdığım bir kitabı sunmak içindi. İlkinde, beni tanımadığını ve tavsiye mektubunu yazmakta pek istekli olmadığını hissettirdi. Diğerlerinin mektuplarını yazmada böyle bir sorun olmadığından eminim. İkincisinde, kitaba şöyle bir göz attıktan sonra, "Bu kitabı sen mi yazdın?" ve arkasından, "Arabistan'dan kazandığın parayı dolara mı, marka mı yatırdın?" dedi. Benden hoşlanmadığı belliydi.

İhsan Bey, Hacettepe'yi kurmadan önce, Türk toplumunun, sağlık alanında beklentilerini kavramış ve bu alanda devrim yapmış birisidir. Nedir bunlar? Önce üniversitesinde batılı anlamda bir sağlık hizmeti verip, kendisini topluma tanıttı. Sonra Türkiye'de yapıla gelmekte olan sağlık eğitimini değiştirip, ona çağdaş bir görünüm verdi. Bunlar için gerekli olanlar, para ve personel idi. İlki bilinen yöntemlerle, yurtiçi ve yurtdışı kaynaklardan temin edildi. Doktorları ise, dünyada tıp eğitimin en iyi olduğu ve kendisinin de mezuniyet sonu eğitimini gördüğü Birleşik Amerika'dan temin etti.

Bin dokuzyüz ellili yıllardan sonra Türkiye'de tıp fakültelerini bitirenlerin bir çoğu, daha iyi bir mezuniyet sonu eğitimi görmek için Birleşik Amerika'ya gitmeye başladılar. Bu ülke, doktor açığını tamamlamak için diş kaynaklara kucak

açmış ve hiçbir şart koşmadan gelenlere iş vermiştir. Gidenler teorik ve pratik yönden çok zayıftır. Kas içine veya deri altına iğne yapmayı, ya hemşirelerden öğrenmişler ya da pazardan aldıkları kabaklarda denemişlerdir ! Hiç damar iğnesi yapmamışlardır. Lisan bileni yoktur. Hepsi birer tarzandır. Bakın bunlardan birisinin başından geçenlere. Hastaneye geldiğinin ertesi günü nöbete koyarlar bizim garibani. Tansiyonu alınamayacak kadar düşük olan yeni bir hasta servise yatırılmıştır. Damar yolunun açık tutulması için serum takması lazım. Ama o, bir türlü damara girememektedir. Kıdemli doktordan yardım ister. Kıdemli, duruma şöyle bir göz attıktan sonra, ufak bir operasyonla derinin altındaki damarı ortaya çıkarma ameliyatı anlamında “Cut down” işleminin yapmasını ister. Bizimki bu iki kelimenin aynı ayrı anlamlarını bilmekte fakat birlikte neyi ifade ettiklerini sökememektedir. “Cut, kes” demek. “Down da, aşağı” anlamında. İkisi, “Aşağıyı veya aşağıdan kes” olmalı. Ne demek bu? Kıdemliye aval aval bakar. Doktor emri tekrarlar ve çekip gider. Aklına birisinin “Bu Amerikalıların hemşireleri bile bizim gibi doktorlardan daha iyidir” sözü gelir. Servis hemşiresini, “Bana yardım eder misiniz?” diye çağırır. Birlikte Cut down işlemi yaparlar ve damar yolunu açarlar. Bu arada, hemşire ona; “Cut down” ile “Cut up”ın farkını da anlatır.

Amerika'ya gidenler, o zamana kadar toz kondurmadıkları hocalarının kendilerini ne kadar iyi yetiştirdikleri için kulaklarını çınlatırlar! Türklerin en önemli özellikleri olan, çabuk kavrama, ötekilerden aşağı olmadıklarını göstermeye yönelik gururları, kısa sürede yalnız Amerikalı meslektaşlarının seviyesine ulaşmalarını sağlamamıştır. İlk gidenlerin başarılı olmaları, yeni gelenlerin işe girmeleri için öncelik yaratmıştır. Amerikalılar, “Gelecek olan Türk ise onu alalım.” demeye başlamıştır.

Amerika'da asistanlığını bitirip uzman olanların hepsinin yüreğinde anavatanına dönüp, bildiklerini uygulamak arzusu vardır. “Gidelim Türkiye'ye, hocalarımıza gösterelim, hasta nasıl bakılırmış, eğitim nasıl yapılmış.” duygusu vardır. Doğramacı, bu davranışı çok iyi değerlendirmiştir. Çünkü, bir zamanlar o da aynı şeyleri yaşamıştır. Kadrosunu kurmak için yeni dünyanın yolunu tutar, New York, Boston, Chicago ve diğer eyaletlerde Türk doktoru avına çıkar. Onlarla önce telefonla, sonra yüz yüze konuşur. “Ben Türkiye'de tıpkı Amerika gibi yeni bir fakülte kuracağım. Buradaki imkanların hepsi orada da olacak. Para sıkıntısı çekmeyeceksiniz. Hepinizin havuzlu evi olacak. Çocuklarınızın eğitimini sağlayacağım. Kısa sürede doçent, profesör olacaksınız.” der. “Ben orada tek başına bir şey yapamam. Yardımcı sağlık personeline, teknisyene ihtiyaç var.” diyenlere, “Canım

gelirken, onları da getir.” yanıtını verir. Hocanın konuşmaları Türk doktorları arasında dalga dalga yayılır. Hepsinin içinde yurt hasreti vardır ve ülkelerine katkıda bulunmak için can atmaktadır. Daha önceden kontrat imzalamış olanlar anlaşmaları fesheder. Teker teker yurda gelmeye başlarlar.

İhsan Bey, Hacettepe’yi kurmadan önce Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk hastalıkları kürsüsünde öğretim üyesidir. O günlerde aynı ilde, ikinci bir fakültenin kurulması mümkün değildir. Sınıf arkadaşı, Dr.Nusret Fişek’le birlikte, Ankara Üniversitesi Hacettepe Tıp ve Sağlık Bilimleri Fakültesi adı altında ikinci bir fakültenin kurulmasını sağlar. Değişik yapı gösteren bir fakültenin kurulmasına kimse itiraz edemez. Hızlı yapılaşma ve kadrolaşma Doğramacı’nın 1967 yılında Hacettepe Üniversitesi’ni kurmasını sağlar.

Amerika’dan gelenler, kısa zamanda birbirleri ile kaynaşır ve sağlık alanında seslerini duyurmaya başlarlar. Sık sık radyoda, “Hacettepe’de yatan bir hasta için grubu kana ihtiyaç vardır.” anonsları duyulur. Basında, radyoda ilk kez uygulanan kalp ameliyatları haberleri yer alır. Artık Hacettepe Tıp Fakültesi’nin ayrıcalığı vardır. O diğer fakültelere benzememektedir. Herkes hastasını orada tedavi ettirmek ister.

Yeni gelenlerin arasında, ayrıcalıklı oldukları için prens diye adlandırılanlar dikkat çeker. Bunlar arasında, Dr.Mehmet Tekdoğan, Dr.Aydın Aytaç, Dr.Şükrü Bayındır, Dr.Nurhan Avman, Dr. Doğan Remzi, Dr.Burhan Say gibiler vardır. Zamanla aralarına Amerika’dan gelip de İstanbul ve Ankara’daki üniversitelerde yer bulamayanlar, Dr.Şeref ve Turgut Zileli, Dr.Yılmaz Sanaç, Dr.Yüksel Bozer, Dr.Nazmi Hoşal ve diğerleri de katılır. Asistan olarak çalışanların arasında, Dr.İzzet Berkel, Dr.Nihat Bilginturan, Dr.Vedat Sezer gibi değerler, Birleşik Amerika’ya gönderilir ve sonradan öğretim görevlisi olarak üniversiteye katılırlar. Doğramacı onların hünerleri sayesinde devletten büyük destek görür. Her istediğini alır, her dediğini yaptırır.

Öğretim üyesi bulmada esas sıkıntı, temel bilimler denilen Anatomi, Fizyoloji, Histoloji ve Patoloji gibi dallarda görülmektedir. Yurt dışından bu dallar için adam bulunamamıştır. Doğramacı, keskin zekası ile bu işi de halleder. İç hastalıkları, kardiyoloji ve çocuk hastalıkları bölümlerinde çalışmak için başvuruda bulunanları, buraya çekmek için, “Biz temel bilimlerin başına, klinisyenleri getireceğiz. Onlar da diğer arkadaşları gibi aynı parayı alacaktır.” veya “Sen şimdilik, fizyolojinin başına geç, sonra istediğin dalda çalışsın.” diyerek sorun ortadan kalkar.

İlk yıllarda Hacettepe’de ilginç gelişmeler de olur. Amerika’dan gelenlerin içinde uygulamalardan hoşnut olmayanlar vardır. Verilen sözler yerine getirilme-

mehtedir. Herkes aynı parayı almamaktadır. Hocanın etrafında olanlar, ayrıcalık görmektedir. Güvenlerini yitirenler, geriye dönmeye başlar. Tedirginlik ötekilere de bulaşırsa da bunların önde gelenleri yeni söz vermeler ve vaatlerle etkisiz hale gelirler. Bir araç gibi kullanıldıklarını ifade ederek homurdanmaya başlayanlar olursa da Doğramacı'nın yanında ses çıkartamazlar.

Hacettepe'de umduğunu bulamayanların bazıları çeşitli nedenlerle geriye dönememiştir. Engellerin arasında, doçent veya profesör olma, karı ve kocanın aynı yerde çalışır durumda olması, ailesel sorunlar ve ileriye yönelik beklentiler sıralanabilir.

Zamanla bazıları fakülteyi "Karı koca olarak çalışanların cenneti," veya "Prens veya Prenses"lerin ülkesi diyerek huzursuzluklarını dile getirirler.

Çocuk Hastalıkları ve Sağlığı bölümündeki öğretim üyelerinin sayısı, fakülte-deki diğer bölümlerin çok üstündedir. Hoca'nın istediği kararlar bunların kemikleşmiş oylarıyla fakülte kurulundan çıkar. Çocuk hastalıkları bölümü, alet, edavat, kadro, yeni yer tahsisi, yurt dışına gidiş yönünden diğer tıp dallarından önceliklidir. Her yıl, bu bölümden onlarca öğretim üyesi, dış kongrelere gider.

İlk gelenler otobüste yerini almıştı ve bizim gibi sonradan gelenler ayakta durmaya mahkumdu. İçlerinden birisi de kalkıp, "Arkadaş ayakta kaldın, gel biraz da sen otur." demezdi. Anlaşılan batı onları bencilleştirmişti.

Hocanın etrafında her zaman, onunla aynı çizgide gibi görünen kişiler vardır. Bunların çoğu yetenekli, işini bilen, onun istediklerini uygulayan ve karşılığında da ödüllendirilen kişilerdir. Zamanla onun rahle-i tedrisinden geçenlerin içinde kendisini akıllı sananların bazıları **"Hep o şarkıyı"** söylediler. **"Güçlü bir örgüte katıl, vakıf ağası ol; hangi partiden olursa olsun suyun başındaki siyasilere yakın temas kur ve medyada boy göster. Sivril-meye başladığın zaman, etrafına sana "He" diyenleri topla, gerisine karışma."**

Buna karşın, doğruları dile getiren, ödün vermeyen bazıları ise hocadan uzak durmayı tercih etmişlerdir. Tanıdığım en değerli insan ve çok iyi bir hekim olan rahmetli Prof. Dr. Şeref Zileli bunlara örnektir.

Hacettepe'nin kuruluşunda üç kişinin adı geçer. Hoca, Abdullah Bey ve Üçüncü isim, çok muhtemelen İhsan Bey'in sınıf arkadaşı ve ona kanat gerenlerin başında gelen Dr. Nusret Fişek'tir. İkisi, sınıfın en çalışkan ve ileri gelenleri olup Amerika'nın en seçkin üniversitelerinde yetişmiştir. Yurda dönüşlerinde ülkenin sağlık sorunlarına katkıda bulunmaya hazırdılar. Nusret Bey, Sağlık Bakanlığı'na müşteşar olduğu yıllarda sağlık hizmetlerinin sosyalizasyonunu başlatmıştır. Kendisi toplum hekimliğine ağırlık vermeye gönüllüdür ve bunun için ilk aşamada "Koruyucu Sağlık" sisteminin kurulmasını sağlar. Türkiye için en

iyi sistem, köylerde ebelerin bulunduğu “Sağlık Evi”, bunun bağlı olduğu ve birden fazla köyden sorumlu, uzman olmayan hekimin yönettiği, “Sağlık Ocağı” bunların da bağlı olduğu “Sağlık Grup Başkanlığı” ve nihayet illerdeki “İl Sağlık Müdürlüğü” olarak yapılanmasıdır. Bu zincir işletildiği takdirde, Türkiye ekonomisi için en uygun bir sağlık sistemi kurulacağına inanmaktadır.

Başkentte ikinci bir tıp fakültesi kurulmasına izin verilmesinde yeni kurulanın eskilerden farklı bir biçimde halk sağlığına ağırlık veren bir eğitim kuruluşu olması etkili olmuştur. Bunu yapacak olan da Hıfzıssıhha Okulu'na geçmiş olan Nusret Bey'dir. Yeni fakültede Toplum Hekimliği Bölümü kurulur ve başkanlığa Nusret Bey atanır. Bölüm kısa sürede kadrosunu genişletir ve Toplum Hekimliği Enstitüsü haline gelir. Kuruluşun ilk saha çalışmaları Etimesgut ve Çubuk ilçelerinde başlar. Köylerdeki ebeler, sağlık ocaklarındaki toplum hekimliğinde asistanlık yapan doktorlar, ilçelerdeki uzman hekimler etkinliklerini gösterir. Bu sistemin başarıları kısa sürede herkesin dikkatini çeker. Bölgedeki bebek ölümleri hızla düşer. Çocuk ölümlerinin en önemli nedeni olan Kızamık hastalığı, sistemli aşılama ile sona erer. Köylüler, “Hele şükür. Kızamıktan ölen çocuk görmekten kurtulduk.” derler. Anne ölümleri de azalmıştır. Evde, tarlada doğum yaparken, bebeğin göbeğini, kirli makas veya jiletle kesmeye bağlı Tetanoz denilen ve çocuğun kasılarak korkunç bir tablo ile ölmesine sebep olan hastalık, aşılanan gebe annenin, bağışıklık ürünlerinin cenine geçmesi ile ortadan kalkmıştır. Çocuk felci, bölgede görülmez olmuştur. Etimesgut' da uzun süre başarılı hizmetler yapmış olan Dr.Doğan Benli, balkonda dostlarıyla otururken, annesi ile yolda topallayarak yürüyen bir çocuğu göstererek, “Sizinle her türlü iddiaya girerim. Bu çocuk, bizim bölgeden değildir” der.

Bölgede yapılan başka bir etkinlik, Nüfus Planlanması'dır. Halk bu çalışmayı destekler. Kadınlar, fazla çocuk doğurmak istememektedir. Onlar da, az fakat sağlıklı çocuk yetiştirmeye taraftarlardır.

Ankara'nın bu iki bölgesindeki çalışmaların öğrenci eğitimine de katkısı olmuştur. Son sınıf öğrencileri, halk sağlığı stajını köylerde geçirirler. Halkın sağlık sorunları neler olduğunu ve nasıl çözülebileceğini öğrenirler Aşılama çalışmalarının sonuçlarını görürler. Çalışmalara aktif olarak katılıp, köylülerle bütünleşirler. Staj bitiminde hepsi mutludurlar. Onlara sonradan yurt dışından da öğrenciler katılır.

Etimesgut ve Çubuk'daki uygulamalar üniversitenin ününü artırır. Valilerin, bakanların ve üst kademedeki yöneticilerin takdirini kazanır. Hepsi aynı sistemin diğer bölgelere de yayılmasını temenni ederler. Sonunda Nusret Fişek yeni kurulan “Mezuniyet Sonrası Eğitim Fakültesi Dekanı” olur.

Herşey yolunda devam ederken, altmışlı yılların sonunda bütün yurttaki gibi üniversitede de ortalık karışmaya başlar. Sağ , sol çatışmaları günlük olaylar haline gelir. Üniversite içinde de gruplaşmalar başlar. Ne yazık ki bu, Doğramacı ile Fişek arasında da olur. Başlangıçta mukadderat birliği yapan iki değerli insan birbirlerine ters düşerler.

Hacettepe' deki geriye dönüş Doğramacı'nın Nusret Fişek ile arası açılmasıyla başlamıştır. Bunun en büyük zararını da Toplum Hekimliği Enstitüsü çekmiştir. Enstitü' deki öğretim üyelerinin bazıları, Nusret Bey'in, zamanla rektör ve YÖK başkanı olan İhsan Hoca ile sürtüşmesini doğru bulmamışlarsa da çözüm hususunda da etkili olamamışlardır. Nusret Bey ilkelerinden ödün vermeyen bir yapıya sahiptir. Koruyucu sağlık hizmetinin gereği olan sosyalizasyona eğilim, öğrenci hareketlerinin Fişek grubu tarafından destek görmesi siyasi görüş olarak kabul görmüştür. Toplum hekimliği önce sosyalist sonra komünist damgasını yemiştir. Bunun karşısı olanlar da kolaylıkla, "Amerikancı" , "Emperyalist" ve "Faşist" olarak nitelenmiştir. Bu yıllarda bir insanın komünist veya faşist olarak nitelenmesi o kadar kolaydı ki!

Sonunda beklenen olmuş, Toplum Hekimliği Enstitüsü kaldırılmış bunun yerine Halk Sağlığı Anabilim Dalı kurulmuş, parasal gücü ve serbestliği ortadan kalkmış ve kadroları kısıtlanmıştır. Etimesgut ve Çubuk'daki sağlık ocakları ve hastaneler kadrosuzluk ve ödeneksizlikten çalışamaz hale gelmiştir. Öğrencilerin eğitimi durmuş ve buralardaki yönetim mecburen Sağlık Bakanlığı'na devredilmiştir.

Sağlık hizmetlerinde sosyalizasyonun durması bu alanda yatırım ve ticaret yapan özel sektörün işine yaramıştır. Basit bir aşılama ile önlenebilen hastalıklar için yataklı tesislere, aletlere ve ilaçlara gereksinim duyulmağa başlamıştır.

Hacettepe Üniversitesi, tıpkı Osmanlı İmparatorluğu gibi, doğmuş, yükselmiş, duraklamış, ve gerileme dönemine girmiştir. Bunun temelinde, bence demokratik bir düzenin yerleşmemiş olması ve her devirde olduğu gibi , "Evet efendim, çok haklısınız efendim, dediğiniz çıktı efendim, sizden büyüğü yok, efendim." diyen insanların, liderlerin etrafında ve yönetimde yer alması yatmaktadır.

Seksenli yıllardan sonra Hacettepe'de gerileme hızlanmıştır. Kadrosu şiştikçe şişmiş, en az üç üniversiteyi donatabilecek hale gelmiş ve zararına çalışan KİT durumuna girmiştir. Bu çöküşü gören İhsan Bey, üniversiteye ait Beytepe köyündeki yerleşim yerinde, Bilkent isimli ve ancak varlıklı ailelerin çocuklarının eğitileceği özel bir üniversite kurmak zorunda kalmış ve başına da gene harika çocuklardan birisini getirtmiştir. Bir süre sonra o da, ötekiler gibi; çalgının temposunun ani hızlanmasıyla pistten ayrılmak zorunda kalmıştır.

Hacettepe'de hastane hizmetleri de bozulmuştur. Her gün, her saat hastane ziyaretçilerle dolu. Açık ve gizli işsizliğin bir göstergesidir bu. Asansöre bindiğinizde, daima elinde ilaç, içecek poşet bulunan hasta yakınlarını görürsünüz. Sanki hastanede içme suyu, yiyecek ve ilaç yok. Aralarında çarşaf, yastık taşıyanlar da vardır. Bir defasında yukarıya sandalye çıkartan birisini gördüm. Merak edip sebebini sorduğumda, "Ben refakatçiyim, hastanın başında günlerce ayakta beklemek kolay mı? Hemşireler, oturacak bir şey vermiyorlar. Mecburum evden getirmeye!" dedi. Bunlar, Hacettepe'nin çöktüğünün delilidir. Düzelebilir mi? Hiç sanmıyorum.

Sanki bunlar yetmiyormuş gibi son yıllarda Hacettepe'de; köşe başlarını tutmuş, çoğu sınıf arkadaşı olan "**Harika çocuklar kampanyası**" kurulmuştur. Bu öğretim üyelerinin işleri güçleri sağda solda konferanslar verip boy göstermek, araştırma yapmaktır. Ne hikmetse tıp alanındaki bilim ödülleri tıpkı hisse senetleri gibi bunlar tarafından paylaşılır olmuştur.

Hacettepe'de yetişmiş kişilerin bazıları çökmekte olduğunu görerek ve hocanın halen ülkemizde geçerliliğini koruyan yöntemlerini uygulayarak, önce vakıf hastaneleri, sonra tıp fakültesi ve nihayet özel üniversiteler kurmuşlardır. Eskiden Hacettepe'nin kapısında bekleyen kırmızı ve siyah plakalı arabaları, şimdi bu yeni türemiş üniversitelerin önünde görmekteyiz. İşin en acı tarafı, Doğramacı'ya methiye yazan bu doktorlardan birisi, kendisi ile fikir ayrılığına düşen genç bir öğretim üyesine, "Bana bak, aklını başına al. Burası Hacettepe değil!" diyerek dişlerini göstermiş olmasıdır.

Son günlerde Hacettepe Tıp Fakültesinin tekrar eski saygın duruma getirilmesi için yeni kadrolaşma olmuştur. İyi niyetlerinden kimsenin şüphelenmediği bu ekibin başarılı olmasını hepimiz diliyoruz.

SINAV, SINAV ÜSTÜNE !

Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi'ne öğretim görevlisi olarak atandığımda, sınıf arkadaşlarımla tümü çoktan profesör olmuşlardı. Bir an önce benim de öğretim üyesi sıfatını almam gerekiyordu. 1970 yılı baharında İngilizce'den imtihan olmak için elliye yakın aday, üniversitenin bir salonunda toplandık. Adaylara, İngilizce'den , Türkçe'ye ve Türkçe'den, İngilizce'ye çevirmek için yarım sayfalık bir metin verdiler. Bunları yapmak, sandığımdan kolay oldu.

Sonuçları aynı günün akşamı, fakülte sekreterliğinden öğrenecektik. Hava kararmadan, henüz ortaokul öğrencisi olan oğlum Bahadır ile Hacettepe'ye gittik. Fakülte sekreteri Nazlı Hanım üzgün bir yüz ifadesi ile sonucun benim için başarısız olduğunu bildirdi. Bunu hiç beklemiyordum. Öyle olabileceğini düşünseydim, hiç olmazsa küçük oğlumla oraya gitmezdim. Zavallı durmadan, "Baba seni nasıl bırakırlar?" diye sorup duruyordu. Kırk yaşını aşmış birisinin imtihanda kalması hiç de hoş değildi. Merak ettim, listeyi görmek istedim. Hacettepe Tıp Fakültesi'nden 18 kişi sınava katılmış, kalan bir tek benim! Bu beni daha da üzdü.

Sonradan öğrendiğime göre, jüri üyeleri İstanbul, Ankara ve Hacettepe Tıp Fakültesi'nden üç profesörmüş. Bunlar daha önceden anlaşmışlar, bizden Dr.Burhan Say, Hacettepe'li adayların kağıtlarına bakacak, diğerleri ötekiler tarafından paylaşılacak ve kağıtlar değerlendirildikten sonra, hiç itiraz etmeden hepsi tarafından imzalanacakmış.

Dil sınavından geçememiş olmam rahmetli Şeref Zileli'nin çok canını sıkmış. Fakülte sekreterliğinden benim kağıdımı istemiş ve incelemiş. Cevap kağıdımı fena bulmamış olmalı ki, Burhan Bey'den kalış sebebimi öğrenmek istemiş. Burhan Bey yapılan anlaşmayı anlatmış. "Neden hiç kimse İzzet Bey'in de sınava gireceğinden bahsetmedi bana?" dedikten sonra birde kendi gözüyle sınav kağıdımı incelemiş. "Bu kağıt kalacak özellikte değil. Yazık olmuş!" demiş.

Burhan Bey'e de fazla kızamadım. Yeni geldiğim için beni tanımamış olabilir. Bilseydi, benim kağıdımı da o değerlendirirdi. Kağıdımı değerlendiren Ankara Tıp Fakültesi öğretim üyesine ne demeli? Bu kişi, sınavın ertesi günü evinin balkonundan, aşağıdaki arkadaşı ile laflarken bir aralık, "Bugün çok mutluyum. Hacettepe'den birisini çaktırdım." diyerek övünmüş. Zavallı bilmiyordu ki, komşu apartmanda ben oturuyordum ve sokakta çocuklarıyla oynayanlar arasında benimkiler de vardı!

Şeref Bey, sonuca itiraz etmemi istedi. Onu kıramadım. Ne var ki, dilekçeme, bir türlü yanıt gelmedi. Ertesi yıl ikinci kez sınava girme zamanında, "İtirazınız kabul edilmemiştir." diye bir yazı geldi !

İkinci girişte, dil sınavını geçtik. Zira artık herkes beni tanıyordu! Sıra en zor engellerden birisi olan tez değerlendirmesine geldi. Araştırma tezinin, orjinal bilimsel bir çalışma olması gerekiyor. Deneysel çalışmaları olanlar için sorun yoktu. Deneysel laboratuvarındaki köpeklerden bir kaçının kemiklerini kır, hayvanı şoka sok. Hayvan öldükten sonra örneğin; karaciğer hücrelerini incelemek ve bunları yazmak orjinal çalışma!

Ben doçentlik tezimi Kasımpaşa Deniz Hastanesi'nde çalışırken yapmıştım. Akciğerlerde su toplama nedenini bulmak için klasik tetkiklerden ayrı olarak, göğüs kafesinin ön tarafındaki iki damar boyunca sıralanan lenf bezlerini inceleyerek, sonuçları diğerleri ile kıyaslamıştım. Bunu yaparken, rahmetli Cemil Aksoy'un yardımı olmuştu. Tezim, birisi Hacettepe'den, diğerleri başka fakültelerinden beş profesör tarafından değerlendirilmiş. İlk turda, hepsinin kanaati negatifmiş. İkinci turda, tezi yaptığım yer, terbiyeli ve çalışkan olmam dikkate alınarak, "Tezden geçirelim ama sözlü sınavda sıkıştırıp bırakalım." kararına varmışlar ve ben beşe karşı sıfır oy ile engeli aştım. Bu toplantıda en çok canı sıkılan, Hacettepe'li olan Yüksel Bozer olmuş. Toplantı bittikten sonra bir aralık yanıma geldi. "Şekerim, seni kurtarabilmek için çok uğraştım. En gücüme giden, bu tez Hacettepe'ye yakışmadı demeleri idi." diye konuştu. Doğrusu bu sözden hiç alınmadım. Askeri bir hastanede, onca işlerin arasında, yokluklar içinde tez yapmak kolay değildi.

Sözlü sınav üçüncü aşamaydı. Bundan hiç korkmuyordum. Bana verilen hastayı çok iyi değerlendirdim. Soruların hepsini yanıtladım. Hiç açık bulamadıkları için, mecbur oldular geçirmeye. En son engel, verilen bir konuyu tam ve eksiksiz olarak 45 dakikada ders olarak anlatmak. Dersi bir dakika önce veya sonra bitirirseniz kesinlikle kalırsınız. Bunu da başardım. Dersin sonunda jüri başkanını Dr. Rauf Saygun, doçentlik cübbesini giydirirken söylediği onur verici sözleri unutamam.

Doçent olanlar Hacettepe Tıp Fakültesi yönetmeliğine göre bir de İngilizce sözlü sınavdan geçirilmesi gerekiyor. Bu dönemde, pratik İngilizce konuşma yeteneğim iyi değildi. Jüri üyeleri Hacettepe'den olacağı için bir nevi formalite sınavı niteliğindedi. Sınavın yapılacağı odaya girerken, yanımdan sınıf arkadaşlarımdan birisinin geçtiğini farkettim. Hemen koluna yapıştım.

- Nereye gidiyorsun ?

- Sınava.

- Benim de sınava gireceğimi bilmiyorsun herhalde ?

- Biliyorum.

- Yani sınıf arkadaşını imtihan etmekten çekinmeyecek misin?

Senin yerine başkası girse daha iyi olmaz mı ?

- Ne farkeder ki ?

Tepem attı. "Benim başımı derde sokma. Hemen çek git buradan." dedim. Ödleşin biriydi. Hemen toz oldu.

Yıllar birbirini kovaladı. Doçentlik süresini doldurduk. Profesör olmak için, orjinal çalışmaların olmalı ve ikinci dil sınavını geçmelisin. Güzel araştırmaların olduğu için birincisi benim için sorun değildi. İkinci bir dili bilmek kolay değil. Mutlaka ders almam gerekiyor. Ellisine merdiven dayanmış birisinin yeniden lisan öğrenmesi kolay bir iş değil. Bir arkadaşım ile birlikte Safiye isimli bir Fransızca öğretmenden altı ay süre ile ders aldık. Hocam beni çok başarılı buluyordu. Verdiği ev ödevlerini hatasız bir şekilde yapmam çok hoşuna gidiyordu. Bu durum, arkadaşımı hiç rahatsız etmiyordu. Zira o, benim ödevlerimin yapılmasında Saint Joseph Lisesi'nde okuyan oğlum Enis'in katkısını biliyordu! Sonunda 1976 yılında profesör oldum. İlk işim, benim için gereksiz olan Fransızca sözcükleri kafamdan atmaktı ve bu da çok kolay oldu.

Doçent olduğum günlerde. 1971

ONUNCU KÖY

Benim odam, Hacettepe Hastanesi'nin zemin katında, yedi numaralı netameli kapı girişinin sağında sokağa bakan taraftadır. Pencerelelerinin dışarıya bakar olması dışarıdan gelen sesler yönünden bana bazı ayrıcalıklar taşır. Yoldan gelip geçen arabaların, hastane yöneticilerinin buluşları olan vasıtaların geriye gidişlerini önlemek için konulan dişli tuzaktan atlarken çıkan sese herkes gibi ben de alışmadım. Hacettepe'den emekli bir memurun, devamlı bir şekilde elindekileri satmak için , "Kart, jeton, kart, jeton" diye seslenmesine saygı duymaktan başka yapacağımız bir şey yok.

Ziyaret saatlarında, pencereimin önüne sergisini kuran yaşlı kadının iğnesi takılmış plak gibi, "Allah rızası için fakire bir sadaka, Allah dert vermesin, Allah kazadan beladan korusun....," şeklinde çağrıda bulunmasına ne demeli ? Aslında onunla bir iş anlaşması yapıp, kazandıklarından yüzde onu hastane dönerine aktarılmalı ! Gene de bu kadına fazla kızmamak lazım. Yaptığı iş ortada, gizlisi kapaklısı yok. Yedi numaralı kapının önü, pazar yeri gibi !

Birde aynı işi yaptırmadan yaparak aldatanlar var. Bunlara ne demeli ? Bunlardan birisi bizim kliniğin en uyanığı geçinen bir öğretim üyesini çarptı. Arkadaşımız soğuk bir kış günü, bankadan çıktıktan sonra yedi numaralı kapıya gelmek üzereyken, kelli felli birisi yolunu kesmiş. "Afedersiniz doktor bey, size bir sıkıntımı bildirmek istiyorum. Hastanede muayene oldum, bazı tetkikler istediler. Param çıkışmadı." dedikten sonra sırtındaki çeketi bir çırpıda çıkartarak ona uzatmış ve, "Lütfen bunu alıp, bana bir miktar para veriniz." demiş. Adamın dilenciye benzer hali yok. Üstelik inandırıcı tavırları var. Bizimki, hazır bankadan geliyor, elini cüzdanına atarak bir miktar para vermiş. Kış günü adamın ceketini alacak hali yok ya! Bir hafta sonra aynı kişinin İbni Sina Hastanesi önünde mesleğini icra ettiğini görünce çok bozulmuş.

Yakınlarını kaybetmiş Anadolu'lu kadınlar için en iyi ağıt okuma yeri, yedi numaralı kapının önü. Birisi susar, öteki başlar dövünmeye. Ta ki sesleri kısılcaya kadar. Ağıt süresi, dakikalarca devam eder ve ilgilenenlerin sayısına göre değişir. Neyse ki millet televizyonlarda göre göre kanıksadı bu tür olayları.

Dışardan gelen en ilginç sesler, Onuncu köy dediğimiz, karşı binadaki araştırma merkezindeki dört ayaklılardan gelir. Ne hikmetse, onların sesleriyle en çok ilgilenen hastalar, hasta yakınları ve bir de benim gibi meraklılar. Hastalar bazen kendi dertlerini unutup, "Bu zavallı havanlar neden bağıryorlar ? Aç mı acaba? Susuz mu acaba ?" diye sorarlar. Bu tür sorulara yanıp verebilmek için sağdan soldan duyduklarım yeterli değil. Bizzat kendilerinden öğrenmek gerekiyor. Büyükçe salon gibi bir yerde tel kafeslerin içinde, fareden tutun da koyuna

kadar her türlü dört ayaklı var. En sağlıklı olduğu sesinden belli olan birinin yanına gidip:

- Böyle ne bağırıp durup herkesi rahatsız ediyorsunuz ?

- Rahatsız mı oldunuz beyefendi . Burada niye bağırılır ? O kadar çok sebep var ki! Saymakla bitmez. Bu tutuk evinde bizi aç bırakırlar, suyumuzu vermezler, kolumuzu kanadımızı kırıp canımızı yakarlar, daha neler neler. Gördüğünüz gibi, burada telefon da yok. Sesinizi çıkartmaktan başka ne yapabiliriz ki ? Aslında burası, "Araştırma Merkezi" değil, "Hayvan İşkence Merkezi" olmalı. Şu anda bütün arkadaşlarım içinde en sağlıklı olan ben olduğum için, koğuşun temsilcisi durumundayım . Beni üç gün önce getirdiler buraya.

- Seni nereden getirdiler buraya ? Herhalde kendi isteğinle geldin değil mi ?

- Geçen Pazar günü arkadaşlarla Sincan'da, şu tankların dolaştığı caddede buluştuk. Sağdan soldan atılan taş, sopaya hedef olmamak için koşa koşa mezbaha'nın önündeki dereye gidiyorduk. Kesilen dört ayaklıların hastalıklı karaciğer, dalak gibi iç organları bu dereye atılır . Orada karnımızı doyuralım dedik. Birdenbire, yanımızdan geçen pikaptan üzerimize ağ attılar. Arkadaşlarımın hepsi kaçtı, bir tek ben yakalandım. Beni demir kafese tıktıktan sonra asri mezarlığa yöneldiler. Orada adak kurbanlar, dar ağacı kurularak kesilir. Bir kaç yere ağ attırlarsa da tutturamadılar. Belki de oradakiler kırmızı renkli pikabı tanıyor olmalılar. Çoğu, onu görür görmez, tepelere doğru kaçıştı. Üç gündür, beni burada besliyorlar. Arkadaşlar, "Tatlı yemenin acı olur..." diyorlar. Bakalım başıma neler gelecek.

- Şurada ayağı alçılı birisi var. Kim kırmış ayağını ? Ağrısı olmalı onun. Niye sesini çıkarmıyor ?

- Dün sabah bacağını çekiçle kırdılar onun, sesini çıkaramaz.

- Neden ? Bu sefer öteki ayağını mı kırarlar ?

- Yok canım o kadar insafsız değildirler. Ne de olsa insandırlar ! İki gün önce cerrahiden bir asistan tez çalışması için, bu arkadaşı seçti. Ayaklarından birisini kırıp onu şoka sokmak istedi. Aksilik bu ya, arkadaşın tansiyonu, düşmedi, kalbi hızlanmadı. Senin anlayacağın şoka girmede. Ama, canı çok yandığı için devamlı bağırıyordu. Etraf rahatsız olmasın diye, ses tellerini elektrikle dağladılar. Yanına giderseniz sessiz ağıladığını anlarsınız .

- Vah zavallı vah...! Havlamayan, ayağı kırık bir köpek dışarıda hayatını nasıl sürdürür ki ?

- Kurtulacağını mı sanıyorsun ? Biletini çoktan hazırlamışlardır onun.

- Peki şu başı sarılı ortalıkta dolaşana ne yapmışlar ?

- O, beyin cerrahlarının marifeti. Bu bölümün hocaları, asistanların el beceresini arttırmak için, bizimkilerin kafasında egzersiz yapmasına karar vermişler. Hayvan kafesinde talim yapmayana uzmanlık yok. Daha çok beyin damarları üzerinde deney yaparlar. Sağ kalabilenler, böyle ortalıkta sarsak sarsak dolaşır. Ölse bizim için de iyi olacak. Kokudan kurtuluruz. Ne yaptığını bilmediği için devamlı ortalığı kirletir.

- Ölenleri ne yapıyorlar ? Biz hiç görmüyoruz da.

- Nasıl görürsünüz ? Sabahın, dördünde, örtüsüz, tabutsuz çöp bidonları ile giderler. Ölenler mutlu azınlıktan sayılırlar. Yaşamaktan kurtulmuşlardır çünkü !

- Peki, şu soldaki kafeste, hiç yatmayan, devamlı ayakta duranın nesi var ?

- O da kalb doktorlarının ürünü. Bu arkadaşımıza dün damarından zehirli ilaç verip garibi kalb yetmezliğine soktular. Yatınca, nefesi daralıyor, bu nedenle devamlı ayakta durmak zorunda. Bugün de kalb yetmezliği için yeni bir ilaç deneyecekler.

- Çok acıdım halinize. İnsafsızlar, sizleri metal gibi görüyorlar. Size bu kadar kötülük yapanların öteki dünyada yatacak yeri olmaması lazım.

- Sorması ayıp olacak ama, sen niye geldin buraya ? Mutlaka, bir araştırma için gelmiş olmalısın. Kimbilir hangimizin canını yakacaksın.

- Yanlışın var. Ben hiç deneysel çalışma yapmadım.

- Emin misin ?

- Eminim. Yanlış bir defasında, Hıfzısıhha Enstitüsü'ndeki tüberküloz laboratuvarında, verem mikroplarının insan ve sığır tiplerinin ayrılması için tavşanlar üzerinde çalışıyordum. Alt kattaki salonlardan birisinde, daha önce karın içine verem mikrobu verilmiş tavşanlara otopsi yapıyordu. Rahmetli emekli veteriner Zeki Paşa, hayvanların kulak toplar damarlarının içine koca bir şırınga dolusu hava zerkederek onları öldürüyordu. Ona göre, bu en kolay ölüm şekliydi. Bir aralık yoruldu ve benim devam etmemi istedi. "Yapamam.." deyince, kızmış ve "Senden bilim adamı olmaz." demişti. Damarından hava verilen tavşanlardan bir tanesi ölmemiş, ayak altında dolaşıyordu. Paşa onu kulaklarından yakaladı ve "Sen neden ölmedin lan." diyerek, öteki kulağındaki damardan bir şırınga dolusu daha hava verip yere fırlattı. Hayvanın inadı

tutmuş olmalı. Hiç birşey olmamış gibi Zeki Paşa'ya bakıp duruyordu. Paşa, yanında sırtarak duran hademeye, "Şunun işini bitir !" komutunu verdi. Adam, hayvanı tutup, içinde su dolu kovanın içine batırverdi.

Bir defasında, kanserli köy olarak bilinen Karain'in su kayasından hazırladığımız solüsyonu, para ile satın aldığımız yüz kadar sıçanın karın zarına zerkedip, onlarda kanser yapıp yapmayacağını öğrenmek istedik. Başaramadık. Zira bir kısmı aklıktan bir kısmı soğuktan öldü. Bir kısmını da kediler halletti !

- Merak ettim, sıçanları kimden para ile satın aldınız ?

- Kimden olacak, yanağına şiş sokup hu çekenden! Son olarak, bisiklet pedalındaki dişliyi kullanmak suretiyle, hurdaya çıkmış çamaşır makinasının motorunu kullanarak bir sistem kurduk. Bu cihazın sayesinde , büyük bir tahta kutunun içine konan Karain kayası tozu, içerideki sıçanların akciğerlerine girdiğinde kanser yapıp yapmayacağını öğrenecektik. Orada çalışanlar, "Bu toz kanser yapıyormuş" diye aleti bozdular. Bir daha hayvanlar üzerinde araştırma yapmaya tövbe ettim.

- Çok iyi olmuş !. Görüyorsun hayatımız kimlere bağlı. Hu çekenerler, Paşa'lar hatta daha büyükler. Taşkent Üniversitesi tarafından Taşlıkpınar Köyü'nde yaptırılan Araştırma Merkezinin açılışı törenle yapıldı. Bizim burada sesimizi az da olsa duyanlar oluyor. Oradakileri kim duyar? Köyde ölen arkadaşlarımızın, koku, duman ve külleri kimin dikkatini çeker. "**Biraz kül, biraz duman o bizim işte.**" Bizler için söylenmiş olmalı."

- Duyduğuma göre, batı ülkelerde hayvanlar üzerinde deneysel çalışma yapma kolay değilmiş ve izne bağlıymış. "Hayvan haklarını koruma dernekleri" çok etkiliymiş orada. İngiltere'de hayvanlar üzerinde çalışma yapan bir kaç kişinin arabasına bomba koymuşlar. Sizin hakkınızı koruyan kuruluşlar yok mu burada ?

- Ne gezer. Avrupa'lılar ikide bir, Türkiye'de insan hakları yok deyip dururlar. Bizimle ilgilenmedikleri gibi, oradaki araştırmacıların bir kısmı, deneysel çalışmalarını burada yapıyorlar. Duyduğumuza göre, ötede beride, "Türkiye hayvan araştırmaları için cennet." diyorlarmış. Şehirlerdeki yetmemiş gibi köylerde de başladılar, "İşkence Merkezi" açmaya. En ağırımıza giden nedir biliyormusunuz ?

- Nedir ?

- Adamlar üzerimizde araştırma yapıyor. Onlara bir de ödül veriliyor iyi mi ? Sanki yaptıkları araştırmaların ülkeye yararı varmış gibi.

- Kimler mesela ?

- Kat komşularımızdan birisi gibi, tıp ödülleri abone olanlar!

YAŞANMAMIŞ
YILLAR:
1982 - 1986

5.
Bölüm

SUUDİ ARABİSTAN'A GİDİŞ

Seksenli yılların başında geçim sıkıntısı başladı. Çıkış yolu bulmak lazım. Ya Hacettepe'de yarım gün çalışıp, dışarda muayenehane açacağız yada başka şey. Birinciyi denemek istedim. Benim yapacağım iş değil. Sağdan soldan Suudi Arabistan'da yeni kurulan bir tıp fakültesi için öğretim üyesi arandığı haberleri geliyor. Vedat Sezer isimli sınıf arkadaşımın King Faisal Üniversitesi Tıp Fakültesi dekanlığının adresini alıp, başvuruda bulundum. Aylarca bekledim, cevap gelmedi. Buna fazla da üzülmedim. Zira, oradaki yaşam koşullarının çok zor olduğu söyleniyordu. "Ne arabın yüzü. Ne Şamın şekeri." benim için yeterli bir uyanıydı.

Bir hafta sonunda rektörlükten bir yetkili, King Faisal Üniversitesi, Tıp Fakültesi Dekanı'nın geldiğini ona yakın tıp dalında öğretim üyesi aradığını, bu nedenle isteklilerle konuşmak istediğini bildirdi. Sonunda, Doğramacı'nın misafirhanesinde ön konuşmaya davet edildim. Dekan Dr. Tamimi, yaşlıca, insana cami imamı imajı veren birisi. Çok iyi İngilizce biliyor. Benimle imtihan yapar, bir hava içinde konuştu. Daha çok konuşmanın ana hatlarını eğitim geçmişim ile ilgili sorular oluşturmuştu. Onun aradığı, Birleşik Amerika'da yetişmiş kişilerdi. Konuşmamız uzun sürdü. Gözünün beni tutmadığını anladım ve "Size başarılar dilerim." diyerek yanından ayrıldım. Benden önce içeri giren beyin cerrahı Vural Bertan ile kısa sürede anlaşmıştı. Başka bir sınıf arkadaşım Nihat Bilginturan ise mazeret beyan ederek ön görüşmeye gelmedi.

Ertesi sabah uyandığımda, eşime güzel bir rüya gördüğümü söyledim. Kucağımda çok güzel bir erkek çocuğu vardı. Biraz sonra telefon çaldı. Tamimi'nin tekrar benimle konuşmak istediğini bildirdiler. Hastanede, önüme kontratı koydular. Düşünmeden imzayı bastım. Kendisine "Endişe etmeyiniz, şimdiye kadar beni kim çalıştırmışsa hiç pişmanlık duymamıştır." dedim. "İnşallah" demek gereğini duydu. Suudlu, "Size ne kadar para verileceğine bakmadınız !" deyince uyandım. Kağıda tekrar bakınca verilecek paranın altı bin Amerikan dolannın üstünde olduğunu gördüm. Bu benim maaşımın aşağı yukarı on katından fazlaydı. "Çok para" diyebilirdim. Dekan devam etti. "Hele şükür, Hacettepe kalesinden bir tuğla sökebildik!" Bunun ne anlama geldiğini sonradan öğrenebildim. Tamimi bir yetkili kişi olarak Hacettepe Tıp Fakültesi öğretim elemanlarının ve yardımcı sağlık personelinin, ülkesinde yeni kurulmuş bir kaç hastanenin işletilmesini üstlenmesini istemiş. Bizimkiler buna yanaşmamışlar. Herhalde, Hacettepelilerin eline daha fazla para geçmesi, bazıları rahatsız etmiş olmalı. Onların istemedikleri işi, Taiwan'lılar havada kapmışlar.

Gittiğimde gördüm, Avrupa'luların yaptığı hertürlü donanımı hazır hastanelerin, doktorlarından tutun, ahçısına kadar bütün personeli Çin'li ve personel iki yılda bir değişiyor.

Dr.Tamimi, gelirken Dr.Doğramacı'dan referans mektubu almamı istedi. Referans mektuplarımın hazır olduğunu söyleyince, "Ben Doğramacı'dan istiyorum" diye diretti. İhsan Bey'in yazdığı referans mektubu istekle yazılmamıştı. Halbuki, yaptığım çalışmalar Hacettepe'nin adını her zaman yüceltmmişti.

Bin dokuzyüz seksen iki yılının Kasım ayında eşimle birlikte, bilmediğimiz bir ülkenin topraklarına adım attık. Üniversite Suudi Arabistan'nın doğusundaki Dammam, Dhahran ve Al-Khobar şehirleri arasında kurulmuş. Her taraf ışıl ışıl. Yollar bakımlı, modern yapılar dikkati çekiyor. Sokaklarda, dünyanın her tarafından buraya çalışmaya gelmiş genç insanlarla dolu. Asya, Amerika, Avrupa ve Afrika kökenli insanlar. Filipin, Pakistan ve Hindistan'lılar çoğunlukta. Bölgede daha önceden tıp dışında fakülteler kurulmuş. Buralarda, çoğu genç ve ODTÜ'den gelmiş otuzun üstünde öğretim üyesi çalışıyor. Bunlar hakkında basında hiç haber çıkmadığı halde, bizim gidişimiz gazetelerde manşet oldu. "Suudi Arabistan'a beyin göçü!, Hacettepe'den dört öğretim üyesi S.Arabistan'da tıp fakültesi kuracak. Altlarına son model Mercedes verilecek. Maaşları ise ayda 10.000 dolar." Ardından Cumhurbaşkanı'mızın yazısı, "Giderlerse gitsinler. Bizim Suudlular kadar para verecek halimiz yok!" Türkiye'de sağlık konusu en çok duygu sömürsünün yapıldığı bir saha.

Suudi Arabistan'da 1982-1986 arasında tam beş yıl çalıştım. Bu süreyi "Yaşanmamış yıllar" olarak değerlendirmeyi uygun buldum. Oradaki sıkı ve hızlı bir çalışma temposu, daima ensenizde baskı hissi var. Arada çelişkiler de var. Zaman zaman kendi aramızda, "Günler bir türlü geçmiyor. Ne zaman tatile gideceğiz. Kontratımızın süresi dolsa da, kurtulsak artık buradan." türünden konuşuyorduk. Bir defasında Pakistan'lı Şahit Ömer: "Neden günler çabuk geçsin. Giden günler sizin ömrünüzden." demişti.

Suudi Arabistan'da, elimizden pasaportlarımızı almaları hiç hoşumuza gitmedi. İstedığınız an dışarı çıkamadığınıza göre, bu artık tutsaksınız demektir. Eğer, pasaportum cebimde olsaydı, kesinlikle orada bu kadar uzun süre kalamazdım. Yıllarca Osmanlı buranın insanını beslemiş, korumuş. Şimdi onlara hizmet ediyorsun. Bu yetmiyormuş gibi bir de sana köle muamelesi yapıyorlar.

SADIK ! YALLAH SELA.

Suudi Arabistan'da çalıştığım sürede çok önemli kazançlarım olmuştur. Bunlardan belki de en önemlisi dünya görüşümdeki değişiklikti. Dünyanın dört bir yöresinden milyonlarca genç insan, karnını doyurmak pahasına buraya gelip zor şartlar altında çalışıyor. İşsizliğin ne kadar önemli olduğu açık bir şekilde görülmekte. Çalışanlar arasındaki adaletsizliği burada izliyorsunuz. Doğulu çalışan ile batılı çalışanların arasında korkunç ücret farkı var. İşveren, "O Amerikalı. Onun ülkesinde ücret 4.000 dolar. Ben ona ancak 5.000 dolar verirsem burada çalışır. Sen Filipinlisin, ülkende aldığın ücret karşılığı 50 dolar. Sana ancak bu kadar para veririm. İster çalış, ister git." der. Yani batılının her zaman ayrıcalığı var. Arkasında kapı gibi devleti duruyor. Senin devletin zayıf ise, yandın. Ne arayanın olur, ne de soran. Sigorta ve sendikanda yoksa işin zor!

Çalıştığımız ülke, belki de dünyanın en güvenilir yeri. Hırsızlık, dolandırıcılık, tecavüz, cinayet çok az sayıda. Aylar değil, yıllarca kendi vatanından uzakta kalmış milyonlarca genç insanın barındığı bir ülkede adli olayların az olmasında en önemli neden, şeriat kanunları. Yani "Korku Yasası". Hırsızlığın cezası, kol kesmek. Adamı öldürmenin ki ise idam. Sahipsiz insanların yüreğindeki korku, sahiplilerden çok fazla. Adamı işe al, yıllarca çalıştır. Parasını verme. Ortalıktan kaybol. O ne yapacak? Eninde sonunda, yalvara yakara yakınlarından ödünç para alıp ülkesine dönecek. Avrupalının böyle sorunu olamaz. Müslüman ülkenin zulmü, dini ne olursa olsun gariban ülkelere. İslam olup olmaması, onun için farketmez. Kaldığım süre içinde, ağır şeriat hükümlerine göre kolu kesilen, kafası uçurulan insanların çoğu, Yemen, Pakistan, Hindistan ve Filipinliydi.

Denizlili Bayram, bizden çok önce Arabistan'a çalışmaya gelmiş Türk işçisi. Sevimli ufak tefek yapıda. Orada bize ilk kucak açanlardan. İhtiyacımız olan ön bilgileri o öğretmiştir. Kaldığımız şehirdeki büyük ve modern bir spor tesisinin gece bekçisiydi. Burada, olimpiik yüzme havuzu, aletli jimnastik, top ile yapılan sporlar ve diğerlerinin yapılmasına elverişli bir çok salon var. Hafta sonları, olan perşembe ve cuma günleri yörenin gençleri burada ter atıyorlar, deşarj oluyorlar. Bulduğumuz yerde Şii mezhebinden olanlar çoğunlukta. Şii ve Sunni ayırımı çok eskiden beri mevcut. Suud'lular bu iki grup arasındaki ayrılığı yumuşatmak için sportif faaliyetlere önem veriyorlar. Ama ne yaparlarsa yapsınlar, yıllar önce atılmış nifak tohumları fırsat buldukça yeşermekte. Her müsabakadan sonra kavga çıkması bunun örneği.

Vakit buldukça akşamları Bayram'ın yanına gidiyor, konuşup dertleşiyoruz. Bazen de gizli gizli havuzda tek başına yüzüyorum. İşçi dostumun ilginç gözlemleri var. Bankta oturup sohbet ederken bakıyorsun;

-Ağabey burada hırsızlık olmaması doğal.

-Neden?

-Her taraf, dümdüz ve çöl. Orman yok, dağ yok. Adam nereye saklanacak ki ?

Bayram'ın yaptığı çayı yudumluyoruz. Dhahran'daki havaalanından kalkan uçaklar üstümüzden geçiyor. Büyüklükleri ve yönleri değişik. Birden eliyle giden uçağı gösteriyor.

-Bu Türk tayyaresi .

-Nasıl anladın ?

-Bir defa küçük ve bakımsız!

-Bunları nereden biliyorsun ?

-İnanmazsan havaalanına gidelim bak! Koreli ve Filipinlilerin uçakları yanında bizimkiler kedi yavrusu gibi kalıyorlar.

-Peki de, bakımsız olduğunu nasıl anladın ?

-Baksana ağabey uçağın kışından çıkan kara dumana. Motorları ayarsız, yağ yakıyor !

Bayram, birlikte çalıştığı yabancı işçileri kendine göre değerlendirmeyi çok seviyor. "Pakistanlıya parayı ver. Papanın bile elini öper!" "Hintlinin vur ağzına ekmeğini al. Kişiliksiz herifler!" gibi düşüncelere sahip. Sordum:

- Sana göre Mısırlılar nasıl ?

-Aman ağabey, alaycı ve palavracı! Hüseyin anlatsın ne yaptıklarını.

-Nasıl anladın palavracı olduklarını?

-Kolay, Mısırlıya sor; Ev yapabilir misin? "Yaparım" der. Otomobil yapabilir misin? "Kolay, çok yaptım." der. Kafanın taşı atar. Peki lan uçak da yapabilir misin? İnan bana, onu da "Yaparım" der bunlar.

Bir defasında Korelilerin köpek eti yediklerini söyledi. İnanmadığımı hissetti, üşenmeden beni Köpek Çiftliği'ne götürdü. Gözlerimle gördüm. Adamlar, köpek girecek boyutta, demir çubuklardan bir kafes yapmışlar. Kemik ve et artıklarını buraya telle asmışlar. Başboş köpeklerden birisi kafese girip etleri çekelediğinde, demir kapı aniden kapanıyor. Tutulan köpeklerin boynuna tasma takıp, ahır gibi bir yere götürüp bağlıyorlarmış. Sonra da hayvanları günlerce atk yemeklerle besliyorlarmış. Hayvanlar hareketsiz kaldıkları için besili koyun gibi oluyorlar. Sonra kesip, et yemeği yapıyorlarmış.

-Bayram, kaza ile de olsa hiç köpek eti yedin mi ?

-Bir defa yedim. Berbat bir şey. Ekşimsi, Korelilerin demesine göre köpek eti yemiş insanı ateş basar, çok hareketli olur ve yerinde duramazmış !

Suudi diyarında namaz vakti onların Sela dediği ezan okununca, dükkanların içindeki müşteriler alel acele dışarı çıkartılıp kapılar kapanır. Mutavva denilen sivil dini polisler bağırmaya başlar “Yallah Sela”. Müslüman olanların bazıları camilere gider, bazıları sağda solda dolaşıp vakit öldürür. Dükkanın sahibi ise içeride kalıp çayını, kahvesini içer.

Bir hafta sonunda taze sebze, meyva ve diğer yiyeceklerin satıldığı açık pazar yerindekiler sala uyarısına pek kulak asmamışlar. Mutavvalar, sopayı kaptığı gibi herkesi camiye doldurmuş. Bunların içinde, müslüman olmayıp da dayaktan kaçmak için camiye girenlerde olmuş. İçeride, imam “Allah-ü Ekber” dediğinde şaşkın bir Amerika’lı, şöyle sağına soluna bakmış, ne oluyoruz kabilinden ve sonra ellerini kaldırken yüksek sesle “No problem, no problem !” diye seslenmiş. Bu olay imamın canını çok sıkmış ve bunları niye getirdin diye Mutavvaları azarlamış. Bunu da Bayram’dan duydum.

Bayram nereden duymuşsa duymuş, Dammam şehrinde cuma namazından sonra caminin önündeki meydanda bir hükümlünün kafası uçurulacakmış. Bir insanın kafasının nasıl kesildiğini bizzat görmek istemiş. Önceden gidip kesim yerini incelemiş. En iyisi, köşede bulunan büyükçe bir ağaca çıkıp oradan seyretmek.. İşlemin yapılacağı gün, bizimki erkenden gidip ağaca çıkmış. Meydan yavaş yavaş dolmaya başlamış. Cuma namazı için ezan okunmaya başlayınca, aşağıdan bir Arap Bayram’a seslenmiş:

-Sadık. Yallah Sela?

Bayram duymazlığa vurmuş. Altaki uyanıklık yapıp, ezan bahanesiyle onu ağaçtan indirecek ve yerine konacak. Bizim ki yer mi? Kafasıyla olmaz anlamında işaret verir. Israr devam edince “Mafi” deyip kesip atmış.

Vakit gelmiş, polisler daralan alanı genişletmek için seyircileri uyarmakta. Biraz sonra içinde, doktoru, hastabakıcısı bulunan tam teşkilatlı bir ambulans meydanda yerini almış. Bayram, meraklanır. “Bu Arapların işine akıl ermiyor. Kafası kopmuş adama doktorlar ne yapar?” Sonra yangın söndürme arabası da gelir. “Herhalde akan kanı su ile temizleyecekler.” diye tahminde bulunur.

Kırmızı bir pikaptan, elleri arkadan bağlı, uyuşuk ve yarı ölü vaziyette olan mahkum indirilmiş. Meydanın ortasına alınıp yere çömeltilmiş. Bayram’ın merak ettiği iki konu vardır. “Kafası kesilecek adam nereli?” Zavallı iyice büzülmüş ve üstü kırmızı bir şal ile örtülmüş. Bu nedenle hangi milletten olduğunu seçememiş. “Ah ulan Bayram! Keşke bir yerden dürbün alıp gelseydin.” diye hayıflanmış. Bir defa yüzünü görse, “Yemenli mi? Koreli mi ? Pakistanlı mı?” olduğunu şıp diye anlayacak. Ambulansta olanların Filipinli, itfaiyecilerin ise

Mısırlı oldukları kesindi. Merak ettiği ikinci nokta, adam kendini iyice kasmış ve boynunu içe çekmiş durumda. Cellat, kafayı nasıl götürecektir?

Biraz sonra, elinde kocaman bir kılıç bulunan zebellah gibi bir Arap suçlunun arkasına gelmiş. Bizimki sanki çok kafa kesmiş gibi "Bu cellat işini bilmiyor. Yanlış yerde duruyor," demiş. Yanıldığını biraz sonra anlamış. Cellatın birden kılıcın tersiyle suçlunun kuyruk sokumuna vurmasıyla birlikte zavallı, refleksiyle başını uzatmış ve ikinci vuruşta kafa gitmiş. Alandakiler, cellatı olanca güçleriyle alkışlamaya başlamışlar. "Lan ağabey. Bu insanları anlamak çok zor. Herif adamı kesiyor. Millet yuh çekeceğine, onu alkışlıyor. Kimbilir belki alkışlayanların içinde kesilenin memleketinden olanlarda vardır." Tek tük bayılanların ambulansa taşındığını görünce ambulansın geliş nedenini öğrenmiş.

Bayram, devamlı olarak Napolyon gibi sağ eliyle karnını bastırıyor. Ağabey, bende "Spastik Kolon" adında, ishal-kabızlık-karında ağrı ile seyreden bir hastalık vardı. Bu kafa kesme olayından sonra gene nüksetti. Artık ne perhiz ne ilaç hiç fayda etmiyor.

Bayramla, S. Arabistan'da. 1984

BABAM BENİ BÖYLE GÖRMESİN!

Bir başka Denizlili olan Hüseyin, kaporta ustası. Toyota firmasına ait hasarlı araç onarımı yapılan atölyede ustabaşı olarak çalışıyor. İşinin ehli ve çok çalışkan. Aldığı para da ötekilerinden biraz fazla. Para kazandıktan sonra memleketinde dükkan açmayı düşünüyor. Emrinde, Türk, Filipin ve bir de Mısırlı işçi çalışmakta. Mısırlı ile yıldızı pek barışmıyor. Tembel ve kayıtarıcı bir kişi. “Canı cehenneme, bana ne, ister çalışsın ister çalışmasın.” diyemiyor. Zira, patronu yapılan işten onu sorumlu tutuyor.

Müslüman olan herkes şeriat hükümlerine göre Ramazan ayında oruç tutmak zorunda. Aşırı derecede sıcak bir yaz mevsimi ve aylardan Ramazan. Kaporta atölyesinin içindeki hava çok rutubetli ve sıcak. Tavuk pişirilen bir tencere kapağının açılması ile ortaya çıkan sıcak buhar gibi bir hava var. Devamlı terliyorlar. Devlet dairelerinde, çalışma saati geceye kaydırılmasına karşın, burada böyle bir uygulama yapılmamakta. Gelen her işi gününde bitirmek zorundalar. Oruçlu çalışmak mümkün değil. Mecburen oruç tutmuyorlar. İş yerinde gizli gizli su içiyorlar. Mısırlı'nın oruç tutup tutmadığı belli değil. Ama o, tutuyormuş gibi yapıp, devamlı namaz kılma numarasında. Bu Hüseyin'in canını sıkıyor. Bir kaç defa ayağa kalkıp çalışmasını tembihliyor. Fakat o, bu uyarılara aldırıyor. “Oruçluyum, görüyorsun, namaz kılıyorum.” diyor. Namazın biteceği yok! Bir gün dayanamıyor, kolundan tuttuğu gibi tezgaha çekip çalışmasını sağlıyor.

Oranın tatil günü olan Cuma sabahı, bizimkiler evde çay içerken, kapı hızlı hızlı çalar. Açtıklarında, elinde sopa bulunan iki tane din polisi ile karşılaşır. Oturma belgeleri istenir. Belgede müslüman oldukları anlaşılınca polis: “Niçin oruç tutmuyor sunuz?” diye sorduğunda, “Tutuyoruz” diyorlarsa da bu inandırıcı olmuyor. Polis elindeki sopa ile çaydanlığı gösterince; “Tıraş olmak için su ısıtıyoruz!” diyorlar. Kül tablasında yanmakta olan sigarayı işaret ediyorlar. Bu gavur sigarası bir kez yandı mı, nefes çekmesen bile kendiliğinden yanmaya devam eder. “Bitsin de bir tane daha içilsin” diye. Hazırlıksız yakalanmışlar. Polisler, birşeyler yazıp ayrılırlar. Anlaşılan Mısırlı onları gammazlamıştır. Yoksa polis nereden bilecektir oruç tutup tutmadıklarını.

Aylar geçer, polisten haber yok. Belki kayda almamışlardır diye sevinirler. Hüseyin'in izin ayı gelmiştir. Bu herkesin dört gözle beklediği gün. İş verenin ofisinden pasaportunu alıp, giriş çıkış vizesi için başvurmak zorundadır. Pasaportun yerinde olmadığını görünce işgillenir. Polise gider, orada oruç yemenin cezasını ödmeden pasaportu alamayacağını öğrenir. “Cezası neymiş?” diye sorunca, “Yirmi sopa” yanıtını alır. “Şuracıkta vurun da bu iş bitsin.” der ama dinleyen yok. Şehrin dışında, çölün ortasında bulunan hapishanede borcunu ödemesi söylenir.

Dammam şehrinin arkasındaki çölde kale gibi bir hapisane. Demir kapıdan girince elinde ne yazıldığını bilmediği kağıdı yetkiliye uzatır. Ona: "Borcunu hemen ödemek ister misin?" diye sormuş. "Vurun şu sopaları da kurtulalım." der.

Onu cezaevinin üst katına çıkartırlar. İşaretle üstünü çıkarması anlatılır. Dayak atacak Arap, ufak tefek birisi. Elinde, özel bir ağaçdan yapılmış pek kalın olmayan bir sopa var. Yerde içinde su dolu birkaç kova var. Kendi kendine "Aldırma Hüseyin, Sen dayağa alışkınsındır. Bir iki vuruşta sopa kırılır ve bu iş biter." diye mırıldanır. Kale duvarında dayak için özel olarak yapılmış oyuğa başını sokup kenardaki çıkıntılan eli ile tutması söylenir. Anlaşılan "Dayakhane" burası. Arap, belindeki tabancayı çıkarıp, yandaki masanın üzerine koyar. "Taşkınlık yaparsan, seni vururum." anlamında olmalı.

Sopa sırtında şakladığı zaman, Hüseyin'in bedeni öne doğru irkilmiş. "Vay canına be! Bu babamın dayağına pek benzemiyor. Herif ufak tefek ama bayağı güçlü." der içinden. İkinci, üçüncü derken bayılmış. Kendine geldiğinde her tarafının ıslanmasından üzerine su döküldüğünü ve su dolu kovalann bulunma sebebini anlar. Arap, sırtarak, "Devam edelim mi? Yoksa sonraya mı bırakalım?" demiş. Pasaport elinde olmadan huduttan dışarı çıkmak mümkün değil. Cezanın affı ise söz konusu olamaz. Zorla ayağa kalkmış, bildiği yarım yamalak Arapça ile, "Ben insanım biraz yavaş ol," anlamında "Ena insan. Şuvayye, şuvayye" demiş. Herif insafa gelsin diye. "Yallah" komutuyla dayak faslı tekrar başlar. Sopa, sanki kırbaç gibi sırtına yapışarak korkunç bir acı verir. Anlaşılan ona yavaş ol demesinin faydası olmamış. Aslında şeriat kanununa göre kolunu açmadan sopayı vurması lazım. O ise aksine gerine gerine vurmuş. Tekrar bayılmış, gene üzerine su atılıp uyandırılmış. Bu şekilde işlem böyle birkaç kez sürmüştü. Eline, "Yirmi deynek vurularak, cezası verilmiştir" yazılı uyduruk bir kağıt tutuşturuyor. Dayak bitmiştir ama, sopa yerlerinin acısı gidirek artmış.

Hüseyin, doğru hemşehrisi Bayram'ın evine gitmiş. Ondan cep aynasını isteyip banyodaki aynanın karşısına geçmiş. Sırtını görünce, "Ulan bu ne insafsızlıktır be. Suçumuz nedir de bizi bu hale getirdiler?" deyip Arap'ın yedi ceddini kalaylamış. Sırtında tamı tamına, hem de sıralı yirmi tane kan oturmuş sopa izi görmüş. Bayram gözlerini faltaşı gibi açmış;

-Abem seni ne hale koymuşlar be! Dur hele bir resmini çekeyim. Bizim gazetelere göndeririz. Avrupalılar, ikide bir insanlık suçu der dururlar. İnsanlık suçunun ne olduğunu görsünler, demiş.

-Sen bilirsin, istersen çek. Yanlış ama bu resmi bubam görmesin, çok üzülür, bir daha beni buralara göndermez! demiş.

ÇOCUK KIZ MI ? ERKEK Mİ ?

Suudi Arabistan'da kaldığım beş yıl sürede en önemli kazançlarımdan birisi öğretim üyeliği düzeyimin artmasıdır. Hacettepe'de çalıştığım on yılı aşkın zaman içinde kendimi yeterli bir öğretim üyesi olarak kabul ediyordum. Oraya gidince, hiç de sandığım gibi olmadığını anladım. Dünyanın dört bucağından gelen hocaların arasında, İngilizce'si en kötü olan bendim. Doğru dürüst yurtdışı eğitimi görmemiştim. Kara Afrika'nın doktorları bile benden üstündü. Doğru dürüst tansiyon ölçmesini bile bilmiyordum. Ganalı Dr.Emanuel Larbi, hipertansiyon kliniği yapıyordu. Yani, sadece tansiyonu yüksek hastalara bakıyordu. Bir gün kendisine şaka ile kaşık "Tansiyonun da kliniği mi olurmuş? Bizde bunu hemşireler ölçer." dedim. Gülerek, "Buraya bak, sen tansiyon ölçmesini biliyor musun? Gel de göster bakalım?" dedi. Bir dakikadan kısa bir sürede, aleti hastanın koluna takıp, tansiyonu ölçüverdim. " Sen bu işi bilmiyorsun?" diyerek anlatmaya başladı. "Önce hastaya sigara içip içmediğini soracaksın. Eğer içiyorsa, son sigaradan en az yarım saat geçmeli. Sigara insanın tansiyonunu yükseltir. Sonra çişinin olup olmadığını öğreneceksin. Mesane, dolu ise, kan basıncı yükselir. Hastayla, konuşup onunla arkadaşmış gibi davranacaksın. Heyecanı azalsın. Büyük tansiyonu, hastanın nabızıyla tespit ettikten sonra dinleme aletiyle hem büyük hem de küçük tansiyonun sınırlarını ölçeceksin. Kan basıncına her iki kolda bakmalısın. Eğer hasta başdönmesinden yakınıyorsa, yatarak ve ayakta ölçeceksin. Bazen, hastanın bacağından bile tansiyon ölçmek gerekir" dedi Yerden göğe kadar haklıydı. Demek ki ben tansiyon ölçmesini bilmiyordum.

Bizden ders alanlar, dördüncü, beşinci ve altıncı sınıf öğrencileriydi. Bunlara kendi düzeylerine uygun dersleri, teorik ve pratik olarak İngilizce anlatmak benim için kolay bir şey değildi. İngiliz, Amerika'lı, İsveç'li, Pakistan'lı, ve diğer ülkelerden gelmiş hocalarla kendimi kıyasladığımda, beni yetiştiren hocalara verdim verdiğim. Bizden başka her ülke doktor diplomalarının uluslararası geçerliliği var. Yani hepsinin diplomaları değerli. Benimki, bizden başka hiçbir yerde görülmemiş, "Birinci sınıf göğüs hastalıkları uzmanı". Benim doçent, profesör olmamın bir üstünlüğü yok. Onlarda, öğretim üye olacakların, dosyaları, ülke dışındaki öğretim üyeleri tarafından değerlendiriliyor. Bizde, hocalarımız. "İzzet iyi çocuktur, çalışkandır, büyüklere saygılıdır." dedi mi işler yoluna girer. Hele, bir de torpilin varsa hiç sıkıntı çekmezsin.

Arabistan'da diğer öğretim üyelerinden geri kalmamak için çok çalışmak zorundaydım. İnsan dışanda daha milliyetçi oluyor. Aslında herkes kendi ülkesinin üstün olduğunu söyler ya! Ortalıkta dolaşan hamam böceğini tutup, çekirdek gibi yiyen, Taylandlı bile sırası geldiğinde, ülkesini bir metheder, bir metheder ki şaşarsınız!

Suudlu öğrencilere hayran oldum. Bunlar kadar, hocalarına saygılı, zamanının çok iyi değerlendiren, birbirleriyle kavga gürültü etmeyen talebe az bulunur. Sınıflar ortadan bölünerek kız ve erkekler ayrı yerlerde oturur. İlginçtir, gene de birbirlerini çok iyi tanır. Peçe takan kızların çoğu çirkindir. Diğerleri eşarp veya başörtüyü tercih eder. Zaman zaman güzel sayılan kızlar, benim yanıma gelerek, "Biliyor musunuz? Benim annem Türk asıllıdır." diyerek, güzelliğinin nereden geldiğini anlatmak ister.

Kız erkek ayırımına ve ilişki yaşama rağmen erkeklerin çoğunun gönül ilişkisi vardır. Sınavlardan önce erkek öğrencilerden birisi size, "Doktor Paris, seni bütün öğrenciler çok seviyor. Vallahi babamız gibisin. Sen bizden birisin. Hristiyanlar arasında da sevdiklerimiz var ama senin yerin başka." deyince, "Lafı uzatmadan ne istediğini söyle" deriz. İkna,sıkına, bilmem ki nasıl anlatsam cinsinden sözlerden sonra sadete gelir. "Hanan ismindeki kızı seviyorum. Onun sınavında sen de bulunacaksın. Suudlu hoca, Abdullah onunla evlenmek istemiş. Hayır cevabını alınca, ben sana imtihanında gösteririm demiş. Lütfen koru onu!" der.

Orada her ay bir sınav vardır. Bunun, yazlı, sözlü kısımları olur. Öğretim üyeleri, her sınavda yeni soru hazırlamak zorundadır. Aynı soruyu soramazsınız. Kolay sorsan, imtihan sonu değerlendirmede, "Doktor Paris, bakıyoruz öğrencilerin çoğu senin sorularını bilmiş." diye tenkit ederler. Bir sonraki sınavda zor sorarsın, "Doktor Paris. Vur dedikse öldür demedik. Öğrencilerin çoğu senden not alamamış" derler. Ortasını bulmak zorundasın. Bu kolay bir iş değil.

Sınav sonuçları, bölüm toplantısından sonra bildirilirdi. Öğrencilerin bazıları geçip geçmediklerini, çeşitli yöntemler kullanarak önceden öğrenirlerdi. Bunun için kendi yöresinin hocalarından yardım gördükleri kesin.

Birgün öğrencilerden birisi benden notunun kaç olduğunu sordu. Ona:

-Bölümde alınan karar gereğine göre hiçbirimiz öğrencilerin geçip geçmedikleri hakkında konuşmayacağız, dedim.

-Karar öyleymiş ama Muhammed -B- ile geçtiğini öğrenmiş bile!

Dediği doğruydu. Fazla konuşmadan yanından ayrıldım. Öğrenci yakamı bırakmıyor. Tuvalette sruyor, yemek yerken yanıma sokulup:

-Doktor Paris, sen bizim babamızsın. Lütfen geçip geçmediğimi söyle?

O "please" dedikçe ben "hayır" anlamında "La" diyorum. Bir aralık yakamı bırakır gibi oldu. Bilemediğim bir nedenle sınav sonuçlarının ilanı uzadı. Bizim ki gene asılmaya başladı:

-Doktor Paris, görüyorsun sonuçlar hala belli değil. Meraktan çatlayacağım.

-Biraz daha bekleyiver. Yanıma iyice sokuldu. Kulağıma eğilerek "Allah aşkına" soruyorum. "Çocuk, kız mı? Oğlan mı?" Hiç olmazsa bunu söyle. Bu heriften kurtuluş yok.

-Oğlan. Ulan E.O.E. oğlan, dedim.

Suud'lu öğrencilerimle. 1985.

IBM = İNŞAALLAH + BUKRA + MAFİ

Suudi Arabistan'da çalışanlar şaşılacak olay ve davranışlarla karşılaşır. Oraya dünyanın dört bir yerinden gelen, siyah, sarı ve beyaz ırkın genç insanları bir kültür mozağı meydana getirirler.

Batıdaki gelişmiş ülkelerden gelenlerin tuzları kurudur. Onlara ödenen ücretler, Pakistan, Hindistan, Filipin gibi gariban ülkelerden gelenlerle kıyaslanamaz. Bu insanların başboş yaşam tarzlarına baktığınızda neden gelişemediklerini hemen anlarsınız. Bir de hızla gelişen Güney Korelilere bakalım. Hava alanına gittiğinizde alana yeni inmiş olan dev G. Kore uçağından, hepsi aynı örnek elbise giymiş, askeri disiplin içinde yüzlerce çekik kaşlı gencin indiğini görürsünüz. Ellerindeki bavullar bile aynıdır. G.Kore, askerlik çağına gelmiş gençlere şöyle bir çağrıda bulunur. "Gençler, askerlik görevini iki şekilde yaparsınız. Süre, ülkenizde iki yıl olmasına karşın, Suudi Arabistan'da iki yıldır. Ayrıca dışarda çalışanlara 400 Riyal aylık verilir. Bunun yarısı Kore Merkez bankamıza gider ve ülke gelişmesinde kullanılır, diğer yarısı ise sizindir. Arabistan'a gidenler yol, köprü yapma gibi alanlarda da çalışacağından mühendislik alanında iş sahibi de olabilirler. Karar vermekte serbestsiniz."

İşçilik ücreti çok düşük olduğundan, hiç bir ülke mühendislik ihalelerinde G.Korelilerle başedemez. Bu tür işçiler, sabahın erken saatlerinde askerlik eğitimi yaptıktan sonra otobüslerle iş yerine gelirler. Şehirlerin ana caddelerinin kanalizasyon sistemlerini kısa sürede tamamlarlar. Dikkat ettim, kazma kürek gibi ilkel aletleri çok az kullanıyorlar. Sokaklar, caddeler fermuar gibi yıldırım hızıyla açılıyor, kapanıyor. Bir zamanlar, bizde de silah altına alınan gençlerin yurdun ağaçlandırılmasında kullanılması gündeme gelmişti. Yetkililer "Ne o yani, askeriyede amele taburları mı olacak?" demişlerdi. Şimdi gitsinler G.Korelilerin bu iki hizmeti birlikte ne güzel yürüttüklerini görsünler. Ancak böyle bir çalışma ile Kore Savaşı'nda, Türk askerlerinin çöplüklerinde yiyecek arayan insanlar gelişebilmişlerdir.

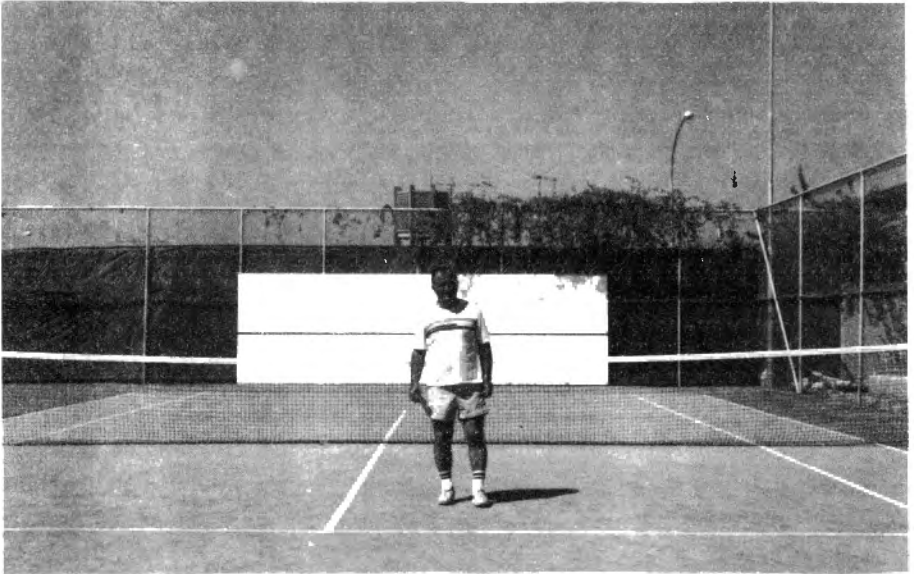
Arabistanda Türk işadamları da vardır. Kutsal şehir Mekke'ye Müslüman olmayanlar giremediğinden burada çalışan, iş yapan firmaların arasında Türkiye'den de gelenler var. Ama, G.Koreliler buraya da sızma yolunu bulmuşlar. Suudi Devlet Televizyonu'nunda her hafta sonu Müslüman olmuş Korelilerle söyleşi yapıyordu !

Arabistan'da çalışan Türk işçilerin sayısı fazla değil. Suud'lular, Türk'lerin diğer ülke işçilerine göre daha fazla ücret istediklerini, sendikal hak ve

sigorta talepleri yetmiyormuş gibi hırçınlık yaptıklarını söylüyorlar. Arapça bilen Antakya ve İskenderun'dan gelen gençler tercih ediliyor.

Hac mevsiminde Türkiye'den yüzlerce işçi gelir. Bunların tümü kasaptır. Suud'lulara kasapları neden bizden seçtiklerini sorduğumda; "Türkler, kurbanlık koyun derilerini zedeleden ve kısa zamanda yüzmekteler. Ayrıca çok hızlı çalışıyorlar da ondan." dediler. Koyunlar bizden, kasaplar bizden, koyunları satın alan bizim hacılarımız. Bitmedi, hayvanlarımızın derileri de Suudi Arabistan'a gelen tüccarlarımız tarafından satın alınıp Türkiye'ye getirilir. Onlar mı çok akıllı, yoksa biz mi işi bilmiyoruz? Anlayamadım!

Suudi Arabistan'da devlet dairesinde işiniz varsa, çekeceğiniz de var demektir. Herkes ekabir ve Müdür'dür. Zaten M harfi ile başlayan kelimelerin çoğu Türkçe kelimelerle eş değerdir. Müdür, muavin, masa, müderris, mümkün, müşkül gibi. Vize alacaksınız. Müdüre, evraklarınızı verirsiniz. Alır ve içeriğine bakmadan bir kenara atar. Ne zaman pasaportunuzun hazır olacağını sorarsınız. Yarı inşaallah anlamında "İnşallah Bukra" der. Ertesi günü gelirsiniz, hayır anlamında "Mafi" der müdür bey. Bir gün sonra başvurduğunuzda yetkili yine "İnşallah Bukra" yı der. İnşallah Bukra ve arkasından Mafi'lerin sonu gelmez. Bu nedenle yabancılar, İnşallah, Bukra ve Mafi'yi IBM diye kısaltmışlardır !

Tenis'e hazırlık. S. Arabistan 1986

MEĞER MÜSLÜMANLIK NE KOLAYMIŞ !

Müslümanlar için zor olan Ramazan ayı Suudi Arabistan' da en çok sevilen ve güzel bir aydır. Oruç tutmak o kadar kolaydır ki orada. Diyelim ki hastanede çalışıyorsunuz. İftar, hava kararmadan, bize göre daha erken olur. Önce evinizde, çayınızı, kahvenizi içersiniz. Sonra sallana sallana camiye uzanırsınız. Pakistan'lı müezzin ezanı okur, imam da sadece üç rekatlık namazı kıldırır. Bu beş bilemediniz on dakika sürer. Evinize dönüp, akşam yemeğini alırsınız. Yatsı namazında, teravih namazına pek önem vermezler. Onlar sadece farz namazını kıldıkları için, öyle saatlerce camide kalmazlar. Akşam saat dokuzda hastaneye gidersiniz. Yaklaşık üç saatlik bir zaman dilimi içinde hastalarınızı görürsünüz, operatörseniz ameliyatınızı yaparsınız. İşiniz biter. Gece yarısında alışverişe çıkarırsınız. Her taraf ışıl ışıldır, dükkanların tümü açıktır. Sabahın dördüne kadar, herkes ayakta. Daha sonra evinize gelir, bir şeyler atıştırdıktan sonra yatarsınız. Sabah işe gidilmediği için öğleden sonra ikiye kadar uyursunuz. Karnınız acıkmasa bile. Zaten bir kaç saat sonra iftar olacaktır.

Ramazan ayının en güzel tarafı, birbirleri ile dargın olanların bir araya gelip iftar yemeği yemeleri. Hayret edersiniz. Adam, kanlı bıçaklı rakibini yemeğe davet eder. Dinimizde bu tür davranışlarla birlik, beraberlik sağlama amacı güdülmüştür. Ne yazık ki bizde bu adet yok denecek kadar azdır.

Suudlu öğrencilerle zaman zaman oruç olayını tartışırız. Ben onlara "Siz orucu uykuya tutturuyorsunuz. Geceyi gündüz, gündüzü gece yapmışsınız. Böyle oruç olur mu?" dediğimde, "Müslümanlık buradan çıktı. Sizler, Müslümanlığı zorlaştırıyorsunuz!" derler.

Arabistan'da Ramazan ayı, tatil zamanı gibidir. Dikkat ettim, öğrencilerin çoğu Müslüman olmayan ülkelerde tatillerini geçiriyorlar. "Niye Türkiye'ye gitmiyor sunuz?" dediğimde, kafalarını sallayarak, "Müşküla" diye yanıtlıyorlar. Otuzüç rekate teravih namazı kılar mı Arap ?

Öğrencilerim bana sık sık, "Sen ne zaman Hacı olacaksın?" diye sorarlar. "Daha hazır değilim." diye geçiştiririm. Onların çoğu, her yıl Hacca giderler? Bu nasıl oluyor diye merak ettim. Bir defa Hacı olmanın şartlarını yerine getiremedikleri için tazelemek zorundalar. İkincisi onlar için Hacı olmak çok kolay. Mekke'de kaldığı sürede, içinde soğutma ve aydınlatma sistemi olan çadırlarda vakit geçiriyorlar. Üstelik çay ve kahveleri de her zaman hazırdır. Bu şartlarda Hacılık bana teklif edilmedi !

Arabistan'da erkek olmak büyük bir ayrıcalık. Dört kadınla evlenebiliyorsunuz.

“Dört kadınla nasıl başediyorsunuz?” dediğimizde, “Tek kadından daha kolay. Zira, işin içine rekabet giriyor. Başını ağrıtanı bırakıp, sana daha iyi bakan, ağırlayana gidiyorsun.” diyorlar.

Bizde ayp olan bazı davranışlar onlar için sıradan olaylardır. Başımdan geçen bir olayı örnek vereyim. Bir gün Arab'ın biri beni yemeğe davet etti. Biz misafir odasında sohbet ederken, yandaki odadan kadınların yemek masası hazırladığı tabak seslerinden anlaşılıyordu. Gözüm bir aralık, kapı aralığından bir çift simsiyah göze ilişti. Anlaşılan hatunun birisi beni süzüyordu. Söyleşi sırasında, Arap dostum:

- Doktor Pariş, bana bir iyilik yapar mısın ?

- Bu ne istediğine bağlı.

- Gayet basit !

- Ne gibi ?

- Annem ile evlen, beni sıkıntıdan kurtar !

Adam annesini pazarlıyor. Hayret etmemek elde değil. O hiç aldırmadı ve konuşmasını sürdürdü:

-Annem çok zengin! İki bakkal dükkanı, bir de berber dükkanı var.

Şakaya vurdum:

-Kadın berberi mi ?

-Yok canım, erkek berberi. Pakistanlı bir usta çalıştırıyor, akşam paraları anneme getirir.

-Görmeden yumurtanın bile pazarlığı yapılmaz.

-Yumurtanın boyalı da bir, boyasız da. Kadın, kadındır.

-Hiç olmazsa, şişman mı ?, zayıf mı ? olduğunu bilelim yahu!

-Biraz toplu.

-Ben şişman, o şişman olmaz.

-Tamam, o zaman kayınvalidem ile evlen. O senin istediğin gibi zayıftır.

-O da zengin mi ?

-Hem de daha zengin. Amerika'da , İspanya'da villaları var. Süpermarket sahibi.

ÇOCUKLARIM

6.
Bölüm

ENİS VE BAHADIR

Benim yaşamımda çocuklarımla önemli yeri vardır. Zira, çocukluk devrini onlarla birlikte paylaşmış oldum.

Enis, 1 Ekim 1957 yılında doğduğunda ben Çanakkale'de Antalya gemisiyle deniz birliklerinde verem taraması yapıyordum. Onun dünyaya gelişi beni çok sevindirdi. Kolay değil, baba olmuştum ve bir oğlum dünyaya gelmişti. Olayı arkadaşlarla kendi çapımda kutladım. Şehrin en büyük lokantasında, yedik, içtik. Çanakkale sokaklarında faytonla tur attık, şarkılar söyledik. Gece gemiye döndüğümde heyecanım doruk noktasındaydı. Geminin direğine tırmanıp oradan aşağıya atlamak istedim. Arkadaşlarımla olabilecek tehlikeyi önlemek için aşağıda çadır gerdim. Sabah uyandığımda kalçamda korkunç ağrılar vardı. Yataktan doğrulamadım bir türlü. Belli ki bir çılgınlık yapmıştım ve şansım yaver gitmiş bundan ucuz kurtulmuşum.

Enis'i ilk kez yirmi günlükken görmüştüm. Kayınvalidem, onu kundağa sarılmış vaziyette kucağıma verince, şaşalmış; "Be benim mi?" demiştim. Bebek kısa zamanda gelişti. Bir yaşına gelmeden yürümeye başladı ve ardından da kendini sokağa attı. Artık peşimden ayrılmıyor, elimi bırakmıyordu. Ben neredeysem o da oradaydı. Boğazına düşkün bir çocuktuk. Ben neyi seversem o da seviyordu. Zaman zaman onu bisikletin önüne alır, sahilde dolaşırdım. Arada sırada da kayın pederim Ali Dayı'nın Napolyon isimli atı ile bağlara giderdik. İnatçı, dediği dedik bir çocuktuk. Bir defasında, Gölcük'teki iş yerime vapurla gitmek isterken, kollarını açarak beni de götür demek istedi. Olmaz deyince, " Baba düüt hoppa öl emi ! " demez mi!

Enis, benim yanımdan hiç ayrılmamasına karşın annesine de düşküncü. İkisinin arasında benim anlamadığım bir ilişki vardı. Sık sık çatışmalarına, kırgınlıklarına rağmen, birbirlerine çok düşküncüler. Bir defasında onu denemek istedim:

-Bak oğlum, ben, sen ve annen Afrika'dayız. Birden ormandan bir aslan fırlayıp yanımıza gelip sana "Enis, benim karnım çok aç. Üçünüzden birisini yiyeceğim. Sen karar ver. Hanginizi yiyeyim" derse cevabın ne olur?

-Seni yesin!

Bu benim hiç beklemediğim bir yanıtı. Canım sıkıldı, nedenini sorduğumda;

-Baba, ben küçük olduğum için beni yese doymaz. Annemi yese, bakarsın tam doymaz, beni de yemek ister. En iyisi seni yesin. Bu şekilde karnı tam doyar ve biz de kurtuluruz. dedi.

3 Haziran 1961 tarihinde Bahadır dünyaya geldiğinde ben gene evden uzakta, İngiltere'nin New Castle kentindeydim. İkinci çocuğun da erkek olması bana ayrıcalık verdi. Herkes gıpta ile kutladı. Türkiye'ye döndüğümde üç aylık kadardı. Bebekliği, ağabeyine benzemiyordu. Esmer, uzun bedenli ve kuvvetli yapısı vardı. Kısa sürede kafasını tutması, ellerimizi kavrayarak dikilmesi bunları gösteriyordu. Buna karşın uykusu azdı. Gecelerin hakimi oydu. Kendi kendine konuşurdu ve gözleri fıldır fıldırdı. Biz uyurken o uyanık, biz ayaktaiken o uyurdu.

Onun doğumu kardeşinde kıskançlık duygusu yaratmadı. Enis sık sık onu kucaklar, "Bahadır pış pış" derdi. Aralarında önemli yaş farkı olmamasına rağmen, Enis ağabeylik otoritesini kurardı. Biraz da nalıncı keseri gibiydi. İlk önce kardeşinin harçlığının tükenmesini isterdi.

Kocaeli Değirmenderesi, önünde deniz, arkasında yeşil bağ ve dağları bulunan şirin bir yerleşim yeri. Mayıs ayında millet, dağların eteklerinde toplanıp piknik yaparlar. Oyun çağındaki çocuklar ise uçurtma uçururlar. Gökyüzünde değişik renkli uçurtmaların süzülüşünü görmek insana bir başka mutluluk verir. Uçurtma, hürriyeti temsil ediyordu. Bazı çocuklar, uçurtma ipliğine jilet takarak, diğerlerinin iplerini kesmekten zevk alırlar. Bazen kontrolden kaçan uçurtmanın elektrik veya telefon teline takılıp kaldığı olur. Tellere takılan uçurtmayı kurtarmak mümkün olmaz. Aylarca orada iskelet gibi durur.

Zamanla beldemiz büyüdü, uçurtma uçurmak zorlaştı. Çocuklar da habire "Uçurtma, uçurtma" deyip duruyorlar. Hidayet ağabeyimin dükkanında üç tane birer metrelik uçurtma çitası yaptırdım. Renkli kağıtları kola ile yapıştırarak, alacalı bulacalı dev bir uçurtma yaptım. Ali Dayı'nın üzüm sandıklarını sardığı naylondan yapılmış ip yumağını da ele geçirdik. İş uçurtmayı uçuracak sahayı bulmaktı. Bu kadar uğraştan sonra onu tele takılı görmek bizi üzerdi. Aklıma geldi. Bu iş denizde olmaz mıydı? Acaba niye insanlar bu yolu denemiyorlardı? Tele takılma sorunu yok. Olsa olsa rüzgar durduğu zaman uçurtma denize düşerdi. Değirmendere'de her öğleden sonra poyraz estiğine göre suya düşme tehlikesi yoktu. Ufak bir sandalımız da olduğuna göre mesele kalmamıştı. Çocuklarla sandala atladık ve uçurtmayı saldı. Bir metrelik uçurtmamız hızla göğe yükseliyor ve ipini salmakta güçlük çekiyorduk. Yüz metrelik ipin sonuna geldik. Uçurtmamız dikeldikçe dikeldi. Çocuklar ipi tutmak istediler. Mümkün değil, onları sürüklemesi hiçten değildi. Zevkten dört köşe olduk. Arada sırada ipi bir iki metre çekip saldıgımda uçurtmamız selam veriyor. Çocuklar "Bana da selam, bana da selam," deyip duruyorlar. Birden uçurtmanın sandalı sürüklediğini farkettilim. Sahile baktığımda, Değirmendere'nin dışında kalan Kuruçeşme mevkiine geldiğimizi farkettilim. Ondan sonrası, Halidere, Konca, Ereğli, Karamürsel. Panîge kapıl-

dım. Sandal sanki yelkenli olmuş, uçarak gidiyor. Uçurtmanın makarasını Enis'e verip küreklere geçtim. Sandalın gittiği yönün aksine kürek çekiyorum ama nafile. Uçurtmayı bırakmamız lazım. Kıyamıyoruz. Birden ne olduysa oldu, uçurtmanın ipi Enis'in elinden kurtuldu ve başını sağa sola sallaya sallaya dağlara doğru gitmeye başladı ve bir yerde takılıp kaldı. Çocuklar "Uçurtmamız gitti." diye ağlaşmaya başladılar. Sandalı kontrol altına aldıktan sonra sahile doğru kürek çekmeye başladım ve kısa bir sürede sahile geldik. Rahatlamıştım. Derin bir nefes aldım. Çocukların üzüntüsü bitmiyor. Onlar, benim endişemin nedeninin farkında değiller. Varsa yoksa uçurtma. Tutturdular uçurtmayı gidip alalım diye. Bulamayız dedimse de inanmadılar. "Bak orada duruyor. Bizi bekliyor." dediler. "Orası çok uzak." dedim. "Olsun yürüyerek gideriz." dediler. Sandalı sahilde bırakıp, ahlaya poflaya dağa tırmanmaya başladık. Hedefe vardığımızda hava kararmaya başlamıştı. Uçurtmamız büyükçe bir kestane ağacının dallarına takılmıştı. Onu kolayca kurtarıp, ipini topladıktan sonra koşar adımlarla sahile vardık.

Çocuklar bu uçurtma macerasını bir türlü unutamadılar. Yıllar sonra Etiler'in Uçaksavar sitesinde de bir uçurtmamız olmuştu. Onu da elimizden kaçırmıştık. Uçurtma Robert Koleji'nin bahçesine düşmüştü. Çok kısa bir zamanda oraya ulaşmamıza rağmen onu bulamadık. Çocuklar, "Hırsızlar, uçurtmamızı çaldılar." diye söylenip durdular.

Değirmendere'de oyun çağındaki çocuklara öncelikle yüzme öğretilirdi. Çocuklar denize girmek için can atarlardı. Yaradılış itibarıyla sabırsız bir insan olduğum için onlara alıştıra alıştıra yüzmeyi öğretmek hoşuma gitmezdi. En kestirme yol, onları motor iskelesinden denize itmek ve hemen arkasından benim atlamamdı! Bu yöntemle ikiside kısa sürede yüzmeyi öğrendiler.

Yıllar geçti. Seneler birbirini kovaladı. Çocuklar büyüdü, evlendiler. Enis'in Emre ve Zeynep isminde iki çocuğu var. Onlar yaz aylarında tatillerini Davutlar'da geçirirler. Torunlar kısa zamanda palazlandılar. Beni rahat bırakmıyorlar. Birisi bacağımı çekerken, öteki sırtıma çıkıyor. Başlangıçta onlarla başedebiliyorum ama iş uzayınca nefesim yetmiyor. Eşim de onları başıma sarmayı çok iyi biliyor hani! Zaten bizde adet olmuştur. Köyde yaşlılara hayvan güttürürler, şehirde ise çocuk baktırırlar.

Tatil aylanından birisinde, gene torunlarla beraberiz. Birlikte denize girelim dediler. Baktım! İkisinde kollarında plastik balonlar ve bellerinde de kendilerine göre modern can yeleği. Sordum:

-Bunlar ne?

-Yüzmeyi tam öğrenemedik. Bunları kullanmamız gerekliymiş. Hocamız tembihledi.

-Ne hocası?

-Yüzme hocası.

Babalarının da ne kadar bol parası varmış diye söylenerek sahile yürümeye başladık. Yanımıza deniz yatağını da aldım. Onları deniz yatağına çıkardım. Hiç itiraz etmediler. Burada motor iskelesi olmadığına göre, yatağı kullanmak zorundayım! Zeynep "Çok açıldık, dede." dedi. "Yok kızım merak etme burası sığdır." dedim. Derinliğin boyumu aştığı yere gelince şaka ile karışık deniz yatağını devirdim. İkiside sapsız balta gibi suyun dibine indiler ve nefes nefese su yüzeyine çıktılar. Önce ağlar gibi olup, bana tutunmak istediler, onlardan uzaklaştım. Baktılar ki benden kendilerine fayda yok, kendi kendilerine su yüzeyinde kalmayı öğrendiler.

Sahile dönünce "Yaşasın! Yüzmeyi öğrendik." diye sevinç çığlıkları attılar. Akşamleyin babaları Kanada'dan aradı. Telefonda:

-Bak baba! Sakın çocuklara yüzmeyi bize öğrettiğin yöntemle öğretme.

-Öğrendiler bile.

-Yapma baba yahu!

-Yapma değil, Avrupa.

Yüzmeyi öğrenen her çocuk yaşlılarından daha güzel ve hızlı olmak ister. Ben de baba olarak çocukların her şeyde olduğu gibi yüzmede de en iyi olmalarını istemişimdir. Yüzmeyi, benim gibi sağdan soldan görüp öğrenmesinler diye düşündüm. Onların yüzme kurallarını, o dönemde deniz kuvvetlerinde yüzme birincisi olan Metin Teğmen'den öğrenmelerini istedim. Metin beni çok severdi. Eksik olmasın kabul etti. Bir kaç günlük yüzme dersinden sonra, çocukların stili değişti. Bir ay sonra büyük oğlan söylenmeye başladı. "Sen de yüzme biliyorum diye geçiniyorsun. Metin ağabeyin ilk yaptığı şey, senin bize öğrettiklerinin tersini göstermek oldu. Öyle, yüzerken kafayı bir sağa bir sola çevirmek yok. Yüzerken, vücudun kıvrılmaması gerekiyormuş." Ben de boş buldum. Şaka olsun diye, "Getirin o hocanızı da yarışalım. Bakalım kim daha hızlı yüzüyor görelim." dedim. Ertesi gün Metin çocuklarla birlikte eve geldi. Yüzü gülüyordu. Çocuklar, yememişler, içmemişler benim şaka ile yaptığım öneriyi ona ilemişler. Mecburen yarışacaktık. Bu işin geriye dönüşü yoktu. Çocuklar önde, biz arkada iskeleye doğru yürürken, Metin'in kulağına eğilerek "Sen beni geçersen gemide canına okurum. Ona göre!" diye göz dağı verdim. Rütbece büyük olmam bu hakkı bana veriyordu! İskeleden atlayıp, açıkta bulunan bir yelkenliye gittik. Yarış oradan başlayacak ve iskelede bitecekti. Çocuklar, "Haydi Metin ağabey, ona nasıl yüzüleceğini öğret." diye bağıyorlardı.

Ne hikmetse benim yarış kaybetmem onların hoşuna gidecekti. Çocukların öttürdüğü düdükle yarış başladı. Baktım Metin gemi gibi gidiyor. Bacağını yakaladım ve çektim “Hop, nereye gidiyorsun?” dedim. Yavaşladı, aheste aheste yüzmeye başladı. Sonunda ikimiz de iskeleye aynı zamanda el attık. Çocuklar çok kızdılar. Neredeyse ağlıyacaklardı. Büyük oğlan, şike olduğunu, küçük ise rütbeni kullandığını söyledi. Teğmen’e “Metin ağabey, senden bunu beklemezdik!” dediler.

Erkek çocuklar nedendir bilinmez bir yaştan sonra babalarını kendilerine rakip görürler. Ben bunu çocuklarımda bir kaç defa gözledim. Onlara masa tenisini ben öğrettim. Avrupa’dan en iyi raketleri getirdim. Bunlar çabuk unutuldu. Lise çağlarındaki çocuklar kızılı, erkekli gruplarla sürü şeklinde dolaşırlar. Değirmendere’deki evin bançesinde, kazma, kürekle çalışırken çocuklar geldiler. Normalde ben çalışırken, bizi de çalıştır diye yanıma pek sokulmazlardı! Enis, birden bana masa tenisi maçı önerdi. Gerçi ben masa tenisini iyi oynardım ama, o solak olduğu için bana ters gelirdi. Yanında kızılı, erkekli arkadaşları vardı. Çaresiz kabul ettim. Arkadaşlarının hepsi onu tutuyordu. “Haydi Enis, yen babanı!” diye tempo tutmaya başladılar. Çığırtağlığı da yırtmaçlı bir elbise ile göbeği açıkta tumbul ve güzel bir kız yapıyordu. Herhalde bizimkinin denizci tabiriyle montofin-tosu oluyordu.

Maç başladı. Alkış, şamata gırla gidiyor. Beni tutan bir Allahın kulu yok. Sayılan bir o alıyor, bir ben. Başabaş gidiyoruz. Birden, Norveçli kutup kaşifi Amudsen’in başından geçen olay aklıma geldi. Amudsen kutup yolculuğu sırasında ekibinde bulunan ve kendinden çok genç birisiyle ters düşer. Onu zamanında ekarte etmesi gerekir. “Tosunun boynuzlarını büyümeden kırmalısın yoksa kulağı geçer!” der ve genç adamı gerisin geriye postalar. Ben de oğlanın işini çok zor da olsa bitirdim. “Bir daha oynayalım.” dedi, kabul etmedim. Akşam evde annesine beni şikayet ediyordu. “Anne bugün babamla masa tenisi oynadık. Gavur gibi oynayarak beni arkadaşlarımla yanında rezil etti!” dedi. Annesi de “Onun ne kadar inatçı olduğunu bilmiyor muydun?” dedi. Sonra bana dönerek: “Ne olur du çocuğa yenilseydin? İncilerin mi dökülürdü?” diye serzenişte bulundu.

Benim sokakta, çarşıda, oyun sahalarda onlarla birlikte olmam çok kişinin dikkatini çekmiştir herhalde. Denizde, dağda, bayırda sanki onların büyük kardeşleri gibiydim. Birbirimizden ayrılmız, gayrimiz yoktu. Aramıza kimsenin girmesini istemezdik. Bir defasında aramızda şöyle bir konuşma geçti. Ben, “Birimiz hepimiz, hepimiz birimiz gibiyiz amma. Büyüyüp, evlendiğiniz zaman beni unutursunuz. O zaman herşey bitecek” demiştim. İki birden atıldı:

-Asla olamaz böyle bir şey. Kimse bizi ayıramaz.

-Amma, eninde sonunda evleneceksiniz. Sizin de çocuklarınız olacak.

Bu konu kafalarını karıştırmış olmalı ki bir müddet düşündüler ve sonunda kendilerine göre çözüm yolu buldular :

-Biz karar verdik. Sen ölmeden biz evlenmeyeceğiz, dediler

Beklediğim an gelmişti. Önerilerine bir kağıt atarak, "Bu görüşünüzü yazıp, altına imza atınız." dedim. Hiç düşünmeden, "Biz, Enis ve Bahadır babamız ölmeden evlenmeyeceğiz!" diye yazıp çocuk imzalarını attılar. Ben içimden gülüyordum. Onları faka bastırıştım. Bu imzalı senedi saklamam lazımdı. Ne olur ne olmaz!

Çocukların ikisinin de iştahı süperdi. İlginçtir, ben neyi seversem onlarda severdi. Eşimle pazara gittiğimizde, o sebze alırken ben ayva, portakal, mandalin gibi meyvaları alırdım. Bir tatil sabahı pazardan, iki gözlü tek sıra mandalin dizili bir sandık almıştım. Akşam, canım mandalin çekti, sandığı aradım. Bir de ne göreyim? Sandık boşalmış. Canım sıkıldı. Çocuklara çıkıştım "Ne çabuk mandalinleri bitirdiniz? Maaşallah fil gibisiniz!", dedim. Bozuldular ve söylene söylene odalanna çekildiler. Böyle kritik anlarda birbirleriyle iyice bütünleşirler. Kapı aralığında konuşmalarına kulak verdik. Büyük oğlan, "Ne yapalım yani. İştahımız iyi. Bu bizim suçumuz mu? Başkaları, çocuklarının iştahı artsın diye doktora götürüyorlar, iğne yaptırıyorlar. Bunlara iyilik yaramıyor" diye konuşuyordu.

Çocukların tatil dönemlerinde kontrolü zor oluyordu. Onları meşgul edecek, bir şeyler öğrenebilecekleri yerlere bağlamak gerekiyordu. Zaman zaman eşim; "İzzet, beni bunlardan kurtar!" deyip duruyordu. En iyisi büyüğünü otomobil tamircisi ustanın yanına, küçüğü de hastanenin elektronik atelyesini yönelten bir mühendisin yanına göndermek diye düşündüm. Usta ve mühendis benim arkadaşım. Çocuklar benim bu davranışımı hoş karşılamadılar. Fakat itiraz edecek güçleri de yoktu. Her sabah söylene söylene kalkıyorlar ve akşamda bir kanş suratla eve geliyorlardı. Benden çekindikleri için en çok annelerine bozuk atıyorlardı. Büyük:

-Anne yahu. Arkadaşlarımız ve dükkandaki çıraklar bana ne diyorlar biliyormusun ? "Babanız sınıfta kaldığınız için sizi cezalandırmış olmalı." diyorlar. Üstelik ustanın ağız çok bozuk. En hafif küfürü E.O.E. Zor tahammül ediyorum. Hem beni niye oraya gönderiyor sunuz? Şu ellerimin haline bak! Ben motorcu ustası mı olacağım? Öyleyse hiç okula gitmeyeyim daha iyi!

O sözünü bitirir bitirmez, Bahadır başlıyor :

-Anne, anladık! Babam bizi bir şey öğrenelim diye gönderdi. Elektrikten, takım taklavattan anlayalım diye. Sanki tamirci olacakmışız gibi! Biliyor musun ben hastanede ne yapıyorum? Çay ocağında çalışıyorum. Ona buna çay yapıyorum. Arkadaşlarım tatil yapıyor. Bizim böyle hakkımız yok mu ?

Sonunda karar verdim. Onlara haksızlık yaptığımı anladım. Eksik olmasınlar yüzümüzü hiç kara çıkartmadılar. İlkokulu, ortaokulu, liseyi ve üniversiteyi okurken hiç takıntıları olmadı diyebilirim. Tıp fakültesini bitirince devletten hiç burs almadıkları halde, mecburi hizmetlerini Doğu Anadolu illerinde yaptılar. Onlarla daima onur duymaktayız.

Yıllar geçti, ikisinin de gençlik devresi başladı. Delikanlılık devresinde, arkadaşları ön sırayı aldı. Bizden uzak durmaya başladılar. Önerilerimize, nasihatlarımıza karşı gelmeyi adet edindiler. Her seferinde suyu ters akıtmaya başladılar. Bir defasında, imzaladıkları kağıdı gösterdiğimde; "Biz onu imzalarken küçüktük. Bizim çocukluğumuzdan yararlanmışsın. Ayıp değil mi yaptığın?" deyip geçtiler. Bunu sonra kendi aralarında tartışıklarına şahit oldum. Büyük oğlum kardeşine; "Bahadır. Biz kağıda öyle yazmakla hata etmişiz. O ölmeden evlenmeyeceğiz demişiz. Oğlum bu adam kolay kolay ölmez bel! Baksana gavur gibi! Korkarım evlenebilmek için onu zehirlememiz gerekecek!" demişti.

Çocuklarla sürtünmemiz özellikle uzun tatil aylarında oluyordu. Evde kaldıkları sürede birbirleriyle boğuşuyorlar, bağınıp çağınıyorlar. Komşular duyacak, rezil olacağız diye ikide bir müdahale etmek zorunda kalıyorduk. Yaptıkları iş, yemek, içmek, birbirleri ile dalaşmak ve yüksek sesle müzik dinlemek. Geç yatıyorlar ve geç kalkıyorlar. Artık annenin otoritesini de tanımıyorlar, bütün yük sırtımda. Fazla da üstlerine gitmek doğru değildi. İsyan edebilirler. Böyle bir dönemde onların spor yapma hevesleri imdadımıza yetişti. Her ikisi de spor yapmaya elverişli fizik yapıda. Kısa sürede, masa tenisi, futbol, basketbol ve hentbolda aranan gençler oldular. Okul takımlarının değışmez elemanları arasına girdiler. Enis, hentbol milli takımına alındı. Solak olduğu için, karşı takım oyuncularına ters geliyordu. Bir gün eşimle birlikte onu seyretmeye gittik. Sirtında yedi yazılı forma vardı. Maç başlar başlamaz, karşı takımın seyircileri bağırmağa başladılar. "7 numara çok maddara" diye. İnadına sayıların çoğunu o kaydediyordu. Karşı takım antrenörü tedbir olarak karşısına başka bir oyuncuyu aldı. İki arasında el ayak dalaşmaları başladı. Rakip takım seyircileri çok baskın. Küfürün bini, bin para. Ne anamız kaldı, ne avradımız! Bizimki sahada sinir küpü. Bir aralık, kendini kaybetti ve elinin tersini

kendisini marke eden çocuğun suratına patlattı. Kıyamet koptu. Hakem de kırmızı kartı gösterip onu dışarı attı. Birlikte tribünden kaçarak ayrıldık. Kendisine, sayesinde yedi ceddimize yetecek küfür yediğimizi ve yaptığı hareketin çok ayıp olduğunu söylediğimde, “Baba, pislik herif elleri ile yumurtalarımı sıktı.” deyince, “İyi yapmışsın.” demek zorunda kaldım.

Enis ve Bahadır'ın çocukluğu. 1960

Aile resmi, Enis, Bahadır ve eşim.

*Zeynep, Emre, Beran ve Bahadır ile
Eşim ve Ben*

ÇOCUKLARLA KARLI BİR ALIŞVERİŞ

Bin dokuzyüz seksen iki yılı ekim ayında Suudi Arabistan'ın Al-Khobar şehrindeki King Faisal Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde çalışmak üzere anlaştım. Niyetim orada bir iki sene çalışıp, parasal durumumu düzeltmek ve biraz nefes almaktı. Giderken Samsun Tıp Fakültesi'nin son sınıfında okuyan büyük oğlum Enis, 41 AR 427 plakalı arabamı ona bırakmamı istedi. Uygun buldum zaten başka türlü düşünmezdim.

Arabistan'da çalışma koşulları başlangıçta çok zordu. Buna rağmen aldığım parayı Türkiye ile kıyaslarsak yaklaşık 10 katı fazlaydı ve orada kalmaya değerdi. İlk sene sonunda askerin sıla gününü beklemesi gibi yıllık izni iple çektim. Haziran 1983'de Ankara'ya geldiğimde söz arabadan açıldı. Oğlan arabadan çok şikayetçi; "Arap atı" epeyce eskimiş. Tamirciden çıkmıyormuş. Onu satmanın zamanı gelmiş. Sözü fazla uzatmadan;

- Bak baba. Bu arabayı şimdi elden çıkartmalıyız. İyice dökülürse istediğimiz fiyata satamayız. Şimdi onu satalım ve üstüne biraz daha para koyarak "Doğan" marka iyi bir araba alabiliriz, dedi.

Doktor olduğum 1955 yılından beri ilk defa elime doğru dürüst para geçmişti. Bu beni, eşimi ve çocukları rahatlatmıştı. Artık canımızın çektiği her şeyi alabiliyorduk. Teklifini kabul ettim. Zaten başka şansım da yoktu hani! Tekrar Arabistan'a döndüğümde, "Doğan" marka arabanın alındığını öğrendim. Ancak, daha önceden eski arabamın parasını, ev eşyası ve çaput dediğim şeylerde harcadıkları için, yeni arabanın tüm ücretini vermek zorunda kaldım; "Olsun, evlattan kıymetlisi var mı ? Yeter ki canları sağ olsun." diye düşündüm.

Enis, Tıp Fakültesi'ni bitirir bitirmez askeri idare, doktorlara zorunlu hizmeti getirdiler. Kurada Ağrı'daki Sıtma Savaş Merkezi çıktı. Sanki orada sivrisinek yaşarmış gibi! Başlangıçta onun için Ağrı'da yaşamak kolay olmadı. Yapacağı işin doktorlukla ilgisi yoktu. Arada sırada, Çukurova'ya çalışmaya gidenlerden bazılarının sıtma hastalığına yakalandıkları oluyordu. Bizimkinin görevi onları, köylerinde bulup, sıtma ilaçları içirmektir. İlk görevi olduğu için bu işin üstünde çok duruyordu. Hasta olanlar, verilen ilacın acı olduğunu bildikleri için, yutmakta nazlanıyorlar, bazen hapı ağızlarına aldıktan sonra dil altında saklayıp sonradan dışarı atabiliyorlarmış! Karda, kışta Ağrı'dan kilometrelerce uzaktaki köye git. İlacı içirmek için adamları ikna etmeye çalış ve sonra aldatılmak! Genç bir doktor için dayanılmaz bir durum.

Enis, fırsat buldukça, araba ile Ankara'ya gelip gidiyor. Bir defasında, araba ile Ağrı'dan Sivas'a geldiğinde kendisini Ankara'ya gelmiş saydığını söylemişti!

Arabistan'da ikinci yılımı tamamladıktan sonra tekrar izne geldim. Oğlan araba konusunda gene şikayetçi!

- Baba, yanlış anlama sakın! Ağrı - Ankara arası yaklaşık 800 km. Yollar iyi değil. Araba haşat oldu. Her tarafından sesler geliyor. Hazır piyasaya Japonların en iyi arabası olan Toyoto'lar çıkmış. Ben Doğan'ı satayım, sen üstüne biraz daha para ekle ve Toyoto alalım. Ne dersin?

Bu oğlan pek alış verşi bilmez ama ne hikmetse ilginç ve mantıklı önerileri var!

-Bak buraya. Eski arabanın satışında beni kandırdın. Satış parasını ev eşyasına, çoputa yatırdın ve Doğanın tüm parasını da ben verdim. Şimdi onu da satacaksın ve ben üstünü tamamlayacağım. Sen kendine yeni araba alacaksın. Söyler misin benim bundan kazancım ne? Sonra beni gene oyuna getirmeyeceğin ne malum ?

Annesi hemen söze karıştı. "Çocuk doğru söylüyor. Bizim onlardan başka kimimiz var?" dedi. Ne hikmetse anneler, erkek çocukları daha çok tutarlar. Kabul etmekten başka seçeneğim yoktu. Toyoto alındı. Eski arabanın parası gene ortada yok!

Küçük oğlan beşinci sınıf tıp öğrencisi. O da kuş tutmaya başlamış! Onun da arabası olmalıydı. Birine al, ötekine alma olmaz. Küçük de ağabeyi gibi tercihini Doğan lehine kullandı. Biz gene Arabistan yolunu tuttuk. Önce, bir iki sene kalırız diye düşünmüştük ama evdeki hesap çarşıya uymadı. Masraflar ağır, daha belimizi tam doğrultamadık.

Bir sene sonra üçüncü kez izinle yurda döndüm. Oğlan, Ağrı'daki zorunlu hizmetini bitirmiş, Bakanlıkta Sıtma Savaş Dairesi'ni yönetiyor. Ağrı'daki sıtma savaşı görevinde başarılı olmasından dolayı bu görevi ona vermiş olmalılar! Bu sırada tanıdığı Kanadalı bir doktor kanalıyla, Montreal Üniversitesi, Tıp Fakültesi Halk Sağlığı kürsüsünde çalışmak için burs bulmuş. Gene yanıma yanaştı. Belli ki bir sıkıntısı vardı. Genelde benim yanıma pek yanaşmaz!

-Bak baba! der demez, makaraları koyverdim.

-Ne var gene?

-Hemen gülme. Bu teklifimi sen de beğeneceksin. Annem, ben ve kardeşim birlikte karar verdik.

-Ne kararı ? Gene araba işi olmasın sakın.

-Dinle bir kere. Seni zorlamıyoruz. Karar sana ait.

-Bu işin sonu gene bana dokunmasın da. Söyle bakalım. Neymiş?

-Ben Kanada'ya gideceğim. Giderken bana para lazım. Eşim, çocuğum ve benim uçak bilet paraları bayağı tutuyor. Toyoto, benim değil

mi? Ben onu başkalarına satmaya kıyamıyorum. Çok iyi araba. Onu kardeşime bırakmak istiyorum. Bu araba çok sağlam. Yerli arabalar gibi dökülmüyor. Sonra araba durduğu yerde prim yapıyor.

-İyi o zaman. Sat arabayı kardeşine.

-İyi de o arabayı nasıl alsın. Öğrencinin parası mı olur ?

-O kendi Doğanını satsın ve senin arabanı alsın. Sen de biraz fedakarlık et, olsun bitsin.

-Beni anlamıyorsun baba! Benim paraya ihtiyacım var. Ben onu bunu anlamam. Sen bu arabayı benden alacaksın ve ben de onu kardeşime vereceğim. Parayı senden alacağım hem de dövizle. Sonra o arabasını satar. Parasını sana verir veya vermez. Bu ikimizin arasında bir şey. Biz kendi aramızda öyle karara vardık.

-Vay canına! Yahu ben ne kadar şanslıymışım bu kadar zeki çocuklarım olduğu için! Ne olurdu şu aklınızı bir de başka yerde kullansaydınız ya!

Anlaşılan onlar kendi aralarında örgüt kurmuşlar ve karan çoktan vermişler. Kabul etmekten başka yapacağım bir şey yok. Sonunda Toyoto'yu Enis'ten dövizle satın alıp Bahadır'a verdik. O da beklenen şekilde sattığı eski arabasının parasını yedi bitirdi. Ne olacak ki arka teker, ön tekeri takip edecek!

Enis kapağı Kanadaya attı. İyi bir üniversitede çalışıyor ama masrafları çok. Batıda yaşam koşulları çok ağır. Güç bela geçinebiliyorlar. Bahadır okulu bitirdi o da mecburi hizmet kurasında Sivas'ı çekti. Zaten kurada hep doğudan yerler çıkıyor! İyi yerler, raporlu olanlara, eş durumu ve torpillilere ancak yetiyordu! Bir bakıma da iyi. Toyoto, Sivas-Ankara yolunu nasılsa öğrenmişti. O devirde lüks araba sayıldığı için, sağdan soldan bizimkine takılıyorlar . Toyotolu doktor; "Ne olurdu bizim de senin gibi bir babamız olsaydı?" gibisinden.

Bahadır Sivas'taki iki yıllık zorunlu hizmetini tamamladıktan sonra uzmanlık sınavlarına girdi ve Hacettepe Tıp Fakültesi İç Hastalıkları dalında asistanlığı kazandı. Ben bu sırada yurt dışındaydım. Buna rağmen, yine de sağda solda dedikodu yapmaya başlamışlar. "O kazanmayıp da ben mi kazanacağım. Profesörün oğlu!" kabilinden.

Yurt dışındaki beşinci yılın sonunda, tekrar izinle Ankara'ya geldim. Bir kokteyide, Hacettepe Rektörü, A.Yüksel Bozer, yanıma yaklaşarak, "Arabistan'da kazandığın paralar yeter. Artık buraya gel. İngilizce eğitim veren tıp fakültesi açtık. Sana ülkenin ihtiyacı var" dedi. Çok etkilendim. Gerçi ben dışarda da ülkeme hizmet ediyordum ama kimse bunun farkında değildi. Arapların başka bir yerde anlatacağım gibi, çeşitli ısrar ve telkinlerine

rağmen 1986 Kasım ayında Al-Khobar'daki işi bırakıp Hacettepe'ye döndüm. Bu sırada Bahadır iç hastalıklarında asistanlığının ikinci yılını tamamlıyordu. Benim gelmem onu bayağı rahatsız etmiş olmalı; sonunda istifa edip Birleşik Amerika'ya gitmeye karar verdi. Herkes gibi biz de şaşırдық! Türkiye'de asistanlık aslanın ağzında. Bunu bırakıp, yeni bir maceraya atılmak akıl karı değil. Ancak o, kararında ısrarlıydı. Önce Kanada'ya gidecek ve ağabeyinin yanında bir yıl kadar kalıp, Kuzey Amerika'da doktorluk yapmak için şart olan sınava hazırlanacak ve bunu kazandığı takdirde, intörn olarak işe başlıyacaktı. Bu zor olduğu kadar rizikolu, masraflı ve eziyetli bir işti. Gene de onun bu kararına saygılı olmak zorundaydık. Eğer başarılı olursa çok iyi bir eğitim görmüş olacaktı. Üstelik o da evlenmiş ve omuzlarındaki yük artmıştı.

Bahadır'ın paraya ihtiyacı vardı. Toyotoyu satışa çıkardı. Piyasada, eskiye göre daha iyi ve ucuz yerli araba olduğu için pek alıcı çıkmıyordu. Bir gün yanıma geldi.

-Bak baba, sakın beni yalnız anlama. Toyoto çok iyi araba deyince, işin rengi belli olmuştu.

-Bana bak, arabam olan Renault 9' dan çok memnunum. Bunu bilesin.

-Hemen havalanma bakalım. Sen hiç Japon arabası kullandın mı? Direksiyonunun ne kadar hafif olduğunu biliyor musun? Senin arabanın direksiyonu kamyonların ki gibi ağır. Benimkinin frenleri canavar gibi! Marşa basar basmaz motor çalışır. Jikle ile çalışmıyor. Bakma şimdiki piyasa durumuna. İleride mutlaka prim yapar. Ben onu hemen satmak mecburiyetindeyim. Ama alıcısı yok. Seninkinin alıcısı çok, hemen satarız. Aldığın paranın üstüne biraz daha katıp benim Toyoto'yu alırsın. Sonuç hem senin hem de benim için iyi olacak.

-Bre insafsızlar beni ne güzel sövüyorsunuz. Buldunuz zayıf tarafımı, avanak Hamdi'ye çevirdiniz beni. Biraz ayıp olmuyor mu?

Örgütün dediğine uymaktan başka çare yok. Benim arabayı satışa çıkarır çıkarmaz, müşterisi çıktı ve sattık. Toyoto'yu eski fiatı üzerinden, dövizle Bahadır'dan satın aldık!

Aradan yıllar geçti. Enis, Kanada'daki eğitimini tamamladı. Dünya Sağlık Teşkilatı'nın, Kopenhag'daki bürosunda iş buldu. Hayatından çok memnun, iyi de para veriyorlar. Ancak, Kanada'daki torunların eğitim masrafları ağır.

Danimarka'dan sık sık arıyor halimizi, hatırmızı soruyor. Genellikle annesi ile konuşuyor ve sonunda bir iki kelime ile de benim hatırmızı sorar! Bir gün telefonunu açan annesi bana seslenerek "Enis seninle konuşmak istiyor." dedi. Mutlaka bir işi vardır diye düşündüm.

-Baba, sana iyi haberim var. Ben burada altı ay kalacağım. Mutlaka araba almam gerekiyor. Biz Dünya Sağlık Teşkilatı mensubu olduğumuz için satın aldığımız herşey vergisiz. Bundan dolayı aşağı yukarı % 25 daha karlıyız.

-Artık iyi bir araba alırsın.

-Alacağım da, sana bir teklifim var. Buradaki işim bittiği zaman arabayı Türkiye'ye getirmek istiyorum.

-Türkiye'ye getirip de ne yapacaksın. Bizim ikinci bir arabaya ihtiyacımız yok. Toyoto'dan memnunuz.

-Bu arabayı, vergisiz, eksport fiyatına alacağım için burada sata-
mam. Kanada'ya götürmek ise çok masraflı. Alacağım araba, gene Japon arabası üstelik, Toyoto'dan çok daha iyi.

-Nasıl istersen öyle hareket et. Ucu bana dokunmasın da.

-Alacağım araba, Nissan Primera. Şu anda Avrupanın en çok tutu-
lan arabası. Ucuz, aşağı yukarı 15.000 dolara alacağım. Şu anda piyasa
değeri 25.000 dolar civarında. Sonunda bu arabayı sen kullanacağın
için doğal olarak parayı sen vereceksin.

-Başlarım arabanıza ha! Bıktım bu araba alışverişinden. dedim.

Sonuç değişmedi ve gene ketempereye geldim. Çaresiz parayı gönderdim.
Oğlan Nissan'ı aldı. Altı ay Avrupa'da kullandı. Sonunda karayolu ile Türkiye'ye
getirdi. O dönemde gümrükte lüks araba işlemi görerek en az alış fiyatı kadar
gümrük parası ödemek zorunda kaldık. Toyoto ve Nissan'ı birlikte elimizde
tutmamız mümkün değildi. Park sorunu yanında, masrafları da fazlaydı. Mecburen
birini elden çıkartmamız gerekiyordu. Neticede kabak Toyoto'nun başına patladı.
O da kurtuldu, biz de.

WHAT HAPPENED TO YOU EMRE ?

Çocuklar büyüdü, "Kuş olup sevgililerinin yanına uçtular," torunlar dünyaya geldi. İlk gelenler, Enis'in çocukları. Emre, Ankara'da, Zeynep Montreal'de. Küçükler, erken yaşta okula gitmek zorunda kaldılar. Torunlar her sene Haziran'ının sonunda Türkiye'ye gelirler, Ağustos sonunda da Kanada'ya giderler. İki aya yakın sürenin çoğunu Beran Anne'lerinin yanında geçirirler. Konuşmaları düzelir, Türk kültürüne alışır. Zaman zaman Zeynep isyan eder, "Hep ayıp, hep ayıp !" diyerekten. Giderken bayağı palazlanırlar.

Emre altı yaşlanındaydı ilk kez onu Ballıkpınar'daki bahçeye götürdüğüm zaman. Orada, ağaçlar, kuşlar var, koşup top oynamak da mümkün. Kardeşi ise, cinsiyeti gereği alış verişten hoşlanıyor.

Emre, erkek olmasına rağmen çok korkak. Yerdeki karnıcadan, dikenli otlardan, koyundan kuzudan herşeyden korkar durumda. Koşarken, düşüyor, dizi kanıyor. Başlıyor ağlamaya, "Çok kan kaybediyorum...." "Yok oğlum, bir şey olmaz." desem de dinlediği yok. Benim gibi birisine böyle ödleğ torun yakışır mı hiç ? Baktım olacak gibi değil, tuttuğum gibi, ağacın üstüne koydum, "Eğer ağlamaya devam edersen, seni orada bırakırım." diye tehdit ettim. Eline saldırmayı tutuşturdum, "Ayaklarımıza batan ne kadar dikenli ot varsa kes." dedim. Küçük bir baltayı verdim, "Şu ağacı kes. bakalım." dedim. Yavaş yavaş yaptıklarından zevk almaya başladı. Evde, mavzer gibi olupta kapsül atan bir tüfikle boş şişelere atış yaptırdım. Eski iç lastikten yaptığım sapanı kullanmasını öğrettim.

Torun keser ve testereye çok meraklı. Bir gün çivi çakarken, keseri ayağına kaçırdı. Benden çekindiği için ağlayamadı. Çekinerek:

- Mikrop kapar mıyım ? diye sordu.

- Mikrop kapmasını istemiyorsan, kesilen yerin üstüne işe gitsin !

- Olur mu öyle şey dede ?

-Bal gibi olur. Burası dağbaşı. Tentürdiyot bulunmayınca mecbur-sun. Unutma, eğer seni köpek ısırırsa, kuduzdan korunmak için yaranın hemen yıkanması gerekir. Eğer su bulamıyorsan, idrarınla ısırık yerini yıkayabilirsin !

Bir kaç hafta sonra torun istediğim gibi olmaya başladı. Bahçeye girenlere tüfeği doğrultup ateş ediyor, ağaçlara tırmanıyor; balta keser kullanıyor, öyle eskisi gibi böcekten, kurbağadan korkup ağlamıyor.

Emre birgün, elinden bırakmadığı bıçağı göstererek, "Dede, bunu Kanada'ya götüre bilir miyim? " dedi. Rambo tipi bıçağı, gümrükteki polis

kontrolundan geçirmesi mümkün değil. “Ben sana daha iyisini alırım” dedim. Aklımdan geçen, Yeniçeri’lerin beline taktığı, kısa ve ucu kıvrık türdeki bıçaktı. Yabancı turistlerin çok beğenip ülkelerine getirdikleri, kılıfında süs boncukları olan bronz’dan yapılmış taklit bir bıçak. Ağız ve ucu künt olduğu için kesici ve delici değil. Hava alanından geçmesinde bir sakınca olmaz diye düşündüm.

Taklit Yeniçeri bıçaklarından en süslü olanından birisini aldım. Emre :

- Dede, bunu nasıl ve hangi hallerde kullanabilirim ? diye sordu.

- Baktın ki senden büyük veya kuvvetli bir çocuk seni dövmek istiyor. Çekersin bıçağını, karnına saplarsın !

- Ama, kan akar.!

- Gebersin. Senin ki akacağına onun ki aksın.

- Ama, sonra beni polis yakalar, hapse atar.

- Boş ver. Polis sana birşey yapamaz. Sen çocuksun.

Çocukların tatili bitti. Kanada’dan getirdikleri ve Türkiye’den aldıklarını eşyaları bavula sığdırmak için babaları bayağı sıkıntı çekti. “Bu benim başıma dert olur” diyerek Yeniçeri bıçağını almak istemedi . Onu, istemeye istemeye bavulun en alt kısmına gizler gibi yaptı. Gümrük kontrolünde, bavuldaki bıçağın görüntüsü, polisin dikkatini çekti. Enis, “Hakiki bıçak değil. Süs bıçağı” demesine rağmen, memur görmek istedi. Bavulun açılması ve kapanması bayağı eziyet olduğu için bana ters ters baktı ama, yapacağı birşey yoktu.

Kanada’da okullar açılmış. Emre, çantasının içinde bıçakla okula gider olmuş. Bir gün tenefüste çocuklardan birisi ile dalaşmış. Hemen sınıfa gidip, çantasından aleti alıp bahçeye fırlamış. Bıçağı çekip çocuğun karşısına dikilmiş. Zavallı korkudan neredeyse donuna dolduracak hale gelmiş. “Please, no, no!”, diyerekten kaçmış ve doğrudan okul müdiresinin odasına girip, Emre’yi şikayet etmiş. Öğretmen torunu odasına çağırılmış. Yaptığı hareketin çok tehlikeli olduğunu anlattıktan sonra:

- Emre, sen çok iyi bir çocuktun dedikten sonra, sana ne oldu anlamında “What happened to you ?” deyince bizimki sus pus olmuş. Öğretmen devam etmiş.

- Kim verdi sana bıçağı ?

- Dedem!

- Ne ! Deden mi ? Ne iş yapar o ?

- Doktor !

- Ne doktoru ?

- Tıp doktoru, hem de profesör.

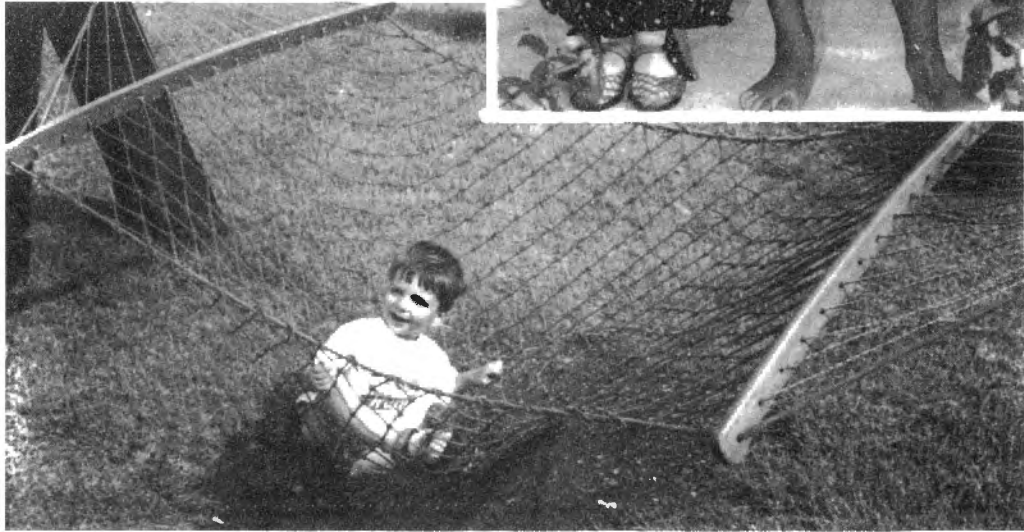
Kadın, “Aman Allahım” anlamında “Ooo! My God !” demiş.

*Emre'nin Türkiye'de
eğitilmeden önceki hali.*

*Torunlar: Zeynep ve Emre,
eğitildikten sonra.*

*En son gelenlerden "Baran"
Onun da eğitime ihtiyacı olacak!*

Enis, dedesi Ali Dayı ile. 1990

İZ BIRAKAN:
OLAYLAR VE
İNSANLAR

7.
Bölüm

DİREKSİYONA HAKİM DEĞİLSİN !

Yıl bin dokuzyüz yetmiş iki, taksitle 41-AR-427 plakalı Renault marka otomobili satın aldık. Bu bizim için büyük bir olaydı. İlk kez arabamız oluyordu. Başta çocuklar olmak üzere herkes çok sevinçli. Onu yıkamak, parlatmak için sıraya girdik. Biz ona "Arap Atı" ismini uygun bulduk. Görmemişin oğlu misali. Otuz yıldır araba kullanan bir arkadaştan yeterince ders aldıktan sonra ehliyet almak için baş vurdum. Yazılıyı geçtikten sonra, Ankara'nın girişindeki sınav yerinde heyecanla sıramı beklemeye başladım. Benden önceki adayların kısa sürede işlerinin bittiğini gördüm. Bu olay, sınav heyetinin davranışı hakkında bir fikir veriyordu! Nihayet sıram geldi. Sınavı yapacak olan trafik polisi yanıma, diğer sivil görevliler arkaya oturdular. Önce iç ve dış aynaları kendime göre ayarlar gibi yaptım. Aslında buna hiç gerek yoktu. Bize sıkı sıkı arabayı hareket ettirmeden önce böyle davranmamızı tembihlemişlerdi. Önerilen başka tedbirler de vardı. Örneğin; doktor gömleğini arka camın önüne sermek gibi! Kendime çok güvendiğim için bu tip yöntemlere gerek duymadım. Vites kolunu, boşa aldıktan sonra motoru çalıştırdım. Sol sinyal lambası ile hareket işaretini verdikten sonra arabayı birinci vitese takıp hiç sarsmadan hareket ettirdim. Bu sırada, yanımda duran, kara kuru, yerden bitme konuşmaya başladı.

- Adın ne ?

- İzzet Barış.

Elinde sınava gireceklerin isimleri yazılı kağıda bakarak:

- Burada 'Yusuf İzzettin Barış' yazılı.

- Evet nüfus kağıdında öyle yazılı. Rahmetli büyükannem kocasının ismini, babam da şehzade İzzettin'i çok sevdiği için böyle münasip görmüşler.

Damdan düşer gibi:

- Ben çift isimli insanlardan nefret ederim.

İçimden ya sabır çekerek, arabayı ikinci vitese taktım ve yoluma devam ettim. O konuşmaya devam etti:

- Direksiyona hakim değilsin.

Dayanamadım.Sert bir ifade ile:

- Ben direksiyona hakimim.

- Hayır değilsin.

- Evet hakimim.

- Değilsin. Benim sözüm geçer burada.

- Öyle mi ?

- Öyle tabii. Sen bunu bilmiyor musun ?

- Arkadakiler acaba neci ?

Başını arkaya çevirerek:

- Öyle değil mi arkadaşlar? dedi. Onlardan hiç ses çıkmadı.

Sınav pistinin daha başında olmama rağmen kararımı verdim. Tekerleklerden ses çıkacak şekilde arabayı sert bir hareketle geri döndürdüm ve sınavın başladığı yerde kapıyı açarak, "Çıkabilirsiniz." dedim.

Sonuç belliydi. Gene de sınav kağıdını alıp, başka bir ekiple şansımı denemem gerekiyordu. Ehliyet için pratik sınav sonucu hanesine. Sayı ile "O", yazıyla ise "Sıfır" yazılıydı. Karanlık adam "O" ın nasıl yazılacağını dahi bilmiyordu. Ben de ona çoktan " Kazıklı sıfır" atmıştım !

BEKİR'İN BAŞINA GELENLER

Değirmendere'li Bekir Çakar, yeni aldığı beygiri ile Örcün Köyü'nün arkasındaki ormana gider. Kalın ve düzgün dalları olan kestane ağaçlarından bahçesi için on tane kazık hazırlar. İkışer metrelik ağaçların uçlarını kalem gibi sivrilikten sonra atına sarar. Yük ağırdır ama olsun, gençtir taşır diye düşünür. Yarım saatlik dik dağ yolundan geçerek, Örcün'e varır. Köy içinde kayın biraderi Hüseyin'i görünce biraz laflamak ister. Bekir konuşmayı çok sever. Lafı uzattıkça uzatır. Hayvanın huysuzlaşmasına aldırılmaz.

Birden "Şırrak" diye bir ses duyulur ve o anda Bekir sol kulağında şiddetli bir acı hisseder. Elini oraya attığında, kulak kepçesinin koptuğunu farkeder. Kendini toparlar, kopan kulağı beygirin ağzında görür. Ani bir refleksle, atın ağzından onu çeker alır ve "Hüseyin. Çabuk gazlı bez bul. Şunu saralım." der. Bu arada, elindeki sopa ile "Ulan! Bu bana yapılacak iş midir?" diye atın yüzüne bir kaç kez vurup hırsını almak ister.

Bekir, yükü Örcün'de boşalttıktan sonra beygire atlar ve hızla Gölcük Deniz Hastanesi'ne gider. Hastanede Dr.Fikri Şenocak isimli genç ve meraklı bir KBB uzmanı vardır. Bekirin dış kulağı, dibinden bıçak gibi düzgün bir şekilde kopartılmıştır. Hastayı ameliyathaneye alır ve itina ile parçayı kopan yere ekler. Olay Gölcük'de hemen duyulur. Gazetelerde yer alır. Altmışlı yıllarda öyle insanların orasını burasını, kadınların bindiği dalı kesme olayları yoktur! Dr.Şenocak ve Bekir meşhur olmuştur. İkisi de hacdan yeni dönmüş hacılar gibidir. Ziyaretçilerin ardı kesilmez. "Geçmiş olsun" diyenlerin yanında, "Şükret haline. Ya kulağın yerine başka bir yerini kapsaydı?" diye konuşanlar da vardır.

Kimse beygir ile ilgilenmez. O büyük bir suç işlemiştir. Neden Bekir'in kulağını kapmış diye soran yok. Hayvanın sırtında yüz kiloya yakın yük var. Yarım saat bayır aşağı ayağı kaya kaya gelmiş. Terlemiş, susamış. Bir an önce eve gelip, yükten kurtulmak ister. Bekir ağasının umrunda değil. Hüseyin ile lak lak ediyor. Kızgınlığını da belli etmişti hani. Isırmayıp da ne yapacaktı? Gene de Bekir'i o hastaneye getirmişti yani suçunu hafifletici sebepleri vardı. Su ve yem verilmemesi ile verilen ceza da yeterli bulunmaz. Onun en kısa zamanda elden çıkarılmasına karar verilir.

O devirde at pazarındaki pazarlık sırasında, satıcı atın huylarını söylemekle yükümlüydü; "Arkasından geçerken dikkat et! 'Tekme atabilir.' Önünde yürürken, temkinli ol! 'Bir tarafını kapabilir.' Kağıt hışırtısından ürker. Tren veya motorlu araç sesinden korkar!" gibi bilgilerin alıcıya bildirilmesi gerekir. Huysuz hayvanların değerleri düşüktür ama pazarın raconu böyledir.

Bizim gençliğimizde yalan söyleyen insanlar parmakla gösterilirdi. Sonunda at yok pahasına elden çıkartılır.

Dr.Şenocak, Bekir'in pansumanını özenle yapar ve gerçekleştirdiği ameliyatla kıvanç duyar. Ameliyatın beşinci gününde yara yerini gördüğünde canı sıkılır. Dikiş yerinde demarkasyon hattı belirmeye başlamıştır. Korktuğu şey başına gelir. Ertesi gün yara daha da kötüleşir. Bir aralık yanındaki yardımcıya, “Gangren başladı” der. Canı o kadar sıkılmıştır ki, Bekir'in bu sözleri duyabileceği aklına gelmez. Halbuki, Bekir de onun kadar durumunu merak etmektedir.

O akşam Bekir'i uyku tutmaz. Nöbetçi astsubay, onun koridorda gezindiğini görünce, sert bir ifade ile, “Doğru yatağına” komutunu verir. Bizimki hiç aldırmaz. Aralarında “Yatarsın, yatmam” tarzında tartışma başlar. “Kardeşim, bugün canım çok sikkın, uyku tutmuyor. Fikri Bey kulağımda gangren olduğunu söyledi. Gangren bacakta olursa bildiğim kadarıyla doktorlar bacağı keser. Kulakta olursa, insanın neyini keserler? Kafasını değil mi? Bu durumda olsan sen uyuyabilir misin? Git Allah aşkına, işine bak. Benimle uğraşma!” deyip kesip atar.

Bekir artık gerçeği iyice anlamıştır. Sabahleyin taburcu edilmesini ister Fikri Bey'den. “Beni çıkarın, pansumana ayaktan gelirim.” der. Onu taburcu ederler. Hastaneden vapur iskelesine yürürken devamlı düşünür ve kurar. Artık herkes onu “Kulaksız Bekir” diye anacaktır. Gerçi bir kaç tane takma ismi vardı ama. Bu sonucusu pek hoş değil. Zamanla buna alışabilir. Ya küçücük oğlu Mehmet ne kadar üzülecekti. Onu da artık, kulaksız Bekir'in oğlu Mehmet diye çağıracaklar. Ne yapalım o da alışır diye teselli olur. “Yolda, sokakta yürürken kesik kulağına bakanlar olursa? Adam sende, onun da kolayı var. Yeni yetme gençler gibi saçını uzatırsın olur biter. Sokakta bir sürü, kör, topal insan var. Onlar nasıl yaşıyorlar.” Bekir'in kafasında oluşan soruların sonu gelmiyor. Artık kendini teselli etmekte güçlük çekmeye başlar. İşkeleye geldiğini vapurun düdüğünden anlar. Birdenbire, “Adam inceldiği yerden kopsun.” diyerek, ani bir hareketle ekli kulak kepçesini çekerek kopartıp denize atması bir olur. O sırada geminin peşinden gelmekte olan martılardan birisi denize dalarak parçayı kapar ve ortalıktan kaybolur. Bekir derin bir nefes alır ve “Oh be kurtuldum.” der. Sonra cebinden mendilini çıkartıp, kanayan yere bastırır ve vapurun تنها bir yerine çöker.

O tarihten beri Bekir Çakar “Kulaksız Bekir” diye anılmaya başladı. Değirmendere, büyüdü, şehir haline geldi. Yabancıların sayısı arttı. Yerliler arada kaybolur hale geldi. İnsanlar birbirini tanımaz oldu. Birgün, Suudi Arabistan'dan bir öğrencim, telefonla beni Değirmendere'de ziyaret etmek istediğini bildirdi.

Ona, "When you come to Değirmendere, first try to find Bekir who? Se one external ear is absent. Then ask him where you can find me" (Değirmendere'ye geldiğinde önce Kulaksız Bekir'i bul. Sonra ona beni nerede bulabileceğini sor.) Muhammed Wuheybi dediğim yöntemle beni Değirmendere'de o kadar kolay buldu ki! Gülerek, "İyi ki at Bekir'in kulağını koparmış. Yoksa seni zor bulurdum." dedi.

AHMET NALBANTOĞLU VE ÇEL HÜSEYİN

Altmışlı yılların sonundayız. Denizaltı Filosu karargahında ve Gölcük Deniz Hastanesi'nde görevliyim. Gölcük küçük bir ilçe. Bir türlü gelişmemiş. Burada "Dünya Kitabevi" adında, gazete, kitap ve kırtasiye satan bir yer var. Oldukça büyük ve dikkat çekici. Geniş vitrininde, o zamanın modası kitaplar sergileniyor. A.J.Cronin'in, Ernest Hemingway'in kitapları bunların arasında. Kitabevinin sahibi, Ahmet Nalbantoğlu giyimine, kuşamına özen gösteren beyefendi birisi. Biz ikimiz, birbirimizi tanıdığımız halde bunun farkında değildik. Onu çocukluğumda seyrettiğim Gölcük tersanesi futbol takımından tanıyordum.11 numaralı formasıyla sol açık oynardı ve çok hızlı koşmasıyla tanınırdı. Onun beni tanınması ise küçük bir yerleşim yerinde doktor olarak görev yapmam olabilirdi! O zamanlar doktor sayısı bölgede parmakla sayılacak kadar azdı ve bu mesleğimiz de altın devrini yaşıyordu.

Ahmet Bey, yaşadığı bölge insanlarına göre kültürel yönden çok farklı bir kişiydi. Yeni piyasaya çıkartılan genel kültür ansiklopedisi alırken onunla tanışmıştım. Beni tanıdığını söyleyip, taksit için imzalı kağıt istememişti. Ansiklopedilerin çocuk eğitimi için çok yararlı olduğunu ve oğlu Mehmet'in onlar sayesinde Saint Joseph Lisesi sınavını kazandığını belirtti. Sonradan büyük oğlum Enis de aynı okula girdiği için aramızdaki yakınlık arttı ve ailece görüşmeye başladık.

Ahmet Bey'in annesi Rukiye Hanım, dobra dobra konuşan ve yaptığı enfes yemeklerle konukları ağırlamaktan mutluluk duyan bir kadındı. Oğlunun aksine ben onu dinlemekten çok zevk alırdım. Benim için yaşayan bir tarihti ve anlatıklarının çoğu kitaplarda bile geçmiyordu.

Rukiye teyzenin aile kökleri eski Yugoslavya'dan. Annesi genç kızken müslüman bir erkekle gönül ilişkisine girmiş ve ona kaçmış. Bu olay eskiden çok iyi geçinen Hristiyan ve Müslüman köylüler arasında düşmanlığa sebep olmuş. "Nasıl olur da bizim kızımız Müslüman birisiyle evlenir!" demişler. Aile orada barnamamış ve o dönemde herkesin yaptığı gibi Kurtuluş Savaşı'ndan yeni çıkmış Türkiye'ye göç etmişler. Rukiye Hanım'ı, daha çocuk yaşta Kocaali'nin Gölcük ilçesinin arkasındaki dağ yamaçlarında kurulu eski bir yerleşim yeri olan Saraylı köyü muhtarının çocuğu ile evlendirmişler. O dönemde henüz devlet otoritesi tam olarak kurulamadığından eline silahı alan, kendi başına hüküm sürmüş. Çevre halkı Laz ve Arnavut çetelerin hışmından çok korkarlarmış. Bu nedenle kız çocuklarını hemen elden çıkartmak zorunda kalırlarmış.

Arnavutluğun Elbasan yöresinden gelen müslümanlar Saraylı köyünün hemen yanındaki Örcün köyüne yerleşmişler. O dönemin en meşhur eşkıyalarından Arnavut Haydar adında birisi varmış. Kısa boylu ve çelimsiz yapısına rağmen, silahsız gezmeyen, attığını vuran ve acımasız kişiliğe sahip olan Haydar, Örcün köyünden evli. Köylüler, çetelerin vurdu kırdıklarından, haraç almalarından usanmışlar. Korkularından önceleri ses çıkaramamışlar. Türkiye Cumhuriyeti Devleti kurulunca dikelmeye, seslerini çıkarmaya başlamışlar. Günün birinde, Saraylı ve Örcün köy kahvelerinin önünde bulunan büyük çınar ağaçlarının gövdesine eski Türkçe yazıyla, "Biz artık Arnavut Haydarı Köyde Görmek istemiyoruz." diye yazı yazıp çivilemişler. Adamları Haydar'a haberi hemen ulaştırmışlar. O da elinde mavzeri, Saraylı köyü kahvesine damlamış. Onun geleceğini duyan kurnazlar hemen kaçışmışlar köşede, henüz sakalı çıkmamış tek başına oturan delikanlıya seslenmiş.

- Senin adın ne ?

- Mehmet.

- Kimin oğlusun ?

- Muhtar Ahmet'in .

Tüfeği çocuğa doğrutmuş ve ateşlemiş. Sonra "Bu acı ona yeter," diyerek elini kolunu sallaya sallaya köyü terketmiş. Aslında söylenenlere bakılırsa, Arnavut Haydar'ın adam vurma taktiği daha havalıymış. Vuracağı kişinin yanına güleç yüzle yanaşır ve sorarmış:

- Bu yol nereye gider?

- Saraylı'ya

Eliyle başka bir yolu göstererek:

- Peki şu yol nereye gider ?

- Gölcük'e

Devam eder ve kenarında selvi ağaçların bulunduğu yolu işaret ederek:

- Ya şu yol ?

- Mezarlığa!

- Haydi sen oraya git, der ve silahını ateşlermiş.

Öldürdüğü adamlardan birisine "Sayı doksandokuzdu. Haydi sen de yüzüncü ol." demiş.

Babası vurulduğunda Ahmet henüz üç dört yaşlarında bir çocuktur. Köyde duramazlar ve İzmit'te göç eden Rum'ların boşalttığı bir eve yerleşirler. Orada yakınlarının koruması altına girer, yaşamlarını sürdürürler. Günün birinde Rukiye Hanım, Arnavut Haydar'ın yakalandığını ve herkesce bilinen bir meydanda asılacağını öğrenir. Yanına oğlunu alarak oraya gider. Ona dar ağacında sallanan Haydar'ı gösterek:

- Bak oğlum! Senin babanı vuran bu adamdı.Cezasını çekti. der.

Ahmet çocukluğunda Gölcük Deniz Fabrikası'nın Tekne atölyesine çıkar olarak girer. Orada kısa sürede tekne yapım ustası olur. Sporü çok sevmektedir. Devrin en güçlü takımlarından olan Gölcük Tersanesi futbol takımına girer. Bu arada kafasında planladığı teknelerin krokisini yapmaya başlar. Bunlar değme mühendislerin yapamayacağı cinsten sürat tekneleridir. Bir aralık, NATO kanalıyla gelen Amerikalı teknisyenlerin dikkatini çeker. Amerika'ya davet edilir. Rukiye hanım oğlunu bırakmaz. Sonraki yıllardaki konuşmalarımızda Ahmet Bey, annesini dinlemekle en büyük hata yaptığını söylemişti.

Ahmet Bey sonunda Gölcük'e yerleşir. Sabahat isimli bir hanımla evlenir. Mehmet ve Ayşe isimli iki çocuğı olur. Onların eğitimlerine çok önem verir. Evinin önündeki bahçeyi, yörenin en güzel ağaç ve çiçekleriyle süsler Yaratıcılığını burada da göstermiştir. Onun en büyük ideali, eski bir kamyondan her türlü ihtiyaçların görüldüğü bir karavan yapmak ve Türkiye'yi adım adım dolaşmak. Eşinin hastalığı onu bir müddet oyalarsa da sonunda amacına ulaşır. Karavanın tümünü kendi elleriyle yapmış oldu. Ne yazık ki, Türkiye'yi onunla gezmek kısmet olmadı.

Ahmet Bey, aşağı yukarı yirmi yıl eşinin hastalığı ile uğraştı. Sabahat Hanım'da sebebi bir türlü bulunamayan ateş ile birlikte halk arasında sara denilen epilepsi ve kısmi felç vardı. Bir aralık beyinde tümör olduğu sanıldı ve ameliyat oldu. İyice yatalak oldu. Beyinden alınan parçanın yurt dışında tetkikiyle doğum kontrol haplarının sebep olduğu toplar damar tıkanıklığı anlaşıldı.

Yarım asıra yakın hekimlik süresinde, Ahmet Bey gibi, sabır ve şevkatle eşinin sağlığı ile ilgilenen birisine rastlamadım. Sabahat Hanım'ın beyin tümörü ön teşhisiyle ameliyat olacağı günün öncesinde, kendisini yalnız bırakmak istemedim. Kibar bir ifadeyle, "Lütfen beni yalnız bırak." dedi. Ne yapacağını sordüğümde. "Arabanın burnu yönünde sabaha kadar gitmek istiyorum. Bu nereye kadar uzanır bilemem. Belki Konya'ya kadar, belki Samsun'a! Yalnız kalıp, Sabahat ile geçen günlerimi tekrar doya doya yaşamak istiyorum." dedi.

Ahmet Bey ne hikmetse Gölcük insanları tarafından pek sevilmiyordu. Bunda onlardan çok daha kültürlü olmasının etkisi vardır. O devirde tutucu bir yer olan Gölcük'te pazarladığı kitapların etkisi olmuştur sanıyorum. Sattığı kitapların cinsi, eşi bulunmaz bahçesi, eski kamyondan bizzat kendisinin yaptığı mükemmel bir yürüyen ev, çevre halkına biraz ters geliyordu. Belki de ileri görüşlü olması da hoş gitmiyordu. Elleri fırsat geçtiğinde ondan hınçlarını alacaklardı. Nihayet o an geldi.

Sabahat Hanım öldükten sonra Rukiye Hanım ve Ahmet Bey, çocuklarının yetişmesine ağırlık verdiler. Onlar eğitimlerini tamamladılar ve yuva sahibi oldular. Günün birinde, Gölcük'te ortalığa bir dedikodu çıktı. Ahmet Bey, kendinden çok genç bir kadınla yaşıyormuş! Bu yörenin namusuna dokunuyormuş. Ahmet Bey'e hiç yakışmıyormuş. Bana ulaştılar, "Sen onun yakın arkadaşısın. Yaptığı ne ona, ne de törelere yakışmıyor. Yaşadığı kadın da pek ona uygun değil!" dediler. Ben yurt dışında yaşadığım için olayın içeriğini tam olarak bilmiyordum. Ama, ben de onlar gibi Ahmet Bey'in yaptığını doğru bulmuyordum. Sonunda ona uzun bir mektup yazarak, uyarılarda bulundum. İzine geldiğimde, Değirmendere'deki kır kahvesinde başbaşa oturup dertleştik. Olanları bir de ondan dinledim. Baştan sonuna kadar haklıydı. Yaşadığı kadınla evlenmek istiyordu. Etraf buna bile razı değildi. Niçin bu kadar anlayışsız oluyordu toplum. İşin tuhaf tarafı, annesi ve çocukları da ona karşıydı. Sonunda birbirimize sanlarak büyük şairin 1947 yılında yazdığı cümlelerle konuyu bağladık.

Sevdiğin müddetçe
ve sevebildiğin kadar,
Sevdiğine her şeyini verdiğin müddetçe
ve verebildiğin kadar gençsin.

Ahmet Bey o sıralarda sanırım altmış yaşlarındaydı. O da benim gibi çocukluğunu ve gençliğini yaşamamıştı.

Örcün'lü Çel Hüseyin'de Ahmet Beyi sevmeyenlerin arasındaydı. İri yarı, güçlü kuvvetli, çakır gözlü sarşın birisi Hüseyin. Örcün köyü sakinlerinin hem sevdikleri ve hem de korktukları kişi. Babası, annesi ve kardeşleri de korkarmış ondan. Adı yarı deliye çıkmıştı. Vurduğu vurduk, kırdığı kırdık birisiydi. Daha delikanlılık devrinde ünü sağa sola yayılmış. Köy düğünlerinde, bir elinde tabancası diğer elinde rakı şişesi, çengillerle meydanlarda oyun oynamış. Öyle teke tek kavga etmezmiş. Karşısında, birkaç kişi olmadan kavga etmek pek ona yakışmazmış. Ancak; "Gördün mü bizim Hüseyini? Gene beş kişiyi birden duman etmiş!" cinsinden söylentilerle onurlanmış. Evlenmiş, dört çocuğu olmuş, yine de uslanmamış. Karısı, sağa sola, "Bizimkinin ünü İstanbul'a da yayıldı." diye kivaç duyarmış. "Ancak, eskisi gibi değil!" diye de itirafta bulunmuş.

Hüseyin ile nasıl tanıştığımı tam olarak bilmiyorum. Onunla taban tabana zıt yapıdaki kardeşi Metin arkadaşımды. Duyduğuma göre Örcünlüler, Hüseyin ile dost olmamı tuhaf karşılamışlar. "Koskoca profesör, köyde bula bula bu deliyi mi buldu?" diye dedikodumuzu bile yapmışlar.

Hüseyin'de nefes darlığı yapan astma hastalığı vardı. Bu hastalık özellikle efor ya da hareket yaptığında belirginleşiyordu. Son kavgalarından birisinde, nefe-

si yetmediği için bayağı yumruk almış! “Ben böyle olacak adam mıydım?” diye dövünüp duruyordu. Ona kavgadan önce kullanacağı, nefes açıcı bir ilaç verdim.

- İyi dinle Hüseyin. Baktın ki çingar çıkacak. Kavgadan önce, kenara çekil ve çaktırmadan bu Ventolin isimli ilaçtan iki puf solu. Biraz bekle ve ondan sonra giriş.

Bu önerimi kısa zamanda denemiş ve çok başarılı olmuş! Beni görür görmez, “Ben neymişim de haberim yokmuş. Gençliğimde olduğu gibi canavar gibiydim. Beşi de hastanelik oldu!” dedi.

- Senden şikayetçi olmadılar mı ?

- Benim kavga ettiğim kişiler, mahkemeye başvurmazlar.

- Neden o?

- Bir defa haksız yere kavga çıkarmam. İkincisi, erkekçe dövüşürüm.

Zamanla Hüseyin ile dostluğumuz daha ilerledi. Değirmendere'ye her geldiğimde ilk işim onu bulmak oluyordu. O da benim gibi, doğayı çok seviyordu. Devamlı birşeyler öğrenmek isteyen bir tutumu vardı. Bunların başında hastalıklar geliyordu. Yalnız insanların değil, bitkilerin, ağaçların ve hayvanların hastalığı. Atı tetanoz hastalığından yatalak olmuş, köpekler hayvanın başında nöbet tutmuş. Bu olayı bir anlatışı vardı ki unutmam mümkün değil. Atı için getirdiğim ilaçlar çok işe yaradığı için bana daha çok güvenmeye ve saygı göstermeye başladı.

Birlikte araba ile İzmit'e gidinceye kadar sürdü. Başiskele-İzmit arasındaki sahil yolunda araba sürerken yakında bulunan deri fabrikalarından çevreye çok pis koku yayılıyordu. Pis kokular, kimyasal maddeler astmalı hastaların sıkışmasına sebep oluyordu. O sırada aklıma Hüseyin'e bir oyun oynamak geldi. Yolun ortasında arabayı aniden durdurdum. “Araba bozuldu. İnip motora bir bakalım!” dedim. Hüseyin, arabadan adımını atar atmaz. Tikandı. “İzzet Ağabey, gözünü seveyim. Çalıştır şu arabayı, buradan gidelim. Nefes alamıyorum. Birkaç dakika daha kalırsak, ben ölürüm!” diye yalvarmaya başladı.

Hüseyin kızdığı zaman ne babasını, ne annesini ne kardeşini kimseyi dinlemez, ortalığı kırıp geçirirmiş. Askerden dönüşte Hollanda'ya kardeşi Metin ile çalışmaya gitmiş. Gemi tersanelerinde iskele kurma işinde çalışmışlar. Canları pahasına çalışıp, para kazanmak ve ülkeye dönmek istemişler. Ne var ki, kardeşi kazandıklarını barda, pavyonda yemeye başlamış. Önce onu güzelce uyarmış. Fayda etmemiş. Nihayet bir gün Metin'i pavyonda gavur kanlarıyla yakalamış. Hesap sormuş, ters yanıt alınca, masadan kaptığı bıçağı kardeşinin karnına saplamış. Metin'i hemen hastaneye götürmüşler ve ameliyat edilmiş. Çel kardeşinin

ölebileceğini düşünerek çok üzölmüş. Yaptığına pişman olmuş. Arkadaşları, Metin'in iyi olduğunu söylemişler ama inanmamış. Yaşadığını kendi gözleriyle görmek istemiş. Hastanede, kardeşini kolunda serum takılı olarak görünce duyulanmış. Birbirlerine sarılarak ağlamışlar. O sırada kardeşinin kulağına eğilerek, "Ulan bu sefer paçayı iyi kurtardın. Bir daha aynı hareketi yaparsan, bıcağı sapına kadar karnına yerleştireceğim. Sakın bunu aklından çıkartma" demiş.

Hüseyin kız, olsun erkek olsun çocuklarını kendisi gibi yetişmelerini istiyordu. Dedesi ona daha beş yaşında tabanca ile asma kütüklerine ateş etmesini öğretmiş. Aynısını o da çocuklarına öğretmekle yükümlüymüş! Örcün'deki evine gittiğimizde, kızlarının eline tüfeğini verip, Erik ağaçlarının doruğundaki meyvaları vurmalarını isterdi.

Hüseyin, neden Ahmet Bey'i sevmiyordu? Her ne kadar arada sırada şakayla karışık "Gitme o komünistin yanına. Yaramaz adam" derdi ama Ahmet Bey'in komünistlikle ilgisi yoktu. Ondan neden hoşlanmadığını yıllar sonra öğrenebildim. Arnavut Haydar, Çel Hüseyin'in akrabasıydı. Haydar, Ahmet Bey'in babasını öldürmüş, Rukiye teyze de Haydar'ı şikayet etmiş, yakalanmasına ve asılmasına sebep olmuştu.

Bu birbirini sevmeyen iki yürekli insanı hayat yıllar sonra Hacettepe Hastanesi'nde karşı karşıya getirdi. Ahmet ağabey, kalın barsak kanserinden iç hastalıkları bölümünde yatıyordu. Çel Hüseyin ise, böbrek kanserinden üroloji bölümünde ameliyat olacaktı. Emri vaki yapıp, Hüseyin ile birlikte Ahmet Bey'in odasına girdik. Göz, göze geldiler. Birbirlerine sarıldılar, geçmiş olsun dileklerinde bulundular. Odadan çıktığımda, Hüseyin bana dönerek, "Koca Ahmet ağabey ne hale gelmiş. Vah vah, acıdım adamın haline! Bakma sen benim eski konuştuklarıma, ben aslında onu çok severdim de dışarı vurmazdım!" dedi. Ertesi gün Ahmet Bey beni yanına çağırdı. Hüseyin'in hastalığını öğrendikten sonra "İzzet Bey, Hüseyin, vurdulu kırdılı adamdır ama, mert insandır. Onun maddi durumu iyi değildir. Benim nasıl olsa sayılı günlerim var. Onun ameliyat masrafını ben ödeyeyim" dedi.

Hüseyin, Ahmet Bey'in cenazesinde bulundu, ama Ahmet Bey onunkinde bulunamadı. Her ikisinin de cenaze merasiminde bulundum. Birincisinin cenazesi çok görkemliydi. Ne yazık ki, o bölgenin insanları, bunlara din adamları da dahil olmak üzere Ahmet Bey'i affetmedikleri yüz ifadelerinden okunuyordu.

Ahmet Nalbantoğlu, eşim ve ben.

BABAMIN DA KARNINDA MAKAS UNUTMUŞLARDI !

İzmit'den Hidayet ağabeyim telefon etti. Akrabalardan birinin Kerim adındaki çocuğu uzun süredir Keçiören Sanatoryumu'da yatıyormuş, "Ona bir el atsan iyi olur." dedi.

Bir akşam üzeri, Kerim'in yattığı hastaneye gittim. Eksik olmasın nöbetçi hekim beni hastanın yanına kadar götürdü. Neyi olduğunu sorduğumda "Hocam bize akciğerinde su olduğu için yatırılmış. Akciğer filminde fazla miktarda sıvı görülmesine karşın, iğne ile girdiğimizde çok az cerahatlı sıvı alabildik. Tahlillerden bir sonuç çıkmadı. Önce verem olabilir diye tedavi ettik, düzemedi. Sonra içeriye ilaçlı su verip göğüs boşluğunu yıkamak istedik. Bir litre ilaçlı su veriyoruz, bunun ancak 10 bilemedin 20 santimetre küpünü geri alabiliyoruz. Ne yapacağımızı şaşırдық." dedi. Hasta, sağlıklı görünümlü sarışın, güler yüzlü yirmi, yirmibeş yaşlarında bir genç. Muayene ettim, filmlerine baktım gerçekten sağ akciğeri tama yakını kapalı. Doktora:

- Bu hastayı Hacettepe'ye alabilir miyim ? dedim.
- Çok seviniriz. Üstüne para bile verebiliriz !

Delikanlıyı Hacettepe'nin iç hastalıklar servislerinden birisine yatırdık. Bana kamyon şoförü olduğunu ve bir sene kadar önce Eskişehir yakınında bir Almanyalının kullandığı araba ile çarpıştığını anlattı. Kazadan sonra ağır yaralı olarak bir hastaneye yatırılmış, ameliyat olmuş. Kendisine söylediklerine göre dalağını almışlar ve karaciğerini tamir etmişler.

Kalın bir iğne ile sağ akciğer boşluğundan bir miktar irinli sıvı alınca, Ampiyem denilen, akciğer boşluğunda cerahat toplanması teşhisini koyduk. Bu durum, en çok ağır zatürre geçirenlerde ve göğüs kafesi darbeye maruz kalanlarda görüldüğüne göre, Kerim'in ki de kaza ile ilgili olmalı. Bu tür hastalar, göğüs cerrahisi kısmında tedavi edilir. Göğüs boşluğuna ince lastik bir hortum sokulup, içerideki iltihap dışındaki bir şişenin içine akıtılır. Hem hasta, hem de doktorlar için zaman alıcı ve zor bir tedavi şeklidir.

Hacettepe' de Kalb-Damar ve Göğüs Cerrahisi bölümü , Ampiyem'li hastaları servislere pek almaz. Kalb ameliyatı olanların mikrop kapmalarından korkarlar Hasta bizde yatarken göğüs tüpünü yerleştirdiler ama bekledikleri gibi hortumdan cerahat gelmedi. İçeriye bir litre kadar ilaçlı su verip, lastik boruyu kapattılar, Kerim'e yatağında sağa sola dönmesini tembihlediler. Birkaç saat

sonra, hortumu açtılar. Ne gelen var ne giden. Büyük bir enjektörle emiş hareketi yapmaları da fayda etmedi. Baş asistanı çağırdılar. "Tüpün ucuna aspiratör bağlayın, devamlı çöksin." komutunu verip gitti.

Ertesi gün hortumun bağlı olduğu şişeye merakla bakan asistanlar, gene direnden hiçbir şeyin gelmediğini hayretle gördüler. Bizim asistanlara, "Kardeşim siz bu hastada ampiyem olduğundan emin misiniz ?" diye sormuşlar. Onlar da "İzzet Bey'in aldığı sıvının cerahat olduğuna şahidiz." yanıtını verince, "Varalım bir de hocalarımıza danışalım, bakalım ne derler." diyerek sızıymışlar.

Günler geçiyor, göğüs cerrahisinden ne gelen var ne giden. Kerim, ucunda serum şişesi takılı hortumla yatıp duruyor. Bir aralık, "Hocam, bu şişe yerine plastik torba takılamaz mı hortumun ucuna ? Namaz kılmam çok zor oluyor." Deyince "Yok, iyileştikten sonra hepsini birden kılarırsın." dedim.

Ertesi gün odama girdiğimde, büyük bir sepet gözüme ilişti. Belli ki, hastalarımın birisi getirmişti. Merak edip baktığımda, içinde küçük kavun büyüklüğünde sapsarı ayvalar gördüm. Kerim'in yakınları İzmit'dekilerden benim için en iyi hediye olan ayva olduğunu öğrenmiş olmalılar !

Türkiye'de ayvayı en iyi anlayan birisi varsa o benimdir. Bunu herkes bilir. Hiç aldanmam. Rengi, şekli, sapının bulunduğu yer ve büyüklüğü bana ayvanın iyi veya kötü olduğu hakkında bilgi verir. Ayvanın çok büyük olduğu halde, insanın boğazını tıkayan cinsleri vardır. Türkçe'de "Ayvayı yedin ..." diye kullanılan deyim, bence çok yanlışır. Tarihte ayva , "Kralların Meyvası" olarak bilinir.

Kerim' in ayvaları enfes. Hemen birisini kesip, sapur şupur yemeye başladım. Tam "İyi ki yanımda kimse yok." diye düşünürken, kapı açıldı ve sınıf arkadaşım olan bir hanım öğretim üyesi içeri girdi :

- Öyle ağzını şapırdatarak ne yiyorsun ?
- Ayva !

- Ayol ayva yenir mi hiç ? Onu Amerika'da atlara yedirirler !

Bu bana resmen hakaretti . Yüzüne ters ters baktıktan sonra, bir dilim kesip ona verdim. İstemeye, istemeye ısırdı.

- Ayol, bu ayva değil. Elma ! Enfes bir şey. Bir dilim daha kessene.
- Hayır ! Vermeyeceğim !

Arkadaşım reklamımı iyi yapmış. Özellikle, hanım öğretim üyeleri benimle karşılaştıklarında :

- Herkese ayva veriyor musun ? Bize yok mu ? dediklerinde,
- Göndereceğim hastalara tafra yapmazsan veririm !

Kerim yatmaktan bıktı. Bir şey yapamıyoruz. Bize göre hava hoş, ayva sepetlerinin birini bitirmeden ikincisi geliyor. O ise bir işe yaramayan, şişeli hortundan bir an önce kurtulmak istiyor. Göğüs cerrahları da onu unutmuş gibi.

Kerim bir gün odama geldi :

- Hocam, benim durumum ne olacak ? deyince, gülerek :
- Oğlum, sende bu ayvalar varken kolay kolay iyileşemezsin !
- Yeter ki sen beni iyi et. Sağ oldukça sana devamlı ayva gönderirim.

- Yemin et !

- Hem vallahi, hem billahi.

Benim de sabrım kalmadı. Çocuk aylarca boşuna yatıyor. Göğüs cerrahisi katna indim ve Erkmen'e, göğüs tüpünün çalışmadığını, hastayı ameliyata almalarını söyledim. "İzzet ağabey, onun ameliyatını burada yapamayız. Patron istemiyor bu tip hastaları." Patron dediği de üniversitenin başı. Yanına yaklaşılmıyor, Başbakan'dan randevu almak daha kolay.

Yaz ayları geldi. Herkes tatile gitmiş durumda. Göğüs cerrahisinin patronunun ortalıkta görülmediği bir zamanda, çocuk göğüs cerrahisinde çalışan yeni doçent olmuş Dr.Çoşkun İkizler'e rastladım. Kerim'in durumunu birlikte tartıştıktan sonra :

- Ben bu hastayı ameliyat ederim ağabey.

- Allah senden razı olsun. Ayvaları paylaşırsın seninle !

Kerim'in ameliyatında ben de bulundum. Göğüs kafesi açıldığında, içeride büzülmüş durumda bir ayak havlusunun durduğunu gördük. Kolaylıkla çıkarıldı. Kerim, uyandığında :

- Ameliyatım nasıl geçti. Neyim varmış ? deyince ona havluyu gösterdik.

- Kadere bak! Babamın da karnında makas unutmuşlardı, demez mi?

Anlaşılan, kazadan sonraki karnın ameliyatında, doktorlar karaciğerdeki kanamayı durdurabilmek için havlu ile tampon yapmışlar. Telaşla orada unutulmuş. Herhalde diafraqma denilen, karnın boşluğu ile göğüs boşluğunu ayıran ince kas tabakası da yırtılmış olmalı ki, bir süre sonra solunum hareketleriyle havlu göğüs boşluğuna geçmiş. İçeriye verilen ilaçlı sular bu nedenle geriye alınamıyormuş.

Kerim, iyileşerek taburcu oldu. Verilen sözler unutuldu. Biz, Ayva Kentli, başka bir hasta bulmak zorunda kaldık.

BİTMEYEN EV: Kırmızı şapkalı amele!

Cemal Barış, akrabalar içinde en çok sevdiğimiz kişi. Babamın amcasının oğlu. Diğerlerinin aksine daima güler yüzlü, sevecen tertemiz bir insan. Biz dört erkek kardeşin hepsinin başını bağlayan da odur! Onu kendimize çok yakın bulduğumuzdan olacak kendisini Cemal Dayı diye çağırırız. Hangimizi görürse görsün, sanılır, öper. O tam bir karagün dostudur. Kendi kendisini yetiştirmiş iyi bir inşaat kalfasıdır.

Altmışlı yılların sonunda Gölcük Deniz Hastanesi'nde çalışırken sık sık onunla bulduğumuzda, "Yeğen sana bir ev yapalım." der dururdu Ben de istiyorum ama parasal durum elverişli değil. "Hele önce bir arsa alalım. Ondan sonra ya kısmet!" deyip geçiştiriyorum. Evin oturmakta olduğum Değirmendere'de yapılması gerek. Burada ise arsalar ateş pahası. Tekelikoy diye isimlendirilen bölgede, eni on metre, boyu ise otuz metrenin üstünde ince uzun bir arsa var. Bataklık olduğu için, kimse ev yapmaya cesaret demiyor. Daima yeşillik, içinde hayvanlar otluyor. Fiyatını sorduk. Pahalı değil. Sahibi bir an önce elinden çıkartmak istiyor. Taksitle de verebilecek. Gözümü karatım ve emekli sandığından maaşımı ipotek ettirerek arsayı aldım. Beldenin tapu memuru, "Arsayı satın almakla hata ettin, oraya kolay kolay ev yapamazsın" dedi. Bu sözlere hiç kulak asmadım. Çünkü arkamda kapı gibi Cemal Dayım var.

Akşamları eşimle birlikte arsaya gidip, yapacağımız evin şeklini belirlemeye çalışıyoruz. Her gidişimizde, arsamıza at, eşek ve inek bağlanmış durumda. Bunlar yetmiyormuş gibi sahipsiz diye çöp, moloz atmaları gücümüze gidiyorcu. Zorda olsa biraz masraf ederek etrafını kazıkladık ve telle çevirdik. Bu sefer de otlar orman gibi büyüdü. İçinde yürümek bir mesele.

Küçük yerlerde insanı rahat bırakmıyorlar. "Haydi şurada toplanalım, bu akşam yemek sırası bende," deyip felekten gün çalışıyor. Kafalar tutunca, "Haydi İstanbul'a gidip, Kibar pavyonda eğlenelim!" dediğimiz oluyorsa da Üsküdar'a vardığımızda ayılıp, gerisin geriye dönüyoruz. Böyle günlerden birinde benim ev yapmam konuşuldu. "Şimdilik durumum müsait değil," deyince herkes merhamete geldi. Kimisi demirini, kimisi kumunu ve çimentosunu, kimisi ağacını vereceğini garantiledi. Biz evin yapımını içki masasında karara bağladık. Hepsinden bu sözlerin karşılığında imza almayı akıl edemedim! Gece yansına doğru, "Öyle mi derler tombul gelin, öyle mi derler" şarkısını söyleye söyleye kapıyı çaldım. Eşim bendeki değişikliği yadırgadı. Normalde böyle bir durumda fırça yememek için içeriye sert bir ifade ile girerdim. Bu akşam aksine şarkılar söylüyorum. Kolumdan tuttu;

- Gel bakalım buraya! Hayrola bakıyorum çok neşelisin. Anlayalım.

- Ev yapıyorum.

- Ne, ev mi yapıyorsun? Deli olma.

- Benim değerli arkadaşlarım var. Yardım edecekler!

- Ben onları çok iyi biliyorum. Yoksa hesabı gene sen mi ödedin?

- Ödesem ne olur? Ödemesem ne? Arkadaşlık öldü mü?

Aramızda gene hır çıktı. Eşim, zar zor geçindiğimizi, büyük oğlanın taksitini ödemekte güçlük çektiğimizi belirterek böyle bir çılgınlığa girmememi istiyor. Ben bu işi kafama koyduğumu, bundan vazgeçmeyeceğimi söylüyorum. Bir iki gün içinde, arkadaşlarım söz verdikleri malzemeleri nasılsa getirecekler. Bu işin dönüşü olamaz. Tartışmamız sabaha kadar sürdü. Tatsızlık vermeye başladı. Sonunda sesi mi yükselterek.

- Yuvayı dişi kuş yaparmış . Gelsinler de görsünler. Yarış atının önünde kaplumbağa gibisin !

Gel gör ki aradan haftalar geçti, dostlardan haber yok. Unutmuşlardır, belki inşaata başladığımda hatırlarlar diye teselli buldum. Ne olursa olsun kararlıyım . İstanbul'da bürosu olan mimar Bilge Kıray isimli arkadaşşıma telefon ettim. Eksik olmasın üşenmedi gelip arsayı yerinde gördü. Denize ikinci sıra konumunda olduğu için önümüze yapılacak bahçeli evlerin üçer metrelik boşluklarından yararlanıp denizi görecek şekilde pencereler planlanmalı. Bir hafta içinde, şöminesi de bulunan çok beğendiğimiz bir planla geldi arkadaşım. Geniş bir salonu, iki yatak odası, banyo ve mutfağı ve iki iç balkonu çok iyi yerleştirilmiş. Cemal kalfa da planı beğendi. "Aferin çocuğa, iyi plan yapmış." dedi.

Temel atımının zor olacağı belliydi. Güz yağmurları gelmeden bu işi bitirmek zorundaydık. Güçlü, kuvvetli, dost ve akrabalarımın seçtiğim on arkadaşşıma pazar günü temel atacağımı ve yardıma ihtiyacım olduğunu bildirdim. Eksiksiz hepsi geldi ve kalfamız evin hudutlarını gösteren kazıkları çaktı ve ipleri çekti. "Haydi bakalım, gençler," diye komutunu verdi. İlk havesle kazmalar toprağa gömülmeye, kürekler savrulmaya başladı. Görünen, bir günde temel işini bitirecek gibiydik. Ancak, yarım metrelik derinlikten sonra toprak nemlenmeye başladı, sonra çamurlaştı. Bir müddet sonra da temel su ile dolmaya başladı. Meğer tapu memuru doğru söylemiş.

İş bir türlü yürümüyor. Bizim ekip su kaynatmaya başladı. Arada sırada, "Ha gayret! Çoğu gitti, azı kaldı," diyenler oluyorsa da pek inanan yok. Alışık olmadığımız için çabuk kesildik. Yarın devam ederiz diye işi bıraktık. Herkes bu işi nasıl başaracağız diye düşünmüştür ama herhalde en çok düşünen kalfa ile ben olmuştum.

Ertesi gün toplama amele grubundan eksilenler oldu. Kalanlar ile işe devam ettik. Su ve çamurla baş etmek çok zor. Her kafadan sesler çıkmaya başladı; "Canım yarım metrelik temel yeter. Ne gereği var daha derine gitmeye. Alt tarafı dört katlı bina, kalfanın niyeti herhalde gökdelen yapmak, kimbilir belki petrol bulmayı düşünüyor." Cemal Kalfa, bir müddet söylenenlere kulak asmadı. Ancak baktı ki herkes konuşuyor ve sözlerin dozu da artıyor, birdenbire gürlendi; "Bana bakın hey! Bana akıl lazım değil, iş lazım, bunu iyi bilin!". Herkes sus pus oldu. İsteksiz bir şekilde, yalın ayak temel çukurlarına atladık ve çalışmaya devam ettik. Dip hem bataklık hem de sazlık olduğundan, kürek gücükle batıyor. Çamuru alıyorsun tam atacağı zaman kürekten kayıp tekrar çukura düşüyor. Bu yetmiyormuş gibi su seviyesi de artmaya başladı. Çoğumuz pantolonları çıkardık, şort veya külotla çalışıyorduk. Allaha bu halimiz dışarıdan görülüyordu.

İşin zorluğu, bazı arkadaşları hileli yollara sevk ediyordu. "Ben şöyle bir sigara içeyim, temelde içilmiyor da!" diye dışarı çıkıp kayboluyorlar. Bunlara, Bostan isimli bir arkadaş çok bozuluyor. "Emzirme, emzirme!" deyip laf atıyor. Tarlada çalışan kadınlar yorulduklarında, "Ben çocuğa meme vereyim," deyip kaçamak yapıyorlar.

Kalfa, "Temel işi bayağı zorlaştı. Toplama adamla iş bitecek gibi değil. Ben şöyle Gölçük'e doğru uzanayım. Bir kaç, güçlü kuvvetli amele bulayım," dedi. Tereddüt ettiğini görünce, "Korkma ben sana yardım ederim." dedi.

Cemal Barış, bir saat kadar sonra yanında dört amele ile geldi. "Gümüşhaneli bulamadım. Bunlar Afyonlu!" dedikten sonra yeni gelenlere yapacakları işi gösterdi. İşçiler, şöyle bir temel çukuruna bir de yüzü gözü çamurlu olan bize bakınca hemen karar verdiler. "Ağabey, görüyorsun biz kavruk insanlarız. Böyle işe gelemeyiz!" diyerek hemen sıvıştılar. Anlaşılan bu işi bizim bitirmemiz gerekiyordu. Temel çukurunun içindeki suyu boşaltıp çalışmayı düşündük. Önce kova ve teneke ile deneyelim dedik olmadı. Kulaksız Bekir, akıllı oğlandır. Benzinli su motoru olan Erdem Usta'ya haber saldı. Eksik olmasın Erdem hemen geldi. Halimizi görünce, katıla katıla gülmeye başladı. "Ne bu haliniz yahu? Maden işçilerine dönmüşsünüz!" diye alay etti. Ucunda klepe denilen filtreli başlık bulunan alıcı hortumu temelin içindeki suya soktuktan sonra bir basma ile motor gümbür gümbür çalışmaya ve dışarıya su atmaya başladı. Hepimiz sevinmeye başladık. Ancak, beş dakika ya geçti ya geçmedi motor kendiliğinden durdu. Erdem usta, "Olur böyle şeyler." deyip tekrar motoru işletti. Gene biraz çalıştıktan sonra alet durdu. "Hayret, pek böyle yapmazdı ya ?" deyip tekrar

denedi. Aynı şey, sonuç değişmemiştir. Gülme sırası bize geldi. “Ulan motorun da senin gibi ayarsız,” diyenler oldu. Emzirmeye meraklı olanlar, dışarı çıkıp Erdem’e akıl vermeye başladılar. “Karbüratör tıkalı olmasın, benzin pis olmasın, motor hava yapıyor olmasın!” gibisinden. Birden Bekir, temele atlayıp, eliyle klepeyi suyun içinde arayıp buldu. Onu temizledikten sonra yukarıya seslendi, “Motoru çalıştır.” Alet homordanarak bir müddet çalıştı ve tekrar durdu. Kulaksız, klepeyi avucuna aldıktan sonra eğilerek suyun içinde devamlı tutmaya başladı. Bu işlem işe yararmış, motor durmadan çalışmıştı. Sonuçta temeldeki su hızlı bir şekilde azalmaya başladı. Hepimizin gözü Bekir’in hareketlerindedeydi.. Suyun içinde dansöz gibi kıvrıp duruyordu;

- Ne oğlum, dansöz gibi kıvrırmaya başladın ?
- Gıdık alıyorum, dedi kahkaha atarak.
- Kim gıdıklıyor seni ?
- Suyun içinde kim olur ki ? Kurbağalar !

Anlaşılan motorun emişi ile suyun içindeki kurbağalar, klepenin filtresine yapışıp, onu tıkayarak motoru durduruyormuş. Hiçbirimizin aklına gelmemiştir. Bizim Kulaksız çok iyi bir iş yaptı. Temeldeki su boşalınca, hemen küreklere yapışmaya başladık. Kalfamız, sağlam bir zemine ulaşmak istiyordu. İki metre derinliğe gelmemize rağmen hala balçıkla uğraşıyorduk. Cemal Dayı kara kara düşünüyor. Ya bırakacak yada bir çözüm yolu bulacaktı. İçimizden en güçlüsü, Hasan Barış’ı çağırdı.

-Hasan, İhsaniye Deresi’ndeki Abdullah Barış’ın korusuna gideceksin. Oradaki kızılâğaçlardan 30, 40 cm. çapında, 2-3 metrelik en az yirmi tane kazık hazırla ve kamyonu yükleyip buraya getir, dedi.

-Voyme nenula! Rayıcebi jo ! (Vay anasına! Ne yapacağız yahu!) deyip yola düştü.

Kalfa’ya kızılâğaç kazıklarının ne işe yarayacağını sordum. Bu ağaç suya girdiğinde hava almazsa çürümez, aksine kemik gibi sertleşir. Eminönü’ndeki Yeni Camii’nin temelleri bu ağaçlar sayesinde atılmış.

Hasan, tam bir orman katili. Kestiği ağaçların haddi hesabı yoktur. Kesilen ağaçlar, bağırarak yere inerken o bundan zevk alır ve kendisini büyük iş yapmış sanar. Söylenene göre orman suçundan yirminin üstünde mahkemesi varmış. O, ormancılardan, ormancılar da ondan bıkmışlar.

Sık sık bana uğrayıp, kendisine iş bulmamı isterdi. “Amcaoğlu, kurtar beni bu ormancıların elinden. Bir gün katil olacağım!” derdi. Bir gün sırf ormancılar yakalamasın diye sabahın çok erken saatlerinde Reşadiye Köyü’nün arkasındaki kayın ağaçlarının bulunduğu ormana gitmiş. Ağaçları devirdikten sonra

oturduğu yerde onları soyarken, ormancı yanı başında belirmiş. Ceza, yazmak için defteri çıkardığında;

-Sen şimdi bana ceza yazamazsın!. Ormancı:

-Yazarım, diye tutturmuş.

Yazarım, yazamazsın diye tartışırken, bizimkinin kafası atmış ve adamı saçından yakaladığı gibi baltayı boynuna dayamış:

-Ben sana yazamazsın dediğim halde niye inat ediyorsun? Sen memursun, mesain 08.30'da başlar. Sabahın köründe burada işin ne? Demek ki kasıtlısın! Ormancı, aman dileyip canını kurtarmış.

Büyük uğraşlardan sonra nihayet Hasan'a bir lastik fabrikasında iş bulduk. İlk maaşını alır almaz, takım elbise ve güneş gözlüğü takarak ortalıkta dolaşmaya başlamış. Eski dostu ormancı onu görünce laf atmış.

- Hasan Bey, çoktan beri seninle karşılaşmıyoruz ?

- Ben artık ormana gitmiyorum. Doktor olan amca oğlu bana fabrikada iş buldu, deyince.

- Hay allah ondan razı olsun. Biz de kurtulduk, orman da.

Hasan'ın getirdiği kazıkların ucu kalem gibi yontularak temellere balyozla çakıldı. Üzerine önce kum serildi sonra demir döşenerek kuru beton atıldı. Bunun üzerine de taş duvar döşendi, tekrar demir ve tekrar beton atılarak temel işi bitti.

Evin yapımı beni bayağı güçlü, kuvvetli yaptı. Kocaman kocaman taşları, yakaladığım gibi el arabasına dolduruyor sonra onları istenilen yere taşıyordum. Bir gün komşu evlerden birisindeki konuşmalara ister istemez kulak misafiri oldum. İki adam, kocaman bir ceviz kütüğünü at arabasına yüklemek istiyorlar ama bir türlü beceremiyorlar. Birisi "Bırak be kardeşim, bu kütük bizi yarım edecek!" Sonra eliyle beni işaret ederek, "Şuradaki ameleye üç beş kuruş verelim. Atıversin kütüğü arabaya!" dedi, ikincisi de "Yavaş konuş! O amele değil. Doktor yarbay" deyince "Yok yahu!" deyip hayretle beni süzmeye başladı. Sonunda kütüğü arabaya yükledik.

Evin birinci ve ikinci katının kaba inşaatı bitti. Sıra ince işlere geldi. Usta bulmak çok zor. Gölcük'deki inşaat ve emlak dairesinde çalışanlardan hafta sonlarında veya mesai bitiminde yararlanmak istedim. Onlar da öyle nazlı ki hiç sormayın. Nihayet genç bir sıva ustası buldum. Pazarlığı yaptık, ertesi gün işe başlayacak. İşimin acele olduğunu önceden anlattım ona. Buna rağmen, ertesi günü gelmedi. Haber saldı. Rahatsız olduğunu bildirmiş. Bana göre pek öyle hasta olacak bir kişi değildi. Bana daha önceden ustaların hastalıklarının, nişan, düğün ve cenazelerinin bitmediğini söylemişlerdi. Demek bu da doğruymuş. Ertesi gün gülererek teşrif etti. Çalışmaya pek gönüllü değil gibiydi. "Bana birisinin harç getirmesi

lazım.” dedi. “Sen hazırlan ben getiririm.” dedim. Sırtarak, “Size yakışık almaz doktor bey!” dedi. Aslında amelesini getirmesi lazımdı. İstedğim anda işçi bulamayacağıma göre bu iş bana düşüyordu. Üstelik yaptığımız her iş amelelik. “Önemi yok, ben sana yardım ederim. Hele sen bir soyun bakalım,” dedim. “Ben şöyle çarşıya gidip, bir çay içeyim” deyince;

-Bana bak! Yarım saati geçirme, harcı kısa sürede hazırlarım.

Gülerekten, sallana sallana çarşıya gitti. Hırslandım. Dışarda hazır bekleyen harcı teneke yerine bağ küfesiyle taşımaya karar verdim. Biraz ağır olacak ama önemli değil. Yanım saat içinde, on küfe harcı, siva yapacağı odaya taşımam. Bu ona en az bir saat yeterdi. Beklemeye başladım. Bir türlü gelmiyor. Mecburen çarşıya gidip onu aramaya başladım. Deniz kenarındaki açık kahvede, ayak ayak üstüne atmış, birisiyle lak laka ediyor. Canım sıkıldı;

- Oğlum sen bu işi yapacak mısın ? Yapmayacak mısın ?

- Yapacağım doktor bey, sözümün eriyim ben! dedi, kolundan çeke- rek:

- Öyleyse yürü! dedim.

İşe başlayacağı odada harç yığını görünce, hayret etti. Belli ki benim tek başıma bu kadar kısa bir sürede bu işi yapamayacağımı sanmıştı. “Dozer gibi çalışmışsınız,” deyince, “Öyleyimdir, amelenin on lira aldığı yerde bana elli lira verirler!” dedim.

Nihayet işe başladı. Savruk çalışıyordu. Malayla duvara attığı harcın yarısı sağa sola saçılıyordu. Bunları sonradan tekrar toplayıp kullanması gerekiyor ama hiç aldırdığı yok. Ondan uzak durayım diye, dışarda başka işlerle uğraşmaya başladım. İnşaatta iş biter mi ? Aradan bir süre geçti. Yandaki evlerde oturan komşu kadınların yüzlerinde hoşnutsuzluk ifadesi sezdim. Aslında onlarla aram çok iyiydi. Arada sırada bize çay gönderirlerdi. Neden davranışları değişmişti? İçeri girince anladım. Bizimki sanki sahneye çıkmış, ortalığı inletiyor; “Ayağında kundura. Yar gelir vura vura”. Yanına sokuldum:

-Kolay gelsin.

-Eyvallah doktor Bey!

-Bakıyorum sesin çok güzel.

-Serde sevdalık var da!

-Bana bak! Yanda aileler var, böyle yüksek sesle şarkı söylemek onları rahatsız eder. Başıma iş çıkartma.

Hiç kızmadı. Gülerek olur anlamında kafasını salladı. Belli ki işim var onunla! İşi metrekare hesabına almasına rağmen birgün geliyor, birgün gelmiyor. Soruyorsun, kendine göre gerekçeleri var. “Oğlum benim işim acele.

Zamanında şu işi bitir” diyorum, “Sen merak etme deyip” geçiştiriyor. Bazen ağır konuşuyorum, hiç aldıracağı yok. Kavgacı bir tip değil. Arkadaşlarımın bazıları “Nereden buldun bu uyuzu?”, bazıları ise “Ne kadar güler yüzlü usta!” diyorlar. Ona kalsa, birinci sınıf sıva ustası. Üstüne yok. Kimbilir benim gibi bir doktor amele olduğu için de onurlanıyordur. Sonunda 15 günlük işi iki ayda zar zor bitirebildi. O işini zamanında bitirebilseydi, ben evin üçüncü ve dördüncü katının kaba inşaatını bitirirdim. Beni illet etti. Ondan bunun hesabını günün birinde sormaya kesin karar verdim.

Birinci katın ince işi bitti. Bunu arkadaşlarımla birlikte kutlamamız gerekiyor. Başta Kulaksız Bekir, Erdem ve dayı oğlu Ekrem olmak üzere bizim amele grubu ve ustaların hepsi davetli. Amerikalıların yanında ahçılık ve barmenlik yapan Ferhat’ı özel olarak çağırdım. Benim sıvacıdan çektiğimi biliyor. Yeneceklerin içinde pırzola, çoban köfte ve salatası, Beyaz peynir var. İçeceklerin içinde neler yok ki! Bira, şarap, rakı, cin, votka ve nihayet yatıştırıcı olarak kola. Herkes dileğince yiyip, içip eğleniyor. Konuşmaların ağırlık merkezi, temelde çektiğimiz. Ferhat’ı yanıma çağırdım;

- Ferhat, sıvacıdan çektiğimizi biliyorsun. Ona oyun oynayacağım. Birlikte yanına geldiğimizde, rengi aynı fakat içeriği değişik içki ver ona. Bu herifin zil zurna şarhoş olmasını istiyorum.

- Anlaşıldı ağabey, sen o işi bana bırak, dedi.

Sıvacı ile Ferhat’ın yanına gittik. Bize iki büyük bardakla kola ikram etti. İçmeye başladık. Fakat, benim ki anlaşılan sadece kola. Onun ki ise karışık olduğu daha başında belli olmaya başladı. Birinci bardağı birlikte bitirdiğimizde, “İçkimiz bayağı sert! Beni çarpmaya başladı, sen nasılsın? Ben kolay kolay sarhoş olmam.” dedi. İçimden yakında görürüz demek geldi. Üçüncü bardakta sallanmaya başladı.

- Doktor sen haklıymışın. Bayağı sert bir içki. Sarhoş olmamak için kuru soğan yemeliyiz .

- Doğru söylüyorsun. dedim.

Birkaç baş soğan bulup kemirmeye başladık. Ne bana ne de ona hiç faydası olmadı ! İyice yalpalamaya başladı; “Kafayı bulduk, şöyle biraz deniz havası alsak ne dersin!” deyince, “Çok iyi olur doktor bey.” diyebilirdi. İkimiz sallana sallana deniz kenarında nihayete yürümeye başladık.

- Dikkat et! Denize düşmesin.

- Yok. Sen beni merak etme. Kendine bak.

Yalpalama numarası ile kanışık şöyle ufaktan bir dokunur oldum. Bizimki kendini denizde buldu. Deniz derin değildi ama sınırlıklam olması için yeterliydi.

Ayakta durmak istiyor. Yosunlu taşlara bastıkça kayıyor ve tekrar suya batıyor. “Hay Allah, ben böyle sarhoş olduğumu hiç hatırlamıyorum. Cıvı çarpmış gibiyim!” dedi. “Çok haklısın. Beni çarpamadı herhalde !” dedim. Bu kadar ona yeterdi. Elini tutarak rıhtıma çektim. Oradan tesadüfen arabası ile geçen, Nusret Usta’yı durdurdum.

- Nusret Usta, bu herifi arabana al. Evi Gölcük’de hamamın yanındaymış. Oraya bırak. Gerisine karışma.

Bir daha sıvacı ile karşılaşmadım. Değirmendere’deki yarım kalmış evi her görüşte onu hatırlarım. Onun sayesinde evi tamamlayamadık. Aslında bunda canımı sıkan başka olayların da etkisi olmadı değil. Değirmendere Belediyesi’nin başına gözünün teki bağdaş kurmuş birisi geldi. Hızlı yapılaşma olanca hızıyla devam ederken, önümüzde boş duran ve içine kenarlarında üçer metrelik alan bırakmak şartıyla ev yapılacak iki arsayı bir yapsatçı satın aldı ve buraya büyük bir bina yapmaya başladı. Bina yükseldikçe yükseldi. Normalde en çok beş kat olması gerekirken bina yedi katı buldu ve önümüzü tamamen kapattı, denizle ilişkimiz kesildi.

Başkanı yolda yakaladım ve bu kadar yüksek binaya nasıl izin verdiğini sordum. Birden ciddileşti; “Vatandaşın hakkı neyse onu veriyoruz”. deyince.

- Bana söylenen beş kat. Halbuki yapılan bina yedi kat. Nasıl olur bu?

- Yanlışın var. Bina beş kat ruhsatlı.

Kendisiyle biraz dostluğumuz olduğu için iddialaştım. O beş kat diyor, ben yedi kat. Yürüyerek inşaata yaklaştık. Elimle katları teker teker saymaya başladım. “Bak, bir, iki, üç, dört, beş, altı ve bir tane de cabası”. Gülmeye başladı;

- Doğru saymıyorsun. Bak bir de ben sayayım. Birinci kat, bodrum, ikinci kat zemin. Onlardan sonra sayacaksın. Bak dört katlı oluyor.

- Vay canına! Anladık da, son katı nereye sığdıracaksın ?

- O da çatı katı. Vatandaş isterse yapabiliyor.

Anlaşılan başkanın vicdanı da bağdaş kurmuş. Yapılacak bir şey yoktu. Sıvacı yüzünden ikinci katta durmuştuk. Dördü, beşi yaparsan ne olur. Yakında Ankara’ya gideceğiz.

Belediye Başkanı’nın üçkağıdı içinde yer etti. Belki başkanın için üzerinde durulacak bir şey değildi. Ama ben bunu unutmadım. Yıllar sonra Gölcük’ün arkasındaki yamaçlarda kurulu Örcün köyünün körfeze hakim tepesinde ağaçtan bir ev yaptım. Orasını en güzel benim torunum Emre tarif etmiştir. Bir gün evin

balkonundan aşağılara bakarken, “Dede baksana, ben ilk defa kuşları sırtından görüyorum!” demişti. Yağmuru orada seyredeceksin.

Kafamın iyi olduğu bir gün Belediye Başkanı'nı yolda yakaladım; “Gelsene seninle bir tur atalım. Güneşin doğuşunu, batışını ve yağmurun yağışını orada seyredeceksin” deyip ona yeni yapılan vi gösterdim. “Eğer gücün yetiyorsa, bunun da nn kapatacak bir bina ruhsatı ver!” dedim. Utandı, büzüldü kaldı. Buna, ne onun ne de ondan yüz sene sonra gelenlerin gücü yetemezdi.

BALLIKPINAR: Toprağa Dönüş

Arkadaşlarım gibi ben de hafta sonunda şehrin dışında oyalanabileceğim ufak bir toprak parçasına sahip olmayı arzuladım. Ankara'dan 25 km. Uzaktaki "Ballıkpınar köyünde 1350 metrekarelik bir tarla satın aldım.

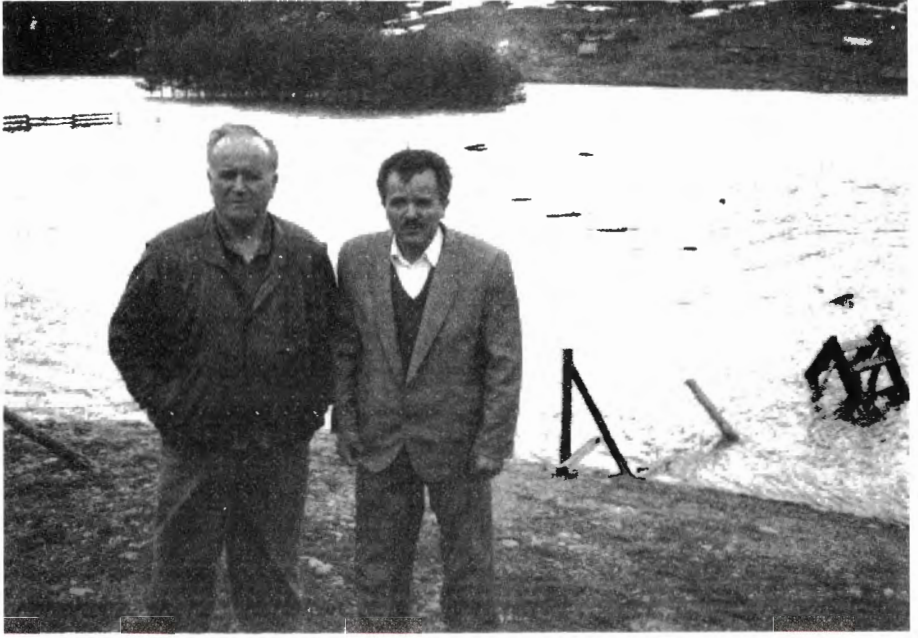
Ballıkpınar, Türkiye'nin en zengin köylerinden birisi. Köy sakinleri Romanya göçmenleri. Köye gelmemi sevinerek karşıladılar. Uyanık ve işini bilmiş insanlar oldukları, ineklere daha doymadan su içirmelerinden belli! İki aylık bir süre içinde İbrahim Petroçelli ve benim gibi süper bir amele sayesinde tarlanın etrafı çevrildi ve tek katlı ufak bir ev yapıldı. Köylüler çalışma temposuna şaşırıp kaldılar!

Oraya bir de köpek lazımdı. Bir arkadaşım dünyanın en kafalı köpeği diye nitelediği yavru Kangal Köpeği getirdi. Bana gelmeden önce kulaklarını kesmişler. İsim takmak için bayağı güçlük çektik. Bir müddet sonra "Berbat" ismiyle çağırmaya başladık ama ismini pek beğenmedi. Yürüyüşü Pembe Panter'e benzediği için bu ismi koyduk: bunu sevdi. Rahmetli bir tuhaf canlıydı. Rahmetli diyorum zira kuduz aşısı yapıldıktan iki ay sonra kuduzdan öldü! Bir çuval ekmeği bir gün içinde hallediyordu. Tek başına bu kadar ekmeği yemesi mümkün değildi. Gözledik ve gördük ki biz yanından ayrıldığımızda köydeki bütün arkadaşlarını ziyafete davet ediyordu.

Köylüler ekabirleşmiş. Hepsinin traktörü, ilaçlama cihazları ve diğer tarım aletleri var. Tarlanın kazılma işi yine bize düştü. Çalışma sırasında bel ve kazma sapı kırmaktan bıktık. Karain'li Osman Keskin benim için özel olarak sırf çelikten kazma ve bel küreği yaptı. Evvelallah onları da yamulttuk. Onları evin arşiv bölümünde sakladım! Zira, dünyada belki de ilk kez bir doktora hediye edilmiş aletlerdi. Üzerlerinde "Sn. Prof.Dr.İzzet Barış'a Karain Köyü Armağanıdır," diye yazı var! Çocuklarım tarlanın kazılması işinde bana pek yardımcı olmadılar. Bu işlemin kol kaslarını geliştireceğini, kondisyonlarını arttıracığını birkaç kez söyleme rağmen aldırmadılar. "Baba, biz bu aleti sevmiyoruz. Nefret ediyoruz." deyip kestirip attılar. Keratalar, okula kot pantolonla gittikleri halde, köye takım elbise, gömlek ve kravatla geliyorlar! Yazın bahçemiz güzelleşti. Çiçekler açtı, etraf yeşerdi. Ankara'da beton yığınları içinde yaşayan insanların hayallerinde yaşattıkları bir mekan gibi oldu. Cumartesi ve Pazar günlerini burada geçiriyoruz. Konuklarımız geldiğinde, hanım mutfaktan çıkamaz oluyor. Ballıkpınar'lı Lütfi, evin yanına bir büfe açmayı bile düşündü! Dedim ya uyanık insanlar. Bir defasında köy çeşmesinden bidonla su almaya gittiğimde, çeşmenin önündeki mermere; "Dikkat! Bu çeşmeden su alan her kimse, bir musluk getirecek" diye yazdıklarını gördüm!

Ramazan ayının bitiminde köy imamı katkı ücreti olarak 20 teneke buğday istedi! Muhtar yüklü bir elektrik parası aldı. Köyün bekçisi de parasını istedi. Yakalayan bizi kesiyordu. Nihayet, üretim devresine girdik. Domatesler ve patatesler olgunlaşmaya başladı. Tek tük toplamaya başlamak üzereyiz. Birde ne görelim? Köyün hindileri tabur halinde bizim bahçeye gelerek olgun domateslerin suyunu içip tekrar yuvalarına dönüyorlar! Düşündüm, taşındım domateslerin etrafını eski balık ağı ile çevirdim. Bu da işe yaramadı. Hayvanlar 20 metre uzaklıktan uçarak ağ ile çevrili sahanın içine helikopter gibi iniş yapıyorlar. Bizim domatescilik tam bir fiyasko ile sonuçlandı. Patateslerin durumu daha kötü. Bunlar illegal bir örgüt tarafından kamulaştırıldı! Köstebeklerle başımız dertte. Bu hayvanlar hakkında bayağı bilgi sahibi oldum. Gözleri görmüyor, ancak kulakları çok duyarlı, onlarla mücadele etmek kolay değil. Yeraltı kanallarına su sıkmak, son çıkış yerine tuzak kurmak, kurulu tabanca bırakmak, zehir koymak hepsi yetersiz. En etkili savaş yöntemi bizim Sürmeneli Kemal tarafından bulundu. Kemal, köstebeğin en son çıkardığı toprağı temizledikten sonra çukurun başında çifte ile bekliyor ve toprakta kımıldama olduğu zaman tetiğe basıyor. Vurduğu köstebeklerin sayısı 60'ı buldu. Aklınca intikam alıyor ve hem de derilerini kürkçülere satıp yolunu bulacak. Kemal gibi sabırlı adamı nereden bulursun?

Ballıkpınar'daki bahçeden ve gelen giden dostlardan çok memnun olduğumu söyleyebilirim. Ama, bunların Hakan, Murat, Tufan, Ebru, Ece isimli bebeklerinden pek değil. Keratalar köstebeklerden daha beter. Ellerine geçirdikleri çapa, keser gibi aletlerle, ektiğimiz yerleri tekrar eşeliyorlar, çiçekleri kopartıp çiğniyorlar. Bunlarında çaresini bulduk. Köy evinde üç tane uçurtma var. Çocuklar gelir gelmez uçurtmayı ellerine verip, dışardaki boş sahalara salıyorum. Anne ve babalanda memnun, bende.

Bir başka nesli tükenmiş Demirci Süleyman ile

CUMHURBAŞKANI FAHRİ KORUTÜRK

Yetmişli yılların sonu. Rahmetli Fahrettin Korutürk, Cumhurbaşkanı; Bülent Ecevit, Başbakan. Toplumun bir çok kesimi sancılı. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı, bakanlık vaadi ile AP'den CHP'ye transfer edilmiş bir meslektaşımız. Büyük Millet Meclisi'nden hekimler aleyhine bir kanunu alelacele çıkartmış ve basına "Doktorlara çok güzel bir kazık attım." diye beyanat vererek sevincini belli etmiş birisi.

Köşkten gelen bir yazıda, Korutürk için yapılacak konsültasyona benim de katılmam isteniyordu. Konsültasyon heyetinde Hacettepe'den Dr.Doğan Karan, Dr.Turgut Zileli ve Dr.Aydın Karamehmet vardı. Böyle yüksek kademelerdeki kişilerin muayenesine beni pek çağırmaslardı ya! Bu işte bir bit yeniği olmalı. Bize Cumhurbaşkanı'nın hastalığı hakkında ön bilgi verilmemişti. Konsültasyona katılan doktorlara bakılırsa psikiyatrik, kardiyolojik ağırlıklı bir durum olmalıydı.

Köşkte bizi Cumhurbaşkanı Genel Sekreteri Halük Bayülken ve Korutürk'ün eşi Emel Hanım karşıladı. İkiisi de son derece nazik ve saygıdeğer insanlardı. Korutürk'ün devamlı doktoru olan kalb uzmanı, başkanın uzun zaman-danberi kalb hastalığından rahatsız olduğunu ve yetmezlik tedavisine alındığını bildirdikten sonra, bizi çağırmasınının nedenini açıkladı. Son zamanlarda ayaklarında uyuşukluk, karıncalanma ile birlikte sağ akciğerde bir kitle (tümör) belirdiğini, bunun lokalize sıvı birikimi olması muhtemel ise de tedavi ile kaybolmamasının kanser ihtimalini de akla getirdiğini söyledi. Bana dönerek, "İzzet ağabey acaba bu kitleye iğne ile girip su olup olmadığını anlayabilir mısınız?" diye sordu. O zaman neden çağırıldığımı anladım. Hastayı bir de biz görelim dedik. Heyetteki arkadaşlarımız muayenelerini bitirdikdikten sonra son olarak Turgut Zileli ile birlikte odaya girdik. Korutürk yatağında oturarak duruyor, groke gibi, hafif bilinci bulanık ve solunum sıkıntısı içinde. Buna rağmen saygıda kusur etmiyor ve bize alışılmışın dışında nazik bir şekilde davranıyordu. Benim muayenemde, her iki akciğer kaidesinde submatite ile su birikimi ile ilgili bulgular vardı. Sıra Turgut Beye gelmişti. Gayet sakin ve rahat bir şekilde "Sayın Cumhurbaşkanı. Ben sinir hastalıkları uzmanıyım. Bizim muayene sistemimiz biraz değişiktir. Sizi sorularıyla rahatsız edersem şimdiden özür dilerim" deyip onun onayını aldı. "Efendim bugün günlerden hangi gündür?" dedi. cuma diye cevap verdiler, aslında perşembe günüydü. "Geceleyin kaç kez tuvalete gidiyorsunuz?" diye sorunca "Hiç" diye cevap verdi. Kalb yetmezliği için devamlı idrar söktürücü ilaç alan ve çok büyük bir ihtimalle prostat hipertrofisi olan birisinin böyle yanıt vermemesi lazımdı. Turgut Bey, yanında

bulunan Emel hanımın yüzüne baktı. O eliyle dört işareti yaptı. Bunları, "Hangi aydayız? Ayın kaçı?" gibi sorular takip etti. Zileli'nin son sorusu sınavda bırakmak istenilen öğrenciye yöneltilen cinstendi. "Efendim bana isminizde bulunan harfleri sondan başlayarak söylemişsiniz?" deyince kendimi zor tuttum. Acaba ben tekmeden İzzettin kelimesinin harflerini sondan başlayarak söyleyebilir miydim? Korutürk bu gaddarca soruya dayanamadı ve patladı "Siz benim aklımdan zorum mu var sanıyorsunuz?" dedi. Turgut Bey hiç bozulmadı, "Sayın Cumhurbaşkanım lütfen bana kızmayınız. Bu soruları size saygısızlık olarak kabul etmeyiniz. Biz sinir hastalıkları uzmanlarının muayeneleri böyledir." dedi.

Muayeneler bittikten sonra hastanın elektroları, kan muayeneleri ve akciğer filmlerini gözden geçirdik. Filmde her iki akciğerin taban kısmında ve çapı akciğerin lob denilen parçaları arasında Phantom tümörü'ne bağlı su birikimi vardı.

Konsültasyon sonucu, Haluk Bayülken ve Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı'na vekalet eden Dr.Faruk Sukan'a açıklanacaktı. Turgut Zileli , "Efendim arkadaşlar beni size kararı açıklamak için seçtiler." diye söze başladı. Hepimiz hayret ettik, biz böyle bir karar almamıştık. O durumda itiraz da edemezdik. Zileli, Bayülken ve Sukan'ın gözlerinin içine baka baka ve sıkı yönetim komutanı edasıyla şunları söyledi:

1.. Sayın Cumhurbaşkanı'mızda ciddi bir kalb yetmezliği vardır. Şu haliyle köşkte tedavi edilemez. Mutlaka hastaneye yatırılmalı ve tedavi edilmelidir. Bunun için Gülhane Askeri Tıp Akademisi uygun bulunmuştur.

2. Şu haliyle Cumhurbaşkanlık görevini yapamaz. Kendisini yirmi gün sonra tekrar göreceğiz ve ancak o zaman bu görevi yapıp yapamayacağına karar verebiliriz.

3. Cumhurbaşkanının tedavisi için yurt dışından doktor getirilmesine gerek görülmemiştir .

4. Cumhurbaşkanının tedavi için yurt dışına gitmesine de gerek görülmemiştir. Eğer sayın başbakan böyle bir düşünceye sahipse, biz gitmesi için rapor vermeziz. O durumda masrafları kendileri tarafından karşılanır.

Turgut Bey konuşmasını bitirdikten sonra Dr.F.Sukan, Paris'te eğitim gördüğünü, Konya Ereğlisi'nde Belediye Başkanlığı yaparken bir çok ağır kalb yetmezliği vakasını Qubain isimli ilaçla tedavi ettiğini söyleyerek bu ilacın Korutürk'ün tedavisinde denenmesini düşünüp düşünmediğimizi sordu. Qubain yıllar önce tehlikeli yan etkileri dolayısıyla tedaviden kaldırılmıştı.

Dr.Karamehmet, alışılmış kibar ve iğneli üslubuyla, "Qubain'in kalb yetmezliğinde yararları görülmüşse de, şimdi elimizde daha güvenli ve

etkili ilaçlarımız olduğundan, bu değerli önerinize katılamayız.” dedi. Cumhurbaşkanlığı Sekreterliği, heyetin bütün önerilerini aynen uyguladı. Kortunürk iki haftalık tedavi sonunda sağlığına kavuştu ve görevine döndü. Bu vesile ile Sayın Bayülken bizi köşkte yemeğe davet etti. Zileli orada da kendisini gösterdi. “Eğer Sağlık Bakanı o yemekte olacaksa, bizler bu daveti kabul edemeyeceğiz!” dedi. Hepimiz bu görüşe katıldık.

CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL

Sayın Süleyman Demirel ile çocukluk ve gençlik devresinde benzer yönlerimiz vardır. Kırsal bölgeden gelmiş olmam, babamın askerken İsmail Çavuş olarak çağırılması, parasız yatılı olarak okumamız bunlardan birkaçı. Lise bitirme notlarım her ne kadar İstanbul Teknik Üniversitesi'nin mühendislik kısmına girmek için yeterliydi. Parasal nedenlerle bu mümkün olmadı.

Süleyman Demirel'in karizmatik yönlerini sözlü ve yazılı basından öğrenmiştik. Kendisi daima gündemde kalmayı başarmayı çok iyi bilmiştir. Ancak ben de herkes gibi kendimce onu değerlendirmeyi istemişimdir. Bu şansı iki kez elde ettim. İlki, 1990 yılında, henüz DYP Genel Başkanı olarak muhalefetteyken oldu.

Önemli bir sağlık sorununu 1974 yılından beri ülke yönetiminin en üst kademesinde bulunan kişilere aktarmama rağmen başarılı olamadım. Bu Erciyes-Babadağ, Kızıldağ üçgeni arasında bulunan Göreme bölgesindeki; Karain, Sarıhıdır ve Tuzköy yerleşim yerlerinde, ev ve bahçe duvarlarındaki yumuşak taşların içinde bulunan Fibröz Zeolite veya Erionit olarak anılan lifsel bir mineralin sebep olduğu kanser salgınıydı. Kendi gücümüzle, yirmi yılı aşkın bir sürede bu bölgelerde yaptığımız çalışmalarda, bu üç köy halkının en az yarısının Mezotelyoma denilen, akciğer ve karn zarı kanserinden öldüğünü gösterdik. Mezotelyoma hastalığı, batı ülkelerinde asbeste bağlı bir meslek hastalığı olmasına karşın, bizde çevresel kökenli Fibröz Zeolitten kaynaklanıyordu ve üstelik beklenenden 1000 kat fazla kanser yaptığı için kanser salgını olarak nitelenmesi yanlış olmazdı. Hastalığın bu üç köyden, 3-4-7 km. gibi uzaklıktaki komşu köylerde bulunmaması, çözüm yolunun ne olabileceğini işaret ediyordu. Köylerin, Fibröz Zeolit'in bulunmadığı yerlere nakli en basit çözüm yoluuydu. Biz ne yazık ki bu basit korunmayı bir türlü uygulayamadık. Yıllar boyu süren, insan kaybı, hastaların tedavisinde harcanan paralar bir türlü ilgilileri uyandıramamıştı.

Demirel yöreyi iyi biliyordu. Şimdi muhalefetteydi ama, yakın zamanda iktidara geçecekti. Durum onu gösteriyordu. Ona yakınlıklarını bildiğim tanıdık birkaç milletvekili aracılığı ile kendisinden randevu talep ettim. Gelen yanıt, "Süleyman Demirel, sizin çalışmalarınızı yakından takip ediyor ve takdirle karşılıyor. İşleri şu anda çok yoğun. En kısa zamanda sizinle birlikte olacaklardır." Bir süre bekledim cevap gelmedi. Başkalarını araya koydum. Aynı cevap, aynı gerekçe. Anlaşılan bu iş olmayacaktı.

Göreme'deki kanser salgınına bir türlü aklımdan çıkaramıyordum. Kendi kendime soruyordum. Kişesel bir sorun değil, ülkenin önemli bir sağlık konusu. Yüzlerce insan ölüyor, bundan önemlisi ne olabilir ki? Çözümü ortada. Bunu da ancak, devlet yapabilir. Eğer olaya 1975 yılında müdahale edilseydi, o tarihte doğan ve şimdi 20 yaşında olan köylüler kanser olmayacaklardı. Bundan güzel koruyucu hekimlik örneği olabilir mi ?

Köylerdeki kanser olayının Türkiye genelinde halka duyurulması etkili olabilirdi. En çok satan bir gazete bu işi yapabilirdi. 1990 yılında, Hürriyet Gazetesi'nin tertiplelediği Sedat Simavi Vakfı Sağlık Bilimleri Ödülü yarışmasına aday olarak katıldım. Eksik olmasınlar jüri üyeleri beni ödüle layık buldular. Bu benim için gurur vericiydi. Ancak, aynı gazetede sayın Semra Tükel tarafından üç köydeki kanser olayının nedeni ve çözüm yolunun geniş olarak yazılmış olması çok daha önemli ve anlamlıydı benim için! Ne yazık ki bu da beklediğimiz yankıyı vermedi. İsterdim ki, ülkenin zenginlerinden birkaçı el atsın ve olay bitsin. Bundan güzel bir davranış, bundan büyük sevap olabilir miydi?

Sedat Simavi Ödülü dolayısıyla, eksik olmasınlar başta o zamanın Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı Sayın Murat Karayağalçın olmak üzere birkaç yöneticiden tebrik yazıları aldım. O sırada DYP'nin sosyal konulardan sorumlusu Sayın Ali Şevki Ereğ'ten de güzel bir tebrik mektubu gelmez mi! Bunu değerlendirmeyi uygun buldum. Kendisine yazdığım cevabi teşekkür yazıda, "Türkiye'de araştırma yapmanın yeterli olmadığını, sorumlu kuruluşların önerilen çözüm yollarıyla ilgilenmelerinin şart olduğunu, bunun için Sayın Demirel ile konuşmak istediğimi, ancak yoğun işleri dolayısıyla bunun bir türlü mümkün olmadığını ve eğer mümkünse kendisine bu sağlık sorununu tartışmak istediğimi" ilettim. Bu yazım etkisini gösterdi.

Bin dokuzyüz doksan yılının kış aylarından bir pazar günü Demirel'in Güniz Sokak'taki evine konuk olarak gittim. Kapıda beni, yaşlı başlı, efendiden birisi karşılayarak içeriye girmemi istedi. Demirel'in odasının dolu olduğunu kapı aralığından görmüştüm. Kendisine, "Çok önemli konu için, kendisiyle yalnız olarak konuşmak istediğini" ısrarla bildirince:

- Merak etmeyin efendim. Süleyman Bey, sizinle yalnız konuşacak dedi.

Büyükçe bir odada Demirel koltuktan ziyade padişah tahtına benzer bir yerde oturuyor. Önündeki büyük bir masanın üzerinde değişik materyellerden yapılmış çok sayıda "Kırat" heykelleri dikkati çekiyor. En az 10 konuk odanın kenarına konan koltuklara oturmuşlar. Konuşma sırası gelen, önce takdir duygularını sunuyor ve sonra da özel sorunlarını aktararak ondan çözüm için yardım isti-

yor. Bunların içinde, hatırladığım kadıyla Libya'da iş yaptığı halde parasını alamayan, devletten tahsisatını çekemeyen, işleri bürokrasi çarkında tıkanmış olanlar ve çocuğuna iş arayanlar var. Süleyman Bey'in çok ilginç davranışı dikkatimi çekti. Herkesin derdiyle ilgileniyor ve hepsine çözüm sözü veriyordu. Bunların içinde bana göre yapılması mümkün olanı var, olmayanı var. Verdiği cevaplar "Çözeriz, Hallederiz." şeklindeydi. İkincisi, en kuvvetli yönü olan belleğini çok iyi değerlendiriyor. Gelenlerin eş ve çocuklarının isimlerini, yaşlarını, eski olayların tarihini anında belirtmesi karşısındakini şaşırtıyor. Herkes, "Beyefendi Maaşallah ne kadar kuvvetli hafızanız var!" demek zorunda kalıyordu.

Demirel'in yaptığı bir çeşit poliklinik yapma. İyi ve moral verici doktor gibi hareket ediyor. İş biten teşekkür ettikten sonra odadan çıkıyor. Dikkat ettim, görüşmeden çıkanın yerine başka birisini içeriye almıyorlar. Demek ki, onunla teke tek konuşabileceğim. Benden önceki konuşun işi de bittikten sonra söze başladım:

- Sayın Demirel, ben buraya çok önemli bir sağlık konusunu size aktarmak için geldim. Çok değil beş dakikanızı alacağım. Müsaade ederseniz, yanınıza gelip konuşmak istiyorum.

-Rica ederim hocam. Beş dakika değil, yarım saat konuşun. Biz bizyiz. Ben sizin yanınıza geleceğim.

Yanıma geldi ve "Anlatın" dedi. Köylerin durumunu özetledikten sonra inandırıcı olsun diye yanımda getirdiğim ve Tuzköy'de son 10 yıl içinde kanserden ölmüş 250 kişinin isimlerini içeren listeyi gösterdim. Ayrıca önce normal bir kişinin akciğer filmini pencereye karşı tutarak :

- Efendim. Bildiğiniz gibi akciğerlerin içinde hava olduğu için filmde siyah olarak görülür. Ortadaki Beyazlık kalbe aittir. Bunun iki tarafında siyah kanat şeklindeki görünen ise akciğerlerdir. Şimdi göreceğiniz bir hastaya ait olan akciğer filminde sol taraf beyazdır. Zira orada hava yerine su birikmiştir. Miktarı yarım gaz tenekesi kadardır. Hastalar ortalama iki yıl yaşarlar. Belirtisi nefes darlığı ve çok şiddetli göğüs ağrısıdır. Bu tür kanserin tedavisi yoktur. Hasta öldüğü zaman, yakınları ve doktorlar üzülmezler. Kurtuldu diye düşünürler.

- Ben o bölgeyi çok iyi bilirim. Onların su derdiyle ben uğraşmıştım. Orada Veli Ağa diye birisi vardır. Sağ mıdır acaba ?

- Sayın Demirel, bu köylerin kanser sorunlarının tek bir çözüm yolu vardır. O da yeni yerleşim yerlerine taşınmalarıdır. İnşallah yakın zamanda iktidara gelirsiniz. Ben inanıyorum ki bunu ancak siz hallederseniz. Sizin için zor bir mesele değildir.

- Ben bunu iktidara gelmeden de hallederim. Merak etmeyiniz.

Ötekiler gibi ben de memnun ve mesut olarak Demirel'in odasındaydım ayrıldım ama köylerin sorunu unutulup gitti.

Sayın Süleyman Demirel ile ikinci kez karşılaşmam Cumhurbaşkanı olduğu dönemde oldu. Tütün ya da sigara alışkanlığının insan sağlığına ne kadar zararlı olduğunu bilmeyen yoktur. 1950-2000 yılları arasında dünyada 60 milyon insan sigaranın yaptığı hastalıklardan vakitsiz, yani erken yaşta öcek. İnsanlarımızı bu konuda uyarmamız gerekiyor. Sözlü ve yazılı basın organlarıyla zaman zaman halkı aydınlatmaya çalışıyoruz. Ne kadar faydalı olmuşuzdu bilinmez; "Siçanın sidiğinin denize faydası olurmuş." diye teselli oluyorz. Eş dost arasında "Sigara düşmanı" olarak bildiklerine göre faydalı olabilmış diye düşünüyorum. Elli yıla yakın hekimliğimde, yüzlerce kişinin sigara bırakmasına katkıda bulunduğum için kendimle gurur duyuyorum.

Avrupa'da kurulmuş olan "Sigara ile mücadele derneklerinin" yanında yakın zamanda ortaya çıkan "Toraks Derneği'nin" başkanı sıfatıyla diğer halk sağlığı derneklerinin yetkilileri ile birlikte Cumhurbaşkanımız Demirel ile konuşmak gerekiyordu. Ondan, yıllarca mecliste beklemekte olan sigara ile ilgili yasanın bir an önce kanunlaşmasında yardımcı olmasını ve 1997 yılında İstanbul'da düzenlemeyi planladığımız kongreye destek olmasını isteyecektik.

Kendisinden 29 Haziran 1996 Cumartesi günü saat 11.30 için randevu aldık. Ziyaretçilerin köşke alındığı 5 numaralı kapıya geldiğimiz zaman, önümüzde uzun kuyruk vardı. Demek ki, 1990 yılından beri devam eden poliklinik geleneği değişmemiş. O halde alacağımız sonuç da aşağı yukarı belliydi. Gene de ben kendisinin son halini merak ediyordum. Acaba beni tanıyabilecek mi? Grubun içinde en kıdemli olmama rağmen ağzı laf yapan ve konuşmayı seven genç bir arkadaşı temsilci olarak seçtik.

Polis kontrolünden geçtikten sonra bir müddet bekleme salonunda kaldık. Bu arada hiç ummadığım kişileri de orada görmek fırsatını bulduk. Birbrimize "Senin ne işin var?" kabilinden sorular sorduk!

Sıramız gelince lüks bir araba ile esas köşk binasına geldik. Orada da polis kontrolünden geçtikten sonra ikinci kattaki bekleme odasındaki kuyruğa dahil olduk. Odada izmaritle dolu kül tablaları ve çok kişinin sigara içmesi dikkatimizi çekti. Cumhurbaşkanını ziyaret eden yabancı konuklar neler düşünebilirlerdi! Hiç olmazsa, ülkenin temsil edildiği bu tür yerlerde sigara içilmesinin kısıtlanması gerekirdi diye düşündüm.

Nihayet Cumhurbaşkanımız ziyaret salonunun kapısında göündü. Hepimizin ellerini sıktı. Masanın başına geçti. Bizlerde koltuklara Meremen bardakları gibi dizildik. Temsilcimiz konuşmaya başlar başlamaz Demirel ceinden

altın kaplama tükenmez bir kalem çıkararak, üzerinde Cumhurbaşkanı amblemi olan kartlara hızlı hızlı not almaya başladı. Hiçbirimizin yüzüne bakmamaya özen gösteriyordu. Arada sırada, “Kimi temsil ediyorsunuz?, Derneğinizin bakanlık onayı var mı?, Kişi kendi sağlığını düşünmüyor, sigara içeriyorsa ona bir şey yapılamaz!” cinsinden sorular soruyor, yorumlar yapıyordu. Sigarayla Savaşanlar Vakfı ve Sigara ve Sağlık Komisyonunun onursal üyesi olmasını istedik. “Benim anayasal konumum buna müsait değil!” diye nazıkçe red etti. Buna karşın Mayıs 1997’de yapacağımız kongreye onur vereceğine söz verdi. Bir aralık, “Parasal gücünüz nedir?” diye sordu. Temsilcimiz boynunu büktü. “Yok efendim!” dedi.

Cumhurbaşkanımız kanunun çıkması için TBMM Başkanı Sayın Kalemli ile konuşacağını söyleyerek ayağa kalktı. Anlaşılan süremiz bitmişti ve kısa sürede bizi yolcu etti.

Bir süre sonra TBMM sigara ile ilgili yasayı çıkardı. Cumhurbaşkanımız da bunu onaylayarak tarihi bir görevi yerine getirdi.

ÖZTÜRK'ÜN BAŞINA GELENLER

Onu Hacettepeye geldiğim ilk yıllarda tanıdım. Teknisyen olarak ameliyathane-
nede çalışıyordu. Devamlı, başı ve kolları sallanan, sanki düşecekmiş gibi yürüyen
genç bir adam. Buna karşın, gözleri ışıldayan ve devamlı gülümseyen birisi. Herkes
tarafından seviliyor ve takdir ediliyor. Ellerindeki sallanmalara karşın ameliyathane-
de teknisyen olarak çalıştırılması Prof. Dr. Özdemir Demir'den kaynaklanıyor
olmalı.

Adalet Partisi'nin sayılan mebuslarından birisi yeni evlenmiş. Kullandığı
otomobile, sanıyorum Tokat'tan Ankara'ya gelirken kötü bir trafik kazası geçiri-
yor. Yaralı olarak Hacettepeye kaldırılıyor. Eşinin öldüğü kendisine bildirilmiyor.
Ayak kemiklerinden birisi kırık ve üst çene kemiğindeki kırığa bağlı çift görmesi
var. Sevilen ve hatırlı birisi olduğu için Ortopedi, KBB ve Beyin Cerrahisi bölümü
hocalarının hepsi seferber olmuş durumda. Bu sırada asistanlardan biri, trafik kaza-
sı geçiren hastaların kasık atar damarından kan alarak oksijen basıncını ölçmekte-
dir. Normalde atar damardaki kanın oksijen basıncı 95 mmHg. olmasına karşın
hastanındaki 40 mmHg. gibi çok düşük bir değer gösteriyor. Bunu hocasına bildirdi-
ğinde, "Olamaz! Herhalde sen atar damar yerine toplar damardan kan
almışsındır, yada alet hatalıdır." der. Testi tekrarlamak gereğini duymazlar.
Aslında, kırık kemiğin iliğindeki yağ partikülleri kana kaşarak akciğerdeki kılcal
damarları tıkadığı için kanın oksijenlenmesi bozulmuştur. Bu duruma tıpta, "Yağ
Embolisi" denir.

Hastanın ayağına yapılması düşünülen müdahalenin acelesi olmadığına
karar verilir. Bunun yerine onu çok rahatsız eden çift görmenin giderilmesi için, üst
çene kemiğindeki çatlağın düzeltilmesi ön plana alınır. Anesteziyi Özdemir Bey
yapar. Uyutucu ilaç verilir verilmez, hastanın kalbi durur. Anında yapılan müdahale
ile kalb tekrar çalıştırılır fakat hastanın bilinci yerine gelmez. Hastanın doktorları
ortadan kaybolurlar. Ortada Özdemir Bey kalmıştır. Hasta yakınları anestezi sıra-
sında hata yapıldığına inanırlar. Sorumlu olarak Özdemir'i suçlu bulurlar.
Komadaki hastayı yoğun bakım ünitesine alırlar. Solunumu, respiratör denilen alet-
le idare ediliyor. Bu cihazın hastanın durumuna göre ayarlanmasını Öztürk
yapmaktadır. Bu sırada hasta yakınları doktorları devamlı taciz ettiklerinden, onlar
ortalıkta görünmemektedir Ortada iki hedef vardır. Özdemir ve Öztürk.
Öztürk'ü her fırsatta sıkıştırmaya başlarlar.

-Söyle ulan, anesteziyi Özdemir vermedi; Sen verdin değil mi?
Şimdi vicdan azabı çektiğin için, hastamızın yanından ayrılmıyorsun
değil mi?

Öztürk onlara dilinin döndüğü kadar, olayın düşündükleri gibi olmadığını söylüyor ama nafile. Aslında Öztürk'ün konuşmasını da herkes anlayamaz. Zira kekeme derecesinde özürdür ve heyecanlandığı zaman çok zorlanır.

Hasta kaybedilir. Özdemir Bey'i mahkemeye verirler. Hacettepe'ye itimatları olmadığı için otopsi başka yerde yapılır. Ölüm sebebinin neye bağlandığını kesin olarak bilmiyorum. Bana göre bu olayda sorumluluk Özdemir Bey'den ziyade, hastanın kandaki oksijen basıncını iyi değerlendirmeyen kişilerdedir. Öztürk'ün ise hiçbir suçu, günahı yoktur. Bilakis yaptığı insanlık ve dürüstlükten başka bir şey değildir. Hasta yakınları onun sonradan olma fiziksel özürlüğüne bakarak değerlendirme yapmışlardır.

Öztürk, Erzincan'ın Kemah yöresinden bir ailenin çocuğudur. Babası, idareci olarak Adana'da görev yapmaktadır. Ortaokul devresinde yüzme dersleri almış ve Ayhan Karataş ile birlikte milli yüzücü olmuştur. Daha da ileri seviyelere ulaşmak için İstanbul'daki Yüzme İhtisas Kulübüne katılmak ister. Aile bunu kabul etmez. İki arkadaşı ile birlikte İstanbul'a giderler. Kısa sürede orada tutunamayacaklarını anlarlar. Adana'ya dönmeden önce Ankara'ya uğrayıp, Anıt Kabir ve Gençlik Parkını görmek isterler. 1 Şubat 1963 tarihinde Ulus'da Gima mağazasını gezmekte olan üç arkadaş korkunç bir gürültü ile sarsılırlar. Öztürk, Erzincan'lı olduğu için bunun zelzele olduğunu sanır ve arkadaşlarına seslenir;

-Hemen dışarı çıkalım. Zelzele oluyor. İçeride durursak enkaz altında kalırız, der.

Binanın ana kapısından çıkarken korkunç bir patlama olur. Panik içinde iki arkadaşı bir tarafa, Öztürk başka tarafa koşar. Kaçarken, sol omuzunun trafik levhasına çarptığını ve yere düştüğünü hatırlar. Kaçışan insanlar onu çığırır. Kendine geldiğinde rahat bir karyolada yattığını, bir kolundan su, diğer kolundan ise kırmızı boya gittiğini görür! Burnuna yanık et kokusu gelmektedir. Aslında Ankara Tıp Fakültesi Hastanesi'nde yatmaktadır. Kendisine serum ve kan verilmektedir. Yanındaki yaralıların çoğu yanmış kişilerdir. Olayı sonradan öğrenir. O gün Ankara semalarında askeri bir uçakla, Lübnan havayollarına ait bir yolcu uçağı havada çarpışmış ve Ulus'da yere çakılarak infilak etmiştir. İki arkadaşının sonradan yanarak öldüğünü öğrenir.

Kazadan sonra Öztürk'te dengesizlik, konuşma güçlüğü, baş, el ve ayaklarında istemsiz sallanma gelişmiştir. Doktorlar bunu izah edememektedir. Beyin cerrahisi servisi olan Hacettepe'ye nakledilir. Oradaki servisin kurucusu Dr. Nurhan Avman bakmaktadır. O devrin imkanları ile her türlü tetkikler yapılır fakat bir sonuca varılamaz. Artık ömrünü sakat olarak geçirmek zorundadır.

Günün birinde yattığı koğuşa kaza sonu yaralanmış iri yarı birisini getirirler. Bu yerli filmlerin kötü adamı, A. Tarık Tekçe'den başkası değildir. Yeni hastanın geleni gideni çok olmakta. Hem de Türk sinemasının ünlüleri. Belgin Doruk, Zeki Müren ve diğerleri. Bunlar ister istemez Öztürk'ün başına gelenleri de öğrenirler. Ona yardım etmek isterler. Belgin Doruk, ona çevireceği filmlerde rol vermek ister, anlaşılır. İlk film, "Hep o şarkı" adını taşır ve başrollerde Belgin Doruk ile birlikte Zeki Müren vardır. Öztürk, filmde Belgin Doruk'un sakat sevgilisini canlandırmaktadır. Filmde başarılı olmuştur. Aslında bu çok doğaldır, zira yatakta olduğu gibi görünmesi yetmekte ayrıca rol yapmasına gerek yoktur! O devirde iyi para olan 650 kuruş alır. Aynı ekiple çekilen, "İstanbul Kaldırımları" ikinci filmi olmuştur. Bu filmde kaz çobanı olarak rol almıştır. Bu rol için 11 lira 25 kuruş gibi daha yüksek bir para almış!

Öztürk, Yeşilçam'ın havasına pek alışmaz ve geri döner. Zira Hacettepe Hastanesi'ndeki sevgi ortamını orada bulamamıştır. Hastanede personel gibi sağda solda dolaşır, hastalara yardım eder. Günün birinde İhsan Doğramacı'nın odacısı ondan bir ricada bulunur:

-Ben cuma namazına gidiyorum. Sen burada benim yerime dur, kimseyi içeri alma!

Bizimki görevi üstlenir. Biraz sonra, merdivenlerden hızla çıkan iri yarı bir adamla karşılaşır. Gelen ona hiçbir şey söylemeden odaya dalar.

- Hemşerim bir dakika. Böyle, izin almadan nereye gidiyorsun?

Birbirlerinin yüzüne bakarlar. Gelen İhsan Doğramacı'dan başkası değildir. Öztürk'ün görev anlayışı İhsan Bey'in çok hoşuna gider. Onu işe almaları için yetkililere emir verir. Hastanenin ev idaresi bölümünde resmen göreve başlar. Ne var ki bu görev kendisine uygun gelmez. Gözü ameliyathanede çalışmak, olanları görmek ve yaşamaktır. Nihayet beklediği gün gelmiştir. Öğrencilerin Marmaris'de tertip ettikleri geziye o da katılır. Burada Hacettepe hastanesindeki anestezi bölümünü kuran, Dr. Özdemir Demir ile tanışır. Ona dileğini iletğinde, ameliyathanede kendisine uygun bir iş sözü alır. Gezi dönüşünde Özdemir Bey'in isteği ile ameliyathaneye alınır. Yeni işi, ameliyathanedeki aletlerin hazırlanmasında yardımcı olmaktır. Kısa zamanda bu işi öğrenir fakat işin yeknesaklığı onu tatmin etmez. O daha çok hastaların uyutulmasındaki kullanılan anestezi cihazları ve yardımcı solunum aperieleri ile ilgilenmektedir. Teknisyen kadrosuna geçer ve çok kısa bir sürede, aletlerin tamerini üstlenir. Elleri titreyen bir insanın nasıl olupda bu işi yaptığına herkes hayret eder. Artık işinin ehli olmuştur. Yeni gelenlerin eğitimini üstlenir. Ne var ki, bu hali kıskanç kişilerin dikkatini çeker. Yavaş yavaş ipini çekmeye başlarlar. Amirlerine yapmadığı şeyleri gammazlarlar. Bu durum Özde-

mir'in sağlığında pek işlemez. Hastalık devresinde ve yokluğunda çekememezlik ileri safhaya varır.

Öztürk, deneysel çalışmalara da merak salır. Köpeklerin uyutulması işini o yapmaktadır. Bir defasında, eli titrediği için, hayvanın damarından uyutucu ilacı tam olarak veremez. Hayvanın boğazına tüp sokarken, köpek uyanır ve sağ elinin işaret parmağını kapar. Eli titrediği için kalemi tutamaması yetmiyormuş gibi bir de köpek ısırdı onu iyice kalem tutamaz hale getirir.

Göğüs-Kalb ve Damar Cerrahisi'nin başkanı Prof.Dr.Yüksel Bozer, kalb naklini kafaya koymuştur. Bunu önce köpeklerde denemesi gerekir. Deneysel tıp laboratuvarındaki iki ameliyat masasında birisi alıcı, diğeri verici durumunda iki köpek yatmaktadır.Yüksel Bey'in ameliyat ettiği köpeği Öztürk uyutmaktadır. Anestezi cihazına bağlı balonla hayvana uyuşturucu gaz-oksijen karşımını vermektedir. Köpeğin göğsü açılmıştır, kalb ve damarları kesilip yerinden alınacak ve hazır vaziyette bekleyen ikinci köpeğe takılacaktır. Öztürk'ün, büyük damar bağlanırken akciğerleri şişirmemesi gerekiyor. Dalgınlıkla balonu sıkıştırınca, akciğerler şişiyor ve şişen, genilen akciğerlerler ameliyat yerini kapattığı için Yüksel Bey'in tepesi atıyor;

-E.O.E. senin heykelini yapsınlarda kafana kuşlar s....n emi!

-Estağfurullah hocam, esas heykeli yapılacak kişi sizsiniz, demesiyle birlikte kafasının yanından ameliyat makasının uçtuğunu farkederek.

Göğüs-Kalb ve Damar Cerrahisi'ne yeni gelen modern yardımcı solunum cihazlarına merak sarar. Bunların işleyiş mekanizmaları, hastalara uygulanan ayarları öğrenir. Aletle başı derde giren, doktor ve hemşireler onu aramak zorundadır. Bir gün, yeni aletlerin bakımını yaparken, bu bölümde çalışan bir öğretim üyesi ona ne yaptığını sorar. Kalb ameliyatı olan hasta için makınayı hazırladığını bildirir. Profesör, aletin kurcalanmasından hoşnut değildir. Emir verir; "O alete dokunma. Öteki cihazlara bak!" der. Öztürk boş bulunur. "Ama hocam sizin ameliyat yaptığınız hasta için bu cihaz gerekir" der. Artık işi bitmiştir. Hocaya akıl vermek haddine mi? Yalnız yoğun bakım ünitesinde değil, ameliyathane bile çalışması istenmez. Bu onun için yıkım olmuştur. Günlerce çalıştığı yere uğramaz. Kendini savunması bile işe yaramaz. Onu solunum cihazlarından ayırmak, öldürmekten beterdir. Nihayet idareciler çözüm yolu bulurlar. En iyisi bu cihazlarla ilgili başka bir yerde, göğüs hastalıkları bölümünde çalışmasını sağlayarak onu tekrar hayata bağlarlar.

Öztürk'ün bedensel özürüllüğü yüzünden başına gelmeyen kalmamıştır. Göğüs hastalıkları kliniğinde çalıştığı sürede, sallanarak yürümesi, peltek konuşması hastalarda sarhoş izlenimini uyandırır. Zaman zaman, "Bu adam ayık gezmez

mi? Ne zaman gelsem sarhoş”. “İzzet Bey, bu sarhoşu nereden bulmuş?” gibi konuşmalanna şahit oluyoruz. Bir defasında, iç hastalıkları devamlı bakım ünitesinde, yardımcı solunum aletinde bir problem çıkar. Kimse bunu çözemez. Öztürk’ü evinden çağırırlar. Hasta yakınlarının meraklı bakışları arasında üniteye girerken, birisi “Hastamıza bağlanacak olan alete siz mi bakacaksınız? Deyince bizim ki kekeliyerek, “E e e vet” der. Kısa bir sürede aletle ilgili sorunu çözer. Aletin bağlandığı ve hastanın solunum borusunda bulunan lastik tüpün ucu tıkanmıştır. Tıkanıklık giderildikten sonra yapay solunum cihazı istenilen şekilde çalışmaya başlar. Dışarı çıktığında, hasta yakınlarından birisi o saatte nereden bulmuşsa, kağıda sarılı bir büyük şişe rakıyı ona uzatır. “Beyefendi muhabbetinizi yarıda kestik. Bununla devam edersiniz !” der.

Öztürk, çalışma hayatının sonuna gelmiştir. Bir tek amacı vardır. Teknisyenler için, yapay solunum cihazları hakkında kitap yazmak. Onun gibi, bedensel özürli olması yüzünden sarhoş görüntüsü veren bir kişinin kitabı okunur mu? Ne dersiniz?

KOLOMBO ALİ

Kristof Colomb'un, Amerika'yı keşfetmesinden tam 469 yıl sonra ben Kolombo Ali'yi keşfettim! Onun takma adının Amerika'yı keşfedenle ilgisi yok. "Komiser Colombo" adlı yabancı polisiye film kahramanından geliyor. Giyinişi, davranışı, cinlikleri ve soğuk kanlılığı detektife tıpatıp benzediği için bu ismi uygun buldum.

Gülhane'deki asistanlık yıllarında, hocamız Fahri Sanel' in has adamlarından birisiydi. Yakınıımızdaki Jandarma Alayı'nın atölyesinde garaj amiriydi. Esas görevinden ziyade, bizim klinikte çalışır gibiydi. Hocamız, ona olmayacak işleri yaptırır ! Arada sırada, serviste yatar, istirahat alırdı .

Benim Ali Aydın'la ilginç hastalığı dolayısıyla oldu. Çok eskiden akciğer tüberkülozu geçirmiş. Sol akciğerin üst kısmındaki kalıntıların, bronş diye bilinen solunum yollarına etkisini gösterebilmek için Bronkografi denilen zor bir tetkik yapmak gerekiyordu. Bunun için, hastanın soluk borusuna ince bir sonda sokup, buradan akciğerlere, yoğurt rengi ve kıvamında baryum'lu kontrast madde akıtarak, bronşların haritasını çıkarırdık. Bu, hasta için hiç de kolay bir işlem değildi. Ne var ki hocamız, tüberküloz geçirmiş hastaların bronş sistemini incelemek istemişti ! Ali'nin sol akciğerindeki solunum yollarının uç kısmında sucuk gibi genişlemeler tespit ettik.

Fahir hoca, bir müddet sona tekrar Ali'yi yatırmamızı emretti. Bu sefer balgamın sitolojik incelenmesini istedi. Bu incelemede, balgamdaki hücrelerin arasında kanser hücreleri olup olmadığına bakılıyordu. Akademi'de sitolojiden çok iyi anlayan hocalar vardı. Anlaşılan, tüberkülozlu olup da sigara içen kişilerin balgamlarında inceleme yapmayı planlamış hocamız. Ali'nin balgamlarında devamlı kanser hücreleri görüldü. Yanlış kötü hücreleri görmekle kalmadılar, kanserin türünü de söyleyebildiler. Ali yüzümüzden kötü haberi sezdi. Sonucu öğrenince, "Boş verin. Çekin sifonu gitsin. Bende öyle hastalık olmaz." deyip geçti !

Tıp dergilerinin birisinde, lenf bezelerinin görüntülenmesi için "Lenfanjiografi" denilen bir röntgen yöntemi gözümüze ilişmişti. Bunda, önce ayak parmak arası derisine mürekkep gibi bir boya zerkediliyor ve ayak sırtındaki kılcal lenf damarları belirleniyor. Sonra çok ince bir iğne ile lenf damarlarından birisinin içine girip, çok yavaş olmak koşulu ile yağlı bir madde zerk ediliyordu. Bir süre sonra alınan filmlerde kasık, karın ve göğüs boşluğundaki lenf bezeleri seçiliyordu. İşin en zor yönü, bir saatlik zaman dilimi içinde 20 santimetre küplük yağlı ilacın verilmesi. Bunun çok yavaş zerk edilmesi gerekiyor. Aksi takdirde, kılcal damar hemen yırtılıyor. Yabancılar, özel bir pompa kullanıyorlar. Bu bizde yok ve dışardan getirtmek de çok zor.

Durumu Olmadık işler uzmanı Ali'ye bildirdik. Şöyle bir düşündükten sonra:

- Bu pompayı yapabiliriz.
- Nasıl ?
- Eski bir çalar saatin saniye çarklarından yararlanarak.
- Yapıver öyleyse!
- Bana bir hafta süre veriniz.

Ali, verilen süreden daha kısa bir zamanda pompayı yaptı. Saat gibi ses çıkartan bu alet, seneler boyu hem Gülhane'de ve hem de Hacettepe'de işimizi gördü.

Yıllar sonra Hacettepe'de kendi dalında çok ünlü bir hocanın konferansına katılmıştım. O da, sitolojiyle ilgileniyordu. Vücut salgılarındaki hücreleri incelemek suretiyle erken devrede akciğer ve kadın cinsiyet organları kanserlerini kesin olarak teşhis koyabileceğini vurguluyordu. Ali aklıma geldi, üç gün sabah balgamını iddialı arkadaşın laboratuvarına gönderdim. Hepsine , "Class V. Epidermoid karsinoma" teşhisini koydu! O da hem kanseri biliyor hem de kanser tipini !. Adama 15 sene önce de aynı teşhis konmuştu. Eğer konulan teşhis doğru olsaydı, çoktan adresini değiştirmiş olacaktı ! Doktora, "Bir daha benim yanımda küçük at ta civciv yesin!" diyerek onu kızdırdım.

Ali hürriyetine düşkün birisi. Bir an önce askerlikten kurtulmak istiyor. Emekliliğine de az almış. Gülhane'de dolaşp duruyor, bir şey çıkar mı diye kan muayeneleri yaptırıyor. Nihayet aradığını bulmuş, karaciğer testlerinden birkaçı bozuk bulunmuş. Hastalığa aldırdığı yok. İş gücü bozuk testler sayesinde askerlikten ilişiyimi kesebilmek. Olabilir işaretini aldıktan sonra ek incelemelere gereksinim olmuş. İstenilen özel tetkik raporunda "Karaciğer'de güve yeniği görünümü var." yazılmış. Heyet, sonunda muayene kaydıyla üç ay istirahat vermiş . Memleketi olan Görele'ye gitmiş, sağda solda dolaşmış. "Oh be, dünya varmış!" demiş. İkinci kez heyete girişte de aynı bozukluklar bulunduğu için üç ay daha istirahat uygun bulunmuş. Bunun anlamı bir bakıma üçüncü girişte çürük raporu alacak demek. Jandarma'dan ayrılınca kendisine en uygun iş olarak şöförlüğü seçmeyi planladığı için Anadolu arabasıyla gizli gizli şöförlük yapmaya başlamış.

Kolombo Ali, soğuk bir kış günü eliyle yüzünü tutarak odama girdi. Bir nevi Şöför hastalığı olan "Yüz felçine" yakalanmış. "Öyle bilmeden, türbe-ye cami avlusuna işemedim ama!" diye söylenip duruyordu. Bu hastalık bazen kendiliğinden, bazen fizik tedavi ve ilaçla, bazen de ameliyatla geçer. Benim konum değildi ama, başkasına gönderip işi uzatmak istemedim. "Korkma ben

seni düzeltirim.” diyerek kortizonlu bir ilaç verdim. Uzun süre ortalıkta gözükmedi. Gelmediğine göre, herhalde yüz felçi geçmiştir diye düşündüm. Sonunda, asık bir yüzle kapıda göründü. Yüzü düzelmişti ama somurtuyordu. Merak edip sordum:

- Bu ne surat Ali.

- Canıma okudun. Planlarımı alt üst ettin.

- Nedenmiş o ?

-Neden olacak, o verdiğin kortizonlu hap, ‘Güve yeniğini’ ortadan kaldırmış. Artık istirahat, rapor falan vermiyorlar.

- Ne gabi adamsın be! Fena mı, hem yüzünü hem de karaciğerini düzelttim. Sevineceğine üzülüyorsun.

- Benim karaciğerden falan şikayetim yoktu ki zaten !

Seneler seneleri kovaladı. Ali yaşlanmaya başladı ama kafası cin gibi. Bir gün benimle özel olarak konuşmak istedi: “ İzzet Bey, geçenlerde Keçiören’de bir arkadaşımı ziyaret etmek istedim. Çoktandır görmemiştim. Kapıyı oğlu açtı. ‘Babam burada yok’ dedi. Öldü mü ? dedim, dingidi, mingidi etti. Nereye gitti ? dedim, kapıyı yüzüme kapattı. Apartmandan çıkarken bir de kapıcı ile görüşeyim dedim. Malüm, onlar bazı şeyleri daha iyi bilir. Eliyle, kömürlüklerden birisini gösterdi. Bir de ne göreyim. Zavallı arkadaşım, o ufacak yerde zincirle bağlı. Beni tanımadı, korkmuş bir hayvan gibi bakıyordu. Üstü başı perişandı. Sırılsıklamdı. Yerde birikmiş su ve hortum vardı. Anlaşılan, altını üstünü kirlettiğinde hortumla temizliyorlarmış adamı. Orada fazla duramadım, ayrıldım. İnsanın bazı olaylardan ders alması gerekiyor. Ben o duruma düşersem, bizimkilerin de aynısını yapıp yapmayacağını bilemem. İnsanoğlu, çiğ süt emmiştir, belli olmaz. O hale düşeceğime kendimi öldürmeyi tercih ederim. Gerçi evde Kırıkkale marka bir tabancam var ama ona pek güvenemiyorum. Tabancayı kafaya dayayıp, tetiği çekmek de kolay birşey değil. Sözün özeti sen doktorsun. Bana, uyku hapi gibi, insanı zahmetsiz öldüren ilaç yaz. Yanımda bulunsun.” “Olur mu öyle şey ?” dedimse tutturdu, durdu. Sonunda, “Biraz bekle bakalım. Son senelerde Amerika’da bir doktor, ümitsiz hastaların ölmelerine yardım ediyormuş. Başı da derde girmiş ama, kamuda yaptıklarını destekleyenler de varmış. Çeşitli intihar tekniklerini içeren bir de kitabı çıkmış. Bizim oğlanlardan bu kitabı bana göndermelerini isteyeceğim.” dedim. “Sakın unutma ha, söylediklerimde ciddiylim.” dedi.

Çocuklardan uzun süre cevap gelmedi. Telefonla sıkıştırdım. Haklı olarak, “ Niye bu kitabı istiyorsun ? Ne yapacaksın ? Bir sorun mu var ? ” gibi sorular sordular. Sonunda, “The Final Exist” isimli kitap geldi. Kitabın içinde yirmiyi aşkın intihar çeşitleri var. Herbirisinin iyi ve kötü yanları belirtilmiş kitapda. Bana göre en uygun olanı Hava gazı + Uyku hapi + Naylon poşet kombinasyonlu yöntem.

Bahadır, Burdur’ da kısa dönem yedek subaylık yapıyor. İki sene önce, ağabeyi de orada akserlik görevini yapmış ve epey başı ağrımişti. Bir defasında, yemek masasına konan erik tabağından bir tane aldığı için savunması istenmişti zavallıdan. “Aman oğlum, dikkatli ol. Aşağı yukarı iki aylık süre. Kimseye karışma, hastalara bak yeter.” diye sıkı sıkı tembihlerde bulunduk. “Siz merak etmeyin, ben Enis’e benzemem.” dedi ama daha haftasında mızıldamaya başladı. Yemekler yetmediği için habire kantinden alışveriş yapmak zorundaymış , para yetişmiyormuş, tuvalet nöbeti, mutfak nöbeti tutturuyorlarmış. Bilmem ne derece doğru, talim sahasının ortasında “Suçlu Top” diye isimlendirilen eski bir top varmış. Onun başında bile nöbet tutuluyormuş ! Topun da suçlusunu ne olurmuş ki ? Pek aklım yatmadı bu işe. Bunlar yetmiyormuş gibi, kendinden yaşca, başca küçük çavuş, astsubay ve subaylardan devamlı azar işitmek en zoruna gideniymiş.

Bahadır bir gün telefon etti. Bazı torpillilerin babalan eğitim alayına gelip çocuklarını evci çıkarabiliyormuş. Araba da olduğu takdirde, hafta sonlarında Antalya’ya kaçabiliyorlarmış. Bu pek benim becerebileceğim bir işe benzemiyor. Sıkıntılı bir durum. Birden aklıma Kolombo Ali geldi. Çağırdım, “Emret” dedi. Ona durumu anlattıktan sonra :

- Şu benim hüviyetim. Şunlar da Toyota’nın anahtarları. Burdur’da ki eğitim alayına gideceksin. Ziyaretçi salonundan mikrofonla, önce “Dr.Bahadır Barış, babanız geldi, ziyaret salonuna geliniz “ diye anons ettireceksin. İlgililere benim nüfus kağıdını gösterdikten sonra, evci izni işlemi yapacaksın. İşler bittikten sonra arabanın anahtarlarını oğlana ver ve sen otobüsle geriye dön.

- Olur canım. Sen hiç merak etme, deyip yanımdan ayrıldı.

Ali, ertesi günü gülerekten yanıma geldi. Kuşkulandım :

- Hayrola, bir aksilik mi oldu ?

- Yok canım, aksilik falan değil. Senin profesör olman biraz işi karıştırdı.

- Ne gibi ?

- Senin oğlan orada bayağı isim yapmış. Ben kendisini çağırdığım-

da, komutanı "Ben de Bahadır'ın babasını görüp tanışayım ." demiş. İkisi birden geldiler. Benim için pek farketmedi ama, çocuk bayağı ter döktü.

Sonradan Bahadır anlattı. Ziyaretçi salonunda Komutan' ın gözü Ali'yi pek tutmamış. Buruşuk bir pardösü, yemek listesi gibi bir kravat, yamru yumru bir adam. Durmadan bir ona bir de Ali'ye bakıyormuş. Aralarında şöyle bir konuşma geçmiş.

- Nasılsınız sayın profesörüm, iyi misiniz ?

- Fena değil. İşler yoğun. Bir tarafta öğrenciler, öte tarafta hastalar, uğraşıp duruyoruz.

- İşlerinizin yoğun olduğu halinizden belli efendim.

- Ne yapalım,vatan borcu. Elimizden geleni yapıyoruz, dedikten sonra daha önce hazırladığı kartını komutana uzatmış. "Komutan bizlere Allah düşürmesin ama gene de bir emriniz olursa beklerim demiş. Komutan da kendi kartını Ali' ye uzatırken.

- Ben de emirlerinizi beklerim İzzet Bey, demiş.

Kolombo Ali, ne olur ne olmaz, bakarsın lazım olur diyerekten kartı cebine yerleştirmiş!

TONYA'LI SEFER ALTINTAŞ

Elli yaşlarında bir hasta, elinde kabarık bir dosya ile odama geldi. İsmi Sefer Altıntaş, Tonya'da bir bankada veznedar. Altı aya yakın bir sürede onkoloji denilen, kanserle uğraşan bölüm tarafından tedavi ediliyormuş. Teşhisi belli, "Malign Melanom" Deride bulunabilen siyah benlerin kanseri. Bu tür urların geç dönemlerinin tedavisi çok zor. Zamanla, her tarafa yayılabiliyor.

Hastanın bize gönderilme sebebi, akciğer filmindeki anormallikler. Muayenesinde; sağ köprücük kemiği üstündeki çukurda, bir kaç tane, fındık büyüklüğünde, sert lenf bezeleri elime geldi.

Sefer'in ilk başvuru nedeni bunlarmış. Lenf bezlerinden birisi çıkartılarak teşhise varılmış. Akciğerlerin muayenesi normal. Ancak filmde, bazı değişiklikler var ve bunların ne olduğunu kestirmek kolay değil! Melanom denilen hastalığın akciğer uzantıları olabildiği gibi, uygulanan kanser ilaçları ile doğrudan veya dolaylı yoldan oluşabilir. Tüberküloz da aklıma gelmedi değil! Muayene sonunda;

- Kurban olayım doktor, beni sen tedavi et. Bir daha onkolojiye gönderme, dedi.

Kanserli hastaların çoğu, kullanılan ilaçların yan etkilerinden yakınır. Bulantı, kusma, halsizlik, iştahsızlığın yanında bir de saç dökülmesi olabiliyor. Hastanın şekli birdenbire değişir, çirkinleşir. Camı güzel bir yemek ister, fakat ağızdaki yaralar buna engel olur. Murat ismindeki bir hastam, odasının duvarına sevdiği yemek isimlerini yazardı. Bunlardan bir tanesi de, "İspanak böreği". Annesinin özenle hazırladığı böreği ağızda ne çiğneyebilirdi ve ne de yutabilirdi rahmetli.

Sefer'in cildinde hiç siyah ben yok. Öyleyse bu hastalık nereden kaynaklanmıştı? Bazen, gözün iç tabakasından veya iç organlardan oluşabiliyor. Hasta, "Hem yukarıdan ve hem de aşağıdan 1.5 metrelik hortum saldılar. Bir şey bulamadılar" dediğine göre, sindirim sisteminden de değil. Korkusu, bir de nefes yollarına hortum salınması! Acıdım zavallının haline, böyle bir inceleme yerine, balgam tetkikini uygun buldum. Zaten teşhisi konmuş ve tedavisi de bitmişti.

Yalnız Sefer'in hastalığında kafamı karıştıran sorular var! Öldürücü bir hastalık olmasına rağmen yaşıyor. Tedaviden yarar gördü dense, boynundaki bezeler olduğu gibi duruyor. Altı ay önce çekilen akciğer filmi ile son filmi arasında bir değişiklik yok. Bunlar nasıl açıklanır? Kendi kendime, "Türkiye'de tüberküloz bol. En çok da Karadeniz ve Güney-Doğu Anadolu yöresinden gelenlerde. Kanser ilaçları vücudun direncini kırarak, tüberkülozun alevlenmesine sebep olabiliyor. En iyisi al onu verem tedavisine, takip et bakalım ne olacak?" diye karara vardım.

Sefer, iki ay sonra kontrole geldiğinde, tamamen değişmişti. Rengi yerine gelmiş, kilo almış ve saçları da yeniden çıkmış. Elindeki naylon poşeti masama koyarak, "Allah senden razı olsun. Sayende yeniden yaşamaya başladım. Bunlar benden sana çam sakızı, çoban armağanı!" dedi.

Bizim insanların kültür geleneği olmuştur hediye vermek. Boş gelmek istemezler. Getirilen hediyeler arasında, çikolata, meyva, yoğurt, peynir gibi ve yükte hafif, pahada ağır olanlar da vardır! Çorum'dan gelenler leblebi, İzmit'den gelenler ise pişmaniye getirirler. Çoğu hasta, doktorunun nelerden hoşlandığını tahmin eder. Bana gelenler çoğunlukla ayva getirirler. Hastalarımı ayva getirmeye alıştırmıştım herhalde! Batı ülkelerinde doktora hediye vermek yoktur ve bu tarz davranışlar ayıp karşılanır. Bize verilen armağanı kabul etmezsek, insanların hemen kırılırlar, gücenirler, çeşitli yorumlar yaparlar. Bu bir nevi gelenek olmuştur. Getirdikleri, ne olursa olsun kabul ederim. Sefer'in getirdikleri iki adet, yirmi santim çapında kaşar tekeriydi.

Muayenesi normal, akciğer filmi ise eskisinin aynısı. Hiçbir değişiklik yok. Balgam muayenelerinde mikrop da çıkmadı. Düzelme nedeni kanser ilaçlarının kullanılmamasına bağlı olsa gerek! Aslında doktorun bir görevi de, "Eğer faydalı olamıyorsan, zararlı da olma!" değil mi? İki ay sonra tekrar gel deyip selamet ledim.

Sefer bir yıl boyu, iki aylık sürelerle düzenli bir şekilde kontrole geldi. Kendisinde hiçbir değişiklik yoktu. Ne yakınmalarında, ne akciğer filminde ve ne de getirdiklerinde! Zaman bizi iki yakın arkadaş gibi dost yaptı. O da hayatından memnun, ben de. Ama, kafamı kurcalayan sorular devam ediyor. Birden, "Acaba konan teşhis doğru mu?" sorusu aklıma geldi. Doğru olmalı. Zira, sadece muayene ve röntgenlerle tanı konmamış. Resmen boynundaki beze çıkartılmış ve o mikroskopla incelenip "Malign Melanoma" teşhisi konmuş. Bunun lamı, cimi yok!

Kontrol muayenelerinden birisinde, aklıma bir soru daha geldi;

-Sen ne iş yapıyorsun?

-Bankada veznedarım .

-Bunun dışında yaptığın, başka iş var mı ?

-Yok ama, gençliğimde beş sene Zonguldak'daki maden ocaklarında çalıştım. Jeton düştü!

-Bunu daha önce niçin söylemedin ?

-Kimse sormadı ki ?

Aldığım bu bilgi olayın aydınlanması için bir ışık olabilirdi. Zira, kömür ocaklarında çalışanların, soludukları kömür tozları önce akciğerlerde birikir ve oradan

ince lenf bezi kanallarıyla, akciğerin kök kısmına ve boyundaki lenf bezelerine geçer. Bazen karaciğer, dalak ve böbrekte bile birikebilir. Kömür tozu simsiyah, melanom denilen ur da aynı renkte olduğuna göre pekala birbirleriyle kaşşabilirdi. Yapılacak iş gayet basitti. Boyundan teşhis için alınmış olan bezenin tekrar, yeni bilgilerin ışığında incelenmesi. Bu yapıldı ve sonunda, bezedeki siyahlığın malign melanom denilen kanserden değil, kömür tozlarından kaynaklandığı anlaşıldı.

Sefer'le dostluğu kesmedik, kontrollere devam etti. Artık altı ayda bir kontrole gelmesine rağmen, getirdiği hediye poşetleri iki ayda bir geliyormuş gibiydi!

Sefer'in başına gelenler eğer bir batı ülkesinde olsaydı, doktorların başı derde girer ve iyi de tazminat ödemek zorunda kalırlardı. Kömür tozu solunmasıyla oluşabilen basit bir hastalığı, kanser diye tedavi edeceksin, bu yetmiyormuş gibi bir de üstüne verem diye dokuz ay ilaç vereceksin ve bu senin yanına kalacak. Olacak şey değil.

Sefer olayını çok eğitici bildiğim için, bir kaç tıbbi toplantıda bilmece şeklinde takdim ettim. Kimse bilemedi. Bu da benim için teselli kaynağı oldu.

KATIRI KİM KESECEK?

Ürgüp'ün Karain köyündeki akciğer zarı kanseri ile ilgili çalışmalarımızı herkes bilir. Bu sebepten birçok kez yurtdışı seyahatimiz oldu. Hastalığın çevrede bulunan lütfel yapıdaki minerallerden oluştuğunu gösterdik ama başımıza gelmeyen de kalmadı. Örneğin, Cardiff kentinde yaptığımız konuşmada epey terledik. Adamlar bizim gibi değil. Devamlı soru soruyorlar. Bunlara kırıntı dökük İngilizcem ile "Yes, No" şeklinde cevap vermeye gayret ettim. Sakallının birisi, anladığım kadarı ile "Köydeki hayvanlarda da bu tip bir hastalığın varlığını araştırıp araştırmadığımızı" sordu. Köyde gördüğüm ve henüz yavru iken getirildiğini öğrendiğim araştırmanın yapıldığı tarihte otuzbeş yaşında olduğu söylenen bir katırdan bahsetmek istedim. Fakat bunu onlara tam olarak nasıl anlatacaktım! "Horse" Beygir anlamındaydı ama İngilizce olarak katırın izah edecek bir kelime bilmiyordum. Ayrıca daha önce okuyabildiğim İngilizce kitap ve dergilerde katır anlamında hiçbir kelimeye rastlamamıştım. Bunlar mazeret değildi ve katırın izah etmem gerekiyordu. "At gibi kuvvetli, büyük bir baş hayvandır." dedim. Anlamadılar. "İnatçı bir karaktere sahiptir." dedim, yine ses yok. "At değil, fakat ondan daha kuvvetlidir, yük taşır, araba çeker vs." dedimse de anlamadılar. Biraz ayıp olacak ama ne yapayım, istediler; "Anası beygir, babası merkep" deyince: "Oh, yes he is mule" dediler de namusu kurtardık. Eksik olmasınlar çok anlayışlıdılar! O zaman; "Neden katırın incelemiyorsunuz?" dediler. "Kıyamadık," diyemedim. "Olur, düşünüyoruz." diyerek kaçamak bir cevap verdim.

Vardık Karain'e, katırın sahibini gördük. Durumu anlattık. Adamlar kurt gibi. Ne de olsa Niğde-Kayseri arasında bir yerde oturuyorlar. "Satalım!" dediler, "Alalım!" dedik. Pazarlığa başladık ama sonuçta anlaşamadık Çünkü, katıra karşılık olarak otomobil istediler. "Şehirde yaşayan kişi için otomobil ne kadar kıymetli ise, biz köyde yaşayan insanlar için de katır o kadar kıymetlidir." diyerek konuya açıklık getirip ciddiyetlerini belirttiler. "Katırın 20 yaşında, dişleri dökülmüş, işe yaramıyor, artık üretici değil de tüketici olmuş; plakası da olmadığına göre artık hurda araba işlemi görmesi gerekir" dedim. "Olmaz!" dediler.

Ben, kafama katırın koydum bir kere. Köyün uyanıklarından birisi "İzzet Bey, sen merak etme. Ben katırın çalıp sana getiririm. Sonra seninle anlaşırız!" dedi. Olabilir diyerek Ankara'ya döndüm.

Sorduk, soruşturduk, katırın Ankara Üniversitesi, Veteriner Fakültesi'nde kesilip inceleme yapılabileceğini öğrendik. Başvurduk. Dekandan imzalı

onay istenildi. Katırın, ancak hafta içinde fakülteye getirilmesi gerektiğini ve daha bir dolu işlemlerin olduğunu öğrendik. İşler sarpa sardı.

Katırın akciğer filmini almayı düşündüm. Filmi nereye, kim koyacak? Hayvana nasıl “Nefesini al, tut.” diyeceksin? Herşeyden önce sahibi bunlara müsaade edecek mi?

Köye her gidişimde, katıra bir başka türlü bakmış olmalıyım ki, hayvan beni görünce başını çeviriyor ve sahibi de onu hemen ahıra kapatıyor! Sorunu kafeter-yadaki “Çok önemli kişiler” masasına aktardım. Eksik olmasınlar parlak fikirler-le yardım ettiler. Köyden katırı getirdiğimiz zaman, bizim deneysel cerrahi laboratuvarına kim çıkaracaktı? Asansöre nasıl biner? Azmi Bey, hastalıklı olabilir diye çiftliğine birkaç günlüğüne misafir kabul etmedi. En iyisi otopsiyi, köyde bir tarlada yapmaktı. Kim yapacaktı bu işi? Patoloğlara başvurduk; “Sahibinden imzalı yazı getirilmediği takdirde otopsi yapamayız, sonra başımız ağrır” dediler. Yılmaz Bey’le konuştuk; “Şekerim, tabii biz otopsi yapamayız, ama önce hatırın için ameliyat eder gibi ameliyathaneye alırız da, sonunda nasıl olsa senin dediğin olur. Yalnız sen anesteziistlerden bir oda bul, kanına baktır, akciğer filmini çektir de sorun olmasın. Mualla Hanım ile görüş! Biz her zaman hazırız.” dedi.

Ortopedistlere başvurduk. “Katırın kostalarını kesecek, kostotomları-mız (kemik kesme aleti) yok! Sonra biz göğüsle uğraşmıyoruz, göğüs cerrahlarına başvurun.” dediler. Onlarda işin anesteziistlerde biteceğini bildirdi-ler. Erkek yada dişi olup olmadığını; dişi ise kadın doğumun işi olduğunu söyleyen-ler oldu. Ne yapacağımı şaşırtdım. Her kafadan parlak fakat uygulanması zor fikirler çıkıyor. Komisyon kurulmasını bile isteyenler bile oldu. Komisyonun ismi ne olacak?

Aradan aylar geçti, bir öğlen vakti biri ancak bu işin Nebil Büyükpamukçu tarafından yapılabileceğini bildirdi. İyi çocuktur severim.. Beni de kırmaz deyip dileğimi ona ilettim. “Olur ağabey sadece bizim patrandan izin alıver.” dedi. Patronu iyi küfür eder. Sineye çektik. Katırın yaşı, cinsi hakkında bilgi istediler. İş ciddiye binince Nebil nazlanmaya başladı. Yok efendim, eşinden de izin almam gerekirmiş! Hayvanı kim ve nasıl yatıracakmış? Kim uyutacakmış? Nerede ise koruma polisi isteyecek. Kurt masalı okuyor. “Bu işi sen yapacak-sın, mecbursun!” dedim. Boynunu büktü, “Madem ki büyüklerimiz emretti-ler, olur.” dedi. Rahatlar gibi oldum. İş tam yoluna koymuştuk ki Nebil ortalıktan kayboldu. Bilgi ve görgüsünü arttırmak için İngiltere’ye gitmiş!

İki yıl Nebil’i bekledim. Türkiye’ye gelir gelmez ensesinde bittim. Yüzüme garip garip baktıktan sonra; “Katırı keseceğim ancak bir şey öğrenmek isti-

yorum. Sanırım bu benim en doğal hakkımdır!" dedi. Sor dedik. "Bu hastanede bu kadar doktor var, bu işi benden başka yapacak adam yok muydu? Beni niçin seçtiniz? Bunu öğrenmek istiyorum. Suçum nedir? Öğrenebilir miyim?". dedi.

Biz bunlarla uğraşırken, katır çoktan pastırma tüccarlarına satılmış.

TÜKRÜĞÜNÜN KIYMETİNİ BİL DOKTOR!

Son senelerde bana gelen hastalarda değişiklik olmaya başladı. Yurdun her tarafından, mektupla, telefonla gönderilmiş, teşhisi konamamış veya tedavisi çok zor vakalar. Çoğunun ellerinde öğrencilerim veya hekim arkadaşlarım tarafından yazılmış pusulalar. "Hocam, bu hasta tam size göre; içinden ancak siz çıkabilirsiniz, hasta çok kişi tarafından görüldü, kimse derdini anlamadı. Tek ümidi sizsiniz." türünden yazılar. Bazıları da, kendisini uyanık sanan doktorlardan. Bakıyor, hastalığın tedavisi yok , "Bu hastayı ancak İzzet Bey tedavi eder. Siz en iyisi ona gösterin." deyip sıkıntıdan kurtuluyor.

Her gelen hastanın yanında, içinde film ve laboratuvar tetkikleri bulunan büyük zarflar, naylon poşetler var. Çoğu teşhise veya tedaviye yaramadığı halde, hasta veya yakınları sizden bunları dikkatlice incelemenizi ister. Özel klinik veya hastanelerde incelenmişse, "Biz hasta için gerekli tetkikleri yaptıralım da, İzzet Bey' e yardımı olsun." derler. Gelenlerin çoğunun, hem parası bitmiş hem de sabrı. Zarfın içine yanlışlıkla konan fatura bedellerini gördüğümüzde şaşır kalırsınız. Hastaya, "Sizin derdiniz akciğerde, tiroit testlerinin yapılmasına neden gereksinim duymuşlar? " dediğinizde, cevap hep aynıdır. "Ben istemedim ki doktor bey. Onlar lüzum gördüler." Kimse , belirli bir kesimin cebine giden bu paraların kendilerinden alınan vergilerden gittiğinin farkında değildir.

Teşhis konulamamış vakaların bazılarında kolayca sonuca ulaşmama karşın, bazılarında çok zorluklar çekmişimdir. Aciz kaldığım hastalar da olmuştur. Bunlara beni bırakıp, başkalarına gitmelerini ısrarla istediğim halde, bir türlü yakamı bırakmazlar. Onlar çaresiz, ben çaresiz kara kara düşünürüz. Bir kısmın hastada bilinen akciğer kanseri vardır. Ama, alınan parçayı inceleyen patolog kırk dereden su getirir, siyasi cümlelerle raporunu donatır. "Her ne kadar bu hastada kanser olasılığı varsa da, biyopsi parçası küçük olduğu için kesin karara varılamamıştır. Biyopsinin tekrarı önerilir." gibi vecizeler vardır raporda. "Kolay mı hastanın akciğerinden tekrar parça almak ? Hasta bunu kabul eder mi?" Bunu hiç düşünmez o. "Bana ne?" der. Sen uğraş dur. Hasta ile karşı karşıyasın ve mesuliyet senin üstündedir. .

Ali Elma adındaki bir hastamda ilginç bir hastalık tablosu vardı. Kendisinin hiçbir akciğer yakınması olmadığı halde, akciğerin her tarafından anormal sesler alıyordum. Yapılan tetkilerin hepsi normaldi. Kendisine, ameliyat ile akciğerinden parça alınıp incelendiği taktirde sonuca varılabileceğini söyledim :

- Bundan emin misiniz ? dedi.

- Eminim, dedim.

Biyopsi alınırken ben de ameliyattaydım. Akciğerlerin üzeri kaldırım taşı ile örtülmüş gibiydi. Bunlar filmde görülmüyordu. Operatör arkadaşım ve ben bu görünüme bir anlam veremedik. Akıllı olanlar, böyle bir durumla karşılaştıklarında parçanın yarısını ne olur ne olmaz diye kendilerinde tutarlar. Ben, ayıp olur diye bunu yapmadım. Patolojiden gelen raporun içinde çok şeyler yazılı olmasına rağmen sonuç kısmı “Lütfen tarifi okuyunuz.” şeklindeydi. Hastayı, “Önemli bir hastalık çıkmadı.” diye teselli edip ikişer aylık kontrollara çağırdım. Son gelişinde;

- Senin hiç kuşlarla temasın oldu mu ? diye sordum.

- Benim yok ama yanımdaki büroda çalışan arkadaşın Muhabbet kuşları var.

-Hastalığın anlaşıldı Ali. Tıp dilinde “Bird Fancier Disease” denir, yani senin anlayacağın kuş sevenlerin hastalığıdır.

Aslında hata bendeydi. Gerçi “Mesleğin nedir?” diye sorduğumda “Bankada veznedarım.” demişti ama hikaye alırken hastanın hobilerini de sormak gerekiyor.

Metin Bey, yetmişine merdiven dayamış, toplumda sevilen ve sayılan birisi. Kendisini tekerlekli hasta arabası ile odama getirdiler. O da bir doktor ağabeyin önerisiyle gelmiş. Konuşamayacak şekilde nefes darlığı içinde. Devamlı öksürüyor ve Beyaz köpüklü balgam çıkarıyor. Görünüşü ağır astma krizinde bir hasta. Önce acil bir tedaviye gerek vardı. Oksijen ile birlikte nefes yollarını açmaya yarayan ilaçlarla durumun düzelmesini istedim. Ben de bu arada, eşinden ilk bilgileri almaya başladım. Ellerinde birkaç tane dosya dikkatimi çekti. Astmalı bir hastada bu kadar çok filmlere ve kalabalık tetkiklere ne gerek vardı? Umarım bu da ötekilere benzemez diye düşündüm.

Hasta uygulanan tedaviden yararlandı. Artık derdini rahat anlatabiliyordu. Bin dokuz yüz kırklı yıllarda, henüz öğrenciyken akciğerinden hastalanmış ve İstanbul'daki bir verem hastanesinde aylarca yatılmış. Kendi ifadesine göre “Kaz gibi beslemişler.” onu. Eskiden veremli hastaların tedavisinde doktorlar çaresizdi. Chopen'in veremli kız kardeşi, sürekli kan alma, lavman yapılması ve afyonlu haplarla tedavi edilmişti. Sonraları güneşli havada istirahatla birlikte bal, süt, yumurta ve reçelle beslenme moda oldu. Ancak, yirminci yüzyılın ikinci yarısından sonra bu hastalıkta etkili ilaçlar kullanılmaya başlandı.

Metin Bey, hastaneden çıktıktan sonra yıllarca hiçbir sorunu olmamış. Ancak, tesadüfen alınan akciğer filmini kim gördüyse şaşkına dönmüş ve; “Bu

film senin mi? Bu akciğerlerle nasıl yaşıyorsun? Nasıl tenis oynuyorsun?” gibi sorular yönelmiş! Seksenli yılların sonunda, yakınlarının zorlaması ile hiçbir şikayeti olmadığı halde, Paris’in çok meşhur bir doktoru tarafından muayene olmuş. Kendisine, kuş besleyip beslemediği , asbest’le teması olup olmadığı sorulmuş. Cevaplar hep, “Hayır” şeklinde! Filmler ve tetkikler yenilenmiş. Fransız profesör teşhise varamamış ama, önemli bir öneride bulunmuş. “Sakın, cenaze törenlerine katılma !” Bu öneri ona önceleri anlamsız gelmiş. Ancak, Kasım Gülek’in cenazesinden sonra akciğer şikayetleri başlayınca doktora hak vermiş !

Bana gelmeden iki ay kadar önce gripal enfeksiyon sonunda kötü bir öksürükle birlikte nefes darlığı ve göğsünde hışıltılar duymuş. İstanbul’da bir profesöre muayene olmuş. Antibiyotikler ve balgam söküçüler önerilmiş. Bunlardan hiçbir fayda görmediği gibi, kanamalı sindirim sistemi hastalığı ortaya çıkmış. Solunum şikayetleri daha da artınca kortizon hapları eklenmiş. Yetmiyormuş gibi, tahlillerin birisinde prostatla ilgili bir sorun bulunmuş. Bir yabancı hekim, “Pandora’ nın kutusunu açtırma” deyip bu konuyu kapatmasını önermiş. Bir süre sonra kendi tabiriyle “Asansör gibi bir ateş yükselmesi” başlamış. Beden ısısı, 39 santigratın üstüne çıkınca çok rahatsız olurmuş. Verilen en kuvvetli antibiyotiklerin ateşe faydası olmamış. Bir özel tıp merkezinde, akciğerin bilgisayarlı filmleri alınmış, çeşitli kan ve balgam incelemeleri yapılmış. Hiçbirisinden sonuç alınamamış. Ankara’ ya gelmek zorunda kalmışlar. “Şimdi benim sorunum, öksürük, nefes darlığı ve ateş. Ha unutmayayım, rahmetli kayınpederim de öksürükten çok şikayetçiydi. Bu yüzden doktorunu, ‘Şu öksürüğü bir türlü kesemedin’ diye sıkıştırdı. Sakın benim ki de öyle olmasın!” demeyi ihmal etmedi ve hikayesini noktalandı.

Muayenesinde, akciğer sesleri ormanda rüzgarın çıkardığı gibi uğultuluydu. Bunların arasında, karda yürüyen insanın ayakkabilarnının çıkardığı ince sesler duydum. Bu sesler, akciğerlerde gaz değişimini yapan keseciklerin kapandığını ve sertleştiğini gösteriyordu. Yirmi yıl önce çekilen akciğer filmi ile yenileri arasında önemli fark yok gibiydi. Zarfın içinde üç takım bilgisayarlı film var. Onlarca filmdeki değişiklikleri kafada tutmak çok zor. Ateş yükselmesi yapabilecek mikrobik bir neden gösterilememesi ve bir aralık sara gibi bir nöbet geçirmesi gibi sebeplerle; akşamları devamlı olarak almakta olduğu alkolün, hastalık dolayısıyla kesilmesine bağlanmış. Devamlı içki alan biri, alkolü birden bıraktığında, yoksunluk belirtileri ortaya çıkıyor. Bunlar içinde yüksek ateş de var. Metin Bey ise bu görüşlere gülüp geçiyor.

Muayene ve eldeki dokümanların incelenmesi bittikten sonra şöyle düşündüm:

“Gençliğinde bir akciğer hastalığı geçirmiş. Eğer bu tüberküloz ise, etkin bir tedavi görmemiş. İleriki yıllarda, hastalığın aktivite göstermesi her zaman mümkün! Yok eğer bu hastalık verem değilse, çok yavaş ilerleme gösteren, zaman zaman kendiliğinden duran ve yıllar sonra akciğerde sertleşme yapan bir hastalık! Bu hastalığın, solunum yollarındaki görüntüleri, astma denilen nefes darlığı ile karakterli bir tabloyu taklit edebilir. Sarkoidozis denilen bu hastalık, eskiden tüberkülozla çok karıştırılırdı! Verem hastanelerinde yatırıldıkları için oradan mikrop alabiliyorlardı. Yani, sarkoidozis ve tüberküloz birlikte olabiliyordu. Sarkoidozis'te, ateş nadiren görülüyor. İki hastalık birlikte olduğunda ateşin ortaya çıkması doğaldı. Hasta, son aylarda kortizon tedavisi de görmüştü. Bu ilaç vücut direncini kırarak, veremin alevlenmesine sebep olabiliyor. Hastaya verilen antibiyotikler, verem mikrobu dışındaki bakterilerin hepsine etkili cinsten. Buna rağmen yararları olmamış. Yapılan onca laboratuvar tetkikleri arasında, tüberküloz yönünden bir test yok. En iyisi, nasılsa balgamı bol. Bunda tüberküloz yönünden tetkik iste ve arkasından etkin bir tüberküloz tedavisi başla. Sonra onu düzenli olarak kontrol et. Bakalım ne olacak?”

Metin Bey, önerimi kabul etti . Tedavi başlayalı henüz bir gün geçmişti ki, eve telefon etti. “Doktor, teşekkür ederim. Ateş düştü !” Sevinemedim . Verem ateşinin bir günde düşmesi garibime gitti. Evde tüberkülozla ilgili yazılan içeren dosyaları karıştırmaya başladım. Doktorun birisi, veremli hastalardaki ateşin, tedaviye cevabını incelemiş. Çoğunda ısı, iki hafta sonra normale dönüyor. Ancak, yüz hastanın birisinde ertesi gün, ötekinde ise 109 gün sonra ateş normale düşmüş!

Hasta ilaçlarını düzenli alıyor. Bunlar karaciğer üzerine etkili olduğu için, alkol kullanmaması gerekiyor. Yıllarca akşamları bir bardak da olsa içki alan birisi bunu yapabilir miydi ? Metin Bey, bunu yaptı ve herkesin takdirini kazandı.

Ateş kontrol altına alınmış fakat eski hastalığın akciğerde yaptığı değişiklikler, astma gibi belirtilere neden oluyordu. Bunlar için, üç çeşit nefes yollarını açıcı ilaçlar önerildi. Bunların bir kısmını, nebulizatör denilen ev tipi buhar makinası ile kullanılıyordu. Evdeki bu alet , torunların da işine yarıyordu. Sönen toplarını onunla çok kolay şişiriyorlarmış!

Tedavinin ikinci ayının sonunda, laboratuvardan balgam kültüründe verem mikrobunun ürediği müjdesi geldi. Hepimiz bayram ettik. Hastam, yedi ay süreyle

ilaçlarını düzenli aldıktan sonra tedaviyi sonlandırdım. Sadece, nefes darlığı için gerekli ilaçları kullanmaya devam etti.

Tüberküloz tedavisinin kesilmesinden üç ay sonra, telefon ettiler;

- Doktor, seninki gene geldi.
- Ne geldi ?
- Ateş !
- Yapma yahu !

Çok canım sıkıldı. Bunu hiç beklemiyordum. Şimdi ne yapacaktım? İkinci ateş yükselmesi neye bağlı olabilir? Tekrar kan, balgam ve idrar muayeneleri. Sonuçlar her zamanki gibi işe yaramıyor. Acaba tüberküloz tedavisini erken mi kesmiştik? Kara kaplı kitaplar, yedi aylık süre yeter diyor. Akciğerin bilgisayarlı filmlerinin tekrarı da işe yaramıyor. Hepsi aynı. Kurt ile kuzu sürüsü birbirine karışmış bir kere. Sonunda biz de başladık İstanbul'dakiler gibi antibiyotikleri kullanmaya. Bekle babam, bekle. Ateş bildiğini okuyor. Her akşam ya o, ya ben telefonla birbirimizden iyi haberler bekleyip duruyoruz.

Yoğun bir iş gününün akşamında eve geldim. Koltuğa uzanmış, hafiften kestiriyorum. Telefon sesiyle uyandım. Karşımdaki Metin Bey. Gene ateşi yükselmiş. Boş bulundum;

- İçine tükereyim o ateşin !

Yaptığım hiç doğru değildi. Utanır gibi oldum. Geçici ateş düşürücü bir ilaç almasını önermekten başka diyeceğim yoktu. Nasılsa antibiyotiklerin hiçbirisi işe yaramıyordu. Ertesi gün gene telefon çaldı. Metin Bey, arıyordu:

- Doktor, tükürüğünün kıymetini bil!
- Ne oldu gene ?
- Ateşim düştü !
- O gene çıkar .
- Artık çıkmayacak gibi.

Ertesi gün ve ondan sonraki günlerde ateş yükselmedi. İyi de bu nasıl açıklanabilirdi? Benimle dalga geçiyor olmasın? Red Baron hastalığı olmasın ? Sağa sola sordum. Kimse bir şey söyleyemiyor. Nihayet, merakımı giderecek bir yazı geçti elime. Bunda, nefes açıcı olarak kullanılan ilaçlara bağlı olarak, vücudun terleme mekanizmasının bozulduğu bunun da ateş yükselmesine neden olabileceği yazılıydı! Hastam da bu ilacı, kullanıyordu ve tesadüfen ateşin düştüğü gün kullanmamıştı! Tekrar ilacı verip ateşin çıkıp çıkmadığını izlemek aklımdan geçti ama yapmadım. Tükürükle düşen ateş, bakarsın gene çıkar.

EMEKLİ MAAŞI İLE PARA BİRİKTİREN ADAM

Nihat Üçüncü, benim çok sevdiğim arkadaşlarımdan birisi. “Türkiye’de herkes onun gibi olsa, ne hakime, ne polise ve ne de jandarmaya gerek vardır” gibisinden birinci sınıf vatandaş.

Nihat’ın 80’lik kayınpederi ile başı dertte. Eşi, ABD’de eğitim gören kızının bebeğine bakmak için gittiğinden aylardır evde yok. Nihat’ın bu kadar süre yalnız kalması doğru değil. Dinimizce ikinci eşi getirmesi vacip! Üstelik yalnızlığı yetmiyormuş gibi yaşlı ve huysuz birisine bakmak durumunda. Yemesi, içmesi ve giyinmesiyle bizzat meşgul olmak zorunda. Üç öğün yemeğini tam zamanında hazırlaması şart. Yanlış anlaşılmasın, ihtiyar öyle kavgacı, gürültü patırtı çıkartan birisi değil. İşini bilen birisi, yerine göre kuzu gibi bazen de tutturucu. Nihat’ın canı tak edip onu kapının önüne bıraksa, başka gideceği bir yer yok. Erzurum’daki oğlu tavrını koymuş durumda. Kesin olarak onu yanına almak istemiyor. Adamcağızın torunlarını bile görmesine izin yok. Nihat bu durumu bildiği için ona acıyor, her derdine katlanıyor. İhtiyarda onun bu huyunu bildiğinden her dediğini yaptırıyor. Aralarında öyle sohbet falan yok; “Yemek hazır, kahvenizi yapayım mı?” en çok kullanılan cümleler. Eğer ihtiyar arada sırada kendisine yapılanlara “Teşekkür ederim.” derse, bu Nihat’a bir ay yetiyor.

Nihat, yılın 8 ayını Davutlar’daki tatil evinde geçirir. Tabii yaşlı adamlarla birlikte. Kader onları birbirine bağlamış bir defa. İhtiyar bir gün çok neşelidir. Merak edilir ve sebebi sorulur. Sitenin sorumlusu yaşlı bir hanım ona, “Bugün ne kadar şıksınız Beyefendi.” demiştir. Bu olaydan sonra herkesin şort ve gömlekle gezdiği Ağustos ayının en sıcak günlerinde bile, bizimki takım elbise ve kravatla sırf yönetici hanımla tekrar karşılaşayım diye turlara çıkar! Bu durum etrafın dikkatini çeker. Bazıları, alay etmeye başlar. Nihat’ın canı sıkılır, dayanamaz. “Bakın Hasan Bey, şık ve temiz giyinmek güzel bir şey. Bunun için takım elbise ve kravatla gezmek şart değil. Burası tatil yeri. Siz de topluma uyunuz, onlar gibi yazlık kıyafet giyiniz.” demek zorunda kalır.

İkisi de emekli olmasına karşın, yaşlı adam maaş gününü hiç sektirmez. Bankaya gitmesi için Nihat’ın onunun gelmesi şart. Uzun kuyrukta beklemek zorundalar. Her ay aynı sıkıntının yaşanması kolay değil. Bir kaç gün sonra gidilmesini önerdiğinde adam isyan eder; “Olmaz, ben paramı bankaya yatırıyorum. Faizden kaybım olur. Bir de araya cumartesi, pazar girerse!” der. Nihat’ın, “Alacağınız faizi size ben vereyim.” önerisi de kibarca red edilir.

Her maaş alındığında ihtiyar ondan uzun bir cetvel ve büyük bir kağıt ister. Kağıda üşenmeden sabır ve dikkatle elindeki banka cüzdanlarındaki bütün bilgileri tek tek işler. Bankanın adı, vadesi, faiz oranı, faizin başladığı ve bittiği tarihler, ana paranın vade sonu ne kadar olacağı işlenir. Kafası faiz hesabına yetmediği için hemen yardımcısını çağırır. "Nihat yavrucuğum, şunları bana hesaplayıver. Malum ihtiyarlık. Sevaba girersin." der. Arkadaşım bıkmadan, usanmadan oturur bunları yapar. En çok canını sıkan olay, ihtiyarın gizli olarak telefon ederek bir bankada çalışan yeğeniyle hesaplarını kontrol ettirmesidir. Bazen Nihat ona bozuk atar. Küsmesi gerektiği halde, hiç aldırmaz yaşlı adam. İşinin görülmesi için böyle ufak tefek azarlamalara boyun eğmek zorundadır.

Son günlerde ihtiyarın morali bozuktur. Komşuya gelen Hürriyet gazetesinden, Türk lirasından üç sıfır atılacağını okur. Birden panik havasına girer. Paranın alım gücünün ne olacağını bilecek durumu yoktur. Tek düşündüğü bankadaki deyim: 500.000.000 Türk lirasının son üç sıfırının atılması ile parası birdenbre 500.000 Türk lirasına düşecektir. Bu onun için felaket demektir. Nihat ve komşuları ona durumu ne kadar izah etmeye çalışsalar nafiye. "Bu ne bizim hükümettir! Zavallı emeklinin beş yüz milyonunu bir kalemde beşyüz bin liraya indiriyor" der durur. Genellikle yaşlılar para bakımından sıkıdırlar. Bizinki sıkının da ötesinde cimridir. Sanki cebinde san akrep vardır. Bir türlü eli celine gitmez. Hiç aklından, evin masraflarına katkıda bulunmak geçmez. Sanki hekes ona hizmet etmekle zorunludur. Maaşı aldığı gün hemen bankaya yatırır. Sizde onun gibi emekli maaşının tümünü bankaya yatıran bir başkası da yoktur.

Yaşlı adam, kızına karşı da nekestir. Yıllar önce eline bir ilaç firmasının aldığı hisse senetleri geçer. Bunları kızına kullanması için verir. Bu onun için büyük bir lütuftur. Kızı önemli bir meblağ olmamasına rağmen o gücenmesin diye kabul eder. Bir hafta sonra babasında bazı sıkıntılar belirir. Ahlar, oflar arada bir, "Kalbim sıkışıyor, bugün iyi değilim." gibi sözler ağızından dökülmeye başlar. Karı koca bunun altında birşeyler olabileceğini düşünür. Zira bu davranış, istediğini elde etmek için çoğu kez kullandığı bir yöntemdir. Sonunda olay açığa çıkar. Baba, birisinden eski hisse senetlerinin değer kazandığını öğrenmiştir. Onları geri stemektedir. Amacına ulaştınca bütün sıkıntıları geçer.

Nihat gene de kayınpederine teşekkür borçludur. Zira, ona yaşlılık hakkında çok iyi dersler vermektedir. "Ben yaşlandığımda onun durumuna düşünmek için şimdiden tedbirlerimi almaya başladım. Asla onun gibi olmayacağım." der.

KATILIN OĞLU

Kırıkkaleli Halil'in Kayadibi semtinde Cennet Bahçesi isimli çok güzel bir kır lokantası var. Orada oturup, çay, kahve içmek, yemek yemek dünyaya bedel. Yolumuz düştüğünde oraya uğrar felekten bir gün çalar, ömrümüze yaşanmış bir gün ilave ederiz.

Geçen sene, Nevşehir dönüşü Cennet Bahçesi'ne uğradık. Halil, sevgiyle bizi kucakladı. Yanında bizim yaşımızda orta boylu, güzel giyimli, saçları boyalı, tıknazca birisi var.

-Tanıştırıyım. Teyzemin oğlu Mustafa Yücel. Yalnız hemen ilave edeyim. Onu bu isimle Kırıkkale'de kimse tanımaz. "Katilin Oğlu" dersiniz herkes bilir.

Ürkütücü bir takma adın bir insana verildiğini ilk kez duydum. Hem de adama pek yakışmıyor. Efendi ve dost görünümlü birisi. Sadece konuşmaları, burun-geniz kaşımını olduğu için eskiden sokaklarda nane satan adamları anımsattı bana. Merak ettim:

-Kardeş nereden buldun bu berbat lakabı? Mustafa'nın nesi var yani ?

-Mustafa'ya bir diyeceğim yok da. Beni bu isimle sordukları zaman kimse tanımıyor. Adamlar müşkül durumda kalıyorlar.

-İyi de, daha iyisini bulamadın mı?

-Bana sormadılar ki. Rahmetli babam çalışkan birisiydi. O kadar çok çalışmış ki dediklerine göre, o işten değil de iş ondan korkarmış! Tabii yanındakiler de ona uymak zorundaymış. Arkadaşları babama takılırlarmış. "Yahu bu adamlara yazık değil mi? Sen katil misin? Adamların canını almak mı istiyorsun?" derlermiş. Babam çok yumuşak huylu birisiydi. Kimseye kötülük etmezdi. Kendisine katil isminin takılmasına pek aldırmış etmemiş. Etmemiş ama, bizi de düşünmemiş hani! Senin anlayacağın bize babadan miras kaldı, hocam.

Mustafa iyi içki içiyor ve kolay kolay sarhoş olmuyor. Biz iki kadeh aldıktan sonra yumuşadığımız halde, onun maşallahı var. Asker bavulu gibi yerinde dik duruyor. Sanki midesinde delik var. Zaman zaman Halil onu kuruyor ve o da başından geçenleri zevkle tatlı tatlı dile getiriyor. Anlattığı konuyu bitirir bitirmez, kadehini kaldırıp;

-Haydi bakalım kaldırın kadehleri sağlığınıza, der ve arkasından ekler; "Gün bugün, saat bu saat, dakika bu dakika" deyip kadehini yudumlar.

Anlattıkları alışılmış türden değil. En azından ben duymadım. Başlıyor; “Adamın birisi ava meraklıymış. Günün birinde köpeğinde huy değişikliği olmuş. Avı vuruyor fakat hayvan gidip avı getirmiyor. Canı sıkılmış ve olayı kahvedeki arkadaşlarına anlatmış. Ona, yörenin nefesi kuvvetli hocasına gidip derdini anlatmasını önermişler. Sonunda hocaya başvurmuş. Hoca, köpeğin boynuna takılacak bir muska için emeğinin karşılığı olarak bir koyun istemiş. İsteğini kabul etmiş. Avcı yazılan muskayı köpeğin boynuna taktıktan sonra hemen kırlara ava çıkmış. Uçana, kaçana atmaya başlamış. Köpek vurulan avı anında yakalayıp sahibine getirmiş. Adam halinden memnundur. Sıkıntısı bitmiş. Gel zaman, git zaman başka bir avcının başına da aynı olay gelir. O birinciden daha uyanıklı. Muska olayını öğrenmiş. Köy kahvesinde bizimkini yakalamış, “Bak arkadaş, benim köpeğim de vurduğum avı getirmez oldu. Aynı hocaya gitsem, muska karşılığı benden de bir koyun isteyecek. Gel seninle anlaşalım. Senin köpeğin boynundaki muskayı açalım, okuyalım. Orada ne yazılmışsa aynısını yazıp benimkinin boynuna takalım. Hocaya vereceğimize koyunu biz üleşelim” demiş. Anlaşmışlar. Muskayı köpeğin boynundan çıkarıp, açar merakla kağıtta yazılı olanları okumuşlar:

Muska yazdım itine,
Minnet ettim etine,
Tutarsa kismetine,
Tutmazsa s....e!

-Haydi bakalım. Kaldırın kadehleri. Gün bugün, saat bu saat, dakika bu dakika.

Mustafa, “Hocam konu hocalardan açılmışken izninizle bir tane daha anlatayım” dedi ve başladı anlatmaya:

-Vakti zamanında bizim gibi içkiyi seven, arada bir de olsa camiye giden birisi varmış. Caminin imamı ile dost olmuşlar. İmam arkadaşına cennet, cehennemden bahsederek onu yola getirmek istemiş. Bir defasında, “Son nefesinde bile tövbe etsen gene de cennete gidebilirsin” demiş. Gün gelmiş bizim ki hakkın rahmetine kavuşmuş. Doğrudan doğruya cehennem kapısına varmış. Kapıdaki görevliler, listeye bakmışlar, “Arkadaş, senin ismin burada yok. Bir de cennet kapısına gıt belki oradaki listede ismini bulabilirsin, böyle şeyler çok oluyor.” demişler. Adam bunun üzerine cennet kapısına gitmiş ve kapıdaki listeyi incelemiş. Birde ne görsün ismi orada yazılı! Şaşır kalmış ve içeriye girmiş

Bir süre sonra imam da yaşamaktan kurtulmuş. O kendinden emin! Doğrudan cennet kapısına gitmiş. Fakat ismini bulamamış.. Hazır gelmişken bir de arkadaşımın ismine bakayım der. Onun ismini listede görünce önce şaşalar, sonra memnun görünür. Kapıda görevli birisine sorar. O da parmağı ile birisini işaret göstererek, "Bak şurada somurtup oturan kişi!" demiş. İzin alıp arkadaşının yanına gitmiş. "Gördün mü arkadaş, son anda tövbe etmekle ne kadar akıllılık etmişsin. Bak şimdi cennettesin. Ben sana söylememiş miydim?" demiş. Bizimki, imama ters ters bakıp küfürü basmış. "Ulan cennet, cennet dediğin bu mu? Dipsiz şişenin ve ...sız meleklerin bulunduğu cenneti ben neyleyeyim" demiş ve imamı yanından kovmuş. Hikayenin sonunu tam olarak anlayamadım.

- Cennetteki dipsiz şişe herhalde boş rakı şişesini simgeliyor. Bunu anladık. Şeysiz melek nasıl oluyor?

- Hocam malumu aliniz, melekler yemedikleri, içmedikleri ve şey yapamadıkları için o organlardan mahrumdurlar.

İçki masalarında çoğu kez olmuş, olacak veya olması istenen çapkınlık ya da belden aşağı hikayelere yer verilir. Mustafa'nın da konuşma sitiline, giyinişine saç rengine bakılırsa feleğin çemberinden geçmiş biri olduğu aşikar. Saçlarını neden boyadığını sorduğumda, "Ağabey bana kimsenin kırbaş demesini istemiyorum da ondan" diye yanıtlayarak anlatmaya devam etti:

Kırıkkale'nin Keskin ilçesinin köylerinden birisinde "Haydar Dede" diye anılan bir yatır varmış. Burada sinir illetine iyi gelen bir su varmış. Söylenenlere göre, "Zincirli" değil "Zincirsiz" delilere iyi gelirmiş bu su. Yalnız iyi olmanın bir şartı varmış. Hasta kuyunun ağzından başını sarkıtacak ve içerden gelen buharı derin derin içine çekecek. Bu hareketi yaptıktan sonra bayılması, iyileşeceği anlamına geliyormuş! Kuyunun başka bir ilginç yanı, harp yıllarında suyu kururmuş. Kıbrıs çıkartmasında kuyunun suyu kurumuş!

Günün birinde Mustafa'nın bir hanım arkadaşı, yanında eli ayağı oynayan genç bir çocukla gelmiş. Ona, Haydar Dede kuyusunun oğluna da iyi gelebileceğini söylemişler. Yardım ister ve birlikte yatır yerine giderler. Bizim ki pek böyle şeylere inanmaz ama yardım etmek zorunda. Yatır yerindeki yetkili, nelerin yapılması gerektiğini tek tek ayrıntılı olarak anlatmış. Bu arada doğal olarak adak koyundan da bahsedilir. Hastalıklı çocuğun kuyuya eğilip soluması şarttır. Çocuk kuyudan gelen buharı bayılıncaya kadar solumalı, yoksa hastalığı iyi olmaz, denir. Kadın bu konuşmalardan biraz ürker. İşi sağlama almak için ilk deneme-

yi Mustafa'nın yapmasını ister. Bu bizimkinin pek işine gelmez. Ancak erkektir, kibarlık gösterip buna evet demek zorunda. Çaresiz, kafasını kuyunun ağzından içeri sarkıtır ve derin bir nefes çeker. Bir şey olmaz. Gücünü göstermek için iki kez daha solur. Kendini kaybeder ve kuyunun yanına yuvarlanır. Kendine gelir gelmez, kadını saçından yakalar ve onun da aynı hareketi yapması için zorlar. Biraz sonra kadın da Mustafa'nın yanına iki seksen uzanıp kalır.

Mustafa kafasına takmış. Nasıl oluyorda Haydar Dede yatırının yanındaki kuyunun ağzına kafasını sokan her insan bayılıyor. Kükürtlü buhar bunu yapmaz. Öyle olsaydı kaplıcalardaki herkes bayılırdı.

- Hocam, siz araştırmacı bir kişisiniz. Orada bir araştırma yapmanız toplum için iyi olacaktır. Bakarsınız bir gün şifa için gelenlerden birinin başına bir iş gelir.

- Mustafa, bu benim konum değil. Siz en iyisi Kaymakamlık kanalıyla Ankara'da bulunan Kimya Fakültelerinden birine başvurun. Onlar bu konuda size yardımcı olurlar.

-Biz şimdiye kadar birçok yerlere bu durumu bildirdik. Aldıran olmadı. Bu işi yaparsan sen yaparsın, dedi.

Sonunda ben de dolduruşa geldim. Aslında hangi mekanizma ile bayılma olayının ortaya çıktığını aşağı yukarı tahmin ediyordum. Bir süre sonra çıktı. Kırıkkale yöresinde köylülerde tezek kullanılmasına bağlı akciğer hastalıklarını incelemek için Kanada'dan bir ekip ile oraya gittik. Hazır onlar gelmişken kuyudaki sırrın ne olduğunu anlayalım dedik.

Haydar Dede yatırına, Kanadalı araştırmacılar, iki öğretim üyesi ve bir asistan arkadaşımızın oluşturduğu bir ekip ile gittik. Adamlar buraya bayağı bir tesis kurmuşlar. Girişin solunda ufak bir ahır var. İçinde irili ufaklı koyunlar duruyor. Ortada, duvan taşla örülmüş bir su kuyusu. Kuyunun etrafına halılar serilmiş, belli ki düşenlerin kafası gözü yanlmasın diye. Karşıda, sundurma altında iki tane üstleri arapça yazı bulunan yeşil renkte seccadelerle örtülmüş sanduka gözükiyor. Arka tarafta ufak bir kesimhane!

Oradakiler meraklı bakışlarla neden geldiğimizi öğrenmek istediler. Araştırma için geldiğimizi söylemedik. Bir iş için geldiğimizi, yatırın methini duyduğumuzu ve onu görmek istediğimizi söyledik. Daha önceden kendi aramızda konuşup kuyuya kafasını sokacak kişiyi kura ile tesbit etmiştik. Yabancılar biz misafiriz diyerek kuraya katılmadılar. Kurada adı çıkan Salih, "Benim küçük çocuğum var." dedi. Sonunda kabak benim başıma patladı. Ancak başıma geleceği tahmin ettiğim için tedbirimi almıştım. Torunumun Kanada'dan getirdiği, ağzında subap

bulunan bir balonu cebime koymuştum. Kuyuya sarkar sarkmaz burnuma hafif bir kükürt kokusu geldi. Derin bir nefes aldıktan sonra bunu hemen balona üfledim. Aynı işi bir kez daha tekrar ettim. Üçüncüsü için cesaret edemedim. Sonuçta bayılmadığımı gören köylüler, “Senin hastalığın yok, sağlamsın.” dediler.

Numune aldığım balonu Hacettepe Üniversitesi Kimya Fakültesine analiz için gönderdim. Sonuçta yatırdaki kuyu suyu içerisinde Hidrojen Sülfid denilen kükürt bileşimde bir gaz olduğu anlaşıldı. Bu gaz, solum merkezini aniden felç ederek durdurduğu için insanı bayıltan anlamında “Knock Out Gas” olarak bilinmekte.

Mustafa eksik olmasının araştırma yaptığımızı Kaymakamlığa bildirmiş. Onlarda şikayetler olduğu için bizden bilgi almak için başvurular. Sonradan öğrendiğimize göre yatırı kapatmışlar. Tekrar açılıp açılmayacağını bilemeyiz. Bazı uyanıkların ekmeğine mani olduğumuz için herhalde kulaklarımız çınlatılacaktır.

Mustafa'yı herkes sever. Her ne kadar devamlı camiye gitmese de sevecen bir insan olduğundan hocalardan da dostu vardır. Bunlardan birisi de Kırıkkale'de üfürükçü bir hoca. Evi hastane poliklinikleri gibi çalışır. Derdi olan ona koşar, güzel kadınların olur olmaz yerlerine Arapça yazılar yazar, muskalar hazırlar ve hastalarına yardımcı olmaya çalışır. Bu iş yıllarca devam eder. Zaman zaman onu çekemeyen doktorların şikayetleriyle başı derde girerse de, sevenleri çok olduğu için onu korurlar. Bu iş yıllarca böyle devam etmiştir. Üfürükçü hoca kocamıştır. Onun da emekli olma hakkı vardır. Evine çekilir ve artık hasta görmez. Ancak hatırlı kişilerin yakınlarına bakar.

Günün birinde Mustafa'yı tanıyan iki hanımın, bu hocaya işi düşer. Onun aracı olmasını isterler. Bizimki onları kıramaz. Hele de hatun kişi oldu mu bütün akan sular durur. Yanındakilerle birlikte hocanın kapısına varır. Bir kadın kapıyı açar ve isteklerini öğrenince, “Hoca yatalak, artık hasta görmüyor.” demiş.. Mustafa aşağıdan yüksek sesle “Hocam, ben katilin oğlu Mustafa” diye bağırınca üfürükçüden izin çıkar. Yanındakilere, “Hocam beni kırmaz.” diye de havasını atar. Gelenler muayene odasına alınırlar. Doktor sıkıntılarının ne olduğunu sorar. Kadınlardan birisi, yeni aldığı arabalarının çalındığını, aramalara rağmen bir türlü bulamadıkları için yardım istediklerini söyler. Hocaya şimdiye kadar böyle bir başvuru olmamıştır. Deli olur. Dayanamaz, “Bre kadın, benim çalınan araba ile ne ilgim olabilir. Böyle bir yeteneğim olsa trafik polisi ile iş birliği yapardım. Bu benim işim değil. Ama, zamparalık yapan kocanın veya damadının yola gelmesini isteseydin, ben onları İngiliz çivisine bağlar sana yardımcı olurum” der ve kapıyı gösterir.

KADİR YENER

Bu akşamki telefonla konuşman beni çok etkiledi. Ender rastlanan türde ve baştan sonuna kadar duygu yüklü bir söyleşiydi. Bizim gibi iç dünyası yüklü insanlar için unutulmaması gereken tarihi bir dertleşme.

Sonradan uzun uzun kendi kendime düşündüm. Evdeki misafir birkaç kez sordu “Ne oldu? Kimdi, seni bu kadar etkileyen?” Cevap veremedim. Sıradan insanlara anlatmak kolay değil. Anlatacaklarım onun için ilginç olmayabilir. Bizler için çok önemli olan noktalar, başkaları için olağan gelebilir.

Kendi kendime sordum. Acaba seni üzmüş ve sende düş kırıklığına sebep olmuş muydum? Kabahatim veya kusurum ne olabilirdi? En çok nefret ettiğim kişiler, bencil yaradılıştaki olanlardır. Her insanın içinde az veya çok bencillik vardır. Ben mümkün olduğu kadar, bu duygularımı baskı altında tutmak istedim. Herhalde mesleğimin gereği, zaman zaman bunda başarılı olamadım. Daima acı ve üzüntülerle iç içe yaşadığımız için bunlardan uzak durmaya, olayları unutmaya, yani bir bakıma kendimizi korumaya mecburuz. Bu davranış, “Meslek hastalığı” olarak yorumlanabilir. Ne olursa olsun, senin yerin başka olduğu halde böyle davrandığım için kendimi kusurlu buldum.

Kasımpaşa Deniz Hastanesi’ndeki 1965-67 yılları benim için dolu dolu yaşanmış senelerdi. Üst katta bulunan er servislerinde görev yapan hekim arkadaşlarım, Sıddık, Bülent ve rahmetli Uğur ile senin bulunduğun grup ne güzel anlaşılıyordu. Sen er olmana rağmen, kültür seviyen bizlerle eş düzeydeydi. Senin durumunda olan asker arkadaşların gibi, küçük ve basit menfaatler peşinde değildin. Orada, hastane hizmetlerinin düzenli işlenmesi için elinden geleni yapıyordun. Sorumluluk duygusu içindeydin. İlk bilimsel dış yayınım olan ve saygın İngiliz yayın organı “The Lancet” isimli dergide sonradan yayınlanacak olan “The Kartagener’s Complex” isimli makalemi, bizlere ayrılan odaya konan kalın dört ayaklı tahta yemek masasının üstündeki daktilo ile bir gecede, hemde tek bir hata olmaksızın İngilizce olarak sen yazmıştın.

Dürüst ve ödün vermez davranışlarımız zaman zaman hastane yöneticilerinin hoşuna gitmezdi. Özellikle teftişlerde açığımızı yakalamak ve bizi hırpalamak isterlerdi. Onlara fırsat vermemek için ne kadar büyük gayret gösterirdin. Bir kusurumuzu bulamadıkları zaman gözlerin parlardı.

Toplumda senin gibi birinci sınıf vatandaş diye tanımlanan kişiler vardır. Eğer sosyal yapı bu tür insanları içeriyorsa, orada hakime, polise, jandarmaya gerek yoktur. Ne yazık ki şimdiki Türkiye’de böyle insanlar ancak mikroskopla bulunabiliyor. Ülkenin yükselmesi bu insanların sayısının artmasıyla ve bu insanla-

rın yönetici duruma geçmesiyle mümkündür. Ne yazık ki bizdeki uygulama bunun tam tersi. İşin teselli veren yönü, nesli tükenmiş olan bu bireylerin uzayda parlak bir yıldız gibi ışıldamasıdır.

Telefondaki konuşman, bir vedalaşmaydı. Çok ağrılı olmana rağmen bunu söyleyip beni üzmemek istediğin belliydi. Ne yazık ki, bütün gayretimize rağmen ağrını durduramadık. Gayret ettik ama yardımcı olamadık sana. Kendime sormuşumdur, "Acaba Kadir batı ülkelerinde, örneğin; Avrupa da veya B.Amerika da olsaydı gene böyle acı çeker miydi?" Sanmıyorum. Bizde bir defa "Ağrı uzmanı" yok. Ben akciğer kanserli ve mezotelyomalı hastalarım dolaşısıyla Sağlık Bakanlığı ile daima yazıştım, uğraştım, didindim. Mevcut MST Continious türü ilaçların gelmesine ben sebep oldum. Bunun ötesinde bir şey yapmadım. Keşke yapabilseydim. Ama, elime para geçerse ve uygun kişiyi bulursam, ilk işim ona dış ülkelere birisinde, ağrı hususunda ihtisas yaptırmak olacaktır. Devletin yapmadığını ben yapmaya gayret edeceğim. İşte o zaman senin çektiğin acıları unutabileceğim.

Bilesin ki, hayatım boyunca fırsat bulduğum tatil günlerimin çoğunu, seninle birlikte geçirdim. Akçay tatil köyünde, Ayvalık'da, Zeytinli'de bulunan orman içinde ve dere kenarındaki piknik yerinde, ailemle geçirdiğimiz günleri unutmadık. Eski siyah Beyaz fotoğrafların arasında bir resim var. Zeytinli deresinin yanındaki kır bahçesinde çay içerken, su içinde parlayan balıkların resmi.

Seni yalnız ben değil ailece de sevdim. Çocukların her zaman "Kadir Ağabey" nasıl? diye sorarlardı.

Hepimiz bu dünyada gelip geçiciyiz. Herkesin alnında gidiş tarihi yazılı. Önemli olan unutulmamak. Bunun için ne yapabiliriz? Rahmetli kayınpederimin öldüğü akşamı evde toplanmıştık. Herkes suskun. Kimse konuşmak istemiyor. Bunaldım. Önce büyük Türk bestecisi Selahattin Pınar'ın şarkısı aklıma geldi. Babasını defnetmişler, mezarlık dönüşünde yanındaki şair arkadaşına, "Babam için bir beste yapmak istiyorum. Bana hemen bir güfte yaz. Şu anda, hemen!" demiş. Arkadaşı arzusunun kırımını ve Pınar'da hemen bunu bestelemiş;

Gecenin matemini, üstüne örtüp sarayım .

Gittin artık. Seni nerde bulup yalvarayım?

Şimdi ben tıpkı şifasız kanayan bir yarayım.

Gittin artık. Seni nerde bulup yalvarayım?

Türk sanat müziğinin en büyük bestelerinden birisi olan bu şarkı ile Selahattin Pınar babasını ölümsüzleştirmiştir. Ancak, plak satıcıları, şarkıyı aşk şarkısı havasına sokmak için, okuyuculara birinci dizideki "Üstüne" kelimesi yeri-

ne “Aşkına” kelimesini kullanarak yorumlamalarını istemişlerdir. Ben çok sevdiğilerimi andığım zaman bu şarkıyı mırıldanırım.

Bildiğin gibi kayınpederim Ali Dayı, uzun boylu ve ince yapıydı. Kiraz ağacını çok severdi. O gece matem evindekilerinin bana yapmacık gelen hareketlerinden sıkıldım. Kimseye bir şey söylemeden arabaya atladım. Ver elini Karamürsel. Oradaki fidan satış yerinden, uzun bir kiraz fidanı aldım. Eve getirip bahçeye diktim. O sırada yağmur yağıyordu. Gecenin karanlığında evdekiler pencereden beni seyrediyorlardı. O ağaç büyüdü, bu sene meyva verdi. Şimdi herkes ona “Ali Dayının Ağacı” diyorlar.

Kadir Yener'e bu kadar tutkunluğum nereden kaynaklanmaktadır ? Doğrusu bunu ben de merak etmişimdir. 1965 yılında uzman olarak Kasımpaşa Deniz Hastanesi'ne göğüs hastalıkları uzmanı olarak tayin olduğumda, üst kattaki er servisine bakmakla yükümlüydüm. Aynı kattaki iç hastalıkları bölümünden Sıddık Bey sorumluluğunu bilen, sakın, efendi birisi. Benim gibi onunla bununla dalaşmıyor! Servislerde yeterli hastabakıcı ve hemşire olmadığı için, iyileşen askerlerden yararlanılıyor, bunlar da genellikle kayıtarıcı, izin düşkün, saçları uzun uyanık tipler. Aralarında, Kadir isimli uzun boylu ve iri yan birisi var. Ötekilerden farklı. Gece gündüz hizmete hazır, tuvalet ve lavoba temizliği dahil her türlü işi üşenmeden yapan, disiplinli, saç daima kısa ve izin istemeyen birisi. Erler onu “Kadir ağabey” diye çağırıyor. Böyle birisinin neden hastanede çalıştığını merak ediyorum. Ben, ilke olarak iyileşen erlerin kıtasına gitmesi inancını taşımayımdım. Bunun aksine hareket edenlere iyi gözle bakmıyorum. Doğrucu Davut rolünü seviyorum.

Bir gün Sıddık , “İzzet, Kadir'in komutanından başhekimliğe zehir gibi bir yazı gelmiş. Benim askerim sağlam olduğu halde hastanede neden tutuluyor deniyormuş. Baskı altındayım. Bu çocuğu taburcu etmek zorunda kalacağım. Görüyorsun çok iyi ve çalışkan birisi. İşimize de yarıyor. İstersen senin tarafa nakledeyim.” deyince. Hele ben kendisiyle bir görüşeyim. Ondan sonra karar veririm, dedim.

Kadir'i çağırdım ve ona hastanede çalışmayı tercih etmesinin sebebini sordum. Böyle lise 2'den terk, yabancı dil ve daktilo bilen, son derecede terbiyeli bir asker, kıtada el üstünde tutulması gerekirdi. “Ben o komutanın emrinde çalışmak istemiyorum. Bana burada her işi yaptırınız, yeter ki oraya göndermeyiniz!” dedi. “Peki neden?” diye sorunca; “Efendim, İskenderun'daki eğitim alayından topluca boğazdaki birliğe geldik. Bizı tabura aldılar. Yağmurlu bir gündü. Komutanı dakikalarca bekledik. Üşüdük, ıslandık. Nihayet geldiler. İlk işi başımızdaki çavuşa çıkışmak oldu.

Neden köpeğini, kulübesine kapatmamış ve ıslanmasına sebep olmuş! Bağışlayın, ben böyle bir komutanın emrinde çalışmak istemiyorum.” dedi.

Sıddık, Kadir’in dosyasına akciğerinden kan geldiği ve bu nedenle göğüs hastalıkları bölümünce incelenmesi notunu düştü. Ben de; “Tetkik ve tedavi için servise çekilmesi uygundur.” diye şerh koydum. Artık benim servisimde çalışmaya başladı. Bir kaç hafta sonra birliğine iadesi için tekrar yazı geldi. “Hastanın tetkikleri devam etmektedir. Kanaması olan bir eri birliğine göndere-mem.” diye yanıt verdim.

Bir gün hastane koridorunda birlik komutanını eli sargılı vaziyette gördüm. Yağışlı bir günde avlanırken ayağı kayıp düşmüş ve kolunu kırmış. Kendisine “Boşuna Kadir için yazı yazma. Onu sana göndermeyeceğim.” dedim. “Öyle şey olmaz!” deyince, “Bal gibi olur. O çocuk hastanede de vatani görevini yapıyor. Yardıma muhtaç arkadaşlarına hizmet ediyor. Kadir senin bildiklerinden değil.” dedim, sesini kesti. Sonunda Kadir askerliği hastanede bitirdi ama bizim dostluğumuz ölünceye kadar devam etti.

GÜRCİSTAN :

Daha önce baba tarafımın 93 Harbi olarak bilinen Osmanlı Rus savaşından sonra Türkiye'ye göç ettiğini bildirmiştım. SSCB'nin dağılmasından sonra Sarp Kapısı açıldı ve iki ülke arasında, kültürel ve ticari ilişkiler başladı. Her zaman bu ülkeyi merak etmişimdir. Tiflis Üniversitesi Tıp Fakültesi öğretim üyelerinin daveti üzerine, 20 Ağustos 1996 tarihinde eşimle birlikte Gürcistan'a gittim. İzlenimlerim çok ilgi çekici olduğu için bunları yazmak istedim.

Şimdiki haliyle 7 milyonun üstünde nüfusu olan Gürcistan, Gregorian Hristiyan ve Müslüman Gürcü'lerin çoğunluk olduğu Ermeni, Azeri, Rus, Yahudi, Kürt ve Çerkezlerin yaşadığı bir ülke. Kuruluşu, çok eskiye dayanmaktadır. SSCB'nin kuruluşundan 650 yıl kadar önce, 337 yılında Hristiyan olmuş bir devlet. Gürcistan, "Kartvelian'ların ülkesi" diye anılan SAKARTVELO denilen bir yerde kurulmuş olup II ve II.inci yüzyılda Moğol, Pars ve Osmanlıların işgaline uğramış. Söylenenlere göre, Gürcüleri Hristiyan yapan misyonerler onlara haç ile birlikte şarab sunmuşlar. Onları müslüman yapmak isteyen Araplar bu inatçı ulusun dinini değiştiremedikleri gibi, kendileri Hristiyan olmuşlar! Osmanlılar Gürcüleri müslüman olmaya zorlamış kısmen başarılı olmuşlar. Bu arada üzüm bağlarını tahrib ederek, şarap kullanımını engellemişlerdir. Bugünkü Gürcistan'ın, güneyinde bulunan ve başşehri Batum olan Acara (Atchara) bölgesinde Müslüman Gürcüler çoğunlukta.

Gürcüler, yabancı saldırılarından korunmak için komşuları SSCB'den destek görmüşler ve ancak bu şartlarla uzun yıllar mustakil devlet olarak kalabilmişler. 1917 Bolşevik Devriminde İngiltere ve Birleşik Amerika'nın yardımıyla özerkliklerini koruyabilmişlerse de 1921 yılında ülke Kızıl Ordu tarafından işgal edilmiştir. 1990 yılında SSCB'nin dağılmasıyla ülke tekrar özgürlüğüne kavuşmuştur. Bir yıl sonraki seçimlerde, Gamsakhurdia % 87 reyile ülkenin ilk başkanı olmuştur. Ancak tutarsız davranışları ve muhalefeti sindirme gayreti nedenleriyle beğenilmemiş ve sonunda ülkeyi terketmek zorunda kalmıştır. Seçimler yenilenmiş ve eski SSCB Dışişleri Bakanı Schwardnedze iktidara getirilmiş.

Gürcistan denilince, insanın aklına ister istemez, milyonlarca insanın ölümüne sebep olan ve Ruslar tarafından da sevilmeyen Joseb Bessarion Jughashvili ya da herkes tarafından bilinen ismiyle Joseph Stalin gelmektedir. "Çelik Adam" anlamındaki Stalin adı Lenin tarafından verilmiştir. 1889 yılında Gori şehrinde doğmuş olan Stalin, 1917 Bolşevik devrimine kadar, birkaç kez tutuklanarak Sibiryaya sürülmüştür. Defalarca tutuklanıp, işkence görmesine rağmen amacından dönmemiştir. Omuzundaki sakatlığı için, "Bu bana hapishane

ne günlerimden hatıra” demekle yetinirmiş. Bolşevik idaresinde, Lenin'in en yakın dostu olup, acımasız kişiliği ile etrafını sindirmiştir. II'inci Dünya Savaşı sırasında, esir düşen oğlunun kurtulması için Almanların önerisindeki davranışı ilginçtir. Ruslar'ın elinde tutsak olan bir Alman generali ile oğlunun takas edilmesi teklifini, “Bir Rus askeri Alman generalinden daha kıymetlidir.” diyerek ret etmiştir. Sonunda oğlu esir olarak ölmüştür. Aslında Stalin'in davranışı, diktatörlerin hepsinde vardır. Bunları normal insan olarak görmek doğru değildir.

Gürcüler'in Stalin hakkındaki düşünceleri çok değişik. Bolşevik idaresinin en kuvvetli adamı olmasına rağmen Gürcistan'a iyilikten çok kötülüğü olmuştur. Özgürlüklerine düşkün olan bu ülkenin güçlü olmasını hiç istememiştir. Gürcistan'ın içinde “Güney Ossetia”, kuzey hududunda “Kuzey Ossetia” isimli iki özerk bölgenin kurulmasına izin vererek, devamlı karışıklıklar ve etnik çarpışmalara sebep olmuştur. Bunu yaparken, “Gürcistan'ın kolunu, kanadını kırınız!” demekten de çekinmemiştir. Gürcüler Ossetia'nın kurulmasını ülkelerinin içine yerleştirilmiş “Bubi Tuzağı” olarak değerlendirmektedirler. Bu bölgeden göç eden insanların yerleştirilmesi ülkeye büyük parasal yük getirmiştir. Tiflis'deki Hürriyet Meydanı'ndaki Lenin Heykeli, SSCB'nin dağılmasından sonra hemen yıkılıp çöplüğe atılmasına karşın, Gori şehrindeki Stalin'nin doğduğu ev ve etrafı müze haline getirilmiştir. Meydandaki heykeline dokunulmamıştır. Aslında iyimser yaradılıştaki Gürcüler, “Stalin'in bize çok kötülüğü dokunmuştur, ama ne yapalım bizim insanımızdır” demekle yaptığı fenalıkların hepsinin ona mal edilmesini doğru bulmamakta ve çevresindeki insanları sorumlu tutmaktalar.

Gürcüstan'ın başşehri olan Tiflis (Tbilisi), Doğu Anadolu dağlarından köken alan Kura nehrinin iki yakasında kurulmuştur. Adı, yerleşim yerinde yeraltından gelen sıcak su kaynakları nedeniyle “Sıcak Şehir” anlamına gelmektedir. Nehir Gürcüstan'ı geçtikten sonra Azerbeycan'a, oradan da Hazar denizine dökülmektedir.

Gürcüler, yapı itibarıyla, Kafkasya bölgesindeki Çerkez, Abaza gibi diğer etnik grup insanlarına benzemezler. Kalın kemikli, güçlü, kuvvetli, Beyaz veya esmerdirler. Beyaz olanların ciltleri çok ince ve gözleri açık mavi-yeşilimsi harelidir. Gürcü kadınlarının güzelliği meşhurdur. Belki bu nedenle, ülkeleri birçok kez işgal edilmiştir!

Tiflis şehrinin önemli caddelerinin birisine, en meşhur yazarları olan Rustavelli'nin ismi verilmiştir. Aslında şehirdeki heykellerin tümü, şair, yazar veya ressamalara aittir. Asker kökenli isimli cadde veya heykele rastlamadım. Bu heykellerden birisi de Gamsakhurdia'nın yazar olan babasına ait. Şehrin yapılışı, Avrupadaki eşlerinden farksızdır.

Gürcü erkeklerinin çoğu, yol kenarında veya parklardaki kanepelere oturmuş, ellerinde şarap şişeleri birbirleri ile sohbet ederek vakit geçirirler. Tembel yaradılıştadır insanlardır. Kadınlar, yaşı ne olursa olsun, yol kenarlarındaki ufak dükkanlarda ve sergilerde yiyecek, içecek, sigara gibi ufak tefek şeyler satarak günlerini geçirirler. Bize bildirilen, Gürcü erkeklerinin akıllı oldukları! Kendileri çalışmazlar, kadınlarını çalıştırır! Gürcüler iyi giyinmesini ve yemesini de çok severler. Halkın içinde pejmurde kıyafetlisini görmedim. Genç kadınların tümü bakımlı ve modaya uygun giyimli.

Şehir dışındaki yolları asfalt kaplama olmasına rağmen iyi değil. Böbreğinde taş olanlara bu yolda yolculuk yapmalarını tavsiye ederim! İlginçtir şehir içindeki ve dışındaki yol kenarları, binlerce çınar, ceviz ve çitlenbik ağaçlarıyla şekillendirilmiş. Başka cins ağaç yok. Tarlalardaki ekin, sebze ve meyva ağaçları Türkiye'dekinden farksız. Aklınıza ne gelirse, örneğin kavun, karpuz, incir, elma, armut, ayva, çay, narenciye hepsi mevcut. Stalin'in doğduğu şehir olan Gori'ye giderken, yol kenarlarında ufak pazar yerleri ve sergiler dikkatimi çekti. İnsanların sevecenliği bize hiç yabancı gelmedi. Pikniğe gidenler, bizdeki gibi, etlerini yol kenarındaki seyyar kasaplardan temin ediyorlar. Arada sırada yavru köpek veya kuş satan çocukları da gördük!

Gürcistan'da tıp eğitiminde yeniden yapılanma düşünülüyor. Eski sistemden çok yakınmalar var. Bunda da haklılar. Bizim deneyimlerimizden yararlanmak istediklerini bildirdiler. Tıp gibi önemli bir bilim dalının, kötü planlama sonunda ne kadar önemsiz bir duruma düştüğünü orada gördüm. Gürcistan'da yalnız birisi resmi, 34'ü özel tam 35 tıp fakültesi varmış! Yılda 5.000'nin üstünde doktor mezun oluyor. Herkes doktor, herkes profesör! Doktorların 3/4'ü kadın. Ömrümde bu kadar yaşlı, nine kılığında kadın doktor görmedim. Aylıkları inanılır gibi değil. Sadece 8 Amerikan doları civarında. Bu para ile geçinmeleri mümkün değil. Muayene ettikleri hastalardan, ilaç firmalarından yararlanmalarına göz yumuluyor. Katıldığımız toplantıda, hiç genç doktor yoktu. Bize dış ülkelere tatile çıktıklarını söylediler ! Bu ticari tatil olmalı. Bavalı ticareti veya başkası !

Doktorların bilgileri yetersiz. Yeniliklerden haberleri yok. Dershanelerinde slayt gösterme makinaları yok. En basit akciğer filmini değerlendirmeleri mümkün değil. Zira filmleri çok kalitesiz. Bilgisayarlı röntgen cihazları yok. Hastalar bakımsız. Doktorlar atıl durumda. Meslekle ilgisi kalmamış. Donup kalmışlar. Mimikleri silinmiş, heyecanları kaybolmuş. Gülenine rastlamadım. Yaşlılarla gençler arasında kopukluk olduğu kesin. Komünist sistemin insanı ne hale getirdiğini orada gördüm. Onları uyandırmak, aktif duruma getirmek mümkün olmaz gibime geliyor. Yeniden doğmaları gerekir.

Ülkede çok içki içilmesine rağmen alkolle ilgili siroz gibi hastalığın pek fazla olmadığını söylediler. Onlara göre bu hastalıklar Votka içen Ruslarda görülürmüş. Seks ticareti olmasına rağmen, AIDS hastalığı çok azmış ve yabancılarda görülüyormuş! Tüberküloz en çok göçmenlerde görülüyormuş.

Sokaklar polis dolu. Polis, en çok olan ikinci meslek dalı. Her yerde polis var. Onların aylıkları da doktorlar gibi. Trafik polisleri geçimlerini, yoldan çevirdikleri arabalardan temin ediyorlar. Devletin onlara araba verecek gücü yok. Kendi arabalarını kullanmak zorundalar. Tıpkı doktorluk gibi, polislik de saygınlığını kaybetmiş durumda.

Gürcistan büyük turistik potansiyele sahip olmasına rağmen henüz hazır değil. Otel sayısı az. Çoğunun kalitesi iyi değil. Kendilerine yakın Hristiyan dünyasından yakınlık bekliyorlar. Tiflis üniversitesi Amerika'nın Georgia eyaletindeki üniversiteden eğitim için destek sözü almış. Başta Avusturya ve Almanya olmak üzere bir çok Avrupa ülkeleri ile ilişkiye girmişler. Önlerindeki en büyük engel, eski dostları Rusya. Ossetia sorunu kısa sürede biteceğe benzemiyor. Başlarında eski bir hariciyecinin bulunması büyük şans.

MEHMET ZEKİ BARIŞ (1934-1996)

Biz yedi kardeşten yalnız Münire'nin doğum tarihi tam tamına doğrudur. O zamanki hükümet, nüfus artışını teşvik etmek için, çok fazla çocuğu olan aileleri yol vergisinden muaf tutardı. Babam, Emin, Hidayet, Yusuf, Mehmet'den sonra Münire'nin dünyaya gelmesiyle vergiden kurtulacağı için o doğar doğmaz nüfusa kaydını yaptırmıştır. Bunu ispatlamak için de mecburen 5 çocuğun birlikte olduğu bir fotoğraf çekirmiştir. Emin ağabeyimin albumünde bulunan bu fotoğraf ailenin ilk dört çocuğunu bir arada gösteren tarihi bir belgedir. Bu resimde Mehmet'in kafasındaki kasketle çok sevimli bir poz verdiği görürsünüz.

Ben Münire'den önce veya sonra doğanların nüfus kağıdındaki doğum tarihlerine pek güvenmem. Daha önce yazdığım gibi benim kimliğimde 5 Mart 1931 yazılmasına karşın, rahmetli annem, okullar açıldığı zaman doğduğumu söylerdi. Babam, doğum tarihlerimizin tam olarak yazılmasına önem vermemiş. Mehmet'in nüfus cüzdanındaki yazılı doğum tarihi hangi ayın, hangi günü bilmiyorum, ama buğdayların biçildiği bir ay olması lazım. Zira annem orakla ekin biçerken, tarlada kundağa sarılı olarak bıraktığı kardeşimin sık sık ağlaması üzerine onun yanına gider emzirirdi. Ona, babasının ismini annem vermiş olmalı. Babam ise o zamanın çift isim modasına uyarak Zeki yazdırmış, tıpkı benimki gibi. Biz kendisini Mehmet olarak çağırırken, arkadaşları Zeki diye seslenirlerdi.

Mehmet'in bebeklik devresi sağlıklı geçmedi. Sık sık hasta olduğu için bir türlü gelişemedi. Annem ve haminnem onun bu durumuna bir türlü çözüm getiremediler. Belleğimde yer alan en önemli olaylardan birisi, ayın dolunay olduğu ve gökteki yıldızların parladığı bir gün kardeşimin kundağı ile birlikte fırın küreğine bağlı bir şekilde evin üst kat penceresinden dışarı uzatılarak, "Allahım ya onu al, ya da sağlığını ver." diye yakarmalarıdır. Sonunda Tanrı, ona sağlığını verdi. Ömrünü uzattı. Ta ki 21 Eylül 1996 tarihine kadar.

Erkeklerin en küçüğü olduğu için aile onun üzerine pek düşmezdi. Yapı itibarıyla ince, herşeyi ciddiye almayan, sakacı bir kişiliği vardı. Herkesin korktuğu okul devresini hiç umursamadı. Sanırım ilk okul ikinci veya üçüncü sınıftan sonra okulu terketti. Bu en çok babamın hoşuna gitmiş olmalı. Zira o çocukların okumasını pek istemezdi. En azından teşvik etmezdi. Okula gitmek yerine, tarlada, bahçede çalışsın, birisinin yanına girip çırak olsun veya en azından çobanlık yapsın!

Çobanlık benim nefret ettiğim bir iş dalydı. Ama Mehmet onu eğlence haline getirirdi. Gözüne kestirdiği inekleri at gibi kullanmaktan zevk alırdı. Hayvanların

karnının aç olması, susuz kalmasıyla pek ilgilenmezdi. Eve gelen misafirlerle şakalaşması, arkalarından üstlerine kedi atıp onları kızdırması, bizim en çok güldüğümüz olaylardı.

Çocukluk döneminde küçük olanlar, büyükleri tarafından zaman zaman ezilirler. Yaş itibarıyla bana yakın olduğu için ona kızıp hırpaladığım olmuştur. Ama o korkusuz bir çocuktur. Hastalanan hayvanların kesilmesi olayında ön plana çıkarıldı. Boynu tam kesilmemiş bir horozun elinden fırlayıp sallana sallana kaçtığını bugünkü gibi hatırlıyorum.

Mehmet, canı istediği gibi hareket ederdi. Yaptığı yaramazlıklar nedeniyle komşulardan sık sık babama şikayetler gelirdi; “İsmail Çavuş, senin küçük bala gene şunu yaptı, bunu yaptı” cinsinden. Bunların hiçbirisi yüz kızartıcı olmadığı halde imparatorun çok sıra dayacağı yedik. Avuçlarımızda şaklayan yaş kızılık sopasının, içimizi ürperten acısını hiç birimiz unutamadık. Bir defasında bakkal Tatar Seyfullah, bahçemizdeki san kiraz ağacının meyvesini daha olgunlaşmadan satın almış! Kirazların ağaçta iken satıldığından habersiz olan biz dörtlüye, kiraz yediğimiz için babam unutulmaz bir dayak ziyafeti çekmişti!

Sünnet erkek çocukların unutamadığı bir olaydır. Ben, Mehmet'in nasıl ve nerede sünnet olduğunu pek hatırlamıyorum Normalde birbirine yakın yaşta olan erkek çocuklar birlikte sünnet olurlar. Bizde nerde böyle şey? Babam aklına estiği zaman, bizleri sünnetçinin eline teslim ederdi!

Ben Kütahya Lisesi'nde parasız yatılı olarak devam ederken, Mehmet de delikanlı olmuştu. Boş zamanlarda birbirimizle dalaşır, güreş tutardık. Eskiden ben ondan daha büyük ve güçlü olduğum için kolaylıkla altına alırdım. Bir tatil dönünde, tekrar kapıştık. Ani bir kafa kol ile kendimi yerde buldum. Arkasından sarma ile beni yere yapıştırdı. Kıpırdamam mümkün değildi. Sanki üstümde bir ton demir vardı. Bu değişikliğin nedenini sonradan öğrendim. Meğer güreşe çalışıyormuş. Bu olaydan sonra bir daha ona sataşmadım.

Tıbbiye'de okurken Mehmet asker oldu. Vatani görevini piyade eri olarak Güney-doğu Anadolu illerinde yaptı. Arkadaşları ve üstleri tarafından çok sevildiği kesin. Her işin üstesinden gelen, güleç yüzlü ve içinde hiçbir kötülüğü olmayan kişiliği vardı. Birliğinin komutanı olan Cemal Madanoğlu'nun onu yıllar sonra Yarımca'da görüp tanınması bizler için onur verici olmuştur.

Daha önce büyük ağabeyimin yanında çalışmıştı. Sonra kendi başına dükkan açtı. Bunun için ne anadan ne babadan ne kardeşlerinden yardım gördü. Dişle, tırnağıyla ekmek teknesini kurdu. Küçük dükkanı, zamanla büyüdü, atölye oldu. Zor şartlarda öğrendiklerini, yanındakilere kolay bir şekilde öğretti. Onları sanatkar yaptı. Fabrikaların büyük demir işlerini yapar hale geldi. En zor işler için

aranan bir usta oldu. Arada sırada dükkanına gider ve yaptıklarına şaşardım. Bunlar, deneyimli mühendislerin yapacağı işlerdi. Yanında çalışanlarla arkadaş gibiydi. Bizlerin aksine kimseye bağırdığını, kızdığını görmedim ve duymadım. Çocuklarına arkadaş gibi davranırdı. Dostları tarafından "Müdür Bey" olarak çağırılır olmuştu.

Mehmet'in nasıl evlendiğini bilmiyorum. Sanıyorum onu da bizler gibi Cemal Barış evlendirmişti. Düşününde de bulunamadım. Bunun geçerli bir mazereti var mıydı? Bilemiyorum ama çok iyi bir evlilik yaptığı kesin. Eşi Tenzile, onu son nefesine kadar yalnız bırakmadı. Hepimizin takdirini aldı. Ağzından "Barışcığım" sözü eksilmedi. Onunla birlikte ölmeye çoktan razıydı.

Çok iyi bir aile reisi olmuş kardeşim. Çocukları, damatları, kayınbiradereri, baldızları ne kadar ona yakın, ne kadar candan davrandılar son günlerinde. Hepsi birbirine kenetlenmiş bir bütünlük içindeydi. Biz kardeşler onların yanında zayıf kaldık.

Tıpkı annemiz gibi o da amansız bir hastalığa yakalandı. Akut Myeloid lösemi. Bu yetmiyormuş gibi, onun da en kötü türü. Bir buçuk seneye yakın bir sürenin yarısından fazlasını hastanede geçirdi. 100'ün üstünde kan ve kan ürünleri aldı. 200'e yakın serum takıldı. Antibiyotiklerin hemen hepsi kullanıldı. Beş kez kemik iliği biyopsisi yapıldı. Damarlarının çoğu tılandı. Gıkı çıkmadı, "Yeter artık" demedi. Hep "Ben bu hastalığı yeneceğim." dedi. Bilmiyordu ki şimdiye kadar onu yenen olmamıştı. Yozgat'ın dağ köylerinden gelen şifalı su, ısırgan otundan yapılmış ilaçların hepsi denendi. Tıbbın bütün imkanları kullanıldı. Birleşik Amerika'da giyabında konsültasyon yapıldı. İlaçları ona göre planlandı ve uygulandı. Bütün bunlara rağmen hastalığı durduramadık. Bir aralık kemik iliği nakli düşünüldü. Kardeşlerin doku gruplarına bakıldı. En uygun benim ki çıktı. Ancak kemik iliği nakli için hastalığın kısa bir süre de olsa durması gerekiyordu. Riskli bir tedavi şekliydi. Bir türlü durmadı hastalığı. Kendisi bu tedavi şekline pek taraftar değildi ama uygun bulsaydık kabul ederdi. Zira makul bir insandı. Yurt dışında yapıldığı takdirde risk daha azdı. Biz kardeşler bunu karşılamaya hazırдық. Olmadı.

Hastalığının bizler için tek bir faydası oldu. Kardeşimizi daha yakından tanımak fırsatını bulduk. Ben 66, o ise 62 yaşındaydı. Yarım asrı geçen bir süre. Arcak geçen günlerin hiç kıymetini bilememişiz. Kesin olarak hepimizden daha akıllı ve yumuşak huylu bir insanmış. Biz diğer erkek kardeşlerdeki hırçınlıktan eser yoktu onda. Olayları serinkanlı incelemesini bilen, ortalığı yatıştırıcı kişilikte birisi. Eğer o, küçük kardeş yerine en büyüğümüz olsaydı, bizim ailemiz çok daha iyi olurdu gelirdi diye düşünüyorum.

Ölmeden bir ay kadar önce, bir ilaç uygulamasından kaynaklanan ani bir şuur kaybı olmuş ve kendinden geçmişti. Yanına vardığımda, gülererek "Yusuf ağabey. Ölmek hiç de korkulduğu gibi değilmiş. Birdenbire gidiyorsun. Ne olduğunu bilmiyorsun." dedi. Bir başka seferinde kolunda serumlar takılı. Birisi tıkanmış, yeni damar anyorlar. İğnenin birini sokup ötekini çıkartıyorlar. Biz isyan edecek hale geldik. O, "Ne yapalım! Başa gelen çekilir." dedi.

Son günlerinde evine gitmeyi arzulamıştı. Bir an evvel bir nevi demir zincir gibi gördüğü serumlardan kurtulmak istiyordu. Ben gidemeyeceğini biliyordum. Onun o haliyle eve gönderilmesi, bütün ümitlerinin sönmeye gelecekti. O da istemedi, ben de. Bekledim, şuurunu kaybonsun öyle evine gitsin diye. Beyin içinde kanama oldu. Bu dileğimiz kabul edildi. Komaya girmeden bir kaç saat önce son sözleri, "Tarlalar yeşillenmiş. Eve gitme zamanı geldi" oldu.

Son yolculuğunda sevenleri onu yalnız bırakmadı. Herkes üstüne düşeni yaptı. Ben bildiğim duaları mırıldandım. Bunlar yetmedi. Onu devamlı hatırlatan kalıcı bir şey yapmak gerekirdi. Zaman insanların acılarını unutturuyor. En sevdiğini kaybetmeniz bile, gün gelir onu unutursunuz. En kıymet bilenimiz bile, kaybolmuş yakınlarını ancak bayramdan bayrama ziyaret eder. Ben kardeşimin ötekiler gibi unutulmasını istemiyordum. Mezarına ekeceğim gül fidanlarını yeterli bulmadım. Zaman onları da unutturabilir. Aklıma güzel mavi Ladin çamı geldi. Kardeşlerim ona çok güzel bir yer bulmuşlar. Başında ve ayak ucunda büyümüş selvi ağaçları var. Orada ladine yer yok.

Kendi evinin önünde ve arkasında uygun bir yer bulamadım. Sonunda, hastalığın tedavisi arasında bir kaç gününü geçirdiği Örcün'deki bahçeye dikmeyi uygun buldum.

Nesli Tükenmişlerden Hasan Özçelik ile.

Resim 3. dekiler yıllar sonra. Soldan sağa, önde Emin ve Hidayet ağabeylerim, arkada Mehmet Zeki Barış ve Ben. 1992

Sona yaklaşırken, 1997

EMEKLİLİĞE
DOĞRU

8.
Bölün

EMEKLİLİĞE DOĞRU

Kısmet olursa 5 Mart 1998 tarihinde emekli olacağım. Yaklaşık 43 yıl olan hekimlik hayatına nokta koymanın zamanı. Eş, dost "Sen emekli olamazsın. Bunca yıllık birikimin ne olacak? Sen çalışmadan duramazsın ki!" desin dursun, kimsenin aldıracağı yok.

Bir aksilik olmazsa, geriye kalan yaşamını Çel Hüseyin'in yetmişli yıllarda sadece sekiz bin Türk lirasına benim için satın aldığı, Örcün köyü yamacında; içinde çitlenbikten tutun kestanesine kadar her türlü meyvanın bulunduğu bahçemde geçirmek istiyorum. Hüseyin, yeri bana tarif ederken "Körfezin karşı sahili ni, Hereke'den İzmit'e kadar gören bir tepe üzerinde. İçinde güzel bir pınar var. Biz delikanlılık devrinde, orada kafaları bulduğumuz zaman yıldızlara silah atardık. Bağda güzel bir armut ağacı var, başkaları ona, 'Ayı Boğan Armutu' diyorlar ama sen inanma. İftira ediyorlar!" demişti. Yerin en güzel tarifini torunum Emre yapmıştır. "Ben burada kuşları sırtından görüyorum" diye.

Hep merak etmişimdir, neden armut ağacına "Ayı boğan" demişler diye. Ben ona "Saray armudu" diyorum ama kimse kabullenmiyor, olgunlaşıyor. Daha yeşilken yendiğinde insanın boğazında kaldığı kesin. Ekim ayının sonunda olgunlaşmaya başlıyor. Yanakları, sanki makyaj olmuş gibi pembeleştiği zaman tam yeme zamanı. Gene de birdenbire ısırıp yutmamalı hani. Herkesi de tıkamıyor. Onu çabuk çabuk yiyenlere kızıyor olmalı. En çok da Kuyumcu Kemal'i tıkıyor.

Kemal meraklı turşucudur. Bir gün benim armuttan ince bir dilim kesip, evindeki kuş kafesinin tellerine tutuşturuyor. Bakalım hayvan ne yapacak diye. Sonucu bana, Karadeniz şivesiyle tatlı tatlı anlatmıştı.

- İzzet ağabey, görecektin zavallının halini.
- Ne oldu?
- Daldı armuda, daldı suya.

Bizim armudun marifetini hastanede herkes öğrendi. Onu en çok beğenenlerin başında Dişçi Bülent geliyor. İki de bir sorar, "Ne zaman gelecek" diye.

- Niye soruyorsun oğlum? Hani seni tıkıyordu?
- Ağabey kendim için istiyorsam namertim?
- Ya kimin için?
- Hanım için!

- Oldu o zaman. Yalnız yanında su verme ki iş görsün!

Örcün'deki bahçeye, uzaktan Kartal Yuvası gibi görünen bir de ev yapılması yeri daha da güzelleştirdi. Tek eksiği, oranın şanına yakışır bir köpek bulmak.

Aklımda hep, İskoç'ların küçük, siyah beyaz renkli ve ıslıkla komuta edilerek koyunları güden çoban köpeği. Yıllarca aramama rağmen bir türlü elime geçiremedim bu hayvanı. Çocuklara her seferinde tane tane tattırıyordum yurt dışından bir tane getirmediler. İşlemi çok zormuş. Pasaport bile almak gerekiyormuş vs. vs.

Bizim oraların yağmuru, fırtınası ve gök gürlemesi eksik olmaz. Yağmuru Örcün köyünün tepesindeki evde seyredeceksiniz. Gökten damlaların süzülüşünü, sicim gibi yukardan aşağıya aktığını takip edebilirsiniz. Sağnak olduğunda, ev yağmur bulutunun ortasında kalmış gibidir.

Trabzon'un Çarşıkapı beldesinden, bize devamlı müşteri getiren İsmail isimli çok uyanık birisi var. Tuttuğunu koparan cinsten. Bir defasında, getirdiği hastaya 40 şişe kan gerekti; üç dört saat içinde buluverdi. Bu adamın hoşuna gitmeyen tarafı, getirdiği hastaların hep ağır, kanşık olması ve parasal sorunlarının bulunması. Uğraş dur. Kendisini kaç defa azarlamama rağmen huyundan bir türlü vazgeçmedi. Bir defasında, "İsmail bu kadar trafik kazası oluyor. Bir tanesi sana rastlamadı be!" demek zorunda kaldım.

Duyduklarım ne derece doğru bilemiyorum. Ben Arabistana gittikten sonra Hacettepe'ye pek uğramaz olmuş. Dönüşte, 1986 yılının Kasım ayında baktım kapıda bekliyor.

- Gene mi sen? Senden kurtulamadım be! Şimdi de kimi getirdin?

- Yok bir şey, hocam. Bir hoş geldin diyeyim dedim. Yengem nasıl? Çocuklar nasıl?

- Başlarım yengene de çocuklara da. Söyle bakalım hastanın nısı var?

- Hocam ayakta tikine duramayı.

Bir taraftan, ayakta dikine duramayan hastasına bakarken diğer taraftan bu adamdan nasıl kurtulurum diye düşünüyordum. Birden kafamda bir fikir belirdi. Belki İsmail benim aradığım köpeği bulabilirdi. Odamdaki tıp dergilerin birisinin arka sayfasında bir ilaç reklamı var. Çoban ve yanbaşında benim aradığım köpeğin resmi. Altında, "Güvenebileceğiniz tek ilaç" ibaresi yazılı. Karadeniz'liyi yanına çağırarak:

- Bak uşağım, bana bu köpekten lazım. Eğer bundan bana cirit bulursan, sana söz veriyorum her zaman hastana bakarım. Kaç para isterlerse vermeye razıyım. Bulamazsan, bir daha getirdiğin hastaya bakmayacağım.

İsmail köpeğin resmine dikkatlice baktı. "Senin için yapamıyacağım şey yok, hocam" dedi. Aradan haftalar, aylar geçti. Bizimkinden haber yok.

Normalde onbeş gün geçmeden yanında hasta ile gelirdi. Nihayet beklediğim an geldi. Sekreter onun beni telefonla arağıdını söyledi:

– İzzet ağabey, seninkini nihayet buldum.

– Aynısı mı? Rengi siyah beyaz, kuyruğı ince ve uzun olacak.

Melez olmasın?

– Senin tarif ettiğın gibi. Ancak, sahibi vermem diye tutturdu.

– Kaç para isterse ver. On milyona kadar yolu var.

– Adam, bende satılık köpek yok diyor. Para geçmiyor ona.

– O zaman çalacaksın. Başka yolu yok. Vaktiyle benim de köpeğim çalınmıştı.

Merak etme. Köpek çalmak pek hırsızlık sayılmıyor!

Üç gün sonra garajlardan telefon etti. Köpeğı karton bir kutu içinde getirmiş. Sağa sola hırlayıp duruyor. Tam benim aradığım cinsten. İsmi bilmiyoruz. O sene Beşiktaş şampiyon olduğı için ona "Şampiyon" ismini uygun bulduk. Örcün'deki eve gelir gelmez ilk işi, arka ayaklarından birisini kaldırarak buraları benden sorulur anlamında markalama işlemini yaptı. Yeni yerini beğendiğı kesin. Evin önünde bir dikilip aşağıya bakışı var ki, sanki "Ne manzara be" diyor. Sağda solda kuşlara silah atan avcılara havlıyor. Gelenimiz gidenimiz eksik olmadığı için onları ısırmı diye önceleri endişe ettik ama hiç öyle bir şey olmadı. Gelenlerin benim dostları olduğunu sanki birileri ona söylemiş gibi. İlginçtir, arada sırada benim hoşlanmadığım kişilere dişlerini gösteriyor.

Şampiyon, Örcün'e gittiğimde yanımdan hiç ayrılmaz. Otur derim, yanı başıma çömelir. Dili dışarda hızlı hızlı solurken arada sırada yüzüme sevgi ile bakar, "Bir emrin var mı?" demek ister. Akıl erdiremediğim bir huyu var. Uçurtmaya düşmanlığı! Onu gökyüzünde gördüğü zaman deli oluyor. Devamlı havlıyor. Kazara yere düşse anında parçalayacak gibi. Kimbilir belki teccal gibi yorumluyor.

Örcün'e son gelişiminde, Şampiyon'un da kocamaya başladığını anladım. Eskisi gibi, bahçenin alt kısmından yukarıya koşarak gelemiyor. Yarı yolda durup biraz nefeslenmek ihtiyacını duyuyor. Bize geldiğı zaman kaç yaşında olduğunu bilmediğimiz için önünde daha kaç yıl olduğunu bilemiyoruz. Bakalım daha kaç yıl onunla beraber olacağız. Kesin olan bir şey varsa, hem ben onu çok arayacağım; oda beni.

Prof. Dr. Y. İzzettin Barış, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Göğüs Hastalıkları ve Toraks Derneği'nin Başkanıdır. İç Anadolu'nun yirmiye yakın köyünde, çevreden kaynaklanan lifsel yapıdaki asbest, zeolit gibi inorganik minerallerin ve organik tozların yaptığı akciğer hastalıkları üzerinde yaptığı araştırmalarla tanınır. Bu çalışmalarını nedeniyle, 1987-88 Uluslararası Rotaray 243 Bölge Bilim ve Teknoloji Yarışmasında birincilik, 1990 Sedat Simavi Vakfı Sağlık Bilimleri Dalında birincilik, 1991 Hacettepe Üniversitesi Bilim Teşvik, 1991 T.C. Başbakanlık Çevre Genel Müdürlüğü, Çevre Dostluk ve Hizmet, 1994 Türk Tabipler Birliği Nusret Fişek Halk Sağlığı Bilim, 1995 UNESCO Türkiye Halk Sağlığı Eğitim Milli Komitesi ve 1997 Türkiye Ekopatoloji ödüllerini kazanmıştır.

Yazar beşi ulusal, yedisi uluslararası derneğin üyesi ve onun üstünde yerli ve yabancı tıp dergisinin editörler kurulu temsilcisidir. Birisi İngilizce, onu Türkçe yazılmış onbir kitabı olup ayrıca İngilizce yazılmış dış kaynaklı üç kitapta bölüm yazarıdır. Dünya Sağlık Teşkilatına bağlı Uluslararası Kanseri Araştırma Kurumunun iki kitabında yazarlar arasında yer almıştır. Ayrıca ülkemizdeki tıp dergilerinde yüzün üstünde; isternasyonel dergilerde ise yetmiş yakın makalesi vardır.

Akciğer hastalıkları, kanser, meslek ve çevresel hastalıkları hakkında, Avrupa ve Birleşik Amerika'da yazılmış onun üstünde kitaplarda adı geçer.

Doktor Barış'ın toplumun kırsal kesimine yönelik araştırmaları bilimsel çevrelerde olduğu gibi sözlü ve yazılı basında da ilgi yaratmıştır. **The New York Times, Chicago Tribune** başta olmak üzere birçok gazetede ve **Science and Avenir, GEO, Science, New Scientist, Vivre** gibi saygın dergilerde çalışmaları konu edilmiştir.